

Evaluacija podrške pružene kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije

Tematska evaluacija Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć

Završno izvješće

Pripremili:

Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1

Robert Babić, ključni stručnjak 2

Bianka Logožar, Valentina Jug, Mona Manojlović, Dario Gašparić, Tomislav Milošić, Ante Lakoš, neključni stručnjaci

Datum: 25.10.2021.

Izrada ovog izvješća financira se u okviru Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć Fonda europske pomoći za najpotrebitije. Stavovi izneseni u ovom izvješću predstavljaju stavove nezavisnih evaluacijskih stručnjaka i ne nužno službeno mišljenje Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike¹.

---

¹Predmetno Ministarstvo ustrojeno je 23. srpnja 2020. godine Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (NN 85/2020). Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava (MRMS) postojalo je do 22. srpnja 2020., nakon čega je izmijenjen naziv i djelokrug rada Ministarstva.

PROJEKTNI LIST

Izvešće	Završno izvješće
Razdoblje izrade izvješća	26. siječnja do 25. listopada 2021. godine
Program	Operativni program za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć
Broj ugovora	BROJ UGOVORA: JDN-41 KLASA: 406-01/19-04/77 URBROJ: 524-02-03-01/1-21-5
Naziv projekta	Evaluacija podrške pružene kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije, Tematska evaluacija Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć
Trajanje provedbe aktivnosti	9 mjeseci
Naručitelj	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike OIB: 53969486500
Adresa	Ulica grada Vukovara 78, 10 000 Zagreb, Hrvatska
Telefon, fax	Tel 1: +385 (0) 16472 040
Ugovaratelj	WYG Savjetovanje d.o.o.
Adresa	Ulica grada Vukovara 269 G, 10000 Zagreb, Hrvatska
Telefon/fax	Tel: + 385 (1) 384 3684

KRATICE

ESF	Europski socijalni fond
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
FEAD	Fond europske pomoći za najpotrebitije
MD1	Materijalna deprivacija – nedostatak hrane
MD2	Materijalna deprivacija – osnovna materijalna pomoć
MDOMSP	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (do 22. srpnja 2020.)
MROSP	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (od 23. srpnja 2020.)
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
OP	Operativni program
OP FEAD	Operativni program za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć
PT	Posredničko tijelo
RH	Republika Hrvatska
SUK	Sustav upravljanja i kontrole
TDU	Tijela državne uprave
UT	Upravljačko tijelo

SADRŽAJ

1. Popis tablica	5
2. Popis slika	6
3. Uvod	8
3.1 Svrha i ciljevi vrednovanja	8
3.2 Opseg vrednovanja	10
4. Evaluacijski kontekst	11
4.1 Status provedbe OP FEAD-a	12
5. Provedene aktivnosti	13
5.1 Korištena metodologija	13
5.2 Faze istraživanja.....	14
5.2.1 POČETNA FAZA.....	14
5.2.2 FAZA DESK ISTRAŽIVANJA	15
5.2.3 FAZA TERENSKOG ISTRAŽIVANJA.....	16
5.2.4 FAZA SINTETIZACIJE	18
6. Istraživački nalazi	18
6.1 Nalazi prema evaluacijskim kriterijima	18
6.1.1 RELEVANTNOST.....	18
6.1.2 EFIKASNOST	49
6.1.3 EFEKTIVNOST.....	66
6.1.4 KOHERENTNOST.....	107
6.1.5 DODANA VRIJEDNOST	113
7. Preporuke na hrvatskom i engleskom jeziku	115
8. Izvještaj rada i uključenosti projektnog tima	119
8.1 Uloge članova projektnog tima	119
8.2 Izvještaj vremenske provedbe aktivnosti.....	123
9. Financijsko izvješće	126
10. Izvršni sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku	127
11. Prilozi	135
11.1 Popis izvora podataka	135
11.2 Popis provedenih intervjua	135
11.3 Studije slučaja.....	137

1. Popis tablica

Tablica 1. Opseg vrednovanja prema OP FEAD-u	10
Tablica 2. Prikaz alociranih sredstava (u EUR) za OP FEAD na početku provedbenog razdoblja 2014. – 2020.	12
Tablica 3. Dodijeljena sredstva za OP FEAD: ugovoreno i plaćeno u EUR, stanje 31.12.2020.	13
Tablica 4. Odaziv na strukturirane online ankete	16
Tablica 5. Glavni makroekonomski pokazatelji, 2014. – 2020., Hrvatska narodna banka, Glavni makroekonomski indikatori, https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori	19
Tablica 6. Odaziv na strukturirane online ankete Kretanje broja stanovnika RH, 2014. – 2019., DZS, Procjene stanovništva RH 2014. – 2019.....	20
Tablica 7. Broj živorođenih i umrlih, prirodni prirast i stopa prirodnog prirasta RH, 2011. – 2019, DZS, Statistika u nizu, Prirodno kretanje stanovnika; izračun autora.....	20
Tablica 8. Kontingent radno sposobnog stanovništva u Republici Hrvatskoj, DZS, Procjene stanovništva	21
Tablica 9. Stopa rizika od siromaštva i prag siromaštva, 2014. – 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti	23
Tablica 10. Pokazatelji socijalne isključenosti, 2014. – 2020., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti.....	26
Tablica 11. Ginijev koeficijent za Republiku Hrvatsku, 2014. – 2019.	27
Tablica 12. Broj osoba u dobi od 0 do 17 godina prema spolu koje se nalaze u riziku od siromaštva ili su u teškoj materijalno deprivaciji ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada	29
Tablica 13. Prikaz korisnika i prava prema materijalnim oblicima (2014. – 2020.), Izvor: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.....	33
Tablica 14. Ciljevi poziva, ciljne skupine i kriteriji odabira ciljnih skupina definirani Pozivima	37
Tablica 15. Odgovori partnerskih organizacija u anketi o korištenju PTO-a prilikom prijave	51
Tablica 16. Odgovori partnerskih organizacija u anketi o korištenju PTO-a prilikom provedbe	51
Tablica 17. Odgovori partnerskih organizacija HUM-a u anketi oko PTO-a prilikom pripreme	52
Tablica 18. Odgovori partnerskih organizacija HUM-a u anketi oko PTO-a prilikom provedbe	52
Tablica 19. Prikaz popratnih mjera i tipova aktivnosti po mjerama u okviru obaju poziva FEAD-a	56
Tablica 20. Odgovori partnerskih organizacija o djelotvornosti popratnih mjera provedenih u okviru projekata.....	57
Tablica 21. Financijski pregled poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“	58
Tablica 22. Prosječne cijene školske prehrane u zemljama EU.....	59
Tablica 23. Prosječni trošak podijeljene pomoći u obliku hrane	60
Tablica 24. Najveća i najmanja izdvajanja za pomoć u hrani po osobi (Prva faza).....	60
Tablica 25. Najveća i najmanja izdvajanja za pomoć u hrani po osobi (Druga faza)	61
Tablica 26. Prosječni trošak podijeljene materijalne pomoći	61
Tablica 27. Najveći i najniži troškovi materijalne pomoći po osobi (Prva faza)	61
Tablica 28. Najveći i najniži troškovi materijalne pomoći po osobi (Druga faza).....	62
Tablica 29. Cijene namirnica	62
Tablica 30. Cijene materijalnih potrepština	63
Tablica 31. Prikaz prednosti i nedostataka primijenjenih modaliteta podjele pomoći	65
Tablica 32. Pokazatelji ostvarenja i rezultata za školsku godinu 2016./2017.	68
Tablica 33. Pokazatelji ostvarenja i rezultata za školsku godinu 2017./2018.	71
Tablica 34. Pokazatelji ostvarenja i rezultata za školsku godinu 2018./2019.	73
Tablica 35. Pokazatelji rezultata za školsku godinu 2019./2020.	76
Tablica 36. Pokazatelji rezultata za prvu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“	79

Tablica 37. Pokazatelji rezultata za drugu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“	80
Tablica 38. Pokazatelji ostvarenja (paketi) za prvu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“	83
Tablica 39. Pokazatelji ostvarenja (paketi) za drugu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“	84
Tablica 40. Kategorije odabira ciljnih skupina (prijavitelji jedinice lokalne/područne samouprave)	90
Tablica 41. Kategorije odabira ciljnih skupina (prijavitelji humanitarne organizacije)	91
Tablica 42. Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti.....	98
Tablica 43. Odredbe županijskih razvojnih strategija do 2020. u području smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti	110
Tablica 44. Formalna struktura projektnog tima	119
Tablica 45. Prikaz uključenosti članova tima prema aktivnostima	121
Tablica 46. Vremenski izvještaj s aktivnostima i isporučevinama	124

2. Popis slika

Slika 1. Prikaz ukupne alokacije sredstava svih vrsta materijalne deprivacije OP FEAD-a.....	11
Slika 2. Dobno-spolna piramida Republike Hrvatske, 2019.	21
Slika 3. Stope rizika od siromaštva po dobnim skupinama i spolu, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.....	23
Slika 4. Stopa rizika od siromaštva prema statusu aktivnosti, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.....	24
Slika 5. Stopa rizika od siromaštva za kućanstva bez uzdržavane djece, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.	24
Slika 6. Stopa rizika od siromaštva za kućanstva s uzdržavanom djecom, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.	25
Slika 7. Stope rizika od siromaštva po državama članicama EU-a, 2020., EUROSTAT	25
Slika 8. Pokazatelji materijalne deprivacije, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.	26
Slika 9. Stopa rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstava, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.	27
Slika 10. Ginijev koeficijent 2019.....	28
Slika 11. Broj osoba s invaliditetom prema spolu i dobnim skupinama, 2019.	31
Slika 12: Zastupljenost korištenja kriterija kroz četiri Poziva "Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva" (šk. g. 16/17, 17/18, 18/19, 19/20).....	41
Slika 13. Učestalost navođenja ciljnih skupina / kriterija za HUM 1 i HUM 2, MD 1 "Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći"	42
Slika 14. Temelj za definiranje kriterija – HUM, izvor: anketa	44
Slika 15. Temelj za definiranje kriterija – ŠKOLSKA PREHRANA, izvor: anketa	44
Slika 16. Odgovori partnerskih organizacija o nužnosti pružanja besplatnih školskih obroka	47
Slika 17. Mišljenje partnerskih organizacija o tipovima aktivnosti koje bi trebalo osigurati školskoj djeci	48
Slika 18. Mišljenje partnerskih organizacija o tipovima aktivnosti koje bi trebalo osigurati najpotrebitijim osobama	48
Slika 19. Prikaz frekvencije tipova popratnih mjera u okviru projekata u oba poziva FEAD-a	55
Slika 20. Modaliteti podjele pomoći u okviru projekata FEAD-a	64

Slika 21. Odgovori partnerskih organizacija oko frekventnosti podjele pomoći	66
Slika 22. Poštovanje načela nediskriminacije za Pozive „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“, anketa	95
Slika 23. Poštovanje načela nediskriminacije za Pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“, anketa	95
Slika 24. Dostupnost informacija o projektima, anketa	95
Slika 25. Prostorna razdioba rizika od siromaštva	98
Slika 26. Promjena stope rizika od siromaštva u razdoblju 2010. – 2020.	99
Slika 27. Prostorna razdioba uspješnosti korištenja fondova EU-a	100
Slika 28. Gradovi i županije korisnici bespovratnih sredstava FEAD-a za prehranu školske djece.....	101
Slika 29. Broj učenika obuhvaćenih programom po županijama	102
Slika 30. Broj ostvarenih obroka po županijama	103
Slika 31. Broj ostvarenih obroka po gradovima i županijama korisnicima	104
Slika 32. Prostorna razdioba broja ugovorenih projekata	105
Slika 33. Prostorna razdioba odobrenih sredstava po osobi u riziku od siromaštva	106
Slika 34. Odgovor jesu li partnerske organizacije u okviru redovnih aktivnosti i/ili drugih projekta provodile popratne mjere	112
Slika 35. Odgovor kako su partnerske organizacije definirale popratne mjere u okviru projekata	113

3. Uvod

Završno izvješće analitički prikazuje pristup i rezultate provedenog tematskog vrednovanja² Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć (OP FEAD). Važno je napomenuti da je ova evaluacija vrednovala podršku pruženu kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz OP FEAD-a u smislu doprinosa ciljevima tog Operativnog programa.

Cilj je Završnog izvješća Naručitelju predstaviti provedenu analizu po evaluacijskim pitanjima uzimajući u obzir Tehničku specifikaciju, Početno izvješće i naputke primljene tijekom zajedničkih sastanaka. Najvažnije aktivnosti ove evaluacije uključivale su provođenje *desk* i terenskog istraživanja, obradu i analizu podataka, triangulaciju nalaza istraživanja te izradu Završnog izvješća.

Provedba Fonda europske pomoći za najpotrebitije (FEAD) u RH u nadležnosti je Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kao Upravljačkog tijela (UT). Okvir za korištenje FEAD-a predstavlja Operativni program za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć za razdoblje 2014. – 2020.

Tematska evaluacija Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć (OP FEAD) odvijala se tijekom epidemije bolesti COVID-19. Pandemija i prateće mjere zabrane okupljanja okolnosti su koje su uvažene i uzete u obzir prilikom razvoja i provedbe aktivnosti te prijedloga metodologije u okviru Početnog izvješća kako bi predmetni Ugovor bio provediv sukladno propisanim epidemiološkim mjerama.

Nakon uvodnog poglavlja Izvješćem se predstavlja evaluacijski kontekst i provedene aktivnosti po istraživačkim fazama (Poglavljja 4 i 5). Poglavlje 6 ovog dokumenta detaljno prikazuje ključne nalaze evaluacije prema evaluacijskim kriterijima, dok se kroz Poglavlje 7 navode ključne preporuke na hrvatskom i engleskom jeziku. Poglavljem 8 detaljno je prikazan izvještaj rada te je objašnjena uloga pojedinog stručnjaka. Naposljetku, Poglavlje 9 donosi financijsko izvješće projekta, Poglavlje 10 izvršni sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku, dok se u Poglavlju 11 predstavljaju korišteni izvori podataka, provedeni intervjui te studije slučaja.

3.1 Svrha i ciljevi vrednovanja

Suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti jedan je od posebnih ciljeva EU-a i njenih država članica u području socijalne politike. U skladu sa strategijom Europske unije za pametan, održiv i uključiv rast – Strategija Europa 2020, EU je postavio cilj postići najmanje 20 milijuna ljudi manje u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti do 2020. godine. U skladu s postizanjem tog cilja, Uredba Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije kojom se uspostavio FEAD stupila je na snagu 12. ožujka 2014. godine. Fond je uspostavljen za razdoblje od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2020. godine, a u tom je razdoblju Republika Hrvatska imala na raspolaganju sredstva u iznosu od 36,6 milijuna eura. Putem Fonda pruža se nefinancijska pomoć najpotrebitijim osobama kao primarni cilj, poput hrane i osnovne materijalne pomoći (kao što su odjeća, higijenski proizvodi, školski pribor i slično) te se provode popratne aktivnosti socijalnog uključivanja usmjerene na najpotrebitije osobe poput financijskog i zdravstvenog savjetovanja te podjele letaka.

Pozivima na financiranje „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ cilja se ublažavanje najgorih oblika dječjeg siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći djeci u siromaštvu ili u riziku od siromaštva, i to u vidu podjele hrane u školama. Ciljne su skupine poziva djeca koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog školskog programa i definirana su

²U ovome tekstu izrazi *vrednovanje* i *evaluacija* koriste se naizmjenično kao sinonimi.

kao najpotrebitija prema kriterijima partnerske organizacije za redovito primanje prehrane na način na koji je školska prehrana organizirana.

Pozivima „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ cilja se ublažavanje najgorih oblika siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći najpotrebitijim osobama, i to hrane i/ili osnovne materijalne pomoći. Pomoć pružaju neprofitne pravne osobe kojima je nadležno upravno tijelo izdalo rješenje kojim se odobrava stalno prikupljanje i pružanje humanitarne pomoći, a namijenjena je najpotrebitijim osobama samcima/obiteljima koji žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva, a definirani su kao najpotrebitije osobe sukladno kriterijima partnerskih organizacija.

Svrha ove evaluacije bila je obuhvatiti obje vrste intervencije podržane kroz FEAD projekte te vrednovati podršku pruženu kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz OP FEAD-a. Evaluacijom se nastojalo procijeniti kako je podrška pružena kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz FEAD-a pridonijela ciljevima unutar Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć.

Evaluacija je usmjerena na ocjenu provedbe projekata ugovorenih od početka provedbe OP FEAD-a te predstavlja dio obveznih evaluacija tijekom programskog razdoblja 2014. – 2020.

Cilj je evaluacije, prema priloženoj Tehničkoj specifikaciji, ocijeniti relevantnost, efektivnost (učinkovitost), efikasnost (djelotvornost)³, koherentnost i dodanu vrijednost provedbe projektnih aktivnosti te mogućnost korištenja rezultata provedene evaluacije i preporuka za unaprjeđenje i što učinkovitiji nastavak financiranja pružanja pomoći.

Sljedom navedenog, a s obzirom na to da Tehnička specifikacija ne definira detaljnije specifične ciljeve srednjoročne evaluacije, evaluacijski tim vodio se sljedećim ciljevima:

- procijeniti relevantnost projekata provedenih u sklopu Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć s obzirom na potrebe i specifične ciljeve definirane OP FEAD-om
- procijeniti razinu djelotvornosti u planiranju i provedbi projekata financiranih iz OP FEAD-a
- procijeniti koliko su provedeni projekti doprinijeli ostvarenju ciljeva OP FEAD-a
- dati preporuke za unaprjeđenje ostvarenja rezultata i ciljeva provedbe OP FEAD-a.

Rezultati ove evaluacije koristit će tijelima u Sustavu upravljanja i kontrole (SUK) za praćenje provedbe i moguće prilagodbe u provedbi OP FEAD-a, trenutnim i potencijalnim korisnicima u okviru OP FEAD-a s naglaskom na proces programiranja nove financijske perspektive 2021.-2027. koje je u tijeku te tijelima nadležnim za suzbijanje diskriminacije, predstavnicima lokalne i regionalne samouprave, stručnoj i akademskoj zajednici, kao i široj zainteresiranoj javnosti.

Evaluaciju je proveo tim evaluacijskih stručnjaka koji su radili u skladu s osnovnim načelima vrednovanja uključujući:

- **transparentnost** u postupku provođenja evaluacije – jasno i nedvosmisleno uključivanje svih relevantnih dionika
- **jasnu metodologiju** – sukladno metodologiji rada prihvaćenoj u Početnom izvješću

³ U hrvatskom jeziku nema suglasja oko prijevoda dvaju standardnih evaluacijskih kriterija eng. *effectiveness* i *efficiency*. Naime, iako Evaluacijska strategija za europske strukturne instrumente, pripremljena od strane Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije 2012. godine i ažurirana 2018. godine predlaže prijevod „učinkovitost“ za engleski pojam *effectiveness*, a „djelotvornost“ za engleski pojam *efficiency*, isto Ministarstvo u drugom dokumentu iz 2015. „Pravilnik o postupku i metodologiji vrednovanja politike regionalnoga razvoja“ (NN 121/2015) u čl. 2 „temeljni pojmovi“ upravo obrnuto prevodi iste pojmove. Evaluacijski tim stoga predlaže korištenje pojmova iz Strategije vrednovanja provedbe europskih strukturnih i investicijskih fondova financijskog razdoblja 2014. – 2020 kao dokumenta višeg reda u ovoj konkretnoj evaluaciji, ali uz kontinuirano korištenje anglizama popraćenih hrvatskim prijevodima u zgradama, kako navodi i sama Strategija – efektivnost (učinkovitost), odnosno efikasnost (djelotvornost) – kako bi se prevenirale moguće nejasnoće kod korištenja navedenih pojmova.

- **nepristranost i neovisnost** u odnosu na Naručitelja usluge, uključene institucije i korisnike
- **vidljivost rezultata** – sukladno aktivnostima navedenima u Pozivu za dostavu ponude te u dogovoru s Naručiteljem usluge.

3.2 Opseg vrednovanja

Vrednovanjem se obuhvatilo 180 projekata, ukupne vrijednosti 34,6 milijuna EUR, za koje su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava potpisani tijekom pet poziva na financiranje u programskom razdoblju 2014. – 2020. Tehnička specifikacija predviđala je obuhvatiti evaluacijom četiri poziva u okviru kojih su završili projekti. Tijekom razrade evaluacijskog okvira i sukladno raspravi s Naručiteljem, evaluacijski tim predložio je uključivanje i prvog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva”, koji je bio objavljen 10. lipnja 2016. godine, u evaluaciju kako bi se dobio potpuni uvid u učinak provedenih aktivnosti. Sukladno navedenome, opseg vrednovanja prema OP FEAD-u i mjerama suzbijanja siromaštva prikazan je u Tablici 1:

Tablica 1. Opseg vrednovanja prema OP FEAD-u

Mjere suzbijanja siromaštva	Ukupan broj ugovorenih projekata	Ukupan broj završenih projekata	Ukupan broj projekata u provedbi
Osiguravanje besplatne prehrane za djecu u osnovnim školama koja su siromašna ili u riziku od siromaštva	126	126	0
Podjela hrane i osnovnih materijalnih potrepština najpotrebitijim osobama putem humanitarnih organizacija	54	54	0
UKUPNO – OP FEAD	180	180	0

Izvor: MROSP: Popis operacija u okviru Fonda europske pomoći za najpotrebitije

Prvi Poziv za dodjelu bespovratnih sredstava „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva” objavljen je 10. lipnja 2016. godine. Dana 29.08.2016. potpisano je ukupno 27 ugovora sa 22 korisnika u okviru natječaja za školsku godinu 2016./2017. U okviru Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva” za školsku godinu 2017./2018. ugovoreno je 35 projekata. Poziv za školsku godinu 2018./2019. obuhvatio je 31 projekt, a za školsku godinu 2019./2020. ugovorena su 33 projekta. Od 2016. godine u okviru četiriju natječaja za osiguranje besplatne školske prehrane u osnovnim školama provedeno je 126 projekata s ciljem ublažavanja dječjeg siromaštva.

Prvi Poziv za dodjelu bespovratnih sredstava „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći” objavljen je 21. srpnja 2016. godine u vrijednosti od 86,45 milijuna kuna. Dana 30. rujna 2016. ugovoreno je ukupno 35 ugovora sa 13 korisnika (humanitarnih organizacija) u okviru tog Poziva. Od toga 13 se projekata odnosilo na materijalnu deprivaciju nedostatka hrane, 11 na materijalnu deprivaciju nedostatka osnovne materijalne pomoći, a od navedenih projekata 11 ih je uključivalo dodijeljena sredstva za tehničku pomoć. U studenome 2017. godine objavljena je druga faza Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne

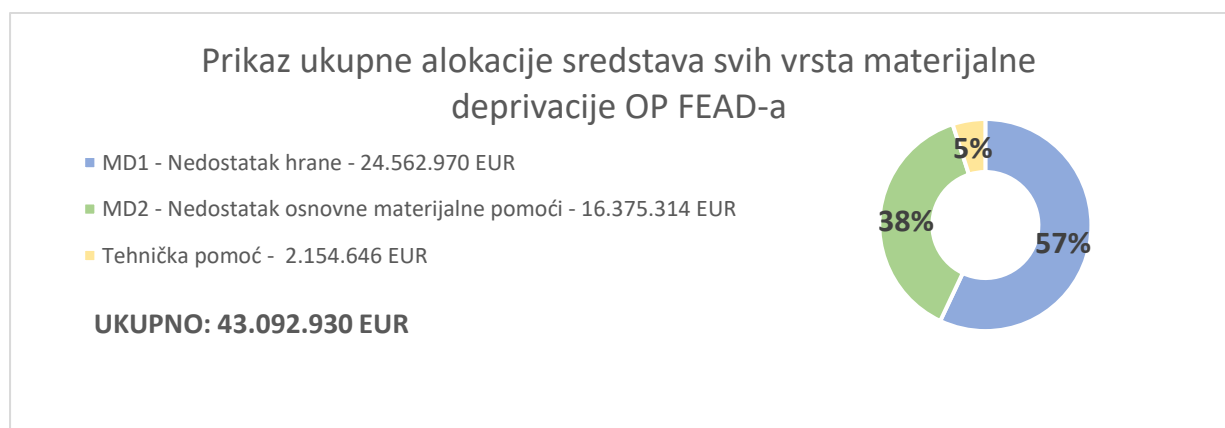
materijalne pomoći" ukupne vrijednosti od 76,86 milijuna kuna te je ugovoreno 19 projekata, čime je obuhvaćen veći broj potrebitih korisnika.

4. Evaluacijski kontekst

Provedba FEAD-a u RH u nadležnosti je Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike kao Upravljačkog tijela. Okvir za korištenje FEAD-a predstavlja OP FEAD za razdoblje 2014. – 2020. (OP FEAD). Provedbom operacija financiranih iz FEAD-a izravno se doprinosi ciljevima Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2014. – 2020., koju je Hrvatska usvojila 2014. godine kao temeljni dokument koji zastupa aktualnu hrvatsku i europsku socijalnu politiku. Projekti koji su financirani iz FEAD-a dodatna su vrijednost postojećim nacionalnim programima te povećavaju opseg i broj primatelja pomoći u hrani i osnovnim materijalnim potrepštinama. Cilj je Fonda promicanje socijalne kohezije i socijalne uključenosti pridonoseći smanjenju siromaštva, posebice dječjeg siromaštva, beskućništva i nedostatka hrane.

FEAD funkcionira na način da Komisija odobrava nacionalne programe u okviru višegodišnjeg financijskog okvira na temelju kojih nacionalna nadležna tijela raspisuju Pozive i dodjeljuju bespovratna sredstva partnerskim organizacijama koje pružaju pomoć u hrani i/ili osnovnoj materijalnoj pomoći najpotrebitijim osobama. S obzirom na to da je Fond komplementaran Europskom socijalnom fondu (ESF), Republika Hrvatska odlučila je usmjeriti se na pružanje nefinancijske pomoći, dok se aktivnosti socijalnog uključivanja financiraju iz ESF-a. Sredstvima FEAD-a financiraju se dvije mjere s ciljem suzbijanja siromaštva i pružanja pomoći najpotrebitijim osobama: osiguranje besplatne prehrane za djecu u osnovnim školama koja su siromašna ili u riziku od siromaštva te podjela hrane i osnovnih materijalnih potrepština najpotrebitijim osobama putem humanitarnih organizacija. Takve su organizacije također dužne pružati i popratne mjere podupiranja socijalne integracije poput provođenja edukacija, pružanja psihološke podrške te individualnog savjetovanja, a omogućeno im je i korištenje tehničke pomoći.

Ukupna vrijednost OP FEAD-a iznosi 43,1 milijuna eura, od čega se 36,6 milijuna financira iz EU sredstava. Detaljan prikaz alokacije svih vrsta materijalne deprivacije definiranih OP FEAD-om vidljiv je na sljedećem grafikonu.

Slika 1. Prikaz ukupne alokacije sredstava svih vrsta materijalne deprivacije OP FEAD-a

Evaluacija ili vrednovanje OP FEAD-a temelji se na Uredbi (EU) br. 223/2014 Europskog parlamenta i Vijeća⁴ te predstavlja važnu funkciju upravljanja i kontrole provedbe FEAD-a. Uredba (EU) 2020/559⁵ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2020. godine donijela je izmjene te Uredbe u pogledu uvođenja posebnih mjera kao odgovor na izbijanje bolesti COVID-19, a Uredba (EU) 2021/177⁶ Europskog parlamenta i Vijeća od 10. veljače 2021. o izmjeni Uredbe (EU) br. 223/2014 uvođenjem posebnih mjera dodatno daje odgovor na krizu izazvanu izbijanjem bolesti COVID-19. Evaluacijom se sustavno preispituje ostvarenje ciljeva operativnih programa te se koristeći razumljive kriterije prosuđuje doprinos javne intervencije postavljenim ciljevima. Evaluacija predstavlja jedan od alata pomoću kojih se može utvrditi koji segment provedbe operativnog programa djeluje, a koji ne i u kojoj mjeri. Važnost je evaluacije u tome što se može koristiti kao temelj prilikom kreiranja budućih javnih politika.

Za vrednovanje relevantnosti, efektivnosti (učinkovitosti), efikasnosti (djelotvornosti), koherentnosti i dodane vrijednosti OP FEAD-a ključan je dokument **Smjernice FEAD evaluacija za programski period 2014. – 2020.**⁷ koji pruža smjernice za vrednovanje provedbe operativnih programa Fonda europske pomoći za najpotrebitije koje države članice i Komisija provode tijekom programskog razdoblja 2014. – 2020.

4.1 Status provedbe OP FEAD-a

Nakon prikaza evaluacijskog konteksta, koji uključuje opis regulatornog, institucionalnog i strateškog okvira vezanog uz OP FEAD, u nastavku se nalazi status provedbe OP FEAD-a u kontekstu financijske alokacije i apsorpcije sredstava. Status provedbe prikazan je koristeći javno dostupne podatke objavljene na mrežnim stranicama fead.hr u vezi s OP FEAD-om te podatke ustupljene od strane Naručitelja tijekom pripreme Početnog izvješća.

U trenutku odobrenja OP FEAD-a ukupno dodijeljena sredstva iznosila su 43.092.930,00 EUR.

Tablica 2. Prikaz alociranih sredstava (u EUR) za OP FEAD na početku provedbenog razdoblja 2014. – 2020.

	Potporna Unije	Nacionalni dio sredstava	Ukupna sredstva
OP FEAD	36.628.990,00	6.463.940,00	43.092.930,00

Izvor: MROSP: Operativni program za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć, tablica Financijski plan

⁴ UREDBA (EU) br. 223/2014 dostupna je na sljedećoj poveznici: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:072:0001:0041:HR:PDF>

⁵ UREDBA (EU) 2020/559 dostupna je na sljedećoj poveznici: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2020.130.01.0007.01.HRV

⁶ UREDBA (EU) 2021/177 dostupna je na sljedećoj poveznici: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0177&from=EN>

⁷ Dokument je dostupan na sljedećoj poveznici: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fcircabc.europa.eu%2Fsd%2Fa%2F454f5820-ad73-4338-81b6-7777a7244bb8%2F2017%252011%252015%2520FEAD%2520guidnace%2520FINAL.pdf>

U Tablici 3. prikazani su daljnji financijski pokazatelji za OP FEAD, odnosno omjer ugovorenih i isplaćenih sredstava do 31.12.2020. u odnosu na dodijeljena sredstva.

Tablica 3. Dodijeljena sredstva za OP FEAD: ugovoreno i plaćeno u EUR, stanje 31.12.2020.

	Dodijeljena sredstva	Ugovoreno	Stopa ugovoreno	Isplaćeno	Stopa isplaćeno/ ugovoreno	Stopa isplaćeno/ dodijeljeno
OP FEAD	43.092.930,00	34.629.420,53	80,36 %	26.325.878,25	76,02 %	61,09 %

Izvor: MROSP: Godišnje izvješće o provedbi FEAD-a za 2019. godinu, tablica Pokazatelji ulaganja

5. Provedene aktivnosti

5.1 Korištena metodologija

U provedbi ove evaluacije evaluatori su koristili standardne alate za evaluaciju koji su najučinkovitiji za odgovaranje na evaluacijska pitanja. Niz relevantnih dokumenata i podataka iz sekundarnih (administrativnih) izvora predstavljao je okosnicu izvora podataka koji su se nadopunjavali primarnim izvorima oslanjajući se na istraživačke metode, poput intervju i strukturiranih online anketa. Osim toga, analiza dokumenata služila je i u svrhu izrade instrumenata za primarno prikupljanje podataka. U analizi prikupljenih podataka koristile su se kvalitativne i kvantitativne metode.

Evaluacija se temeljila na triangulaciji izvora i metoda prikupljanja podataka, kako slijedi:

- **Podaci o praćenju prikupljeni u sklopu praćenja programa** – Koristile su se baze podataka Upravljačkog tijela. Iz podataka o praćenju prepoznale su se informacije o karakteristikama sudionika, ali i općenito o provedbenom statusu intervencija. Stoga, u svrhu evaluacije provedenih aktivnosti u okviru OP FEAD-a 2014. – 2020., analizirala se dokumentacija svih pet Poziva, Ugovori o provedbi projekata, zajedno sa projektnom prijavom, koji su potpisani u okviru svakog Poziva te Završna izvješća svakog projekta provedenog u okviru pet navedenih Poziva.
- **Analiza literature i dokumenata** – Odnosi se na kontinuirane aktivnosti tijekom postupka evaluacije i uključuje prikupljanje i analizu informacija iz različitih izvora (izvješća, studije, analize i publikacije) od strane različitih institucija i organizacija koje su uključene u planiranje i provedbu OP FEAD-a. Analiza dokumenata ključna je za tematsku evaluaciju i dubinsko razumijevanje predmeta istraživanja. Svaka evaluacija, stoga, uključuje pomno provedenu analizu dostupne literature i relevantnih istraživanja. Sadržajna analiza dokumenata, kao što su sažetci projekata ili izvješća o provedbi koja su stvorena tijekom upravljanja programom i provedbe programa, omogućuje stjecanje uvida u način spuštanja planiranih mjera na projektnu razinu i, temeljem toga, hipoteze o mehanizmu djelovanja na razini mjere. U svrhu evaluacije analizirao se OP FEAD s dopunjenim/izmijenjenim verzijama, godišnja izvješća o provedbi OP FEAD-a te različite relevantne strategije na nacionalnoj i regionalnim razinama. Projektni tim prikupio je svu potrebnu dokumentaciju te izradio bilješke za svaki analizirani dokument.

- **Standardizirane ankete** – Kako bi se odgovorilo na evaluacijska pitanja u dijelu koji se tiče korisnika, koristila se metoda *online* ankete. Online ankete za obje sheme bespovratnog financiranja projekata u sklopu OP FEAD-a izrađene su u softveru LimeSurvey, profesionalnom alatu za web upitnike koji WYG koristi u svojim istraživanjima i analizama. Anketna pitanja izrađena su uz odobrenje Naručitelja, a statistička analiza anketa poslana je Ministarstvu kao prilog Završnom izvješću.
- **Intervjui (individualni)** – Ova kvalitativna metoda istraživanja nadopunila je i pojasnila nalaze analize literature i provedenih anketa sa korisnicima. Kao sudionici intervjuja bili su odabrani predstavnici korisnika koji su provodili projekte u sklopu FEAD-a. Analiza intervjuja zasnivala se na primjeni kodnog plana, u skladu s kriterijima evaluacije. S obzirom na situaciju i mjere sigurnosti u vezi s epidemijom COVID-19, intervjui su se provodili telefonom ili koristeći online aplikacije za konferencijske pozive. Smjernice za provođenje intervjuja izrađene su uz odobrenje Naručitelja.
- **Projektne studije slučajeva** – Navedena je metoda služila za produblivanje analiza i ispitivanje trendova ili hipoteza dobivenih iz ranijih faza evaluacije. Različite funkcionalnosti analize studija slučaja u potpunosti odgovaraju specifičnim zadacima koje je trebala ispuniti ova evaluacija. Na taj je način evaluaciji dodana ilustracija stvarnosti (ilustracijska funkcija), čime je moguće iznijeti hipoteze za buduća istraživanja odražavanjem različitih gledišta zainteresiranih dionika (istraživačka funkcija), pomoći u provjeri i potvrđivanju izjava o programu (funkcija kritičke analize), ispitati širenje usluga koje intervencija i odgovarajući mehanizmi pružaju (funkcija za provedbu analize) i pomoći u razumijevanju prirode procesa koji proizvode učinke (funkcija za analizu utjecaja). Studija slučaja i rezultati iste predstavljene su u narativnom obliku (tj. priči) koji će čitatelju pružiti dojam autentičnosti i „pogled iznutra“ na proučeni slučaj.
- **Prostorna analiza** – Prostorna analiza pokazala je u kojoj je mjeri provođenje aktivnosti FEAD-a usklađeno sa stvarnim potrebama korisnika u pojedinim županijama. Povezivanjem podataka o provedbi projekata s lokacijom podacima se pridodala precizna prostorna komponenta. Podaci koji sadrže prostornu komponentu obradili su se i preveli u odgovarajući zapis pogodan za upotrebu u bazi prostornih podataka. Prostorna analiza u kontekstu vrednovanja FEAD-a odnosila se na pronalaženje korelacije promatranih parametara uspješnosti provedbe aktivnosti s lokacijom provođenja te pripreme za vizualizaciju tako utvrđenih odnosa u svrhu donošenja zaključaka o pravilnoj prostornoj usmjerenosti i uspješnosti provedenih mjera.

5.2 Faze istraživanja

5.2.1 POČETNA FAZA

U početnoj je fazi ove evaluacije održan uvodni sastanak s Naručiteljem te je dogovoren pristup oko izrade Početnog izvješća u kojem je predstavljen **metodološki okvir, projektne aktivnosti i pristup samoj evaluaciji**. U sklopu Početnog izvješća provedena je analiza konteksta evaluacije i zatečenog stanja, kao i detaljna razrada metodologije koja će se koristiti u daljnjem istraživanju te pristup svakom evaluacijskom pitanju uz istaknute metode prikupljanja podataka i potencijalne izvore podataka. Nakon odobravanja Početnog izvješća od strane Naručitelja projektni je tim započeo drugu fazu ove evaluacije koja se odnosi na analizu dokumenata.

5.2.2 FAZA DESK ISTRAŽIVANJA

Faza analize dokumenata uključivala je izradu socioekonomske analize, analizu samih projekata, analizu kriterija partnerskih organizacija za odabir krajnjih korisnika, GIS prostornu analizu i financijsku analizu projekata.

- **Socioekonomska analiza** ispitala je hrvatski makroekonomski kontekst te društveno-ekonomski kontekst s naglaskom na demografska obilježja, obilježja tržišta rada, siromaštvo i socijalnu isključenost te na institucionalna obilježja socijalnih usluga. Kontekst socioekonomske analize fokusirao se na promjene u hrvatskom društvu u razdoblju 2014. – 2020. godine koje je relevantno za područje ove evaluacije. Također, analiza konteksta stavila je naglasak na sve komponente koje su bitne za provedbu OP FEAD-a referirajući se na podatke Državnog zavoda za statistiku te relevantne strategije i programske dokumente na regionalnoj i nacionalnoj razini poput Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020.⁸ te izvješća nadležnog Ministarstva.
- **Analiza provedenih projekata** u okviru OP FEAD-a detaljnije je analizirala svih 180 projekata, a sami su podaci sistematizirani u obliku tabličnog prikaza najvažnijih stavki svakog projekta poput naziva, korisnika, ciljne vrijednosti, pokazatelja i ostvarenih rezultata. Cilj analize projekata bio je usporediti planirano i ostvareno kako bi se moglo odgovoriti na evaluacijsko pitanje zašto je došlo do određenih rezultata u provedbi. Analiza projekata također je sažela najbitnije podatke i vrijednosti za same projekte kako bi se oni mogli što efikasnije uspoređivati i analizirati.
- **Analiza kriterija partnerskih organizacija** za odabir krajnjih primatelja pomoći detaljnije je ispitala kriterije koje su partnerske organizacije koristile kao uvjete za odabir krajnjih primatelja pomoći. Ključni izvor podataka te analize bili su odobreni kriteriji za dodjelu pomoći, razvijeni od strane korisnika i odobreni od strane Ministarstva. Odobreni kriteriji iščitavali su se iz Prijavnih obrazaca A, a analizirano je 180 takvih obrazaca. Svi su kriteriji grupirani u određene kategorije i predstavljeni u obliku jedinstvene tablice, a direktno su poslužili za odgovor na 2., 10. i 11. evaluacijsko pitanje. Također, analizom kriterija dodatno se ispitala i jasnoća njihova definiranja, a ti su rezultati poslužili za prijedlog efikasnijeg definiranja samih kriterija u budućnosti.
- **GIS prostorna analiza** ispitala je prostornu pokrivenost pružanja humanitarne pomoći u okviru FEAD-a. Evaluacijski je tim na temelju analizirane projektne dokumentacije popisao sve jedinice područne (regionalne) samouprave u kojima je pružena pomoć kroz aktivnosti humanitarnih organizacija financiranih u okviru FEAD-a kako bi se izradila karta (u GIS-u) prostorne pokrivenosti pomoći u okviru FEAD-a te ocijenila mjera pokrivenosti pomoći u Hrvatskoj. Prostorna analiza prikazala je u kojoj je mjeri provođenje aktivnosti povezano sa stvarnim potrebama korisnika prema kriteriju regionalne pokrivenosti. Analizom se jasno prikazala i uspješnost provođenja mjera te se kartografskim prikazom ilustriralo koje su se mjere pokazale najučinkovitijima na određenom području. Usporednom prostornom analizom podataka o zastupljenosti ugroženih skupina u ekonomskim odnosima na regionalnoj razini utvrdilo se u kojoj su mjeri provedene aktivnosti sukladne potrebama jedinica regionalne samouprave s najizraženijom zastupljenošću ciljnih skupina u riziku od socijalne isključenosti.

⁸ Strategija je dostupna na sljedećoj poveznici:
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Strategije/Strategija%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva.pdf>

- **Financijska analiza projekata** analizirala je u kojoj su mjeri dodijeljena sredstva pretvorena u ishode. Konkretno, analizom se ispitalo kolika je bila troškovna efikasnost provedbe OP FEAD-a za razdoblje 2014. – 2020. kroz definiranje troškova po kilogramu podijeljene hrane, odnosno troškova podijeljene hrane po glavi sudionika te troškova osnovne materijalne pomoći po glavi sudionika. Analiza je utvrdila predstavljaju li mjere vrijednost za novac ako se postave u usporedbu sa sličnim inicijativama u drugim zemljama članicama. Dodatno, u okviru evaluacije analizirali su se i pojedinačni troškovi partnerskih organizacija koji su utrošeni na hranu, odnosno na osnovnu materijalnu pomoć, te se istražilo odgovara li nabavna cijena hrane i ostale materijalne pomoći tržišnim cijenama.

5.2.3 FAZA TERENSKOG ISTRAŽIVANJA

Sljedeća faza terenskog istraživanja uključivala je provedbu standardiziranih online anketa s korisnicima, provođenje polustrukturiranih intervjua s predstavnicima odabranih korisnika koji su provodili projekte u sklopu FEAD-a u programskom razdoblju 2014. – 2020 te izradu studija slučaja. Pristup u pripremi samog terenskog istraživanja, što se odnosi na izradu upitnika za ankete i intervjue te izradu metodologije studija slučaja, bio je temeljen na nalazima prethodne faze analize literature i dokumenata koja je ukazala koje bi sve informacije trebalo prikupiti i nadopuniti putem anketa i intervjua. Predloženi anketni upitnik, pitanja za intervjue te pristup studijama slučaja potvrdili su i predstavnici Naručitelja.

Standardizirane online ankete korištene su u prvom dijelu terenskog istraživanja kako bi se odgovorilo na konkretna pitanja za korisnike. Evaluacijski je tim pripremio dvije ankete zasebno za gradove i županije koji su korisnici u Pozivima za osiguravanje školske prehrane te zasebno za humanitarne organizacije koje su osiguravale hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć najpotrebitijim osobama. Obje su ankete izrađene u softveru LimeSurvey, profesionalnom alatu za web upitnike koji WYG koristi u svojim istraživanjima i analizama. Korisnici su mogli u zadanom vremenu ispuniti upitnike, a zadovoljavajući odaziv postignut je dodatnim kontaktiranjem sudionika i produljenjem roka za dostavu odgovora, čime je ispunjen početni cilj odaziva. Ankete su funkcionirale na principu logičkog sustava otvaranja pitanja u skladu s prethodnim odgovorima, a ispitanici su dobili individualni token za ispunjavanja kako bi ih se moglo identificirati nakon samog ispunjavanja da bi se utvrdilo čiji odgovori još nedostaju i da bi ti rezultati poslužili za odabir intervjua sa samim korisnicima.

Anketa je bila provedena u svibnju 2021. godine zasebno za dvije sheme financirane iz FEAD-a te je nakon dodatnog telefonskog kontaktiranja i slanja podsjetnika anketne upitnike ispunilo 33 gradova i županija od 37 ukupno te 22 humanitarne organizacije od 23 ukupno, što zadovoljava kriterij postotka pouzdanosti od 95 % i moguće devijacije od uzorka do 5 %. Rezultati anketa podvrgnuti su kvantitativnoj analizi te su se na njoj temeljile daljnje faze u istraživanju.

Tablica 4. Odaziv na strukturirane online ankete

Ankete	Pristiglo odgovora	Ukupno	Postotak odaziva
Anketa korisnika Poziva ta dodjelu bespovratnih sredstava „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“	33	37	89,2 %

Anketa korisnika Poziva za dodjelu bespovratnih sredstava „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći	22	23	95,7 %
--	----	----	--------

Polustrukturirani online intervjui s korisnicima provedeni su u sljedećoj fazi terenskog istraživanja kao metoda prikupljanja podataka koja će nadopuniti i pobliže pojasniti nalaze analize literature i provedenih kvantitativnih dionica istraživanja. Za same intervjue odabrano je po deset korisnika iz obje sheme dodjele bespovratnih sredstava koji su provodili projekte u sklopu FEAD-a u zadanom razdoblju te je odabrano još po dvoje korisnika za svaku shemu, čiji su intervjui poslužili za izradu studija slučaja. Kao prvi kriterij odabira intervjua korištena je teritorijalna rasprostranjenost korisnika po županijama kako bi se zahvatile što različite lokalne zajednice i uvjeti u kojima gradovi, županije i humanitarne organizacije djeluju. Drugi važan kriterij odabira bilo je uključivanje korisnika koji nisu odgovorili na online ankete kako bi obuhvat korisnika bio maksimaliziran, što je i postignuto kroz istraživanje. Posljednji kriterij za odabir korisnika za intervjue predstavljao je obujam i sadržaj samih odgovora u anketi te je pretpostavljeno da će takvi korisnici pružiti više vrijednih informacija i u samim intervjuima. Korisnicima su prije samih intervjua bili dostavljeni vodiči za intervjue s popisom okvirnih pitanja, a intervjui su provedeni putem aplikacije Microsoft Teams te putem telefonskih poziva.

Studije slučaja provedene su kao dodatna metoda analize podataka, a njezina je opća svrha produbiti analizu te ispitati trendove ili hipoteze izvedene iz ranijih faza evaluacije. Prvi korak u provedbi ove aktivnosti bio je odabir slučajeva za proučavanje. Evaluacijski je tim proveo četiri kraće studije slučaja, po dvije studije slučaja za svaku mjeru obuhvaćenu ovom evaluacijom. Projekti koji su se uključili u studiju slučaja odabrani su po principu slučajnosti.

Drugi korak odnosio se na prikupljanje podataka za analizu slučajeva, a same studije slučaja razvile su se korištenjem kvalitativnih i kvantitativnih informacija iz različitih izvora. Evaluatori su pregledali i analizirali službene projektne dokumente (prijavne obrasce, izvješća o projektu) te ostale izvore koji se odnose na projekt (npr. ostala projektna dokumentacija, sadržaji dostupni na postojećim projektним web stranicama itd.). Za svaku studiju slučaja proveden je po jedan polustrukturirani intervju s predstavnikom Korisnika operacije/projekta. Također, studije slučaja nastojale su uključiti u ispitivanje i neke krajnje korisnike projekta kako bi se ispitalo njihovo zadovoljstvo provedenim aktivnostima.

Treći je korak bio izrada studija slučaja te je određeno da će svako izvješće o studiji slučaja imati maksimalnu duljinu od četiri do šest stranica. Svi gore navedeni izvori informacija koristili su se za pisanje zanimljivog narativa koji „pripovijeda projektну priču“ o faktorima koji utječu na proces provedbe te o doprinosu ciljevima i rezultatima na razini cijelog programa. Struktura i sadržaj izvješća o studijama slučaja slijedili su standardizirani obrazac, a osim vrlo kratkog uvoda koji prikazuje osnovne informacije o projektu svako se izvješće sastoji od dva glavna analitička odjeljka (npr. o provedbi projekata i o doprinosu projekta ciljevima i rezultatima širom programa). Na kraju svakog izvješća ukratko su sažeti ključni nalazi i aspekti od šire važnosti za evaluaciju na razini programa.

5.2.4 FAZA SINTETIZACIJE

U ovoj je fazi provedbe predmetne evaluacije evaluacijski tim analizirao sve podatke dobivene tijekom prethodnih faza istraživanja, putem sinteze tih rezultata odgovorio na zadana evaluacijska pitanja u sklopu evaluacijskih kriterija te izradio Završno izvješće koje donosi konačne nalaze ove evaluacije. U nastavku teksta predstavljaju se istraživački nalazi po evaluacijskim kriterijima i pitanjima te konačni zaključci i preporuke za buduće razdoblje.

6. Istraživački nalazi

6.1 Nalazi prema evaluacijskim kriterijima

Ova evaluacija koristi se standardnim OECD DAC kriterijima: relevantnost, efektivnost (učinkovitost), efikasnost (djelotvornost), koherentnost i dodana vrijednost. Unutar kriterija relevantnosti procjenjuje se kvaliteta definicije problema u širem kontekstu, odnos između definicije problema i specifičnih ciljeva intervencija, veza između pokazatelja rezultata i specifičnih ciljeva intervencija, kao i usklađenost planiranih intervencija s relevantnim strateškim dokumentima te potrebama ciljnih skupina. Unutar kriterija efektivnosti (učinkovitosti) procjenjuje se izglednost ostvarenja očekivanih rezultata i specifičnih ciljeva. Procjenom efikasnosti (djelotvornosti) procjenjuje se adekvatnost resursa i načina upravljanja resursima – vrijeme, financijska sredstva, ljudski i tehnički kapaciteti – za ostvarenje ciljeva financiranih intervencija. U kriteriju koherentnosti ispituje se usklađenost provedenih aktivnosti s nacionalnim ciljevima borbe protiv siromaštva, a u kriteriju dodana vrijednost analizira se dodana vrijednost ugovorenih projekata.

6.1.1 RELEVANTNOST

EVALUACIJSKO PITANJE 1. U kojoj mjeri aktivnosti podjele paketa pomoći hrane / osnovne materijalne pomoći odgovaraju potrebama ciljnih skupina kojima su namijenjeni te doprinose ostvarenju ciljeva?

Makroekonomski kontekst

Temelj gospodarstva Republike Hrvatske predstavljaju uslužne djelatnosti, pri čemu tercijarni sektor čini 60 % ukupnog bruto domaćeg proizvoda (BDP). Prema službenim podacima Hrvatske narodne banke bruto domaći proizvod u 2020. godini iznosio je 49.139 milijuna eura, a BDP po stanovniku 12.141 eura.⁹ U razdoblju od 2014. do 2020. godine nominalni BDP Hrvatske povećan je za 13,1 %, dok je BDP po stanovniku porastao za 18,5 %. Tablica 5 ističe glavne makroekonomske pokazatelje za razdoblje 2014. – 2020.

⁹ Hrvatska narodna banka, Glavni makroekonomski indikatori, <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>, 7.4.2021.

Tablica 5. Glavni makroekonomski pokazatelji, 2014. – 2020., Hrvatska narodna banka, Glavni makroekonomski indikatori, <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
BDP (u mil. HRK, tekuće cijene)	331.322	339.663	351.197	367.501	385.377	402.337	370.166
BDP (u mil. EUR, tekuće cijene)	43.423	44.636	46.644	49.262	51.979	54.270	49.139
BDP po stanovniku (u EUR)	10.246	10.618	11.174	11.942	12.716	13.350	12.141
BDP - realna godišnja stopa promjene (u %)	-0,3	2,4	3,5	3,4	2,8	2,9	-8,4
Inozemni dug (u mil. EUR, na kraju razdoblja)	49.095	48.230	44.714	43.683	42.710	40.877	40.624
Inozemni dug (u % BDP-a)	113,1	108,1	95,9	88,7	82,2	75,3	82,7

Krajem 2014. godine hrvatsko je gospodarstvo izašlo iz faze šestogodišnje recesije uzrokovane svjetskom financijskom krizom. Dok je većina zemalja Europske unije izašla iz recesije u 2010. i 2011. godini, u Hrvatskoj je kriza potrajala sve do kraja 2014. godine kad su se javile prve naznake rasta BDP-a. Posljedice recesije ostavile su najviše traga na realni sektor, od čega značajno na industriju, trgovinu i građevinarstvo. Uz pad proizvodnje i dodane vrijednosti rezultat je bio značajan pad broja zaposlenih.

Razdoblje od 2015. do kraja 2019. godine obilježeno je prosječnim godišnjim rastom BDP-a od 2,4 %. Rast investicijske aktivnosti u uslužnom sektoru i povlačenje sredstava iz EU fondova dijelom su pridonijeli početku blagog investicijskog oporavka. Neki od glavnih razloga značajnijeg zaostajanja RH za vodećim tranzicijskim zemljama članicama EU-a odnose se na nedostatnu investicijsku aktivnost praćenu nepovoljnom strukturom investicija.¹⁰

U 2020. zaustavljen je pozitivan zamah koji je započeo u 2015. godine. Mjere koje je uvela vlast kako bi ograničila širenje zaraze virusom SARS-Cov-2 dovele su do znatnog pada ekonomske aktivnosti. Hrvatska narodna banka zabilježila je pad BDP-a od 8,4 %, što predstavlja peti najveći pad među zemljama EU-a nakon Španjolske, Italije, Francuske i Grčke. Osobit faktor rizika predstavljao je turizam koji čini gotovo 20 % BDP-a i podložan je vanjskim čimbenicima.

Društveno-ekonomski kontekst

Demografska obilježja

Analiza demografskih pokazatelja Republike Hrvatske ukazuje na negativne trendove promjene zabilježene u broju i strukturi stanovništva. Ističe se kontinuirani proces depopulacije uzrokovan niskim fertilitetom, demografskim starenjem i iseljavanjem stanovništva.

Demografska kretanja

Prema procjenama Državnog zavoda za statistiku¹¹ Republika Hrvatska je 2019. godine imala 4.058.165 stanovnika. U promatranom razdoblju (2014. – 2019. godine) Hrvatska je zabilježila pad od 167.151 stanovnika ili 4,12 % od ukupnog broja stanovnika. Procesi depopulacije primarno su uzrokovani negativnim prirodnim prirastom stanovništva te negativnim migracijskim saldom.

¹⁰ Buturac, Goran. Gospodarski rast, konvergencija i članstvo u EU: Empirijski dokazi iz Hrvatske, 2019.

¹¹ DZS, Procjene stanovništva Republike Hrvatske

Tablica 6. Odaziv na strukturirane online ankete Kretanje broja stanovnika RH, 2014. – 2019., DZS, Procjene stanovništva RH 2014. – 2019.

Procjene broja stanovnika RH	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
	4.225.316	4.190.669	4.154.213	4.105.493	4.076.246	4.058.165

Negativni prirodni prirast Republike Hrvatske posljedica je niske i uglavnom kontinuirano padajuće stope nataliteta te rastuće stope mortaliteta. U periodu 2014. – 2019. prirodni je prirast na godišnjoj razini bio negativan za nešto manje od 15.000 osoba (godišnji prosjek za razdoblje 2014. – 2019. iznosi -15.053 osobe).

Tablica 7. Broj živorođenih i umrlih, prirodni prirast i stopa prirodnog prirasta RH, 2011. – 2019, DZS, Statistika u nizu, Prirodno kretanje stanovnika; izračun autora.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Živorodeni	39.566	37.503	37.537	36.556	36.945	36.135
Umrli	50.839	54.205	51.542	53.477	52.706	51.794
Prirodni prirast	-11.273	-16.702	-14.005	-16.921	-15.761	-15.659
Stopa prirodnog prirasta	-2,7	-4,0	-3,4	-4,1	-3,9	-3,9

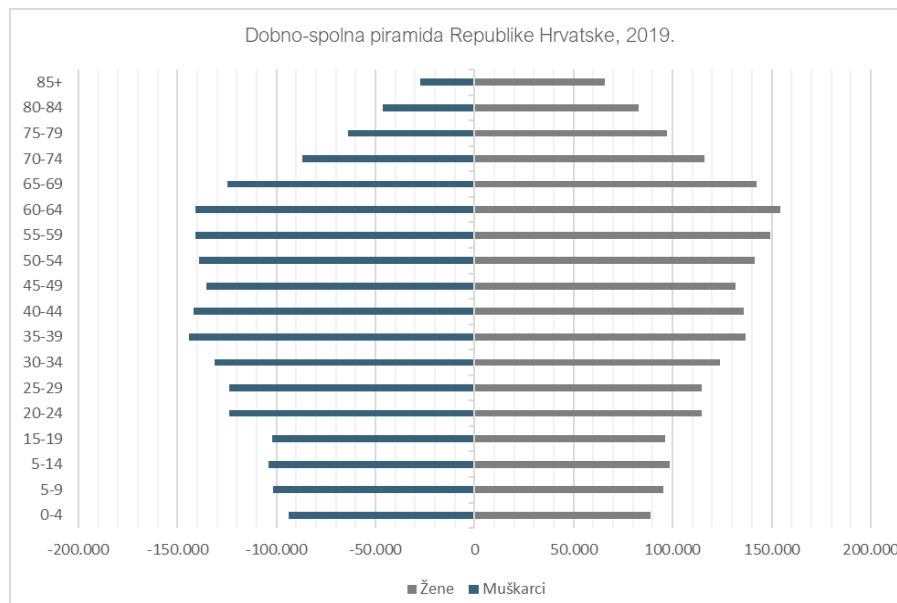
Republika Hrvatska također bilježi kontinuirani negativni migracijski saldo, to jest odnos između broja doseljenih i odseljenih stanovnika. Pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji intenziviran je proces emigracije iz Republike Hrvatske u inozemstvo. U periodu 2008. – 2013. ukupni je migracijski saldo RH bio negativan za prosječno 1.475 osobe godišnje, dok u periodu 2014. – 2019. migracijski je saldo bio negativan za prosječno 16.384 osobe godišnje ili čak 11 puta veći.

Struktura stanovništva

Kontinuirano smanjenje broja stanovnika RH značajno utječe i na samu strukturu stanovništva. Prema posljednjim podacima Državnog zavoda za statistiku¹² 2019. je godine u Hrvatskoj živjelo 1.971.650 ili 48,58 % muškaraca te 2.086.515 ili 51,42 % žena. Promatrajući starosnu strukturu stanovništva, primjetan je kontinuirani negativni trend starenja stanovništva. Prosječna starost ukupnog stanovništva RH u 2019. godini iznosila je 43,6 godine (muškarci 41,8 godina, žene 45,3 godina), dok je očekivano trajanje života bilo 78,5 godina.¹³

¹² DZS, Procjena stanovništva prema dobnim skupinama i spolu, po županijama, 7.4.2021.

¹³ DZS, Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2019.

Slika 2. Dobno-spolna piramida Republike Hrvatske, 2019.

Iako od posljednjeg popisa stanovništva 2011. godine ne postoje noviji podaci o strukturi stanovništva prema razini obrazovanja, može se zaključiti da su pozitivni trendovi nastavljeni te da se stanje obrazovne strukture dodatno poboljšalo. Međutim, podaci iz 2011. godine ističu kako je udio nekvalificirane radne snage još uvijek visok. Od ukupnog broja stanovnika 2011. godine čak 30,8 % čini stanovništvo bez završene škole ili isključivo sa završenim osnovnoškolskim obrazovanjem.¹⁴ Prema popisu stanovništva iz 2011. godine udio visokoobrazovanog stanovništva u Republici Hrvatskoj iznosio je 16,4 % (stručni studij, sveučilišni studij, doktorat znanosti).

Obilježja tržišta rada

Kontingent radno sposobnih i radno aktivnih

Radno sposobno stanovništvo, koje Državni zavod za statistiku definira samo donjom granicom starosti od 15 godina, u 2020. je godini činilo 3.511.000 osoba ili 86,8 % stanovništva.¹⁵ U promatranom razdoblju od 2014. do 2020. godine u RH broj radno sposobnog stanovništva smanjen je za 2,9 % što je ponajviše posljedica negativnih demografskih trendova starenja stanovništva i emigracije stanovništva pretežito mlađe dobi u inozemstvo. Tablica 8. iznosi podatke koje prikuplja Državni zavod za statistiku.

Tablica 8. Kontingent radno sposobnog stanovništva u Republici Hrvatskoj, DZS, Procjene stanovništva

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Radno sposobno stanovništvo	3.615,0	3.578,0	3.566,0	3.546,0	3.531,0	3.519,0	3.511,0
Ukupan broj stanovnika	4.238,4	4.203,6	4.174,3	4.124,5	4.087,8	4.058,2	4.047,2
Udio radnog sposobnog stanovništva	85,3%	85,3%	85,4%	86,0%	86,4%	86,7%	86,8%

¹⁴ DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema obrazovnim obilježjima

¹⁵ DZS, Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u trećem tromjesečju 2020.

Kretanja stope zaposlenosti

Stopa zaposlenosti označava postotak zaposlenih u radno sposobnom stanovništvu te je za razdoblje od 2014. do 2019. godine prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna stopa zaposlenosti porasla s 43,3 % na 47,7 %.

Prema statistikama Eurostata, koji stopu zaposlenosti mjeri kao postotni udio zaposlenih u kontingentu stanovnika od 20 do 64 godine, Hrvatska se s Italijom i Grčkom nalazi među zemljama na samom začelju. Stopa zaposlenosti Republike Hrvatske u 2019. godini iznosila je 66,7 %, dok je prosjek Europske unije 73,1 %.

Za Hrvatsku je također karakterističan nizak udio zaposlenih mladih. Prema statističkim podacima Eurostata 27,7 % osoba u dobnoj skupini 15 – 24 godine koje nisu bile uključene u neki vid formalnog obrazovanja bilo je zaposleno. U 2019. godini prosjek stope zaposlenosti mladih u EU-u iznosio je 33,5 %.

Kretanje ukupne nezaposlenosti i stope nezaposlenosti

Prema izvješću Hrvatskog zavoda za zapošljavanje¹⁶ u 2019. godini trend smanjivanja nezaposlenosti nastavljen je relativno brzom dinamikom. Prosječni broj nezaposlenih smanjio se s 328.187 u 2014. godini na 128.650 u 2019. godini, što predstavlja smanjenje od 60,7 %. U 2020. godini Hrvatski zavod za zapošljavanje registrirao je 150.824 nezaposlenih, čime smanjenje u periodu 2014. – 2020. iznosi 54,0 %. Stopa nezaposlenosti smanjena je s 17,3 % u 2014. na 6,6 % u 2019. godini, to jest 9,5 % krajem 2020. godine.

Siromaštvo i socijalna isključenost

Za siromaštvo i socijalnu isključenost karakteristična je višedimenzionalnost – siromaštvo je dinamično, određeno postojećim institucionalnim uređenjem te prostorno i spolno uvjetovano. Na siromaštvo i socijalnu isključenost utječu složeni međuodnosi u političkoj i ekonomskoj sferi. Glavni je temelj za izračun pokazatelja siromaštva i socijalne isključenosti za Republiku Hrvatsku Anketa o dohotku stanovništva.¹⁷ Provedba Ankete usklađena je s uredbama EU-a i EUROSTAT-ovom metodologijom propisanom za istraživanje EU-SILC (*Statistics on Income and Living Conditions*), a temelji se na konceptu relativnog siromaštva koji uzima u obzir raspoloživi dohodak kućanstva, broj članova u kućanstvu (veličinu kućanstva) te distribuciju dohotka unutar populacije.

Stopa rizika od siromaštva

Stopa rizika od siromaštva glavni je pokazatelj relativnog siromaštva. Stopa je izračun postotka osoba čiji je raspoloživi ekvivalentni dohodak ispod praga rizika od siromaštva. U Republici Hrvatskoj prag rizika od siromaštva postavljen je na 60 % srednje vrijednosti ekvivalentnog raspoloživog dohotka. Ipak, stopom se ne utvrđuje koliko je osoba siromašno, već koliko njih ima dohodak ispod postavljenog praga siromaštva. Prema posljednjim podacima Ankete, stopa rizika od siromaštva u 2019. godini iznosila je 18,3 %. Zbog porasta BDP-a Republike Hrvatske i smanjenja stope nezaposlenosti stopa rizika od siromaštva u periodu 2014. – 2018. smanjena je, što je vidljivo iz tablice u nastavku.

¹⁶ HZZ Godišnjak 2019.

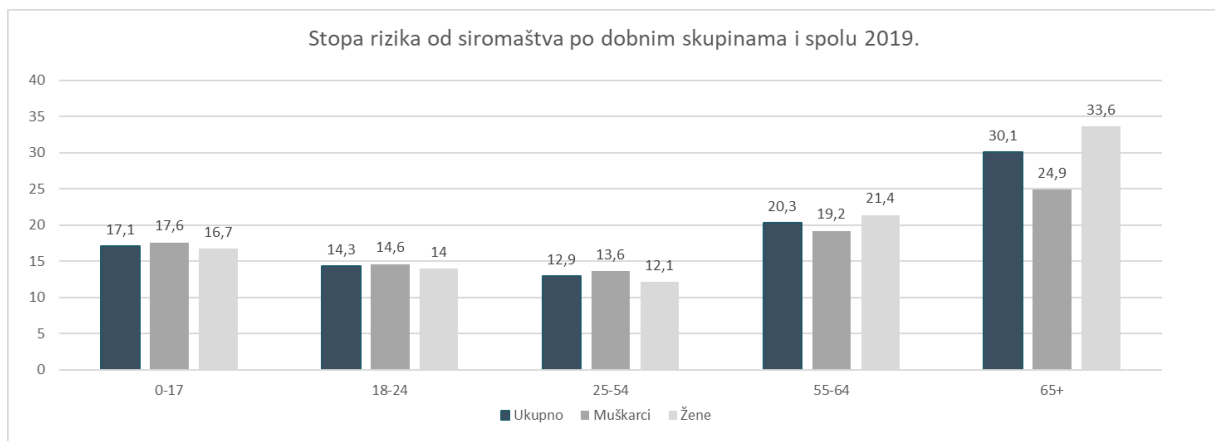
¹⁷ DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019., 2020.

Tablica 9. Stopa rizika od siromaštva i prag siromaštva, 2014. – 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Stopa rizika od siromaštva	19,9	20,0	19,9	20,0	19,3	18,3
Prag rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo, u HRK	23.760	25.000	25.668	28.070	29.820	32.520
Prag rizika od siromaštva za kućanstvo s dvije odrasle osobe i dvoje djece, u HRK	49.896	52.500	53.903	58.946	62.622	68.292

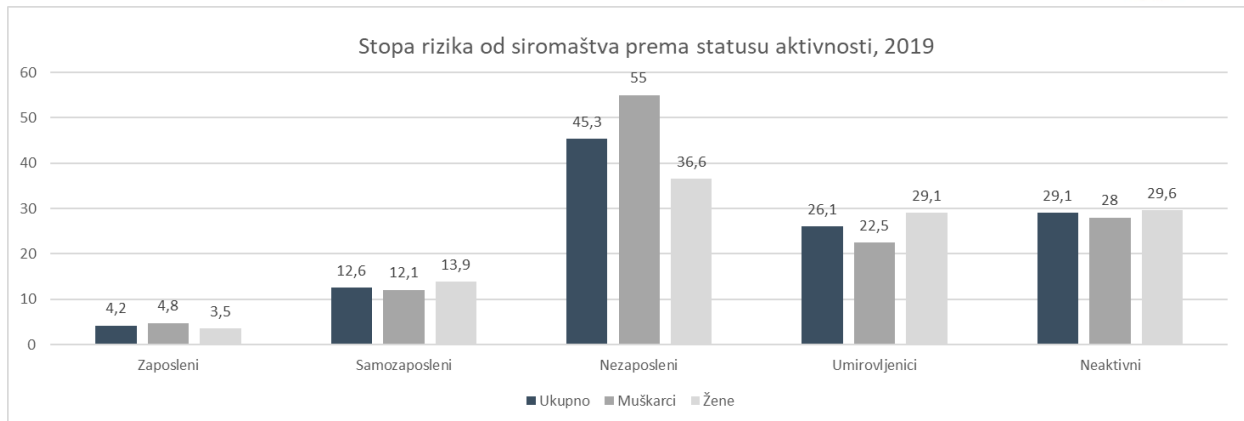
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku 2014. godine prag rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo iznosio je 23.760 HRK, a 2019. godine 32.520 HRK. U isto vrijeme, prag za kućanstva s dvije odrasle osobe i dvoje djece povećan je s 49.896 HRK u 2014. godini na 68.292 HRK u 2019. godini.

Stopa rizika od siromaštva u čitavom je razdoblju 2014. – 2019. bila viša za žene nego za muškarce. U 2019. godini ukupna stopa rizika od siromaštva žena iznosila je 19,3 %, a za muškarce 17,2 %. Istovremeno, skupina koja je ostvarila najvišu stopu rizika od siromaštva bile su žene iznad 65 godina života, dok je Državni zavod za statistiku zabilježio najmanju stopu rizika od siromaštva za žene u dobnoj skupini od 25 do 54 godina života (12,1 %).

Slika 3. Stope rizika od siromaštva po dobnim skupinama i spolu, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.

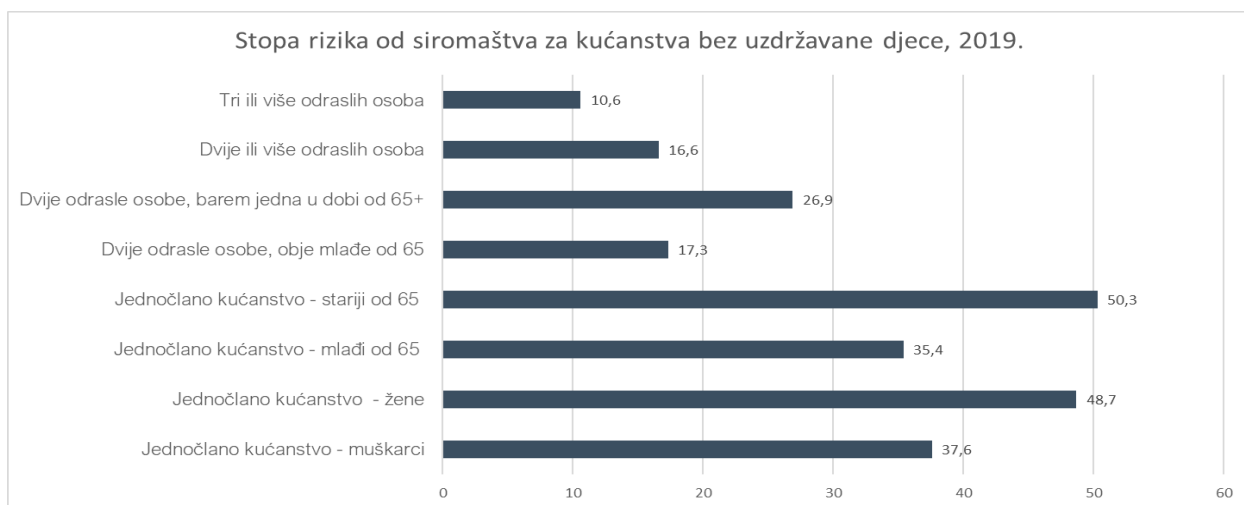
Prema najčešćem statusu u aktivnosti, to jest statusu na tržištu rada u kojem je osoba iznad 18 godina provela najmanje sedam mjeseci u referentnom razdoblju, Državni zavod za statistiku utvrdio je kako je stopa rizika od siromaštva u 2019. godini bila 5,1 % za osobe koje rade (zaposlenici i samozaposleni) i 30,0 % za osobe koje ne rade (nezaposleni, umirovljenici i ostali neaktivni). Usporedbom podataka za 2014. godinu primjetan je blagi pad rizika od siromaštva za osobe koje rade (u 2014. stopa je iznosila 5,7 %), te porast za osobe koje ne rade (s 28,1 % u 2014.). U 2019. godini najugroženija skupina bili su nezaposleni muškarci (55,0 %). Visoke stope bilježili su također neaktivne osobe oba spola (29,1 %) i umirovljenici (26,1 %). U odnosu na 2014. godinu stopa rizika od siromaštva za umirovljenike povećana je s 18,9 % na 26,1 % a za nezaposlene s 43,2 % na 45,3 %. U 2019. godini najmanje su pred rizikom od siromaštva bile zaposlene žene (3,5 %). Spolne razlike vidljive su u svim promatranim kategorijama, a najizraženije su u kategoriji nezaposlenih u kojoj su muškarci izloženi većem riziku od siromaštva te u kategoriji umirovljenika u kojoj dominiraju žene.

Slika 4. Stopa rizika od siromaštva prema statusu aktivnosti, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.

Stopu rizika od siromaštva prema tipu kućanstva Državni zavod za statistiku od 2015. godine računa prema kategorijama kućanstava bez uzdržavane djece i s uzdržavanom djecom. U 2019. godini kućanstva bez uzdržavane djece bilježila su stopu rizika od siromaštva 21,8 %, a kućanstva s uzdržavanom djecom 15,0 %. U usporedbi s 2015. godinom primjetan je blagi pad stope, s 22,5 % za kućanstva bez i 17,9 % za kućanstva s uzdržavanom djecom.

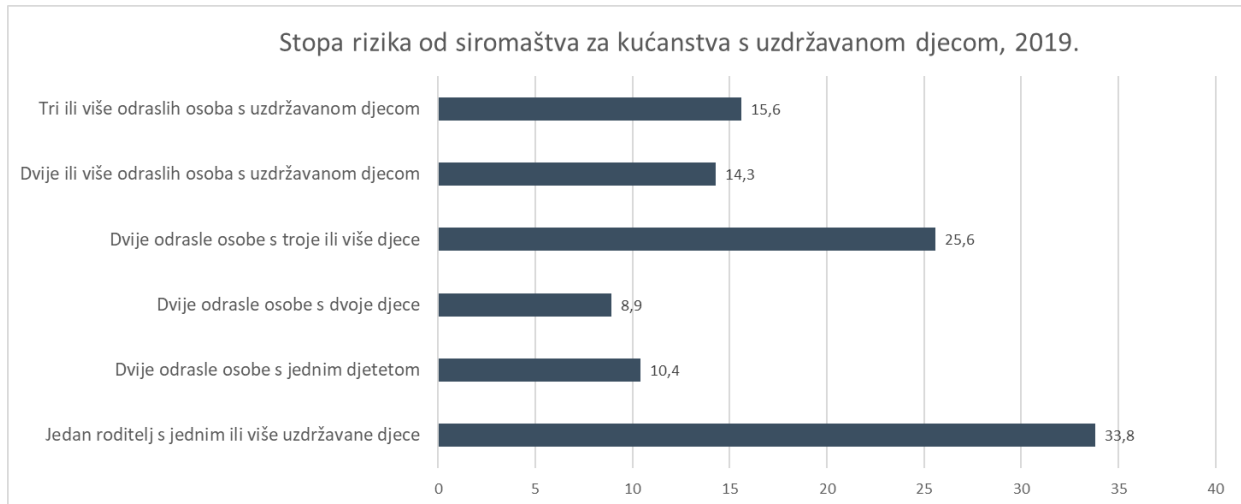
U kućanstvima bez uzdržavane djece pred najvećim rizikom od siromaštva nalaze se jednočlana kućanstva osoba u dobi od 65 godina ili više sa stopom od čak 50,3 %, nakon čega slijede jednočlana kućanstva žena sa stopom od 48,7 %. Jednočlana kućanstva muškaraca pred manjim su rizikom sa stopom od 37,6 %. Usporedbom s podacima za 2015. godinu primjetno je kako je porastao rizik od siromaštva za jednočlana kućanstva oba spola, no da je rizik za žene povećan u većoj mjeri nego za muškarce (s 41,1 % na 48,7 % za žene i s 34,3 % na 37,6 % za muškarce). Osim spolne primjetna je i dobna razlika, tako su jednočlana kućanstva osoba mlađih od 65 godina života u 2019. godini ostvarila stopu od 35,4 %, a starija od 65 godina 50,3 %. Prema podacima za 2015. godinu također je vidljiv negativan trend, osobito za jednočlana kućanstva osoba starijih od 65 godina koja su u 2015. ostvarila stopu rizika od siromaštva od 40,4 % ili za 9,9 postotnih bodova nižu nego u 2019. Pred rizikom od siromaštva najmanje su ugrožena kućanstva bez uzdržavane djece koja broje tri ili više odraslih osoba (10,6 % u 2019. godini).

Slika 5. Stopa rizika od siromaštva za kućanstva bez uzdržavane djece, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.

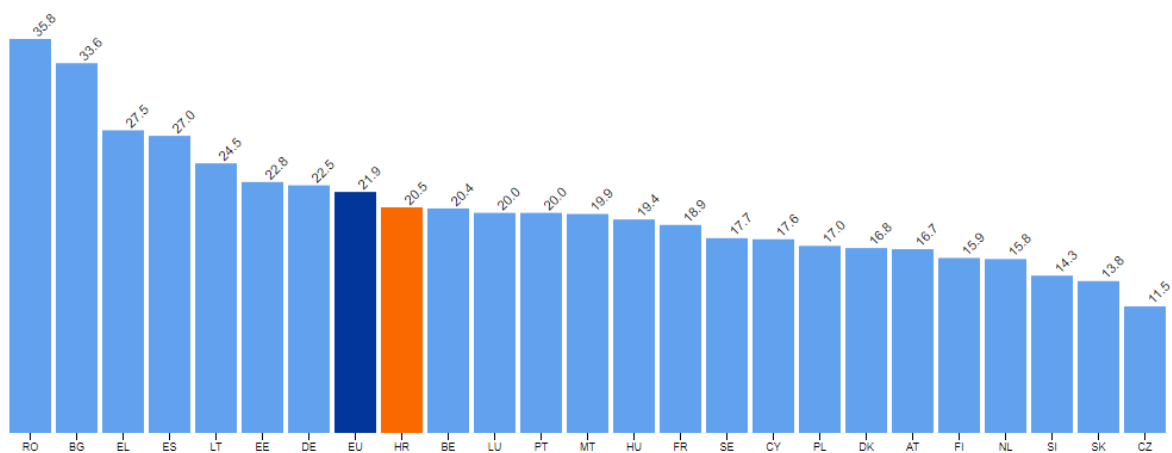

U kućanstvima s uzdržavanom djecom s najvećim rizikom suočena su kućanstva s jednim roditeljem i jednim ili više uzdržavane djece (33,8 %), a najmanje s dvije odrasle osobe i dvoje djece (8,9 %). Usporedbom s podacima za 2015. godinu primjetno je povećanje stope rizika od siromaštva za samohrane roditelje s jednim ili više uzdržavane djece s 33,1 % na 33,8 %. Istovremeno, stopa za dvije odrasle osobe i dvoje djece smanjena je s 16,8 %.

Slika 6. Stopa rizika od siromaštva za kućanstva s uzdržavanom djecom, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.

Usporedbom statističkih podataka koje prikuplja EUROSTAT primjetno je kako se Hrvatska nalazi u kategoriji zemalja koje karakterizira slična stopa rizika od siromaštva u odnosu na procijenjeni prosjek EU-a. Najbolje ukupne rezultate u 2020. godini ostvarile su Češka (11,5 %) i Slovačka (13,8 %), dok je postotak stanovništva pred rizikom od siromaštva najviši u Rumunjskoj (35,8 %) i Bugarskoj (33,6 %).

Slika 7. Stope rizika od siromaštva po državama članicama EU-a, 2020., EUROSTAT

Pokazatelji socijalne isključenosti i materijalne deprivacije

Socijalna je isključenost trajna, višestruko uvjetovana i višedimenzionalna depriviranost pojedinca. Isključeni ne sudjeluju u raspodjeli društvenih dobara koja određujemo kao kombinaciju institucionalnih

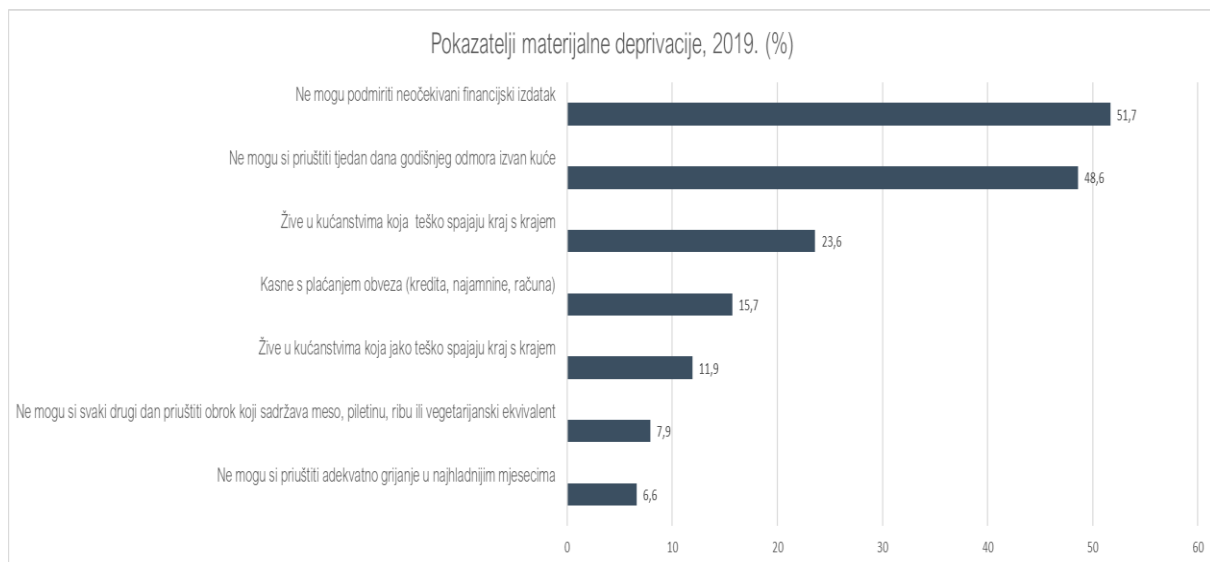

(mogućnost školovanja, pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama), kulturnih (oblikovanje identiteta, konzumiranje kulturnih proizvoda), socioekonomskih (zaposlenost, kupovna moć) i interpersonalnih resursa (razmjena emocija). Nesudjelovanje nije privremeno, već ima obilježja trajnog stanja te nije nužno posljedica osobnih nedostataka isključenih. Isključenost je najčešće uzrokovana strukturalnim čimbenicima ili pak institucionaliziranim nejednakostima. Državni zavod za statistiku definira osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti kao osobe koje su u riziku od siromaštva, u teškoj deprivaciji ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada. Prema tom pokazatelju za 2020. u Republici Hrvatskoj u takvom je položaju bilo 23,2 % osoba. Usporedbom s podacima za 2014. godinu primjetan je pad od 6,1 postotnih bodova. Pozitivni trendovi vidljivi su u svim niže navedenim kategorijama.

Tablica 10. Pokazatelji socijalne isključenosti, 2014. – 2020., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, %	29,3	29,1	27,9	26,4	24,8	23,3	23,2
Osobe u teškoj materijalnoj deprivaciji, %	13,9	13,7	12,5	10,3	8,6	7,3	6,9
Osobe koje žive u kućanstvima sa vrlo niskim intenzitetom rada, %	14,7	14,4	13,0	12,2	11,2	9,2	8,6

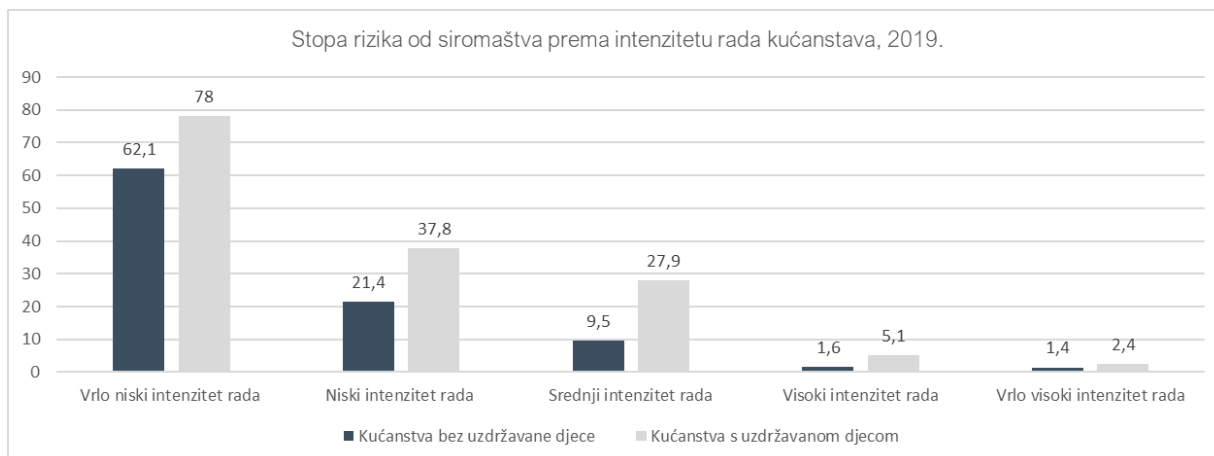
Stopa teške materijalne deprivacije prikazuje postotak osoba koje žive u kućanstvima koja si ne mogu priuštiti najmanje četiri od devet stavaka materijalne deprivacije. Među tim su stavkama adekvatno grijanje u najhladnijim mjesecima, tjedan dana godišnjeg odmora izvan kuće, obrok svaki drugi dan koji sadržava meso, piletinu, ribu ili vegetarijanski ekvivalent, mogućnost podmirivanja neočekivanog financijskog izdatka te plaćanje računa za režije na vrijeme. U 2020. godini u teškoj materijalnoj deprivaciji živjelo je 6,9 % osoba u Republici Hrvatskoj, to jest 7,0 postotnih bodova manje nego 2014. godine.

Slika 8. Pokazatelji materijalne deprivacije, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.

Stopa kućanstava s vrlo niskim intenzitetom rada mjeri udio stanovništva u dobi od 0 do 59 godina koje živi u kućanstvima u kojima su radno sposobne osobe tijekom protekle godine odradile manje od 20 % svojeg ukupnog radnog potencijala. U Republici Hrvatskoj je u 2020. godini 8,6 % osoba živjelo u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada, a u odnosu na podatke za 2014. godinu primjetno je

smanjenje s 14,7 %. Tablica u nastavku prikazuje stopu rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstava za kućanstva bez i s uzdržavanom djecom. Primjetno je kako je stopa rizika najviša za kućanstva s uzdržavanom djecom i vrlo niskim intenzitetom rada. U svim prikazanim kategorijama kućanstva s uzdržavanom djecom imaju višu stopu rizika od siromaštva od kućanstava bez uzdržavane djece.

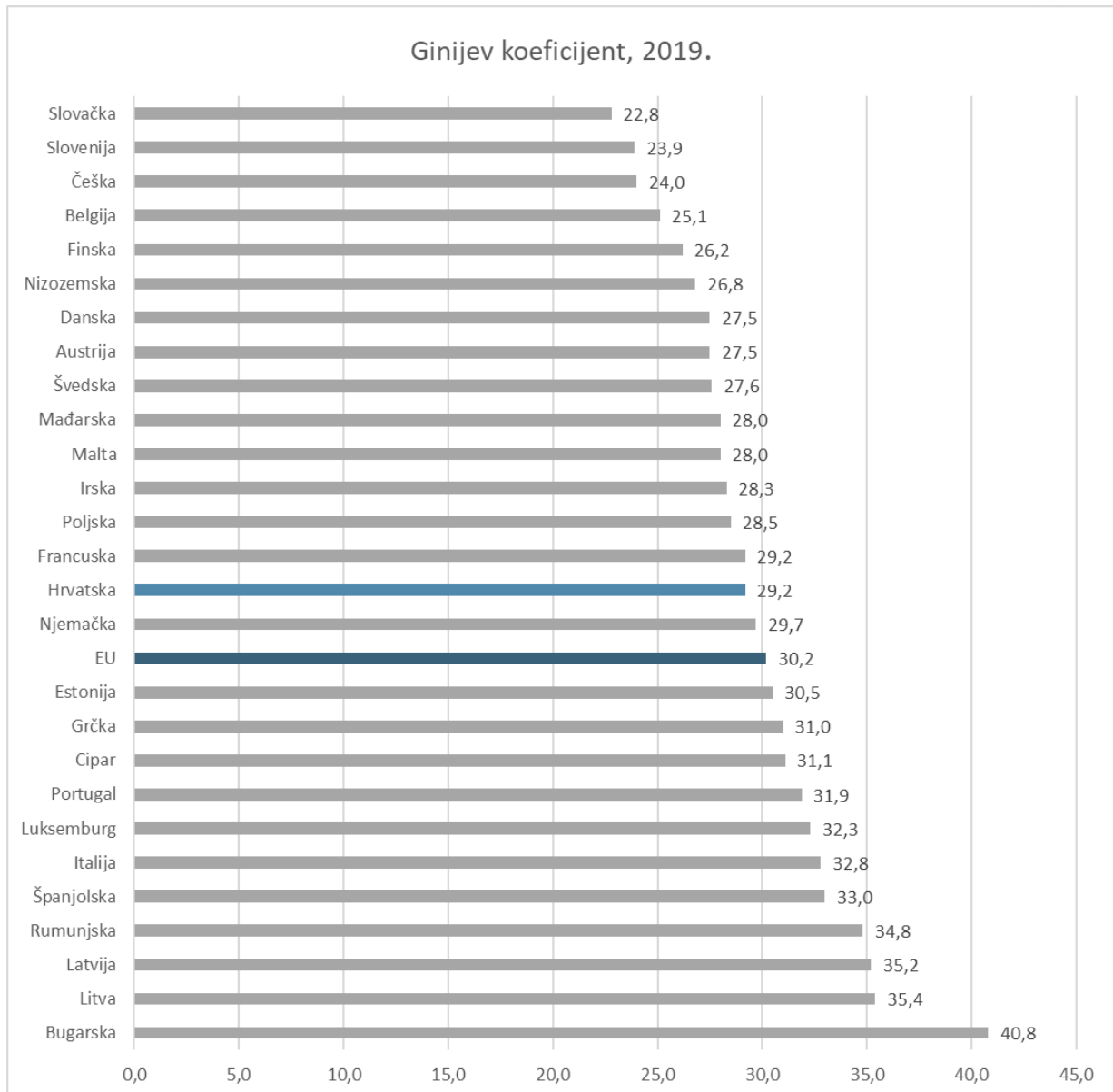
Slika 9. Stopa rizika od siromaštva prema intenzitetu rada kućanstava, 2019., DZS, Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti 2019.

Ginijev koeficijent

Ginijev koeficijent statistička je mjera ekonomske nejednakosti u društvu. Koeficijent mjeri disperziju dohotka ili distribuciju bogatstva unutar populacije. Koeficijent može poprimiti vrijednosti od 0 do 1, odnosno od 0 do 100 u postotku. Koeficijent 0 označava nepostojanje razlike u distribuciji dohotka, dok koeficijent 1 predstavlja savršenu nejednakost, to jest da jedna osoba u populaciji ima cijeli dohodak. Ginijev koeficijent jedna je od najčešće korištenih mjera za izračunavanje ekonomske nejednakosti, a vrijednost Ginijeva koeficijenta za Republiku Hrvatsku iznosila je 29,2 % u 2019. godini. U usporedbi s podacima za 2014. vrijednost je neznatno smanjena s 30,2 %. Ginijev koeficijent Republike Hrvatske niži je od prosjeka Europske unije.

Tablica 11. Ginijev koeficijent za Republiku Hrvatsku, 2014. – 2019.

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Ginijev koeficijent	30,2	30,6	30	29,9	29,7	29,2

Slika 10. Ginijev koeficijent 2019.

Skupine izložene riziku od socijalnog isključivanja i siromaštva

Socijalna isključenost i siromaštvo usko su povezani s pojmovima nezaposlenosti i diskriminacije. Podjednako je važan aspekt koncepta siromaštva i socijalne isključenosti socijalna participacija, odnosno sudjelovanje u ključnim procesima društva i održavanju društvenih kontakata. Europska komisija najranjivijim skupinama društva smatra mlade, djecu, osobe s invaliditetom, nezaposlene i

državljanke trećih zemalja. Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014.-2020. najranjivije skupine definira prema nizu područja isključenosti i siromaštva:

- **Ekonomski status** (siromašni, nezaposleni, dugotrajno nezaposleni, beskućnici, povratnici i raseljene osobe, migranti i azilanti, stranci pod supsidijarnom zaštitom, osobe koje žive na otocima i u ruralnim predjelima);
- **Obiteljska struktura** (samačka kućanstva, jednoroditeljske obitelji, djeca bez roditeljske skrbi, obitelji s više od dvoje djece);
- **Identifikacija** (nacionalne/etničke/rasne/vjerske manjine, spolne i rodne manjine)
- **Dob** (djeca, mladi, starije osobe i umirovljenici);
- **Počinenje zločina** (zatvorenici i bivši zatvorenici, dijete i mlađa punoljetna osoba s poremećajima u ponašanju, žrtve zločina, posebice žrtve trgovanja ljudima i žrtve obiteljskog nasilja);
- **Obrazovanje** (osobe s nižim stupnjevima obrazovanja, mladi koji su prerano prekinuli obrazovanje);
- **Zdravstveno stanje** (psihički oboljele osobe, osobe zaražene HIV/AIDS-om i hepatitisom C, osobe s problemom ovisnosti o alkoholu, kocki i opojnim drogama, osobe oboljele od genetskih i kroničnih bolesti);
- **Invaliditet** (osobe s tjelesnim i senzoričkim invaliditetom, osobe s mentalnim/intelektualnim teškoćama).

U kontekstu Republike Hrvatske, Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2014.-2020. posebnu pozornost pridaje djeci i mladima, starijim osobama i umirovljenicima, nezaposlenima, osobama s invaliditetom, hrvatskim braniteljima te Romima kao skupinama od najvećeg rizika od siromaštva i socijalne isključenosti.

Djeca i mladi

U cilju borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti djece kontinuirano se provode aktivnosti Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.) gdje su djeca i mladi identificirani kao jedna od posebno rizičnih skupina.

U tablici 12. vidljivo je kako ukupan broj djece u riziku od siromaštva u RH (u dobi od 0 – 17 godina) u 2014. godini iznosi 233.000. Taj broj kroz godine kontinuirano opada te je u 2018. bilo 170.000 djece u riziku od siromaštva ili u teškoj materijalnoj deprivaciji.

Tablica 12. Broj osoba u dobi od 0 do 17 godina prema spolu koje se nalaze u riziku od siromaštva ili su u teškoj materijalnoj deprivaciji ili žive u kućanstvima s niskim intenzitetom rada

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupno	233.000	215.000	199.000	189.000	170.000
M	114.000	109.000	98.000	99.000	89.000
Ž	119.000	105.000	101.000	90.000	81.000

Izvor: Državni zavod za statistiku

Mladi su u Republici Hrvatskoj u nepovoljnijem položaju na tržištu rada od ostalih skupina nezaposlenih osoba, a snose i velik dio posljedica gospodarske krize. Mladi bez visokog obrazovanja i radnog iskustva susreću se s najvećim problemima u nalaženju prvog posla. Često ovise o privremenim i slabo plaćenim poslovima, trpe najveće povećanje nezaposlenosti i stoga su izloženi pogoršanju životnih uvjeta, što će posebno biti vidljivo u posljedicama epidemije COVID-19.

Starije osobe i umirovljenici

Starije osobe i umirovljenici također su prepoznati Strategijom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014.-2020. kao jedna od najugroženijih društvenih skupina. Ugroženost te društvene skupine potvrđuje podatak Državnog zavoda za statistiku da je u 2020. godini stopa rizika od siromaštva prema spolu i dobi bila najviša kod osoba u dobi od 65 ili više godina (31,0 %), za muškarce (25,8 %), a za žene (34,6 %). U odnosu na 2014. godinu, stopa rizika od siromaštva za umirovljenike povećana je s 18,9 % na 27,5%, a u kućanstvima bez uzdržavane djece pred najvećim rizikom od siromaštva nalaze se jednočlana kućanstva osoba u dobi od 65 godina ili više sa stopom od čak 52,1% u 2020. godini.

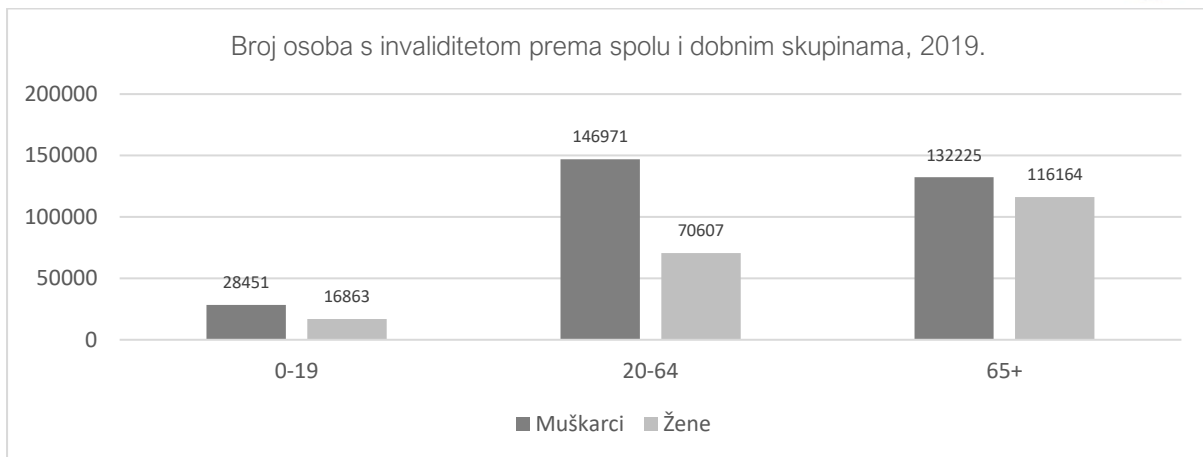
Nezaposleni

Nezaposlene osobe predstavljaju jednu od najugroženijih društvenih skupina upravo zbog nedostataka stalnih prihoda za samostalno uzdržavanje. Ipak, zabilježene su pozitivne promjene smanjenja nezaposlenosti u promatranom razdoblju te je tako prema izvješću Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u 2020. godini trend smanjivanja nezaposlenosti nastavljen relativno brzom dinamikom. Prosječni broj nezaposlenih smanjio se s 328.187 u 2014. godini na 128.650 u 2019. godini, što predstavlja smanjenje od 60,7 %. U 2020. godini Hrvatski zavod za zapošljavanje registrirao je 150.824 nezaposlenih, čime smanjenje u periodu 2014. – 2020. iznosi 54,0 %. Stopa nezaposlenosti smanjena je s 17,3 % u 2014. na 6,6 % u 2019. godini, to jest 9,5 % krajem 2020. godine. Usporedbom podataka za 2014. godinu primjetan je blagi porast rizika od siromaštva za osobe koje ne rade od 1,9 postotnih bodova.

Osobe s invaliditetom

Prema posljednjem Izvješću o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj iz 2019. godine¹⁸ u Hrvatskoj je živjela 511.281 osoba s invaliditetom, od čega 60 % muškaraca i 40 % žena. U 2019. godini osobe s invaliditetom činile su 12,4 % ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Gotovo polovina osoba s invaliditetom u dobnoj je skupini iznad 65 godina, njih 49 %, dok je njih 42 % u radno aktivnoj dobi između 20 i 64 godine. U dobnoj skupini 0 do 19 godina nalazi se 9 % osoba s invaliditetom. Udio osoba s invaliditetom u radno aktivnoj dobi i dobi iznad 65 godina najviši je u Krapinsko-zagorskoj županiji, a prevalencija invaliditeta u dječjoj dobi najviša je u Koprivničko-križevačkoj županiji. U Republici Hrvatskoj žive 58.393 branitelja s invaliditetom te 6.603 osobe koje imaju posljedice ratnih djelovanja iz II. svjetskog rata ili su civilni invalidi rata i porača.

¹⁸ HZJZ, Izvješće o osobama s invaliditetom, 2019.

Slika 11. Broj osoba s invaliditetom prema spolu i dobnim skupinama, 2019.

Prema dostupnim podacima o obrazovanju 66 % osoba s invaliditetom nema završenu osnovnu školu ili ima samo osnovnoškolsko obrazovanje. Oko 25 % ima srednju stručnu spremu dok je 3 % osoba s visokom ili višom stručnom spremom. Prema podacima sustava socijalne skrbi 82 % osoba s invaliditetom živi u obitelji dok ih oko 16 % živi samo. Oko 0,6 % ima udomitelja ili skrbnika, a 1,2 % osoba s invaliditetom boravi u ustanovi. U nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja živi oko 13 % osoba s invaliditetom.

Hrvatski branitelji

Studija Demografska i socioekonomska obilježja hrvatskih branitelja iz 2017. godine¹⁹, koja se temelji na podacima iz popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, analizirala je podatke za 419.922 hrvatska branitelja koji čine oko 10 % stanovništva Republike Hrvatske. Na temelju dostupnih podataka o distribuciji branitelja prema županijama i njihovu udjelu u ukupnom broju stanovnika primjetno je kako Karlovačka županija s 15,2 % i Ličko-senjska županija s 14,6 % imaju najviši udio branitelja. U Sisačko-moslavačkoj, Dubrovačko-neretvanskoj, Brodsko-posavskoj i Virovitičko-podravskoj taj se udio u ukupnom broju stanovnika županija kreće oko 12 %. Takve su razlike rezultat nejednake izloženosti pojedinih dijelova Republike Hrvatske direktnim ratnim događajima u doba Domovinskog rata. Distribucija populacije hrvatskih branitelja prema spolu upućuje na dominantan udio muškaraca (95,1 %). Prema dobnj strukturi najveći udio hrvatskih branitelja u dobi je između 40 i 54 godine (njih 60,7 %).

Podaci pokazuju da je 23,2 % hrvatskih branitelja izjavilo da ima teškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti zbog neke dugotrajne bolesti, invalidnosti ili starosti. U usporedbi s općom populacijom odstupanje nije zabilježeno – 25,2 % stanovnika Republike Hrvatske u dobi od 30 godina i više izjavilo je da ima teškoće. Veći udio hrvatskih branitelja s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti u odnosu na opću populaciju zabilježen je u samo četiri županije – u Vukovarsko-srijemskoj za 2,4 postotna boda te u Splitsko-dalmatinskoj, Brodsko-posavskoj i Sisačko-moslavačkoj gdje je razlika manja od 1 %. Kad se analiziraju uzroci teškoća, za polovicu hrvatskih branitelja (52,1 %) uzrok je teškoća Domovinski rat i njegove posljedice. Kad se analizira položaj u aktivnosti, dolazi se do pomalo iznenađujućeg podatka da stopa aktivnosti hrvatskih branitelja na razini od 69,1 % prelazi stopu aktivnosti hrvatskog stanovništva iste dobne skupine (30 – 64), koja je 2011. godine iznosila 66,2 %.

¹⁹ Dokument je dostupan na sljedećoj poveznici:
https://www.dzs.hr/hrv/publication/studije/Demografska%20i%20socioekonomska%20obiljezja%20hrvatskih%20branitelja_Web.pdf

Među neaktivnim stanovništvom kod braniteljske populacije nešto je veći udio umirovljenika – 23,7 % nasuprot 19,3 % udjela umirovljenika kod ukupnog stanovništva iste dobne skupine (30-64).

Podaci ističu da 5,0 % hrvatskih branitelja iz samačkih kućanstava nema vlastitog prihoda. Bez prihoda je najmanje branitelja-samaca iz Ličko-senjske, Šibensko-kninske županije i Grada Zagreba. Nešto je veći od prosjeka (više od 7 %) udio hrvatskih branitelja iz samačkih kućanstava bez prihoda u Brodsko-posavskoj, Zadarskoj i Varaždinskoj županiji. Hrvatski branitelji iz samačkih kućanstava imaju veću stopu nezaposlenosti (za 2,4 postotnih bodova) od samaca u Republici Hrvatskoj.

Romi

Prema posljednjem popisu stanovništva 2011. godine u Republici Hrvatskoj živjelo je 16.975 pripadnika romske nacionalne manjine. Romi čine jednu od najranjivijih skupina u pogledu diskriminacije i socijalne isključenosti jer ostvaruju slabiji prosječan stupanj obrazovanja, žive u lošim stambenim uvjetima i većinom su nezaposleni. Procjenjuje se da 76 % Roma i 20 % ostalog stanovništva koje živi u blizini romskih naselja živi u apsolutnom siromaštvu. Pored toga, njihovo je siromaštvo često dubinsko i trajno te pogađa gotovo sve aspekte života uključujući stanovanje, obrazovanje, zdravlje, zapošljavanje. Indeks starenja romske populacije prema popisu stanovništva iz 2001. godine iznosio je 5,5 što je posve suprotno indeksu starenja ostale populacije koji je u istoj godini iznosio 90,7. Može se pretpostaviti da su razlike između romskog i ostalog stanovništva još uvijek ogromne te da će udio radno sposobnog romskog stanovništva porasti unutar ukupnog udjela radno sposobnog stanovništva Republike Hrvatske.

Institucionalna obilježja socijalnih usluga

Socijalne usluge sve su aktivnosti, mjere i programi namijenjeni sprječavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i poteškoća pojedinaca, obitelji, skupina i zajednica te poboljšanju kvalitete njihova života u zajednici. Socijalne usluge se pružaju u mreži i izvan mreže socijalnih usluga. Pružaju se korisnicima u njihovoj obitelji i lokalnoj zajednici kao izvaninstitucijske usluge ili kao institucijske usluge koje se ostvaruju smještajem korisnika u domovima socijalne skrbi. Centar za socijalnu skrb osigurava korisniku izvaninstitucijske usluge (te u tom slučaju govorimo o uslugama u mreži socijalnih usluga), a samo iznimno ako se na taj način ne mogu zadovoljiti potrebe korisnika u cijelosti, korisniku se priznaje smještaj u domu socijalne skrbi. Socijalne usluge mogu se pružati tijekom duljeg razdoblja ili privremeno, ovisno o potrebama korisnika, a organiziraju se kao usluge za djecu, mlade, obitelj i odrasle osobe, uz uvažavanje socijalnih veza i okruženja korisnika i obitelji.

Prema Zakonu o socijalnoj skrbi²⁰ socijalne su usluge:

- prva socijalna usluga (informiranje, prepoznavanje i početna procjena potreba)
- savjetovanje i pomaganje
- pomoć u kući
- psihosocijalna podrška
- rana intervencija
- pomoć pri uključivanju u programe odgoja i redovitog obrazovanja (integracija)
- boravak
- smještaj

²⁰ Narodne novine, 157/13, 152/14, 99/15, 52/16, 16/17, 130/17, 98/19, 64/20, 138/20 Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>

- obiteljska medijacija
- organizirano stanovanje

Tablica 13. Prikaz korisnika i prava prema materijalnim oblicima (2014. – 2020.), Izvor: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

VRSTA PRAVA	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Zajamčena minimalna naknada							
1.1. Ukupno prava (samac i kućanstvo)	49.053	50.974	48.701	45.099	38.765	35.103	34.004
1.2. Ukupno obuhvaćenih osoba	101.343	102.297	97.492	84.930	72.759	62.301	57.335
2. Osobna invalidnina	23.740	23.963	25.259	27.141	30.503	35.145	38.551
3. Doplatak za pomoć i njegu	72.408	67.471	66.471	67.579	70.092	78.326	84.822
4. Jednokratna naknada/pomoć	80.714	85.661	76.412	73.560	67.692	65.952	60.776
5. Naknada za osobne potrebe korisnika smještaja	8.121	9.530	11.183	11.687	10.346	8.712	8.204
6. Organiziranje prehrane	1.318	1.624	1.784	2.119	2.101	2.245	2.934
7. Jednokratna naknada zbog nabave nužne odjeće i obuće	3.586	4.866	3.837	4.462	3.313	3.166	3.112
8. Podmirenje pogrebnih troškova korisnika zajamčene minimalne naknade	729	801	819	798	700	834	662
9. Naknada zaposlenja	3.534	3.390	3.074	2.845	2.366	2.006	1.838
10. Pomoć u kući	3.964	4.890	4.519	4.795	4.759	4.990	4.904
11. Smještaj djece i mladeži u udomiteljskoj obitelji	2.403	2.218	2.342	2.190	2.276	2.241	2.271
12. Smještaj odraslih i starijih u udomiteljsku obitelj	3.978	4.323	4.459	4.412	4.523	4.693	4.263
13. Privremeni ili dugotrajni smještaj u dom socijalne skrbi							
a) djece	1.677	1.686	1.432	1.728	1.638	1.684	1.742
b) odraslih	9.536	9.508	9.922	9.930	9.745	9.043	9.553
14. Jednokratna naknada za plaćanje pogrebnih troškova korisnika smještaja ili organiziranog stanovanja	638	837	805	1.067	746	900	662
15. Naknada u vezi s obrazovanjem	255	238	287	347	269	198	186
16. Status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja	3.348	3.541	3,742	4.241	4.509	4.733	5.177

Gornjom su tablicom prikazani korisnici i prava u socijalnoj skrbi prema materijalnim oblicima. Podaci su preuzeti iz statističkih izvješća Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku te se odnose na stanje u izvještajnoj godini na dan 31. prosinca. Važno je napomenuti kako prema Zakonu o socijalnoj skrbi isti korisnik ima pravo istodobno dobiti više različitih naknada ako ispunjava propisane uvjete.

Minimalna zajamčena naknada označava pravo na novčani iznos kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba samca ili kućanstva koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Podaci prikazuju kako je najveći udio broja osoba korisnika zajamčene minimalne naknade u broju stanovnika vidljiv u Šibensko-kninskoj (3,93 %), Sisačko-moslavačkoj (3,95 %) te Virovitičko-podravskoj županiji (3,97 %). Najniži udio broja osoba korisnika zajamčene minimalne naknade u broju stanovnika je u Primorsko-goranskoj (0,73 %), Dubrovačko-neretvanskoj (0,71 %) i

Istarskoj županiji (0,62 %). Samim time podaci prikazuju regionalne nejednakosti prisutne u Republici Hrvatskoj.

Potrebe ciljnih skupina FEAD-a

Promatrajući promjene u gospodarstvu i društvu Republike Hrvatske u razdoblju od 2014. do 2020., može se zaključiti da je u obje sfere došlo do pozitivnog pomaka. Pozitivan trend ponajviše je uzrokovan izlaskom RH iz faze recesije krajem 2014. godine što je imalo velik utjecaj na gospodarski rast, smanjenje nezaposlenosti i smanjenje stope rizika od siromaštva. Ipak, uz niz pozitivnih prilika koje je Hrvatskoj donijelo članstvo u Europskoj uniji, isto tako zabilježena je i visoka stopa iseljavanja poglavito mlađe populacije u inozemstvo što dugoročno predstavlja zabrinjavajući trend.

Pozitivne promjene u promatranom razdoblju vidljive su i na pokazateljima siromaštva i materijalne deprivacije što je dobar znak gospodarskog razvoja. Pozitivan rast zaustavljen je u 2020. godini pojavom epidemije COVID-19 i razornim potresima koji su pogodili dijelove Republike Hrvatske pa će se tako posljedice tih nepogoda na hrvatsko gospodarstvo i društvo tek vidjeti.

U samoj je analizi prepoznato nekoliko skupina koje su izložene riziku od socijalnog isključivanja poput mladih, djece, osoba s invaliditetom, nezaposlenih i državljana trećih zemalja, a u kontekstu Republike Hrvatske posebnu je pozornost važno pridati djeci i mladima, hrvatskim braniteljima, osobama s invaliditetom te Romima.

Djeca i mladi kao jedna od najugroženijih skupina u RH prepoznati su putem poziva na financiranje projekata „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“, čije su aktivnosti financirane iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije (FEAD). Ciljne su skupine poziva djeca koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog školskog programa i definirana su kao najpotrebitija skupina prema kriterijima partnerske organizacije za redovito primanje školske prehrane. Takve su aktivnosti izrazito relevantne za tu ciljnu skupinu, poglavito s aspekta socijalnog uključivanja i izlaska iz siromaštva. Analizom je istaknuto kako je broj djece u riziku od siromaštva opadao u svakoj godini kroz promatrano razdoblje, što predstavlja pozitivan trend i potvrđuje relevantnost provedenih aktivnosti te doprinos ciljevima FEAD-a poput smanjenja siromaštva.

Humanitarna pomoć u obliku hrane i materijalne pomoći osigurava se također sredstvima iz FEAD-a u sklopu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“, čime se cilja ublažavanje najgorih oblika siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći najpotrebitijim osobama. Kako svaka partnerska organizacija zasebno definira kriterije dodjele humanitarne pomoći uz neke obvezne kriterije propisane od strane Upravljačkog tijela, oni se podosta razlikuju, što sugerira mogućnost uvođenja općih kriterija koji će vrijediti za sve projekte. U kriterijima partnerskih organizacija često se kao kriterij navodi starost, beskućništvo, primanja kućanstva i broj članova kućanstva, dok se osobe s invaliditetom i Romi rjeđe spominju kao potrebite skupine za primanje pomoći navedenim putem. Iako se u promatranom razdoblju stopa rizika od siromaštva smanjila, što je pokazatelj relevantnosti provedenih aktivnosti i doprinos ciljevima FEAD-a poput smanjenja siromaštva i povećanja socijalne uključenosti, uviđa se potencijal za boljom regulacijom samih kriterija dodjele humanitarne pomoći kako bi sustav bio uključiv u još većoj mjeri. Također, humanitarne su organizacije u anketi istakle da bi aktivnosti dodjele pomoći u sklopu FEAD-a trebale uključivati odjeću i obuću (5 od 27 odgovora), uključivanje u izvanškolske aktivnosti (6 odgovora), besplatni prijevoz (8 odgovora), zahvate u stambenim objektima (1 odgovor) te pomoć pri kupovini lijekova i medicinskih pomagala (1 odgovor).

Anketa s humanitarnim organizacijama koje su provodile projekte u sklopu FEAD-a pokazala je da je frekventnost dodjele pomoći najpotrebitijima u potpunosti ili djelomično dovoljna (15 od 19 zabilježenih odgovora), međutim njih četvero smatra da ona nije ni dovoljna ni nedovoljna ili je djelomično nedovoljna. Moguće rješenje povećanja frekventnosti podjele humanitarne pomoći tri organizacije vide u povećanju iznosa bespovratnih sredstava za projekt, dvije u produženju maksimalnog trajanja projekta te dvije u omogućavanju prihvatljivosti i drugih troškova i aktivnosti u samom projektu. Može se zaključiti da je frekventnost podjele humanitarne pomoći u sklopu FEAD-a bila relevantna zbog smanjenja stope rizika od siromaštva kroz godine, međutim partnerske organizacije uviđaju još prostora za povećanjem frekventnosti zbog često nedovoljnog iznosa bespovratnih sredstava u provedbi njihova projekta, što zasigurno ima utjecaja i na smanjeni obuhvat osoba kojima je takva pomoć potrebna. Predstavnici gradova i županija koji su provodili projekte financiranje iz FEAD-a u anketi su naglasili da bi aktivnosti dodjele pomoći u sklopu FEAD-a trebale uključivati i školske knjige i pribor (16 od 51 odgovora), odjeću i obuću (11 odgovora), besplatni prijevoz (9 odgovora), uključivanje u izvanškolske aktivnosti (13 odgovora) te ručak (1 odgovor).

Aktivnosti ublažavanja siromaštva u nadolazećem će razdoblju trebati još bolje naglašavati zbog nepovoljne situacije koja je uzrokovana epidemijom COVID-19 i potresima u pojedinim dijelovima RH, što je zasigurno utjecalo na mnoštvo osoba u riziku od siromaštva te na potrebite skupine koje se već nalaze u nepovoljnoj situaciji. U provedenim intervjuima s predstavnicima partnerskih organizacija uvidjelo se kako su razorni potresi imali utjecaja na nastanak novih potreba ciljnih skupina i povećanje broja potrebitih osoba u pogođenim područjima, međutim na takve promjene OP FEAD nije odgovorio. Ipak, broj učenika koji primaju besplatnu školsku prehranu nije se previše izmijenio njihovim odseljavanjem, već je veći broj učenika preseljen iz jedne ustanove u drugu zbog oštećenja, čime su se mijenjale samo predviđene brojke primatelja pomoći po ustanovama.

Epidemija uzrokovana bolesti COVID-19 imala je utjecaj u svim područjima RH te se u intervjuima s partnerskim organizacijama pokazalo da su se stvorile nove potrebe korisnika poput higijenskih proizvoda (maske, dezinficijens) te se povećao broj potrebitih osoba.

„COVID-19 je doprinio cijeloj priči kada uzmete prosjek plaće koji je svima pao jer pola njih nije radilo, neki su dobili otkaze, tako da mislim da cijela gospodarska situacija uzrokuje siromaštvo“

(Citat iz intervjua sa Korisnikom Poziva)

Također, važno je napomenuti da u periodu kad su škole morale zbog epidemiološke situacije prihvatiti odrađivanje nastave na daljinu, obroci za potrebitu djecu nisu se mogli dijeliti u samim školama što je zasigurno otežalo situaciju takvim obiteljima. Za razliku od potresa, OP FEAD se pokazao fleksibilnijim kod odgovora na pandemiju te je u najnovijem trećem Pozivu za pružanje pomoći najpotrebitijim osobama stavljen naglasak na nabavu higijenskih potrepština, dezinfekcijskih proizvoda i maski, što je definirano kao prihvatljiv trošak. Zadaća budućih aktivnosti u okviru novog Europskog socijalnog fonda Plus (ESF+) u sljedećem programskom razdoblju bit će efikasnije odgovoriti na takve izazove kako bi se obuhvatile sve potrebite skupine, osigurala potrebna pomoć i tako još u većoj mjeri doprinosilo smanjenju siromaštva u Republici Hrvatskoj.

Ključni nalazi

- Aktivnosti osiguravanja školske prehrane za potrebitu djecu i osiguravanja hrane i osnovne materijalne pomoći za najpotrebitije u velikoj mjeri odgovaraju potrebama tih ciljnih skupina te

su izrazito relevantne, poglavito s aspekta njihovog socijalnog uključivanja i izlaska iz siromaštva.

- Aktivnosti osiguravanja školske prehrane za potrebitu djecu i osiguravanja hrane i osnovne materijalne pomoći za najpotrebitije doprinose ciljevima FEAD-a poput smanjenja siromaštva i povećanja socijalne uključenosti.
- Uviđa se potencijal za boljom regulacijom samih kriterija dodjele humanitarne pomoći kako bi oni u većoj mjeri uključivali osobe s invaliditetom i Rome kao skupine kojima bi trebalo pridati pažnju u kontekstu RH. Također, zamjetan je i prostor za povećanje spektra usluga pružanih putem aktivnosti FEAD-a sa naglaskom na borbu protiv bolesti COVID-19 te povećanje frekventnosti pružanja svih oblika pomoći.

EVALUACIJSKO PITANJE 2. U kojoj su mjeri kriteriji partnerskih organizacija za odabir krajnjih primatelja pomoći odgovarajući/relevantni za primanje pomoći?

OP FEAD za razdoblje 2014. – 2020. ističe prijedlog Europske komisije za jačanjem djelotvornosti i transparentnosti sustava socijalne zaštite, između ostalog, boljim ciljanjem socijalne pomoći i ujednačenjem kriterija prihvatljivosti.²¹ U cilju ostvarenja poboljšanja položaja i zadovoljenja osnovnih životnih potreba (poput hrane i osnovne materijalne pomoći) svim socijalno osjetljivim skupinama određenima kao najpotrebitijima te ublažavanja siromaštva, prilikom pripreme OP-a provedene su partnerske konzultacije. Sudionici užih konzultacija, među drugim temama, raspravljali su o ciljnim skupinama i mehanizmima određivanja kriterija za odabir najpotrebitijih skupina stanovništva. Nadalje, javnim partnerskim konzultacijama svi su zainteresirani dionici imali priliku dostaviti prijedloge ciljnih skupina i mehanizama odabira ciljnih skupina.

OP FEAD-om zadano je sljedeće: „Kriterije određivanja najpotrebitijih osoba, unutar relevantnih ciljanih skupina, odredit će partnerske organizacije. Prije primjene tih kriterija na stvarnu distribuciju pomoći, te kriterije mora odobriti posredničko tijelo.”²² Ovisno o Pozivu, postoje manje modifikacije u definiciji ciljnih skupina, primjerice Poziv „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2017./2018.)” dodatno ističe principe zabrane diskriminacije i jednakog postupanja. Svim Pozivima određeno je kako kriterije određivanja ciljnih skupina definiraju partnerske organizacije koje potom odobrava Posredničko tijelo, no Pozivi „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2018./2019.)” i „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2019./2020.)” ističu i kako je polazište Posredničkog tijela pri odobravanju kriterija predloženih od strane partnerskih organizacija Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske 2014. – 2020., osobito dio Strategije koji se odnosi na definiranje skupina u najvećem riziku od siromaštva prema području isključenosti. Vodeća partnerska organizacija i njeni partneri obvezni su uskladiti prijedloge odabranih kriterija s definiranim područjima isključenosti, uzimajući u obzir konkretne pojedince i individualne okolnosti najpotrebitijih učenika. Priložena je i tablica područja isključenosti za utvrđivanje kriterija prihvatljivosti krajnjih korisnika te primjeri kriterija i popratnih dokaznih dokumenata. Obvezne kriterije ne navodi ni jedan od Poziva izuzev Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2019./2020.)”. Kao obvezan za odabir krajnjih korisnika Poziv definira kriterij „djeca iz obitelji koje su korisnice prava na doplatak za djecu”. Uz jedan obvezni, istim Pozivom predložena su i tri dodatna kriterija.

²¹ Operativni program za hranu i osnovnu materijalnu pomoć za razdoblje 2014. – 2020., 2. str

²² Ibid. 7. str

Tablica 14. Ciljevi poziva, ciljne skupine i kriteriji odabira ciljnih skupina definirani Pozivima

Poziv	Ciljne skupine	Napomene o definiranju kriterija odabira ciljnih skupina iz Poziva	Obvezni kriteriji/ predloženi kriteriji
Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći	Ciljne su skupine Poziva samci i obitelji koji žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva i definirani su kao najpotrebitiji prema kriterijima partnerske organizacije za primanje hrane i/ili osnovne materijalne pomoći.	Kriterije određivanja ciljnih skupina odredit će partnerske organizacije, koje prije njihove primjene mora odobriti MSPM kao Posredničko tijelo.	Ne
Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći – faza II	Ciljne su skupine ovog Poziva samci i kućanstva koji žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva i definirani su kao najpotrebitiji prema kriterijima partnerske organizacije za primanje hrane i/ili osnovne materijalne pomoći.	Kriterije određivanja ciljnih skupina kao krajnjih primatelja pomoći odredit će partnerske organizacije, koje tijekom procesa odabira odobrava MDOMSP kao Posredničko tijelo.	Ne
Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2016./2017.)	Ciljne su skupine Poziva djeca koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog školskog programa i definirana su kao najpotrebitija prema kriterijima partnerske organizacije za redovito primanje prehrane na način na koji je školska prehrana organizirana.	Kriterije određivanja ciljnih skupina odredit će partnerske organizacije, koje prije primjene mora odobriti MSPM kao Posredničko tijelo.	Ne
Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2017./2018.)	Ciljne su skupine ovog Poziva djeca koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog školskog programa i definirana su kao najpotrebitija prema kriterijima partnerskih organizacija za redovito primanje prehrane na način na koji je školska prehrana organizirana ili na drugi odgovarajući način sukladno načelima zabrane diskriminacije i jednakog postupanja.	Kriterije određivanja ciljnih skupina odredit će partnerske organizacije, koje prije primjene mora odobriti MDOMSP kao Posredničko tijelo.	Ne
Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2018./2019.)	Ciljne su skupine Poziva djeca koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog osnovnoškolskog programa i definirana su kao najpotrebitija prema kriterijima partnerskih organizacija.	U okviru procjene i odobravanja projektnih prijedloga Posredničko tijelo odobrava kriterije koje predlaže vodeća partnerska organizacija u suradnji s partnerskim organizacijama. Polazište Posredničkog tijela za odobravanje kriterija za prihvatljivost krajnjih korisnika – ciljnih skupina ovog Poziva jest Strategija u dijelu koji se odnosi na definiranje skupina u najvećem riziku od	Isključenost s obzirom na obiteljsku strukturu – djeca iz višečlane obitelji (obitelj s troje i više djece) – djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca koja se nalaze na skrbi izvan vlastite obitelji (npr. u udomiteljskoj obitelji), djeca s

Poziv	Ciljne skupine	Napomene o definiranju kriterija odabira ciljnih skupina iz Poziva	Obvezni kriteriji/ predloženi kriteriji
		<p>siromaštva prema području isključenosti. Vodeća partnerska organizacija u projektnom prijedlogu predlaže kriterije za utvrđivanje najpotrebitije djece u riziku od siromaštva temeljem Odluke ili drugog odgovarajućeg dokumenta koji donose škole kao obvezne partnerske organizacije, kao i dokumente kojima se utvrđuje provjera predloženih kriterija. Vodeća partnerska organizacija i škole kao obvezne partnerske organizacije moraju voditi računa da se navedeni kriteriji uklapaju u područja isključenosti, uzimajući pritom u obzir konkretne pojedince i individualne okolnosti u okviru ciljne skupine najpotrebitijih učenika u riziku od siromaštva.</p> <p>Priloženom tablicom navode se područja isključenosti za utvrđivanje kriterija za prihvatljivost krajnjih korisnika, a unutar svakog područja navedeni su primjeri kriterija i popratnih dokaznih dokumenata koje prijavitelj može koristiti u svojoj prijavi, ako su isti primjenjivi.</p>	<p>poremećajem u ponašanju</p> <ul style="list-style-type: none"> – djeca iz jednoroditeljskih obitelji <p>Isključenost s obzirom na ekonomski status</p> <ul style="list-style-type: none"> – djeca korisnika zajamčene minimalne naknade ili druge naknade sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi – djeca iz obitelji koje su korisnici prava na doplatu za djecu – djeca kojih su jedan ili oba roditelja nezaposleni <p>Isključenost s obzirom na identifikaciju</p> <ul style="list-style-type: none"> – djeca romske i/ili ostalih nacionalnih manjina <p>Isključenost s obzirom na zdravstveni status i/ili invaliditet</p> <ul style="list-style-type: none"> – djeca s teškoćama u razvoju / težim zdravstvenim teškoćama – obitelji u kojoj je jedan ili oba roditelja (članovi obitelji) teže bolesna / osobe s invaliditetom <p>Ostala područja isključenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – djeca iz obitelji u riziku od siromaštva koja se po osobnoj procjeni djelatnika škole ili centra za socijalnu skrb nalaze u nepovoljnim osobnim, socijalnim i materijalnim okolnostima
Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2019./2020.)	Ciljne su skupine Poziva djeca koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog osnovnoškolskog programa i definirana su kao najpotrebitija prema kriterijima partnerskih organizacija.	U okviru procjene i odobravanja projektnih prijedloga Posredničko tijelo odobrava kriterije koje predlaže vodeća partnerska organizacija u suradnji s ostalim partnerskim organizacijama. Polazište Posredničkog tijela za odobravanje kriterija za prihvatljivost krajnjih primatelja pomoći – ciljnih skupina ovog Poziva jest Strategija u dijelu koji se odnosi na definiranje skupina u najvećem riziku od siromaštva prema područjima isključenosti s obzirom na ekonomski i obiteljski status te ostalim područjima isključenosti.	<p>Obvezni kriterij:</p> <ul style="list-style-type: none"> – djeca iz obitelji koje su korisnici prava na doplatu za djecu <p>Dodatni kriteriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – djeca iz višečlane obitelji (obitelj s troje i više djece) – djeca iz jednoroditeljskih obitelji – djeca iz obitelji u riziku od siromaštva koja se

Poziv	Ciljne skupine	Napomene o definiranju kriterija odabira ciljnih skupina iz Poziva	Obvezni kriteriji/ predloženi kriteriji
			po osobnoj procjeni djelatnika škole ili centra za socijalnu skrb nalaze u nepovoljnim osobnim, socijalnim i materijalnim okolnostima, a razlog nije činjenica da su iz višečlane ili jednoroditeljskih obitelji

Na temelju analize ključne dokumentacije, primarno Prijavnih obrazaca koji čine sastavne dijelove Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte koji se financiraju iz FEAD-a 2014. – 2020., izrađena je detaljna analiza kriterija za odabir relevantnih ciljnih skupina, odnosno najpotrebitijih osoba unutar istih. Analiza je uključivala Prijavne obrasce svih partnerskih organizacija kojima je odobreno financiranje u okviru Poziva u opsegu ovog vrednovanja. Radi usporedivosti i postizanja više razine preglednosti različiti su kriteriji grupirani ako je isto bilo moguće.

Na temelju analize prikupljenih podataka utvrđeno je kako kriteriji odabrani od strane partnerskih organizacija u okviru četiriju Poziva „**Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva**“ bitno variraju od poziva do poziva. Primjerice, iako kriterije „djeca iz višečlane obitelji“, „djeca korisnika ZMN-a ili druge naknade sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi“, „djeca kojima su jedan ili oba roditelja nezaposleni“²³ partnerske organizacije biraju kao relevantne kriterije odabira najpotrebitijih učenika u čitavom promatranom razdoblju, nezanemariv broj kriterija bilježi značajne amplitude. Primjerice, kriterij „djeca romske ili ostalih manjina“ šk. godine 2016./2017. koristilo je 9,1 % partnerskih organizacija, 2017./2018. njih 2,9 %, 2018./2019. njih čak 73,3 % a 2019./2020. njih 0 %. Navedeno nije izoliran slučaj, kriterij „djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca u udomiteljskim obiteljima“ koristilo je 76,6 % partnerskih organizacija šk. godine 2018./2019., dok naredne šk. godine kriterij nije uvrstila ni jedna partnerska organizacija. Navedene nedosljednosti ukazuju na određenu razinu nesnalaženja pri definiranju kriterija odabira s obzirom na to da socioekonomski pokazatelji za četverogodišnje razdoblje ne ukazuju na drastične promjene društvenih potreba na koje bi partnerske organizacije reagirale u toliko kratkom roku. Značajne varijacije pri definiciji sadržaja kriterija uočene su i na relaciji samih partnerskih organizacija. Na primjer, kriterij „djeca iz višečlane obitelji“ u Krapinsko-zagorskoj županiji podrazumijeva da dvoje i više djece iz jedne obitelji pohađa osnovnu školu, dok u Koprivničko-križevačkoj županiji višečlana obitelj podrazumijeva troje i više učenika osnovne škole. Kriterij „djeca samohranih roditelja“ nekad se definira kao djeca samohranih roditelja korisnika ZMN-a, u drugim slučajevima to nije slučaj, a značajne razlike uočene su i pri definiranju dohodovnog cenzusa (primanja u rasponu od 500 do 2200 kn po članu obitelji). Dodatan problem predstavljaju nemjerljivi ili neprimjereni kriteriji poput „djeca slabije obrazovanih roditelja“, „djeca iz obitelji koje pripadaju skupini relativno siromašnih“, „bolesti užih članova obitelji ili smrt užeg člana“, „skupa liječenja“, „isključenost s obzirom na obiteljsku strukturu, isključenost s obzirom na ekonomski status, s obzirom na zdravstveni status i ostala područja isključenosti“. Značajan dio prostora ostavljen je procjenama ravnatelja ili drugih mjerodavnih djelatnika škola, no nije razvidno da su kriteriji kojima su se isti vodili bili transparentni ili ujednačeni.

Proces postupnog ujednačavanja kriterija započeo je u šk. godini 2018./2019. kad je Poziv konkretizirao područja isključenosti za utvrđivanje kriterija za prihvatljivost krajnjih korisnika i unutar svakog područja ponudio primjere mjerljivih kriterija i popratnih dokaznih dokumenata. U toj je šk. godini primjetna

²³ Riječ je o kriteriju koji je definiran od strane evaluatora radi lakšeg snalaženja. Kriterij različite partnerske organizacije različito definiraju, no smisao im je zajednički.

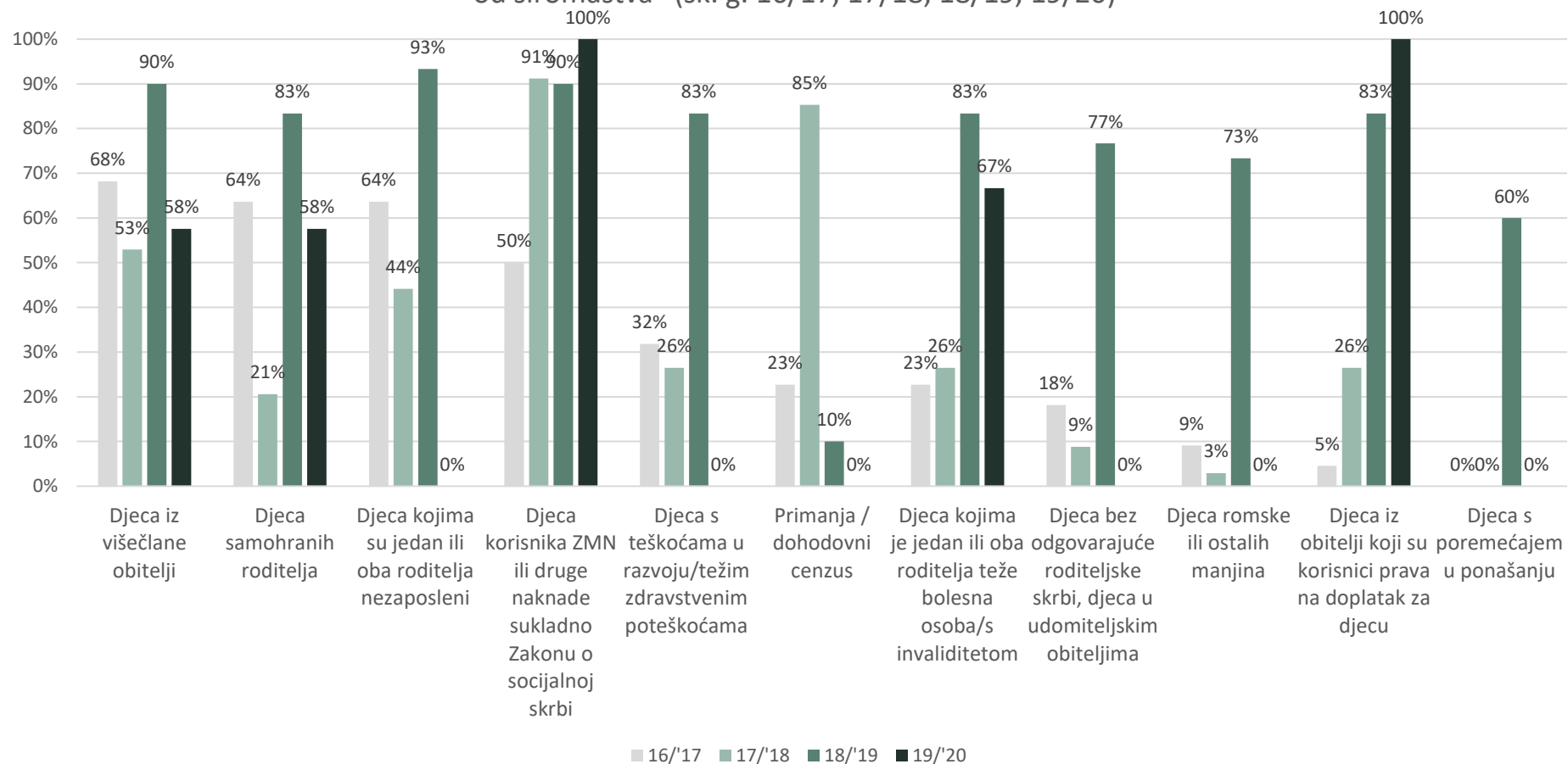
inflacija korištenja kriterija – izuzev dohodovnog cenzusa, sve preostale predložene kriterije koristilo je između 70 i 90 % partnerskih organizacija. Naredne 2019./2020. s uvođenjem obveznog kriterija i tri dodatna preostali se kriteriji uglavnom napuštaju. Kriterij „djeca kojima je jedan ili oba roditelja teže bolesna osoba/s invaliditetom“ jedini je koji ostaje korišten, a nije propisan ili predložen Pozivom. Zastupljenost korištenja kriterija od strane partnerskih organizacija (grupiranih od strane evaluatora), prikazana je Tablicom na idućoj stranici.

Što se tiče kriterija definiranih u okviru dvaju Poziva „**Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći**“, Upute za prijavitelje nisu definirale obvezne ni dodatne kriterije odabira krajnjih primatelja pomoći. U oba su Poziva partnerske organizacije, sukladno identificiranim lokalnim potrebama, imale obvezu definiranja kriterija odabira. Prijavnim obrascem od partnerskih se organizacija tražilo da navedu „vrste ciljnih skupina kao i predložene kriterije određivanja najpotrebitijih osoba u okviru ciljnih skupina“. Na taj je način u određenom broju slučajeva nejasno razgraničena ciljna skupina od kriterija koji će biti temelj odabira najpotrebitijih osoba koje će moći ostvariti pravo na hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć. Primjerice, ciljna skupina Caritasa Bjelovarsko - križevačke biskupije u prvom Pozivu široko je definirana te glasi: „Ciljna skupina najpotrebitijih osoba kojoj se planira dijeliti hrana i tako ublažiti najgori oblik siromaštva ili su u riziku od siromaštva su prvenstveno nezaposleni, stariji stanovnici bez novca i imovine, samohrani roditelji osobito bez posla i primanja, obitelji i samci s minornim primanjima, siromašni stanovnici ruralnih područja.“ Usprkos limitiranim sredstvima koja svakoj humanitarnoj organizaciji stoje na raspolaganju, kriteriji odabira najpotrebitijih osoba nisu pobliže navedeni.

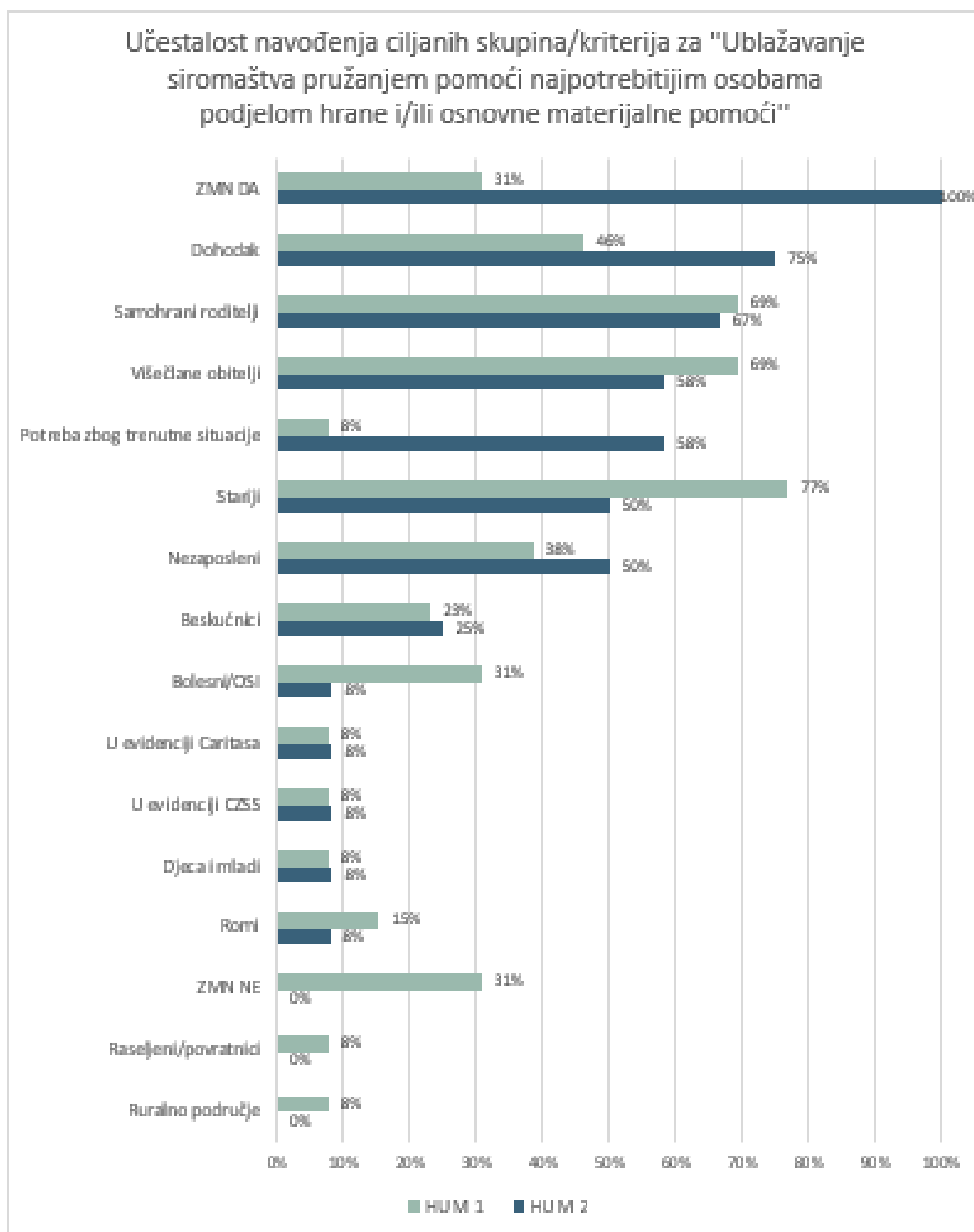

Zastupljenost korištenja kriterija kroz četiri Poziva "Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva" (šk. g. 16/17, 17/18, 18/19, 19/20)

Slika 12: Zastupljenost korištenja kriterija kroz četiri Poziva "Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva" (šk. g. 16/17, 17/18, 18/19, 19/20)

Slika 13. Učestalost navođenja ciljanih skupina / kriterija za HUM 1 i HUM 2, MD 1 "Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći"

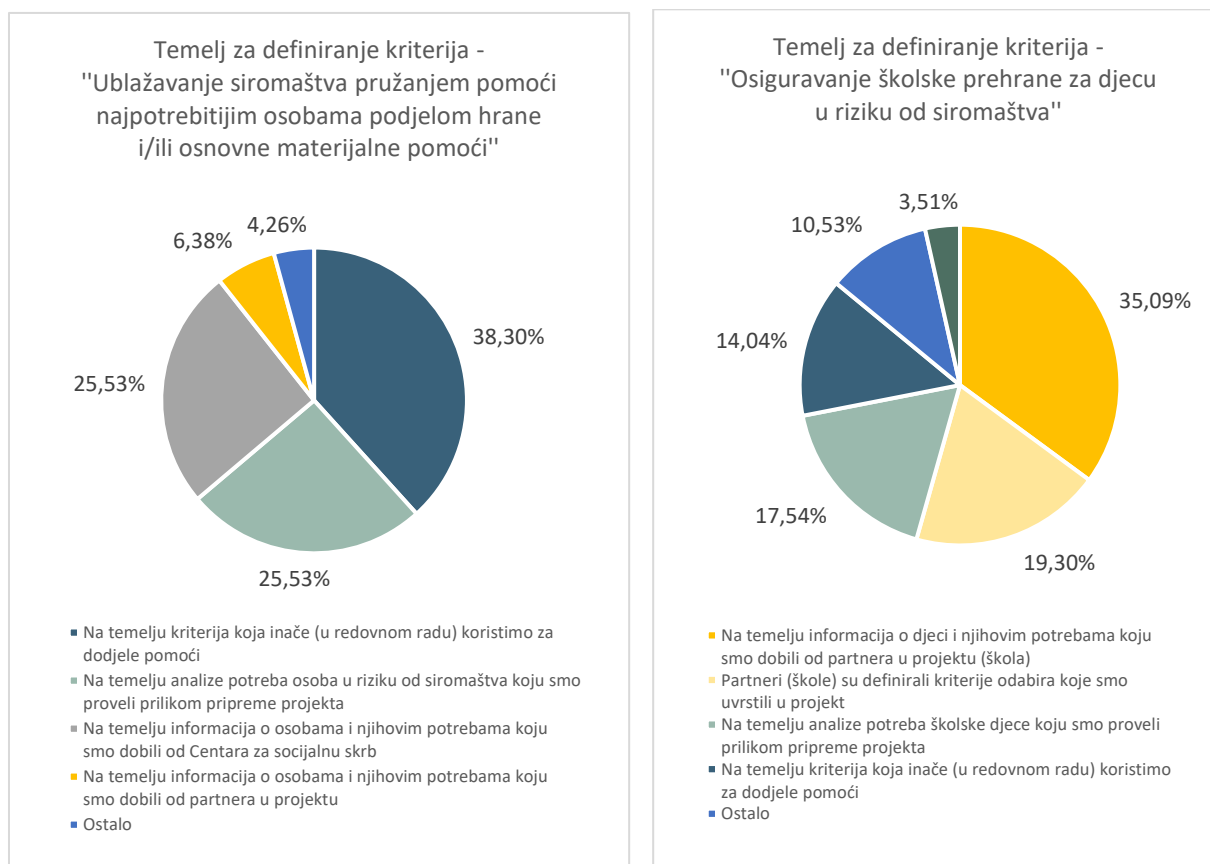
Kako je primjetno u Tablici „Učestalost navođenja ciljnih skupina / kriterija za HUM 1 i HUM 2, MD 1”²⁴, usprkos nejasnoćama pri razlikovanju ciljnih skupina i kriterija odabira najpotrebitijih, razlike između navedenog u dva Poziva nisu toliko izražene kao u Pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva”. Najveća odstupanja vidljiva su za kriterij „zajamčena minimalna naknada” – u prvom Pozivu samo 31 % partnerskih organizacija izrijeком je navodilo da će humanitarnu pomoć usmjeriti na primaoce ZMN-a, dok je 31 % partnerskih organizacija odlučilo kako primaoci ZMN-a neće ostvariti pravo na materijalnu pomoć. U drugom Pozivu sve su partnerske organizacije navele primaoce ZMN-a kao ciljnu skupinu. Primjetan je i rast značaja kriterija „potreba zbog trenutne životne situacije” (koja je uključivala sudionike koji su bili najpotrebitiji slijedom visokih režija ili stanarina, kreditnih opterećenja ili bolesti) u drugom Pozivu te pad značaja kriterija „dohodak”. Kriteriji / ciljne skupine u određenom su broju slučajeva definirane limitirajuće, poput „samci i obitelji koji žive u siromaštvu i nalaze se u evidenciji CZSS” ili „samci i obitelji koji žive u siromaštvu, a nalaze se u evidenciji Caritasa”. Analizom kriterija utvrđeno je kako partnerske organizacije (od kojih je njih 25 % sudjelovalo i u prvom i u drugom Pozivu) nisu imale potrebu drastično promijeniti kriterije / ciljne skupine definirane prvim Pozivom.

Na temelju informacija prikupljenih anketnim istraživanjem sve partnerske organizacije koje su sudjelovale u provedbi projekata u okviru dvaju Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći” smatraju da je podjela hrane i/ili osnovne materijalne pomoći bila u potpunosti nužna (100 %). Istovremeno, organizacije koje su provodile projekte u sklopu četiriju Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva” smatraju da je intervencija bila u potpunosti nužna u 65 % slučajeva, donekle nužnom ju smatra 22 %, a ni nužnom ni nepotrebnom 13 % organizacija. Što se tiče temelja za određivanje kriterija za odabir najpotrebitijih osoba, humanitarne su organizacije u okviru dvaju Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći” odabrane kriterije temeljile primarno na osnovi kriterija koje već koriste u svom regularnom poslovanju (njih 38 %). Također, dio humanitarnih organizacija (25,5 %) kriterije je temeljio na provedenoj analizi potreba osoba u riziku od siromaštva provedenoj prilikom pripreme projekta, a dodatnih 25,5 % na temelju informacija o osobama i njihovim potrebama koje su zaprimili od Centara za socijalnu skrb. Korisnici sredstava iz Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva” kriterije su temeljili na informacijama o djeci i njihovim potrebama zaprimljenima od partnera u projektu (škola) – njih 35,0%. U 19,3 % slučajeva kriterije su definirale same škole, a u 17,5 % slučajeva kriteriji su se vodili analizom potreba školske djece koja je bila provedena prilikom pripreme projekta. Organizacije koje su se javile na te Pozive najmanje su koristile informacije o djeci zaprimljene od Centara za socijalnu skrb. Navedeno je prikazano na Grafikonima niže.

Što se tiče primjerenosti odabranih kriterija, gotovo trećina ispitanika koji su provodili projekte u okviru Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći” smatra kako postoje skupine osoba kojima je pomoć u vidu hrane i/ili osnovne materijalne pomoći bila potrebna, a nisu bili obuhvaćeni ovim projektom. Prema iskazima sudionika ankete, često je riječ o osobama koje ne zadovoljavaju propisane kriterije zbog neriješenih dokumenata i problema s dokazivanjem svog statusa. Također, nerijetko je riječ i o osobama koje su tek iznad postavljenih pragova (npr. dohotka) ili imaju primanja, no kreditno su opterećeni. Za Pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva” udio sudionika ankete koji su smatrali da su postojala djeca koja su bila potrebna, no nisu zadovoljila kriterije još je viši – 40,9 %. Najčešći uzrok neispunjenja njihovih potreba činila je odredba da se prema Pozivu za šk. godinu 2019./2020. u projekt moglo uključiti najviše 10% od ukupnog broja djece prijavljene za sudjelovanje u projektu po pojedinoj javnoj osnovnoj školi. Nadalje, sugestija je sudionika ankete da se poveća udio djece koju je

²⁴ Kriteriji / ciljne skupine grupirani su od strane evaluatora. Njihov sadržaj partnerske organizacije različito određuju (poput visine dohotka), no smisao im je isti.

moгуće uključiti u projekt temeljem procjene socijalnog radnika ili druge kvalificirane stručne osobe koja poznaje obiteljsku situaciju djece.

Slika 14. Temelj za definiranje kriterija – HUM, izvor: anketa

Slika 15. Temelj za definiranje kriterija – ŠKOLSKA PREHRANA, izvor: anketa

Partnerske organizacije kriterije uglavnom nisu mijenjale tijekom provedbe projekata (79 % njih za Pozive „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ i 90 % za Pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“). Ako jesu, navedeno su učinile jer su smatrale da su inicijalno postavljeni kriteriji odviše restriktivni za osobe ili djecu kojoj je bila potrebna pomoć ili su identificirali nove potrebe kod određenih osoba i smatrali ih potrebnim uključiti. Također, u vezi podjele školskih obroka slijedom epidemije COVID-19 pojednostavljeno je dokazivanje statusa.

Na temelju provedenih intervjua s provoditeljima projekata u okviru dvaju Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ primjetno je kako su partnerske organizacije pri definiranju kriterija i identificiranju najpotrebitijih usko surađivale s Centrima za socijalnu skrb te, u slučaju lokalnih Caritasa, sa župnicima i volonterima koji obilaze teren i upoznati su s lokalnim potrebama. Također su se oslanjale na vlastite baze podataka prema kojima su se procjenjivale potrebe. Pomoć se dodjeljivala i osobama koje bi ih direktno zatražile (npr. migranti, osobe koje su se zatekle u teškoj materijalnoj situaciji, osobe s lutalačkim načinom života i sl.). Također, u slučajevima kada je prijavitelj bio Caritas kriteriji su bili relativno ujednačeni, što je osim iz analize Prijavnih obrazaca primjetno i iz intervjua. U okviru Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ i informacija prikupljenih putem polustrukturiranih intervjua primjetno je kako u pojedinim slučajevima (npr. Međimurska županija) potrebe višestruko nadilaze dostupna sredstva jer su kriteriji postavljeni vrlo široko. Definirani kriteriji također ne olakšavaju odabir

potrebite djece, primjerice navode se slučajevi obitelji gdje je u projekt uključeno troje od petero djece. Viša razina odgovornosti prenosi se tad na ravnatelje škola i razrednike s kojima je primjetno da provoditelji usko surađuju. Navedeno nerijetko rezultira nezadovoljstvom dijela roditelja čija djeca formalno ispunjavaju uvjete, no projektom im nije moguće osigurati obrok.

Ključni nalazi

- Na temelju informacija prikupljenih analizom dostupne dokumentacije, anketnim istraživanjem i intervjuima može se ustvrditi kako je postojao određen nivo nesnalaženja prilikom definicije kriterija u okviru četiriju Poziva za „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“. Navedeno nije identificirano za dva Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ – kriteriji koje su odabrale partnerske institucije u dva Poziva relativno su slični te odražavaju potrebe krajnjih korisnika.
- Vidljivo je kako su se partnerske organizacije u pojedinim slučajevima susretale s izazovom definiranja jasnih, mjerljivih i relevantnih kriterija ili su sadržaj istih kriterija različito definirale. Metode na koje su se partnerske organizacije ponajviše oslanjale pri definiciji kriterija dodjele uključivale su ponajprije iskustvo u dotadašnjem radu i postojeće baze podataka, suradnju i konzultacije s partnerima u projektu i/ili razgranatim mrežama suradnika (osnovne škole, župe, volonteri). Podaci Centra za socijalnu skrb činili su također jedan od relevantnijih izvora podataka koji je korišten za identificiranje ciljnih skupina i najpotrebitijih pojedinaca ili školske djece. Usprkos tome, pojedine partnerske organizacije istaknule su nemogućnost obuhvaćanja svih osoba ili školske djece koja zadovoljavaju postavljene kriterije te, posljedično, nezadovoljstvo onih koji pravo na pomoć nisu bili u mogućnosti ostvariti.

EVALUACIJSKO PITANJE 3. Jesu li aktivnosti planirane u skladu s ciljevima poziva?

U okviru kriterija relevantnosti Evaluacijski tim vrednovao je također i koliko su planirane te provedene aktivnosti u okviru promatranih poziva u FEAD-u bile relevantne u odnosu na OP FEAD i planirane operacije u okviru OP FEAD-a, odnosno konkretno vrednovao je proces planiranja i konkretnog dizajniranja aktivnosti, te je ustvrdio da su planirane aktivnosti partnerskih organizacija u okviru projekta bile bitno usklađene s ciljevima poziva.

Prvo potpitanje koje je Evaluacijski tim analizirao odnosi se na pitanje koliko je odabir ovih aktivnosti od strane partnerskih organizacija bilo relevantan u odnosu na druge moguće intervencije u okviru FEAD-a te jesu li aktivnosti koje su provodile partnerske organizacije bile relevantne u odnosu na svrhu poziva.

Kao što je pojašnjeno u ranijim evaluacijskim pitanjima, OP FEAD odgovara na tri specifične potrebe koje su istaknute u okviru problemske analize:

- pružanje osnovnih životnih potreba poput hrane svim socijalno osjetljivim skupinama koje su određene kao najpotrebitije
- pružanje osnovne materijalne pomoći svim socijalno osjetljivim skupinama
- sudjelovanje osjetljivih skupina određenih kao najpotrebitijih u aktivnostima savjetovanja i radionica.

Na temelju definiranih potreba u okviru OP FEAD-a definirani su sljedeći ciljevi koje je bilo potrebno postići u kratkoročnom razdoblju:

- I. povećanje dostupnosti hrane za najpotrebitiju djecu u školama, kao i za ostale osjetljive skupine određene kao najpotrebitije
- II. povećanje dostupnosti osnovne materijalne pomoći za sve socijalno osjetljive skupine određene kao najpotrebitije
- III. smanjenje broja osoba u siromaštvu.

Na temelju tih definiranih ciljeva u okviru OP FEAD-a planirane su dvije vrste operacija koje su odgovarale postavljenim ciljevima:

- Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći
- Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva

U okviru promatranog razdoblja provedeno je šest poziva iz navedenih operacija, i to konkretno četiri poziva za osiguravanja školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (za svaku školsku godinu od 2016. godine) te dva poziva ublažavanja siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći (faza I i faza II).

Cilj svih četiriju poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ bio je ublažavanje najgorih oblika dječjeg siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći djeci u siromaštvu ili u riziku od siromaštva, i to u vidu podjele hrane u osnovnim školama, a cilj obaju poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ bio je doprinijeti ublažavanju najgorih oblika siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći (hrane i/ili osnovne materijalne pomoći) najpotrebitijim osobama te pružanjem popratnih mjera koje će doprinijeti boljem socijalnom uključivanju najpotrebitijih osoba.

Analizirajući provedene aktivnosti u okviru projekata koji su provedeni u navedenih šest poziva Evaluacijski tim zaključio je da su aktivnosti u potpunosti usklađene i relevantne u odnosu na svrhu poziva kao i ciljeve OP FEAD-a.

U okviru poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ jedine aktivnosti koje su partnerske organizacije planirale i provodile bile su kupnja i podjela besplatnih školskih obroka najpotrebitijoj djeci definiranoj na temelju vlastitih kriterija odabira.

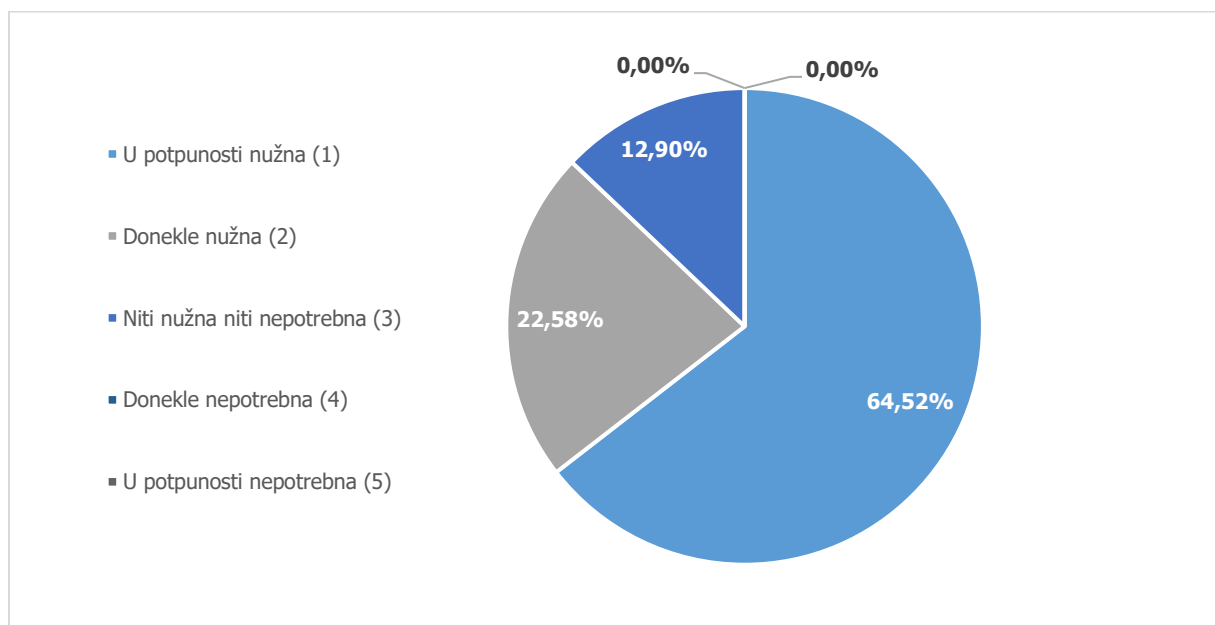
U okviru poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ partnerske organizacije provodile su aktivnosti nabave, skladištenja i distribucije paketa hrane, nabave, skladištenja i distribucije paketa osnovne materijalne pomoći, kao i organizacije i provođenja popratnih mjera poput savjetovanja na temu zdravstvene skrbi, osobne higijene i higijene prostora, savjetovanja vezanog za odgoj, obrazovanje i zdravstvenu skrb djece, savjetovanja o financijskoj pismenosti i slično.

Osim navedenih aktivnosti nijedna partnerska organizacija nije provodila nikakve dodatne aktivnosti u okviru projekata financiranih iz FEAD-a. Isto nije bilo ni moguće s obzirom na to da su u okviru Uputa za prijavitelje kao jedine prihvatljive aktivnosti bile navedene aktivnosti koje su provodile partnerske organizacije.

Na temelju prikazane analize Evaluacijski tim zaključio je da su aktivnosti planirane i provedene u okviru vrednovanih poziva FEAD-a u potpunosti skladu s ciljevima poziva, ciljevima operacija, odnosno ciljevima OP FEAD-a.

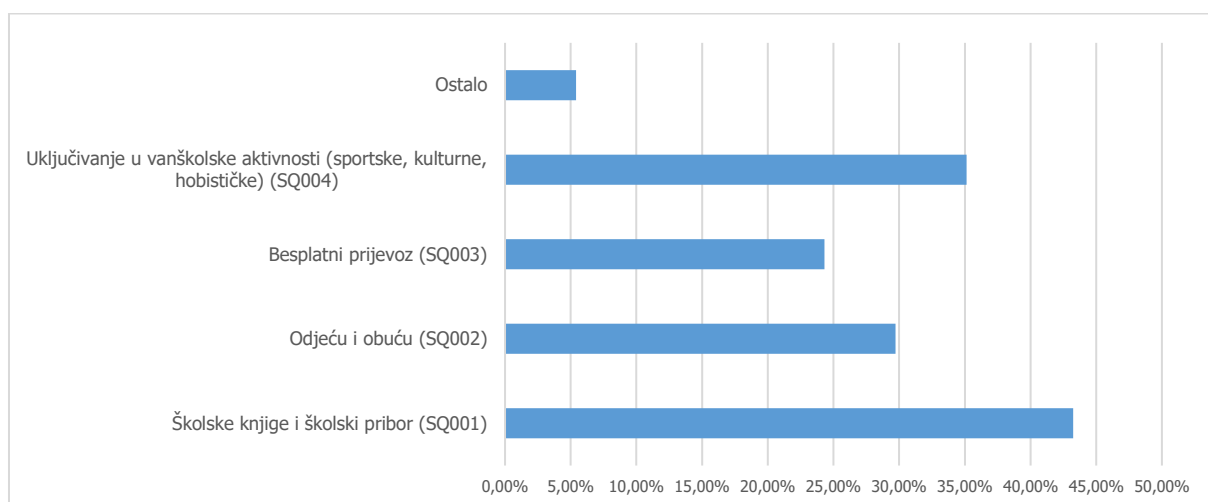
U okviru ovog evaluacijskog pitanja Evaluacijski tim dodatno je ispitao i koliko partnerske organizacije smatraju da su planirane i provedene aktivnosti relevantne u odnosu na probleme i potrebe ciljnih skupina OP FEAD-a te jesu li postojale neke aktivnosti koje su partnerske organizacije smatrale relevantnim u smislu odgovaranja na potrebe ciljnih skupina, ali nisu bile prihvatljive u okviru planiranih poziva, a koje su proizašle iz promijenjenih društvenih okolnosti te, posljedično, društvenog statusa ciljnih skupina.

Nužnost provedenih projekata odnosno provedene pomoći ispitali smo kod partnerskih organizacija u okviru provedene ankete. Većina partnerskih organizacija koje su provodile projekte u okviru poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva” istaknule su da je intervencija bila u potpunosti nužna odnosno relevantna (64,52 % ispitanih) ili donekle nužna (22,58 % ispitanih). Također, potrebno je naglasiti kako nijedna organizacija nije istaknula da je pomoć bila nepotrebna.

Slika 16. Odgovori partnerskih organizacija o nužnosti pružanja besplatnih školskih obroka

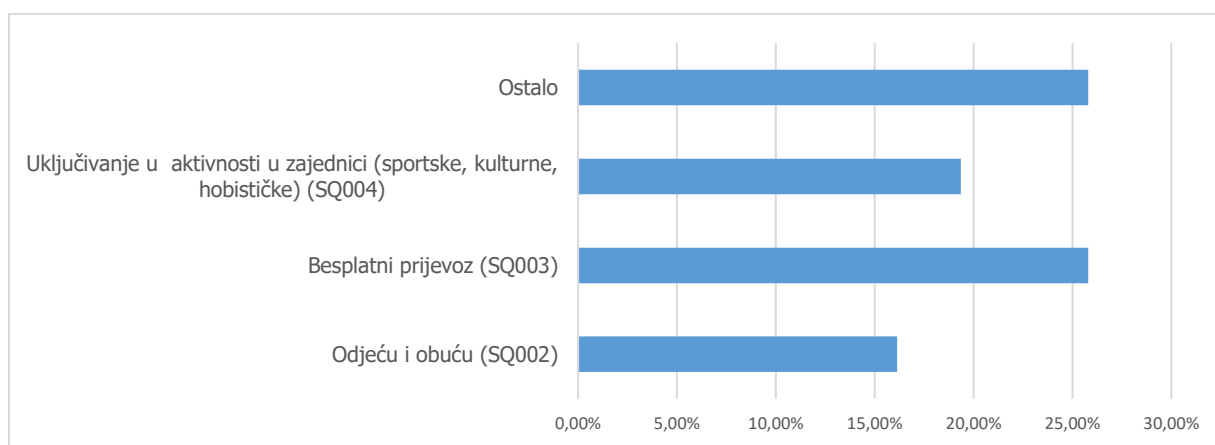
No iako smatraju da je pomoć u osiguravanju besplatnog školskog obroka bila u potpunosti nužna, dvije trećine ispitanih partnerskih organizacija (67,7 %) istaknule su je da je bilo potrebno osigurati i još neke oblike pomoći školskoj djeci u riziku od siromaštva. Kao najvažnije pomoći/aktivnosti smatraju pomoć u besplatnim knjigama i školskom priboru (43,24 %) te u uključivanju djece u izvanškolske aktivnosti (35,14 %). Nužno je naglasiti kako je nabava školskog pribora bila dio Poziva za podjelu hrane i /ili osnovne materijalne pomoći, no nije bila dio Poziva za osiguranje školske prehrane jer je operacija za osiguranje školske prehrane ciljala isključivo “gladnu djecu u školama”, što je u tom vremenu identificirano kao prioritet. .

Slika 17. Mišljenje partnerskih organizacija o tipovima aktivnosti koje bi trebalo osigurati školskoj djeci

Za razliku od partnerskih organizacija u pozivima „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“, sve ispitane partnerske organizacije koje su provodile projekte u okviru poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ istaknule su kako je pružena pomoć u hrani i/ili osnovnoj materijalnoj pomoći bila u potpunosti nužna.

No iako smatra da je u potpunosti nužna pomoć u hrani i/ili osnovnoj materijalnoj pomoći za njihove krajnje korisnike, većina ispitanih smatra također da je potrebno osigurati i neke dodatne oblike pomoći.

Slika 18. Mišljenje partnerskih organizacija o tipovima aktivnosti koje bi trebalo osigurati najpotrebitijim osobama

Pod ostalo partnerske organizacije navele su: manji zahvate u stambenim objektima, nabavku namještaja, zaštitnu opremu, prijevoz liječniku, drva za ogrjev, pomoć pri kupovini lijekova koji nisu na listi HZZO-a, nabavku invalidskih pomagala te pomoć u plaćanju osnovnih režijskih troškova.

Ključni nalazi

- Aktivnosti planirane i provedene u okviru vrednovanih poziva FEAD-a u potpunosti su u skladu i relevantne su u odnosu na ciljeve poziva, ciljeve operacija, odnosno ciljeve OP FEAD-a.

- Partnerske organizacije smatraju da su planirane i provedene aktivnosti u potpunosti relevantne i nužne u odnosu na probleme i potrebe ciljanih skupina OP FEAD-a.
- Iako su provedene aktivnosti nužne, partnerske organizacije smatraju kako je potrebno proširiti prihvatljive aktivnosti / oblike pomoći kako bi došlo do ostvarivanja ciljeva OP FEAD-a.

6.1.2 EFIKASNOST

EVALUACIJSKO PITANJE 4. U kojoj mjeri korištenje jediničnih troškova i pojednostavljene troškovne opcije pridonose djelotvornosti provedbe projekata?

U veljači 2016. godine tadašnje Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, Upravljačko tijelo OPFEAD-a, usvojilo je „Pravilnik o prihvatljivosti izdataka u okviru Fonda europske pomoći za najpotrebitije“²⁵ kojim su se odredili prihvatljivi, neprihvatljivi i uvjetno prihvatljivi izdatci u FEAD-u. Također, u okviru Pravilnika omogućen je obračun pojedinih izdataka na temelju pojednostavljenih troškovnih opcija. Prvi poziv koji je objavljen putem FEAD-a „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“²⁶ u 2016. godini nije uključivao mogućnost planiranja izdataka na temelju pojednostavljenih troškovnih opcija već su prijavitelji definirali troškove na temelju realnih troškova potrebnih za provedbu projekta. No u okviru svih idućih poziva, konkretno poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školske godine 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020.“ te „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoć – faza I i faza II“,²⁷ bio je omogućen obračun određenih izdataka u okviru projekta temeljem pojednostavljenih troškovnih opcija u skladu s metodologijom koju je odobrilo Upravljačko tijelo FEAD-a.

U okviru ovog evaluacijskog pitanja Evaluacijski tim analizirao je u kojoj mjeri korištenje pojednostavljenih troškovnih opcija bilo djelotvorno tijekom planiranja i prijave projekta za prijavitelje odnosno partnerske organizacije te u kojoj im je mjeri olakšana provedba projekata zbog smanjenog administrativnog opterećenja prilikom financijskog izvještavanja. Posebno su se usporedili odgovori onih partnerskih organizacija koje su imale iskustva s provedbom projekata u okviru prvog Poziva FEAD-a te onih koje su imale iskustva s provedbom ESF projekata, gdje nisu imali mogućnost koristiti pojednostavljene troškovne opcije.

Vrednovanjem u okviru ovog pitanja ispitalo se i mišljenje partnerskih organizacija koliko postavljeni jedinični troškovi odgovaraju stvarnim cijenama, jesu li potrebne i gdje izmjene postavljenih iznosa pojednostavljenih troškovnih opcija te njihovo mišljenje vezano uz preporuke za buduće razdoblje u odnosu na pojednostavljene troškovne opcije.

Pojednostavljene troškovne opcije uvedene su testno u ESF-u u razdoblju od 2007. do 2013. kad je državama članicama bilo omogućeno prijaviti neizravne troškove primjenom fiksnih stopa u iznosu od najviše 20 % izravnih troškova operacije. Tijekom programskog razdoblja 2007. – 2013. uvedene su neke dodatne mogućnosti (standardne veličine jediničnih troškova i fiksni iznosi), a mogućnost njihove uporabe proširena je i na Europski fond za regionalni razvoj. Svi dionici, uključujući Europski revizorski sud, pozdravili su uporabu financiranja primjenom fiksnih stopa, standardnih veličina jediničnih troškova i fiksnih iznosa te je Sud iznio preporuku da Europska komisija treba povećati područje primjene jednokratnih plaćanja i plaćanja u paušalnom iznosu umjesto da nadoknađuje „stvarne troškove“ kako

²⁵ NN 16/2016 <http://www.fead.hr/wp-content/uploads/2016/10/Pravilnik-o-prihvatljivosti-izdataka-FEAD.pdf>

²⁶ Prvi poziv nije imao školsku godinu u nazivu no odnosi se na školsku godinu 2016./2017.

²⁷ Ova evaluacija vrednuje šest navedenih poziva u okviru FEAD-a.

bi se smanjila vjerojatnost pogreške, kao i administrativno opterećenje prijavitelja i korisnika projekata. Na temelju toga Komisija je predložila da se za razdoblje 2014. – 2020. zadrže mogućnosti iz razdoblja 2007. – 2013. te je i proširila te mogućnosti nastojeći osigurati veću pravnu sigurnost za nacionalna tijela i postići bolju usklađenost među ESI fondovima, kao i veću usklađenost s drugim fondovima EU-a koji se provode u okviru zajedničkog upravljanja.

U UREDBU (EU) br. 1303/2013 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006²⁸, uključene su mogućnosti da se u okviru ESI fondova, uključujući i FEAD-a, prihvatljivi troškovi za bespovratna sredstva i povratnu pomoć izračunavaju na temelju stvarnih troškova, ali i na temelju pojednostavljenih troškovnih opcija (PTO-i), specifično u 3 oblika PTO-a: fiksnih stopa, standardnih veličina jediničnih troškova i fiksnih iznosa.

U slučaju financiranja primjenom fiksnih stopa posebne kategorije prihvatljivih troškova koje su unaprijed jasno utvrđene računaju se primjenom postotka, utvrđenog *ex-ante*, na jednu ili nekoliko drugih kategorija prihvatljivih troškova.

U slučaju standardnih veličina jediničnih troškova svi prihvatljivi troškovi ili dio prihvatljivih troškova operacije računaju se na temelju kvantificiranih aktivnosti, uloženi sredstava (inputa), ostvarenja ili rezultata pomnoženih sa standardnom veličinom jediničnih troškova koja je unaprijed utvrđena. Ta se mogućnost može primijeniti na sve vrste projekata ili na dio projekta kad je moguće definirati količine povezane s aktivnošću i standardne veličine jediničnih troškova. Standardne veličine jediničnih troškova u načelu se primjenjuju na količine koje je lako utvrditi.

U slučaju fiksnih iznosa svi prihvatljivi troškovi ili dio prihvatljivih troškova operacije računaju se na temelju unaprijed utvrđenog fiksnog iznosa (određivanje fiksnog iznosa trebalo bi opravdati Upravljačko Tijelo), u skladu s unaprijed utvrđenim uvjetima sporazuma o aktivnostima i/ili ostvarenjima. Bespovratna sredstva isplaćuju se ako su ispunjeni unaprijed utvrđeni uvjeti sporazuma o aktivnostima i/ili ostvarenjima.

U okviru pet promatranih poziva objavljenih kroz FEAD bilo je omogućeno nekoliko pojednostavljenih troškovnih opcija. Konkretno, pozivima „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školske godine 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020.“ omogućeni su troškovi:

- trošak kupnje hrane / trošak školskog obroka primjenom standardne veličine jediničnog troška u iznosu od 5,47 HRK
- administrativni troškovi i troškovi prijevoza i skladištenja primjenom fiksne stope od 5 % prihvatljivih troškova kupnje hrane / troškova školskog obroka.

Također, u pozivima „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći – faza I i faza II“ omogućeni su troškovi:

- administrativni troškovi i troškovi prijevoza i skladištenja primjenom fiksne stope od 5 % prihvatljivih troškova kupnje hrane
- troškovi popratnih mjera primjenom fiksne stope od 5 % prihvatljivih troškova kupnje hrane.

²⁸ UZO – Uredba 1303/2013 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=LEGISSUM%3A2602_5

U okviru provedenih aktivnosti vrednovanja kroz anketu te kroz provedene intervjuje s partnerskim organizacijama iz svih šest poziva ispitali smo kako oni i njihovi partneri, kao korisnici bespovratnih sredstava u okviru FEAD-a, vide uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija u segmentima pripreme projekta, kao i u segmentima provedbe projekta.

U okviru provedene ankete od 31 ispitane partnerske organizacije 21 je bila korisnik bespovratnih sredstava u prvom pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školske godine²⁹“ te u idućim pozivima „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školske godine“, što je značilo da je imala iskustva u pripremi i provedbi projekta bez pojednostavljenih troškovnih opcija te s pojednostavljenim troškovnim opcijama. U okviru vrednovanja bilo je važno ispitati mišljenje tih organizacija je li uvođenje PTO-a doprinijelo olakšanju pripreme i provedbe.

Analizirani odgovori pokazuju da partnerske organizacije u okviru poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ smatraju da je uvođenje PTO-a značajno pojednostavilo postupak prijave projekta (njih 90,48 %) te je značajno pojednostavilo provedbu projekta (njih 80,95 %).

Tablica 15. Odgovori partnerskih organizacija u anketi o korištenju PTO-a prilikom prijave

S obzirom na to da ste bili korisnik u okviru Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva - školska godina 2016. - 2017.“ te kasnijih Poziva (za ostale školske godine), molimo Vas recite je li uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija (za trošak školskog obroka, za administrativne troškove, troškove prijevoza i skladištenja hrane) pojednostavilo postupak planiranja i prijave Vašeg projekta?		
Odgovor	N	Postotak
Da, značajno je pojednostavilo postupak prijave (1)	19	90,48 %
Da, u manjoj mjeri pojednostavilo postupak prijave (2)	1	4,76 %
Nije dovelo do nikakve promjene u postupku prijave (3)	0	0,00 %
Ne, čak je u manjoj mjeri zakompliciralo postupak prijave (4)	0	0,00 %
Ne, značajno je zakompliciralo postupak prijave (5)	0	0,00 %
Bez odgovora	1	4,76 %

Tablica 16. Odgovori partnerskih organizacija u anketi o korištenju PTO-a prilikom provedbe

S obzirom da ste bili korisnik u okviru Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva - školska godina 2016. - 2017.“ te kasnijih Poziva (za ostale školske godine), molimo Vas recite je li uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija (za trošak školskog obroka, za administrativne troškove, troškove prijevoza i skladištenja hrane) pojednostavilo provedbu Vašeg projekta?		
Odgovor	N	Postotak
Da, značajno je pojednostavilo provedbu projekta (1)	17	80,95 %
Da, u manjoj mjeri pojednostavilo provedbu projekta (2)	2	9,52 %
Nije dovelo do nikakve promjene u provedbi projekta (3)	1	4,76 %
Ne, čak je u manjoj mjeri zakompliciralo provedbu projekta (4)	0	0,00 %
Ne, značajno je zakompliciralo provedbu projekta (5)	0	0,00 %
Bez odgovora	1	4,76 %

U okviru provedenih intervjuja saznali smo da partnerske organizacije u okviru poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ smatraju uvođenje izračuna troška školskog obroka

²⁹ za školsku godinu 2016./2017.

primjenom standardne veličine jediničnog troška u iznosu od 5,47 HRK značajnim pojednostavljenjem jer nisu one trebale provoditi kompleksne postupke izračuna troška školskog obroka (koji su morale izraditi u prvom pozivu), već je trošak bio unaprijed definiran i jednak za sve škole odnosno prijavitelje. Također, istaknule su kako je u fazi provedbe pravdanje troška značajno pojednostavljeno jer je za njega bilo potrebno dostaviti samo dokaze o broju djece koja primaju besplatni školski obrok.

Partnerske organizacije u okviru poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ također su istaknule da je uvođenje PTO-a pojednostavilo postupak prijave (njih 57,89 % u značajnoj mjeri te 26,32 % u manjoj mjeri), kao i provođenja projekta (njih 52,63 % u značajnoj mjeri te 31,58 % u manjoj mjeri). Ipak, primjetna je razlika između odgovora partnerskih organizacija u pozivima „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ od odgovora partnerskih organizacija u pozivima „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ jer je vidljivo da potonji smatraju da su PTO-i u manjoj mjeri doprinijeli pojednostavljenju prijave i provedbe projekata u okviru FEAD-a.

Tablica 17. Odgovori partnerskih organizacija HUM-a u anketi oko PTO-a prilikom pripreme

Molimo Vas recite je li uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija (za administrativne troškove i za troškove provedbe popratnih mjera) pojednostavilo postupak planiranja i prijave Vašeg projekta?		
Odgovor	N	Postotak
Da, značajno je pojednostavilo postupak prijave (1)	11	57,89 %
Da, u manjoj je mjeri pojednostavilo postupak prijave (2)	5	26,32 %
Nije dovelo do nikakve promjene u postupku prijave (3)	1	5,26 %
Ne, čak je u manjoj mjeri zakompliciralo postupak prijave (4)	0	0,00 %
Ne, značajno je zakompliciralo postupak prijave (5)	0	0,00 %
Bez odgovora	3	15,79 %

Tablica 18. Odgovori partnerskih organizacija HUM-a u anketi oko PTO-a prilikom provedbe

Molimo Vas ocijenite je li uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija (za administrativne troškove i za troškove provedbe popratnih mjera) pojednostavilo provedbu Vašeg projekta?		
Odgovor	Brojanje	Postotak
Da, značajno je pojednostavilo provedbu projekta (1)	10	52,63 %
Da, u manjoj je mjeri pojednostavilo provedbu projekta (2)	6	31,58 %
Nije doveo do nikakve promjene u provedbi projekta (3)	0	0,00 %
Ne, čak je u manjoj mjeri zakomplicirao provedbu projekta (4)	0	0,00 %
Ne, značajno je zakomplicirao provedbu projekta (5)	0	0,00 %
Bez odgovora	3	15,79 %

U okviru provedenih aktivnosti ispitalo se i mišljenje partnerskih organizacija koliko postavljeni jedinični troškovi odgovaraju stvarnim cijenama, jesu li potrebne i gdje izmjene postavljenih iznosa pojednostavljenih troškovnih opcija, kao i drugih prihvatljivih troškova u okviru ovih poziva.

Partnerske organizacije u okviru poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ smatraju uglavnom da su prihvatljivi troškovi u dobroj mjeri isplanirani i dovoljni za provedbu projektnih

aktivnosti. Prema procjeni ispitanih partnerskih organizacija jedinična cijena troška obroka postavljena u okviru FEAD-a u trenutku provedbe projekata bila dovoljna kako bi se osigurao besplatni obrok za školsko dijete. Ispitivanje je pokazalo kako dio škola u okviru jednog projekta troši nešto više sredstava za nabavku i pripremu školskog obroka od postavljenih 5,47 HRK, dok neke škole troše manje od postavljene jedinične cijene. Partnerske organizacije naglasile su kako na kraju one izjednačavaju troškove te pokrivaju razlike, ako ih bude, iz vlastitih sredstava. Napomena: Ovi podaci i zaključci su dobiveni prije poskupljenja prehrambenih proizvoda koje se pojavilo u drugoj polovici 2021. godine. Dobiveni podaci odnose se na troškove iz prethodno provedenih javnih nabava za vrijeme provedbe Poziva te mogu dovesti do pogrešnog zaključka da je navedeni iznos jediničnog troška trenutno dostatan. S obzirom na rastuću inflaciju u drugoj polovici 2021. godine preporuča se ponovni izračun jedinične cijene troška obroka kako bi se uskladio s tržišnim cijenama prehrambenih proizvoda.

Od prijedloga vezanih za priznavanje budućih troškova u okviru projekta istaknuto je kako bi bilo potrebno uvesti trošak nadoknade plaća za predstavnike partnera na projektu (škola) koji rade na poslovima organizacije i provedbe projekta (praćenja i izvještavanja o sudjelovanju djece u prehrani) s obzirom na to da isto rade u okviru svog radnog vremena, a administrativni troškovi raspoloživi u okviru projekta nisu dovoljni da pokriju isto.

Što se tiče partnerskih organizacija u pozivima „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“, istaknuto je nekoliko preporuka za promjene vezano za prihvatljivost troškova u okviru FEAD-a.

Tijekom provedenih intervjua s partnerskim organizacijama u nekoliko navrata istaknuta je potreba standardiziranja paketa hrane, odnosno paketa osnovne materijalne pomoći (OMP). Standardizacija paketa omogućit će izračun i postavljanje PTO-a, standardne jedinice veličine za troškove i za hranu i za OMP, što će doprinijeti daljnjem pojednostavljenju postupka prijave, kao i provedbe projekata. Razlog standardizaciji partnerske organizacije vide u dosadašnjoj praksi razlika u cijenama paketa u okviru različitih projekata koji su se provodili u okviru FEAD-a. Provedba je pokazala da su se provodili projekti u okviru FEAD-a, čak i na istim lokacijama, koji su dijelili pakete humanitarne pomoći istim korisnicima, no u različitim vrijednostima. Vrijednost paketa ovisio je o visini iznosa bespovratnih sredstava koje je prijavitelj dobio, broju korisnika kojima je planirao podijeliti pakete te predloženoj frekvenciji podjele paketa. Praksa je pokazala da su se javljale na terenu značajne razlike u vrijednostima humanitarnih paketa koji su se dijelili. Predložena standardizacija paketa, kao i uvođenje standardne jedinice veličine doveli bi do ukidanja ovakvih razlika u provedbi projekata.

Prijedlog dijela ispitanih partnerskih organizacija također je i povećanje prihvatljivog postotka za administrativne troškove u okviru projekta. Isti sada zajedno s troškovima prijevoza i skladištenja iznose primjenom fiksne stope 5 % prihvatljivih troškova kupnje hrane, odnosno troškova kupnje osnovne materijalne pomoći, što ne omogućava, prema izjavama dijela prijavitelja, dovoljno sredstava da se pokriju troškovi rada osoba na vođenju i upravljanju projektom. Kako su prijavitelji u okviru ovih poziva nevladine organizacije, osim donacija i bespovratnih sredstava one nemaju drugih izvora financiranja, stoga nedovoljno financiranje upravljanja i administriranja projekta dovodi projekt u rizik neuspjeha zbog nedostatnih ljudskih kapaciteta.

Treći problem koji je istaknut u okviru provedenih intervjua jest trošak prijevoza hrane odnosno OMP-a krajnjim korisnicima. Nekoliko ispitanih organizacija istaknulo je kako im nije odobren trošak nabavke vozila za prijevoz humanitarne pomoći korisnicima, iako je isti nužan i neophodan za provedbu projekta. Istaknuto je kako se u nekim projektima korisnicima humanitarna pomoć dijeli putem dostave u dom jer korisnici žive u udaljenim mjestima bez mogućnosti putovanja (zbog nedostatka financijskih

sredstava ili zbog zdravstvenog stanja), a dostava je moguća samo korištenjem dostavnih vozila. Korisnici su istaknuli kako se mora odobriti u okviru projekta trošak nabavke dostavnih vozila kako bi se omogućila bolja provedba projekta.

Ključni nalazi

- Ispitane partnerske organizacije u pozivima „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva i Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ smatraju da je u velikoj mjeri uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija dovelo do pojednostavljenja postupka prijave projekta, kao i provedbe projekta.
- Istaknuta je potreba standardiziranja paketa hrane, odnosno paketa osnovne materijalne pomoći (OMP), kao i postavljanje standardne jedinice veličine za troškove za hranu i za OMP u okviru FEAD-a.
- Istaknuta je potreba povećanja prihvatljivog postotka za administrativne troškove u okviru poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“, kao i omogućavanje kupnje dostavnih vozila za dostavu hrane.

EVALUACIJSKO PITANJE 5. Koje popratne mjere su postigle dodane vrijednosti/rezultate u odnosu na očekivane rezultate?

Popratne mjere inovativni su elementi dizajna FEAD-a i osmišljene su kako bi dopunile aktivnosti pružanja pomoći u hrani i osnovnoj materijalnoj pomoći kroz razne oblike dodatne pomoći najpotrebitijima u obliku savjetovanja i edukacije. Konkretno, popratne mjere bile su moguće (prihvatljive kao aktivnosti) u okviru dvaju poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“. Partnerske organizacije, u okviru tih poziva, mogle su planirati neke popratne mjere poput savjetovanja na temu zdravstvene skrbi, osobne higijene i higijene prostora, savjetovanja vezanog za odgoj, obrazovanje i zdravstvenu skrb djece, savjetovanja o financijskoj pismenosti i ostalo, u okviru svojih projektnih prijedloga. Popratne mjere mogle su se pružiti krajnjim korisnicima savjetovanjem, radionicama, letcima i brošurama. Partnerske organizacije mogle su predložiti i druge primjerene popratne mjere relevantne potrebama najpotrebitijih osoba i oblike kojima će se pružiti te mjere.

U okviru ovog evaluacijskog pitanja Evaluacijski tim analizirao je koje su to popratne mjere bile provedene u okviru dvaju navedenih poziva FEAD-a te analizirao rezultate istih u odnosu na planirane ishode.

Inače, popratne mjere aktivnosti su koje zahtijevaju posebne vještine i dobro planiranje, što objašnjava zašto ih sve države članice nisu u potpunosti iskoristile u programskom razdoblju 2014. – 2020., iako je njihov potencijal za doprinos socijalnoj uključenosti opće prepoznat³⁰. U okviru provedene srednjoročne evaluacije FEAD-a u EU-u utvrđena je pozitivna korelacija između stupnja zadovoljstva krajnjih primatelja podrškom FEAD-a i udjela partnerskih organizacija koje su provodile popratne mjere. Ta korelacija, koja se također kontrolira zbog intenziteta opskrbe hranom, znači da je u državama članicama u kojima se popratne mjere pružaju u manjoj mjeri ili se ne pružaju opće zadovoljstvo potporom FEAD-a nešto niže, što pak naglašava važnost popratnih mjera. Sudionici otvorenog javnog savjetovanja i

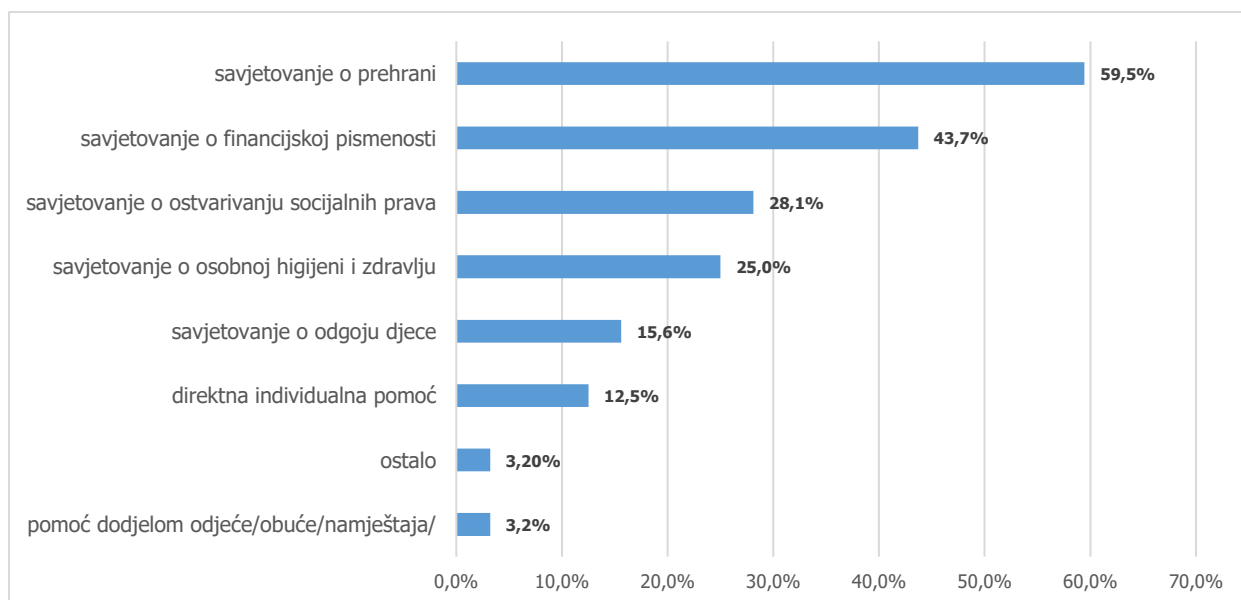
³⁰ MID-TERM EVALUATION of the Fund for European Aid to the Most Deprived, Brussels, 2019

fokus grupa pozvali su na održavanje i jačanje popratnih mjera u budućnosti³¹. Međutim, ispitanici su također naglasili da popratne mjere mogu dovesti do društvene integracije tek nakon što se riješe početne potrebe za hranom i materijalna oskudica. Konačno, fokus grupe zaključile su da bi se kapacitet za provođenje popratnih mjera mogao poboljšati poticanjem upravljačkih tijela da partnerskim organizacijama, osoblju i volonterima pruže odgovarajuću obuku u tom segmentu.

Analizom projektne dokumentacije (projektnih prijava i projektnih izvješća) u oba poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ Evaluacijski tim došao je do podataka o tipovima provedenih popratnih mjera te aktivnostima koje su se provodile u okviru tih mjera. Konkretno, analizirajući podatke o planiranim i provedenim popratnim mjerama, tek jedan projekt³² od njih 32 (koliko ih je provedeno u okviru oba poziva) nije uključivao barem u manjoj mjeri popratne mjere za krajnje korisnike projekta.

Ostali projekti provedeni u oba poziva, analizirajući prema tipu popratne mjere, u najvećoj mjeri uključivali su aktivnosti vezane za savjetovanje/edukaciju o prehrani putem letaka, brošura i socijalnih kuharica koje su tiskale i distribuirale partnerske organizacije (njih 59,5 %) te savjetovanje putem letaka i brošura/edukaciju o financijskoj pismenosti (njih 43,7 %).

Slika 19. Prikaz frekvencije tipova popratnih mjera u okviru projekata u oba poziva FEAD-a

Također, važno je naglasiti kako je gotovo većina projekta uključivala kombinaciju dvaju ili više tipova popratnih mjera, dok je samo šest (18,7 %) analiziranih projekata uključivalo samo jedan tip popratne mjere.

Popratne mjere provedene su kroz razne oblike aktivnosti, najčešće kroz informiranje krajnjih korisnika o specifičnoj temi u promotivnim materijalima (letci, plakati, brošure priručnici, kuharice) koji su im bili distribuirani uz pakete hrane i/ili osnovne materijalne pomoći te u manjoj mjeri kroz organizirane tribine

³¹ ibid

³² Projekt „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ financiran u okviru prvog poziva nije uključivao adekvatne popratne mjere.

i edukacije na odabrane teme. Detaljan pregled provedenih aktivnosti po tipovima mjera predstavljen je u tablici.

Tablica 19. Prikaz popratnih mjera i tipova aktivnosti po mjerama u okviru obaju poziva FEAD-a

TIP POPRATNIH MJERA	PROVEDENE AKTIVNOSTI	BROJ PROJEKATA	%
savjetovanje o prehrani	Izrada i podjela Socijalne kuharice Informiranje o pravilnoj prehrani odraslih i djece Distribucija letka na temu čuvanje i priprema živežnih namirnica i važnost kuhanih obroka Izrada i podjela priručnika „Od polja do stola“ Savjetovanje krajnjih korisnika za samostalni uzgoj povrtnih kultura i pripremu zimnice Kulinarske radionice Tisak dokumenata Belgijske agencije za sigurnost hrane o upotrebi određenih vrsta hrane nakon roka upotrebe Predavanje u svrhu podizanja svijesti o sprječavanju bacanja hrane	19	59,5 %
savjetovanje o financijskoj pismenosti	Tiskanje letaka i brošura s informacijama o financijskoj pismenosti Prezentiranje mogućnosti zapošljavanja u suradnji s HZZ-om Organizacija javnih tribina o financijskoj pismenosti Individualni pristup u vidu prezentiranja raspoloživih mjera i načina upravljanja obrazovanjem, prekvalifikacijama i djelovanjem na tržištu rada Radionice financijskog opismenjivanja te upravljanja kućnim budžetom	14	43,7 %
savjetovanje o ostvarivanju socijalnih prava	Informiranje kroz letak/brošuru o ostvarivanju socijalnih prava Individualno savjetovanje o ostvarivanju socijalnih prava	9	28,1 %
savjetovanje o osobnoj higijeni i zdravlju	Informiranje o osobnoj higijeni i higijeni prostora Radionice za djecu osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta o važnosti higijene Radionica/edukacija o ovisnostima Edukacija „Moje zdrave navike“	8	25,0 %
savjetovanje o odgoju djece	Radionice za djecu osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta o važnosti obrazovanja Tiskanje letaka o korištenju socijalnih usluga iz područja odgoja i obrazovanja	5	15,6 %
direktna individualna pomoć	Individualni pristup korisniku na rješavanju osobnih problema Usluge Obiteljskog savjetovišta Omogućavanje susreta s duhovnikom	4	12,5 %
pomoć dodjelom odjeće/obuće/namještaja/	Podjela rabljene obuće i odjeće i kuhinjskih potrepština Doniranje bijele tehnike i namještaja Doniranje opreme za bebe i malu djecu Usluge Posudionice medicinskih pomagala	1	3,2 %
ostalo	Medijske kampanje o humanizmu i solidarnosti te važnosti doniranja hrane i pomaganja socijalno ugroženim osobama	1	3,2 %

U okviru ankete provedene s partnerskim organizacijama čiji su projekti financirani u okviru obaju poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ ispitana je djelotvornost provedenih popratnih mjera u okviru projekta.

Gotovo polovica ispitanih partnerskih organizacija ocijenila je provedene popratne mjere kao djelomično djelotvorne (47,37 % ispitanih), dok ih 21,05 % smatra u potpunosti djelotvornima. Također, 21,05 % ispitanih partnerskih organizacija smatra da popratne mjere nisu ni djelotvorne ni nedjelotvorne, a 10,53 % ocijenilo ih je kao djelomično nedjelotvorne. Na temelju navedenih podataka može se zaključiti kako su u usporedbi s aktivnostima podjele pomoći u hrani i/ili osnovnoj materijalnoj pomoći popratne mjere bile manje djelotvorne.

Tablica 20. Odgovori partnerskih organizacija o djelotvornosti popratnih mjera provedenih u okviru projekata

Molimo Vas ocijenite u kojoj su mjeri popratne mjere bile djelotvorne u rješavanju nekih problema osoba kojima je pružena pomoć.		
Odgovor	N	Bruto postotak
U potpunosti djelotvorne (A1)	4	21.05 %
Djelomično djelotvorne (A2)	9	47.37 %
Niti djelotvorne niti nedjelotvorne (A3)	4	21.05 %
Djelomično nedjelotvorne (A4)	2	10.53 %
U potpunosti nedjelotvorne (A5)	0	0.00 %
Bez odgovora	0	0.00 %
Ukupno	19	100.00 %

Kroz provedene intervjue ispitalo se nešto slabije zadovoljstvo djelotvornošću provedenih popratnih mjera. Zaključeno je da partnerske organizacije ni na koji način nisu pratile niti imaju informacije o tome u kojoj su mjeri krajnji korisnici čitali i informirali se o temama putem distribuiranih promotivnih materijala (letaka, brošura, kuharica) s obzirom na to da su isti bili podijeljeni zajedno s paketima humanitarne pomoći.

Osim toga, neke partnerske organizacije naglasile su da krajnji korisnici uglavnom nisu bili zainteresirani za sudjelovanje u popratnim mjerama, posebno ako je riječ o edukacijama i sličnim aktivnostima. Izjava jednog predstavnika partnerske organizacije opisuje taj problem: „*Popratne mjere nisu dale očekivani rezultat zbog nedostatka volje osoba kojima je trebala pomoć. Gladan i siromašan čovjek nije zainteresiran za kojekakve radionice ili edukacije. Korisnicima je potrebno osnovno, hrana i higijenske potrepštine. Edukacija o financijskoj pismenosti, upravljanju budžetom kućanstva ili o zdravoj prehrani i pripremi hrane paradoks su ove situacije. Kako upravljati budžetom kućanstva ili pripremati zdrave i cjelovite obroke ako nemate za osnovno, hranu i higijenu.*“

Također, od strane predstavnika partnerskih organizacija za vrijeme provedenih intervjua istaknuto je da raspoloživa sredstva za planiranje i provedbu popratnih mjera nisu dovoljna kako bi se provodile sustavne aktivnosti koje će dovesti do promjena u načinu života korisnika. Tek 5 % od ukupnog iznosa utrošenog na hranu odnosno osnovnu materijalnu pomoć nije dovoljno za provedbu konkretnijih

aktivnosti, stoga je većina organizacija planirala aktivnosti informiranja putem promotivnih tiskanih materijala (letaka, plakata, brošura).

Neki ispitanici predstavnici partnerskih organizacija istaknuli su kako su planirali popratne mjere samo zbog toga što su bile navedene u natječajnoj dokumentaciji i što se tražilo isto od prijavitelja. Stoga se može zaključiti kako proces planiranja popratnih mjera možda nije odgovarao u potpunosti realnim potrebama krajnjih korisnika te one nisu bile planirane na jasan i detaljan način da budu provedive i djelotvorne.

Ključni nalazi

- Gotovo svi provedeni projekti (31 od 32 projekta) u manjoj ili većoj mjeri uključivali su popratne mjere za krajnje korisnike.
- Projekti provedeni u oba poziva u najvećoj su mjeri uključivali aktivnosti vezane za savjetovanje/edukaciju o prehrani (njih 59,5 %) te savjetovanje/edukaciju o financijskoj pismenosti (njih 43,7 %).
- Iako su mjere provedene sukladno planu u okviru projekta, gotovo polovica ispitanih partnerskih organizacija (47,37 %) ocjenjuje provedbu popratnih mjera tek djelomično uspješnom, više od jedne petine (21,5 %) niti uspješnom niti neuspješnom te njih 10 % djelomično neuspješnom.
- Razlozi slabije djelotvornosti mogu se pronaći u samom neadekvatnom planiranju popratnih mjera, nedostatnim sredstvima za većim obimom aktivnosti u okviru popratnih mjera, slabijem interesu i motivaciji krajnjih korisnika za uključivanje, kao i nedostatnom sustavu praćenja djelotvornosti provedenih mjera.

EVALUACIJSKO PITANJE 6. U kojoj su mjeri troškovi podijeljene pomoći opravdani u odnosu na ciljeve projekta?

Poziv „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ prvi put je proveden u školskoj godini 2016./2017. te se ukupno do kraja 2021. godine objavio šest puta. Ovom evaluacijom obuhvaćena su četiri poziva u sklopu kojih je proveden ukupno 121 projekt.

Tablica 21. Financijski pregled poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“

Školska godina	Ukupno odobreno	Ukupno projekata	Broj učenika	Broj obroka	Prosječna cijena po projektu
2016./2017.	10.259.395,73 kn	22	13.746	1.306.896 ³³	466.336,17 kn
2017./2018.	22.743.250,70 kn	35	26.887	3.963.229	649.807,16 kn
2018./2019.	28.977.136,09 kn	31	31.316	5.222.995	934.746,33 kn
2019./2020.	26.358.772,23 kn ³⁴	33	27.277	2.499.615	798.750,67 kn

³³ Za 7 od 22 projekata u školskoj godini 2016./2017. ne postoji informacija o podijeljenom broju obroka te se zbog toga ova brojka mora uzeti s oprezom.

³⁴ Za školsku godinu 2019./2020. u trenutku provedbe evaluacije nisu bili dostupni završni ZNS-ovi za sve projekte te je iz tog razloga za 2019./2020. korišten podatak o dodijeljenim bespovratnim sredstvima, a ne odobrenim sredstvima. S obzirom na prethodno iskustvo, moguće je očekivati da se ova brojka smanji nakon što se dobiju informacije o odobrenim sredstvima.

U pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ definirana je cijena školskog obroka po učeniku. Kao prihvatljiva aktivnost navedena je podjela obroka ciljnoj skupini po utvrđenoj cijeni jednog školskog obroka po učeniku u iznosu od 5,47 kn. Ova cijena definirana je tek u drugom pozivu, za školsku godinu 2017./2018., dok u prvom pozivu nije postojala takva definirana cijena. U prvom pozivu također nije bilo ni definiranog pokazatelja rezultata kakav postoji u ostala tri poziva (Pokazatelji ostvarenja za podijeljenu pomoć u hrani: Ukupan broj podijeljenih obroka koji se djelomično ili u cijelosti financiraju iz projekta – broj –) te je to i razlog zašto ne postoji ni jedinstvena cijena za školski obrok.

Prema Studiji o ekonomskoj implementaciji okvira EU sheme Jamstva za djecu³⁵, koju je izdala Europska komisija, Hrvatska ima najniži prosječni trošak školske prehrane. Prosječna cijena dnevnog menija u hrvatskim školama iznosi 0,69 EUR (5,16 HRK³⁶), što znači da mjesečna prehrana u školi prosječno iznosi oko 100-tinjak kuna. Hrvatskoj su najbližije zemlje po ovom pitanju Bugarska i Češka, čiji prosječni mjesečni trošak školske prehrane iznosi oko 150 kuna.

Tablica 22. Prosječne cijene školske prehrane u zemljama EU

Zemlja	Prosječna cijena dnevnog obroka (EUR)	Prosječna cijena dnevnog obroka (HRK)	Prosječna cijena mjesečne prehrane (EUR)	Prosječna cijena mjesečne prehrane (HRK)
Belgija	€ 3,00	22,44 kn	€ 60,00	448,80 kn
Bugarska	€ 1,00	7,48 kn	€ 20,00	149,60 kn
Češka	€ 1,00	7,48 kn	€ 20,00	149,60 kn
Danska	€ 3,12	23,34 kn	€ 62,40	466,75 kn
Njemačka	€ 3,50	26,18 kn	€ 70,00	523,60 kn
Irska	€ 2,90	21,69 kn	€ 58,00	433,84 kn
Grčka	€ 2,79	20,87 kn	€ 55,80	417,38 kn
Španjolska	€ 2,13	15,93 kn	€ 42,60	318,65 kn
Francuska	€ 3,30	24,68 kn	€ 66,00	493,68 kn
Hrvatska	€ 0,69	5,16 kn	€ 13,80	103,22 kn
Italija	€ 3,68	27,53 kn	€ 73,60	550,53 kn
Cipar	€ 2,70	20,20 kn	€ 54,00	403,92 kn
Latvija	€ 1,42	10,62 kn	€ 28,40	212,43 kn
Litva	€ 1,70	12,72 kn	€ 34,00	254,32 kn
Luksemburg	€ 2,50	18,70 kn	€ 50,00	374,00 kn
Mađarska	€ 1,78	13,31 kn	€ 35,60	266,29 kn
Malta	€ 2,50	18,70 kn	€ 50,00	374,00 kn
Nizozemska	€ 2,57	19,22 kn	€ 51,40	384,47 kn
Austrija	€ 3,83	28,65 kn	€ 76,60	572,97 kn
Poljska	€ 1,65	12,34 kn	€ 33,00	246,84 kn

³⁵ Guio, A-C., Frazer, H. and Marlier, E. (eds) (2021). "Study on the economic implementing framework of a possible EU Child Guarantee scheme including its financial foundation", Second phase of the Feasibility Study for a Child Guarantee (FSCG2): Final Report, Brussels: European Commission.

³⁶ 1 EUR = 7,48 HRK (tečaj HNB-a na dan 19.10.2021.)

Rumunjska	€ 1,44	10,77 kn	€ 28,80	215,42 kn
Slovačka	€ 1,20	8,98 kn	€ 24,00	179,52 kn
Finska	€ 2,80	20,94 kn	€ 56,00	418,88 kn
Švedska	€ 3,35	24,99 kn	€ 67,00	499,82 kn

S obzirom na podatke navedene u Studiji, trošak školskog obroka definiran u pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ usklađen je s prosječnom cijenom obroka u Hrvatskoj.

Poziv „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ proveo se dvaput u promatranom razdoblju, a ukupno su provedena 32 projekta. Poziv definira dva oblika pružanja pomoći – podjelom hrane (MD1) i podjelom osnovne materijalne pomoći (MD2).

U prvoj fazi poziva svih 13 projekata imalo je stavku MD1 (podjela hrane), a kroz projekte osigurana je hrana za 190.386 osoba podijeljena kroz ukupno 405.361 paket hrane. U drugom pozivu dva projekta nisu imala stavku MD1 (podjela hrane) te su kroz 17 projekata podijeljena 337.822 paketa hrane za 98.432 ljudi. Prosječni trošak podijeljene pomoći u obliku hrane po osobi povećao se u drugoj fazi za 16 % u odnosu na prvu fazu.

Tablica 23. Prosječni trošak podijeljene pomoći u obliku hrane

Podjela hrane i osnovnih materijalnih potrepština najpotrebitijim osobama putem humanitarnih organizacija	Prosječni trošak pomoći u obliku hrane po osobi
Prva faza	1.180,58 kn
Druga faza	1.372,41 kn

Caritas Zadarske nadbiskupije izdvajao je najviše od svih korisnika za pružanje pomoći u obliku hrane u prvoj fazi poziva – cijena podijeljene hrane po osobi iznosila je 4.890,60 kn, dok je u drugoj fazi najviše izdvajao Caritas biskupije Varaždin – cijena podijeljene hrane po osobi iznosila je 10.682,91 kn. U sljedećoj tablici prikazana su tri najveća i tri najmanja izdvajanja za obje faze poziva.

Tablica 24. Najveća i najmanja izdvajanja za pomoć u hrani po osobi (Prva faza)

PRVA FAZA			
NAJVEĆA IZDVAJANJA		NAJMANJA IZDVAJANJA	
KORISNIK	CIJENA PO OSOBI	KORISNIK	CIJENA PO OSOBI
Caritas Zadarske nadbiskupije	4.890,60 kn	Gradsko društvo Crvenog križa Split	86,85 kn
Caritas Bjelovarsko-križevačke biskupije	3.343,37 kn	Hrvatski Crveni križ Zagreb	149,44 kn
Caritas župe Sv. Ante, Knin	2.219,55 kn	Gradsko društvo Crvenog križa Županja	276,68 kn

Velika razlika između najvećeg i najmanjeg izdavanja može se opravdati količinom podijeljene hrane. Korisnici s najmanjim izdavanjem za pomoć u obliku hrane podijelili su manju količinu hrane nego korisnici s najvećim izdavanjima. Primjerice, Caritas Zadarske županije podijelio je ukupno 411 kilograma hrane po osobi, a Hrvatski Crveni križ Zagreb 29 kilograma hrane po osobi.

Tablica 25. Najveća i najmanja izdvajanja za pomoć u hrani po osobi (Druga faza)

DRUGA FAZA			
NAJVEĆA IZDVAJANJA		NAJMANJA IZDVAJANJA	
KORISNIK	CIJENA PO OSOBI	KORISNIK	CIJENA PO OSOBI
Caritas biskupije Varaždin	10.682,91 kn	Gradsko društvo Crvenog križa Čakovec	172,10 kn
Gradsko društvo Crvenog križa Šibenik	2.213,90 kn	Gradsko društvo Crvenog križa Županja	271,82 kn
Caritas Sisačke biskupije	1.269,25 kn	Gradsko društvo Crvenog križa Osijek	281,90 kn

Kao i u primjeru iznad, u drugoj se fazi poziva također velika razlika u cijeni može opravdati količinom podijeljene hrane. I u ovom slučaju korisnici koji su imali manja izdavanja za pomoć u obliku hrane podijelili su manji iznos hrane nego oni koji su imali veća izdavanja. Primjerice, Gradsko društvo Crvenog križa Čakovec podijelilo je 29 kilograma hrane po osobi, a Caritas biskupije Varaždin 510 kilograma po osobi.

Drugi aspekt poziva bila je podjela pomoći u obliku osnovnih materijalnih potrepština, najčešće u obliku higijenskih ili školskih paketa, ali dijelile su se i kućanske potrepštine, tekstil, vreće za spavanje itd. U prvoj fazi poziva 11 projekata pružalo je pomoć u materijalnom obliku, točnije u obliku higijenskih ili školskih paketa. Za tri projekta nema podataka o podijeljenim materijalnim paketima te se sljedeći izračun odnosi samo na osam projekata. U drugoj fazi poziva dva projekta nisu pružala pomoć u materijalnom obliku, a za tri projekta nema podataka o podijeljenoj pomoći te se sljedeći izračun odnosi samo na 14 projekata. Prosječna cijena podijeljene pomoći u materijalnom obliku po osobi prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 26. Prosječni trošak podijeljene materijalne pomoći

Podjela hrane i osnovnih materijalnih potrepština najpotrebitijim osobama putem humanitarnih organizacija	Prosječni trošak podijeljene materijalne pomoći po osobi
Prva faza	611,28 kn
Druga faza	801,18 kn

Caritas Zadarske nadbiskupije i u ovom je segmentu imao najizdašnija davanja materijalne pomoći u obje faze poziva – u prvoj fazi poziva cijena materijalne pomoći po osobi je iznosila 3.590,18 kn, dok je u drugoj iznosila 7.532,39 kn. U sljedećoj tablici prikazana su dva najveća i dva najmanja troška materijalne pomoći po osobi.

Tablica 27. Najveći i najniži troškovi materijalne pomoći po osobi (Prva faza)

PRVA FAZA			
NAJVIŠI TROŠAK		NAJNIŽI TROŠAK	
KORISNIK	CIJENA PO OSOBI	KORISNIK	CIJENA PO OSOBI
Caritas Zadarske nadbiskupije	3.590,18 kn	Gradsko društvo Crvenog križa Županja	75,96 kn

Gradsko društvo Crvenog križa Osijek	867,10 kn	Hrvatski Crveni križ Zagreb	78,68 kn
--------------------------------------	-----------	-----------------------------	----------

Velike razlike u cijenama podijeljene materijalne pomoći po osobi mogu se objasniti sadržajem paketa. Ono što paketi Caritasa Zadarske nadbiskupije imaju, a paketi GDCK-a Županja i Hrvatskog Crvenog križa Zagreb nemaju jesu školske torbe, školska oprema (pisaći pribor, bilježnice, olovke, oprema za likovni odgoj), sportska oprema za djecu te jednokratna pomoć za ekskurziju.

Tablica 28. Najveći i najniži troškovi materijalne pomoći po osobi (Druga faza)

DRUGA FAZA			
NAJVIŠI TROŠAK		NAJNIŽI TROŠAK	
KORISNIK	CIJENA PO OSOBI	KORISNIK	CIJENA PO OSOBI
Caritas Zadarske nadbiskupije	7.532,39 kn	Gradsko društvo Crvenog križa Čakovec	90,53 kn
Caritas Dubrovačke biskupije	839,06 kn	Hrvatski Crveni križ	115,55 kn

I u ovom slučaju razlika u cijenama materijalnih paketa osnovana je na sadržaju samih paketa. Caritas Zadarske nadbiskupije jedini je korisnik koji je u materijalnim paketima dostavljao vreće za spavanje i pokrivače te kuhinjsku opremu (lonce, tave, pribor za jelo). Caritas Zadarske nadbiskupije također je jedan od triju korisnika koja su u ovom pozivu nabavljala opremu za novorođenčad.

Pregledom prijavnih obrazaca projekata u drugoj fazi poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ pronašli smo cijene namirnica i proizvoda po kojima su planirani proračuni projekata. Izdvojili smo pet najčešćih namirnica i usporedili njihove nabavne cijene kroz svih 17 projekata (dva projekta nisu imala nabavu hrane). Kao što je vidljivo iz tablice dolje, cijene brašna i riže najviše variraju, dok su cijene šećera, ulja i mlijeka unutar razlike od 4 kune. Tržišne cijene namirnica iz 2018. godine vrlo su slične prosječnoj cijeni namirnica iz projektnih prijava. Cijena brašna odstupa i od tržišne cijene, i to za više od 6 kuna.

Tablica 29. Cijene namirnica

	Najniža cijena	Najviša cijena	Prosječna cijena	Tržišna cijena (2018. godine) ³⁷
Brašno (1 kg)	3,00 kn	10,00 kn	4,31 kn	3,42 kn
Riža (1 kg)	5,44 kn	17,00 kn	7,96 kn	
Šećer (1 kg)	3,89 kn	6,88 kn	5,64 kn	
Ulje (1 l)	6,99 kn	11,00 kn	8,38 kn	8,10 kn
Mlijeko (1 l)	3,25 kn	6,00 kn	4,63 kn	5,44 kn

Osim cijena najčešće spomenutih namirnica, pretražili smo cijene i za materijalne potrepštine. Iz higijenskih paketa izdvojili smo šampon i četkicu za zube, dok smo iz školskih paketa izdvojili školsku torbu. Iako u ovom slučaju nije bilo moguće usporediti prosječne cijene s tržišnim cijenama iz 2018. godine, iz podataka u tablici može se zaključiti da postoje velika odstupanja u cijenama školskih torbi koje su korisnici prijavljivali u prijavnim obrascima.

³⁷ Prema Tržišnom cjenovnom informacijskom sustavu u poljoprivredi: www.tisup.mps.hr/

Tablica 30. Cijene materijalnih potrepština

	Najniža cijena	Najviša cijena	Prosječna cijena
Šampon	3,90 kn	12,50 kn	7,03 kn
Četkica za zube	1,56 kn	13,00 kn	5,57 kn
Školska torba	191,00 kn	475,00 kn	271,52 kn

Na temelju informacija prikupljenih analizom dostupne dokumentacije vidljivo je da postoje velike razlike između korisnika u pozivu „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“, dok su u pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ korisnici ograničeni unaprijed definiranom cijenom u Uputama za prijavitelje. Analizom projektnih prijava uočena je velika razlika između paketa koji se dijele korisnicima što posljedično utječe i na razliku u cijeni. Potrebno je standardizirati pakete humanitarne pomoći, kako one koji sadrže hranu, tako i one u kojima su sadržane materijalne potrepštine. Standardizacija paketa dovela bi do manje diskrepancije u cijeni paketa, a što bi posljedično unaprijedilo i reprezentativnost samog poziva i projekata. S obzirom na ciljeve obaju poziva, tj. ublažavanje siromaštva, jasno je da su troškovi podijeljene pomoći opravdani.

Ključni nalazi

- Definirana cijena jednog školskog obroka po učeniku iznosi 5,47 kn što je u skladu s prosječnom cijenom dnevnog obroka učenika prema Studiji o ekonomskoj implementaciji okvira EU sheme Jamstva za djecu.
- Postoje velike cjenovne razlike između korisnika koji su dijelili pomoć u obliku hrane, no ona je opravdana količinom hrane koja je podijeljena.
- Postoje velike cjenovne razlike između korisnika koji su dijelili osnovnu materijalnu pomoć, no ona je opravdana sadržajem paketa koji su podijeljeni.
- Prosječne cijene namirnica i materijalnih potrepština odgovaraju tržišnim cijenama, ali postoje odstupanja. Standardizacija paketa humanitarne pomoći dovela bi do smanjenja razlika, ukoliko bi se za pakete definirale cijene, tj. jedinični trošak paketa.

EVALUACIJSKO PITANJE 7. U kojoj mjeri je modalitet podjele pomoći (paketi, pučka kuhinja, obroci, lokacija podjele...) osigurao dostupnost krajnjim korisnicima?

U okviru ovog evaluacijskog pitanja Evaluacijski tim ispitao je koji su se sve modaliteti podjele pomoći koristili u okviru provedenih projekata te je istražio efikasnost podjele pomoći prema krajnjim korisnicima.

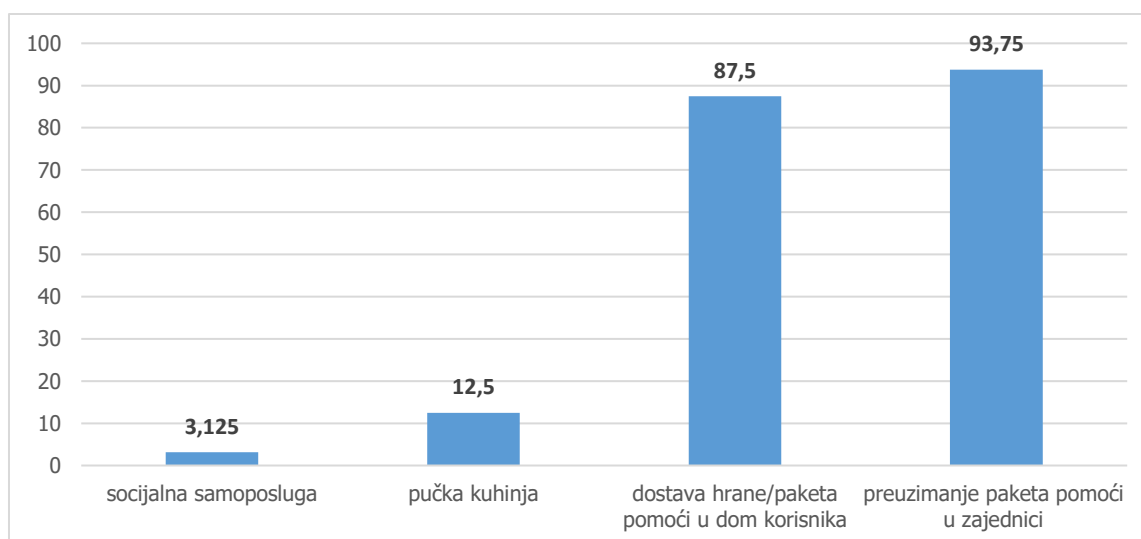
Analizom projektne dokumentacije vidljivo je da su partnerske organizacije u okviru 32 projekta financirana iz dvaju poziva Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći koristili četiri različita modaliteta podjele humanitarne pomoći:

- **Podjela paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru** – paketi hrane odnosno osnovne materijalne pomoći dovezeni su u odgovarajući skladišni prostor (prema HACAPP standardima) od strane dobavljača gdje su volonteri slagali pakete te vršili distribuciju krajnjim

korisnicima koji su dolazili po pakete u određeno vrijeme koje im je zadano od strane partnerske organizacije

- **Dostava obroka odnosno paketa humanitarne pomoći u dom krajnjih korisnika** – predstavlja dovoz toplog obroka odnosno paketa hrane i/ili osnovne materijalne pomoći krajnjim korisnicima u njihov dom; modalitet se koristio za dostavu onim korisnicima koji nisu bili u mogućnosti sami preuzeti paket pomoći
- **Putem pučke kuhinje** – podjela svakodnevnog toplog obroka za krajnje korisnike u pučkoj kuhinji partnerske organizacije
- **Putem socijalne samoposluge** – socijalna samoposluga podrazumijeva prikupljanje, skladištenje te besplatnu podjelu hrane i drugih kućanskih potrepština krajnjim korisnicima u prostoru samoposluge; korisnici se javljaju voditeljima socijalnih samoposluga, ulaze u evidenciju te dobivaju termin kada doći u socijalnu samoposlugu po humanitarnu pomoć, kao i sljedeći termin kada ih ponovo čeka paket pomoći.

Provedena analiza pokazala je kako je velika većina partnerskih organizacija koristila više modaliteta pomoći, posebno u kombinaciji podjele paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru te dostave paketa u dom krajnjih korisnika. Većina projekata također je koristila ova dva modaliteta: modalitet podjele paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru (93,75 % projekata) te dostave paketa u dom krajnjih korisnika (87,5 %).³⁸

Slika 20. Modaliteti podjele pomoći u okviru projekata FEAD-a

Sve partnerske organizacije već su ranije provodile iste modalitete podjele humanitarne pomoći odnosno obroka hrane, tako da u okviru provedenih projekata nije došlo ni do kakvih inovacija u smislu modaliteta podjele pomoći.

Daljnijim ispitivanjem partnerskih organizacija identificirane su neke prednosti i nedostaci svakog pojedinog modaliteta podjele pomoći. Oni su sljedeći:

³⁸ Napomena, ovdje se radi o analiziranim projektima, ne o partnerskim organizacijama, njih 32 u oba poziva FEAD-a. S obzirom na to da je dio partnerskih organizacija imao projekte i u fazi I i fazi II, ponavljaju se isti modaliteti podjele pomoći.

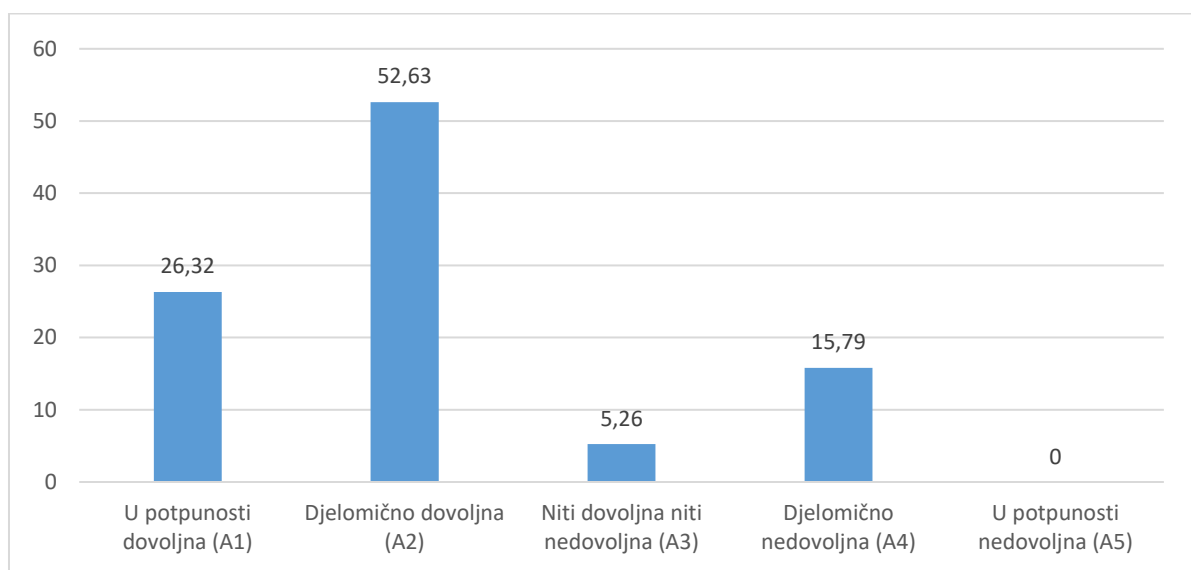

Tablica 31. Prikaz prednosti i nedostataka primijenjenih modaliteta podjele pomoći

	PREDNOSTI	NEDOSTATCI
Podjela paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru	<ul style="list-style-type: none"> osigurani adekvatni uvjeti za skladištenje pomoći podjela paketa vremenski najučinkovitija troškovno najučinkovitiji modalitet podjele	<ul style="list-style-type: none"> zahtijeva značajne ljudske resurse (volontere) kako bi se proveo otežana pristupačnost za starije, nemoćne i one koji žive u udaljenijim mjestima mogu se stvarati redovi korisnika što poništava anonimnost podjele pomoći
Dostava obroka odnosno paketa humanitarne pomoći u dom krajnjih korisnika	<ul style="list-style-type: none"> anonimnost korisnika u potpunosti zajamčena osigurana pokrivenost za starije, nemoćne i one koji žive u udaljenijim mjestima podjela pomoći u potpunoj kontroli organizacije	<ul style="list-style-type: none"> zahtijeva značajne ljudske resurse (volontere) kako bi se proveo zahtijeva posjedovanje adekvatnog voznog parka troškovno najneučinkovitije (visoki mjesečni/godišnji troškovi)
Pučka kuhinja	<ul style="list-style-type: none"> osiguran topli obrok (korisnik ne treba kuhati) osigurani standardi kvalitete troškovno učinkovit modalitet	<ul style="list-style-type: none"> slaba anonimnost korisnika dobivaju samo jedan obrok, dok paket hrane mogu raspodijeliti na više obroka otežana pristupačnost za starije, nemoćne i one koji žive u udaljenijim mjestima
Socijalna samoposluga	<ul style="list-style-type: none"> osigurani adekvatni uvjeti za skladištenje pomoći moćnost odabira potrebnih namirnica vremenski i troškovno učinkovit	<ul style="list-style-type: none"> zahtijeva značajne ljudske resurse (volontere) kako bi se proveo otežana pristupačnost za starije, nemoćne i one koji žive u udaljenijim mjestima mogu se stvarati redovi korisnika što poništava anonimnost podjele pomoći

U okviru ankete ispitane su partnerske organizacije u kojoj su mjeri bile zadovoljne s modalitetom i frekventnošću podjele pomoći kako bi se riješile osnovne potrebe najpotrebitijih osoba uključenih u projekt. Nešto više od polovice ispitanih partnerskih organizacija (52,63 %) istaknulo je kako je frekventnost podjele u odnosu na ciljne skupine djelomično dovoljna. Također, 21,05 % istaknulo ih je kako frekventnost nije bila dovoljna.

Slika 21. Odgovori partnerskih organizacija oko frekventnosti podjele pomoći

Ključni nalazi

- Partnerske organizacije u okviru projekta koristile su četiri različita modaliteta podjele humanitarne pomoći: podjelu paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru, dostavu obroka odnosno paketa humanitarne pomoći u dom krajnjih korisnika, pučku kuhinju i socijalnu samoposlugu.
- Velika većina partnerskih organizacija koristila je više modaliteta pomoći, posebno u kombinaciji podjele paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru te dostave paketa u dom krajnjih korisnika, koji su bili najčešći oblici podjele humanitarne pomoći.
- Sve partnerske organizacije već su ranije provodile iste modalitete podjele humanitarne pomoći odnosno obroka hrane, tako da u okviru provedenih projekata nije došlo ni do kakvih inovacija u smislu modaliteta podjele pomoći.
- Kod partnerskih organizacija identificirano je određeno slabije zadovoljstvo frekventnošću i modalitetima podjele pomoći. Nešto više od polovice ispitanih partnerskih organizacija istaknulo je kako je frekventnost podjele u odnosu na ciljne skupine djelomično dovoljna kao i jedna petina ispitanih da nije bila dovoljna.

6.1.3 EFEKTIVNOST

EVALUACIJAKO PITANJE 8. U kojoj su mjeri provedene aktivnosti doprinijele ostvarivanju ciljeva FEAD-a?

Zajednički pokazatelji putem kojih partnerska organizacija koja provodi projekt redovito izvještava o ostvarenjima i rezultatima u pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ vrlo su jasni. Postoje dva pokazatelja koja organizacije moraju prikupljati, a to su:

- **POKAZATELJI OSTVARENJA ZA PODIJELJENU POMOĆ U HRANI**
  - ukupan broj podijeljenih obroka koji se djelomično ili u cijelosti financiraju iz projekta

- **POKAZATELJI REZULTATA ZA PODIJELJENU POMOĆ U HRANI**

- ukupan broj učenika koji su primili obrok financiran iz ovog projekta

Navedena definicija pokazatelja konstanta je od školske godine 2017./2018., dok su u prvom pozivu (2016./2017.) pokazatelji bili definirani drugačije. Tada se kao pokazatelj rezultata smatrao ukupan broj djece koja primaju pomoć u hrani te je moguće bilo dostaviti izvješće o procijenjenom broju djece uključene u projekt, dok to u kasnijim pozivima nije bilo moguće. U navedenoj godini pokazatelji ostvarenja bili su specificirani na određenu vrstu hrane i broj podijeljenih paketa/obroka te je bilo moguće na različite načine izvještavati o ovom pokazatelju. Dopušteni pokazatelji bili su sljedeći:

- Količina voća i povrća – tone
- Količina mesa, jaja, ribe, morskih plodova – tone
- Količina brašna, kruha, krumpira, riže i drugih škrobnih proizvoda – tone
- Količina šećera – tone
- Količina mliječnih proizvoda – tone
- Količina masti, ulja – tone
- Količina gotove i druge hrane (koja ne spada u prethodno navedene kategorije) – navodi se vrsta hrane – tone
- Ukupna količina podijeljene pomoći u hrani – tone
  - Hrana za koju su iz projekta plaćeni samo prijevoz, podjela i skladištenje – tone
  - Prehrambeni proizvodi sufinancirani iz FEAD-a – tone
  - Ukupna količina hrane koju je podijelila partnerska organizacija – tone – procjena
- Ukupan broj podijeljenih obroka koji se djelomično ili u cijelosti financiraju iz projekta – broj – procjena
- Ukupan broj podijeljenih paketa s hranom koji se djelomično ili u cijelosti financiraju iz projekta – broj – procjena.

I u ovom pokazatelju bilo je moguće izvještavati o procijenjenom broju podijeljenih paketa s hranom ili obroka, što govori o nedefiniranosti pokazatelja u prvom pozivu. Ovo je i razlog zašto je za školsku godinu 2016./2017. bilo nemoguće provjeriti postotak ostvarenosti planiranih obroka hrane, kao što je vidljivo u sljedećoj tablici. Od 22 projekta ukupno je 18 doseglo planiranu vrijednost pokazatelja rezultata (broj učenika), što čini 81,8 %.

Tablica 32. Pokazatelji ostvarenja i rezultata za školsku godinu 2016./2017.

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	Planirani/ostvoreni broj učenika		Postotak ostvarenosti	Planirani/ostvoreni broj obroka		Postotak ostvarenosti
1	Grad Đurđevac	Besplatna prehrana za najpotrebitije Osnovnoj školi Grgura Karlovcana u Đurđevcu	84	84	100 %	n/a	22216	n/a
2	Grad Bjelovar	Djetinjstvo bez gladi	496	496	100 %	n/a	88288	n/a
3	Sisačko-moslavačka županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva	1255	1271	101 %	n/a	254006	n/a
4	Grad Kutina	Osiguranje školske prehrane najpotrebitijima	231	235	102 %	41580	39021	94 %
5	Požeško-slavonska županija	Obrok za 5!	417	442	106 %	n/a	76419	n/a
6	Krapinsko-zagorska županija	Zalogajček	756	756	100 %	48 tona hrane	0	n/a
7	Grad Karlovac	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva grada Karlovca	216	216	100 %	n/a	1296	n/a
8	Grad Čakovec	Omogućimo užinu potrebitoj djeci	377	377	100 %	n/a	1508	n/a
9	Grad Gospić	U zagrljaju zdrave prehrane	164	164	100 %	2 bagatelne nabave	0	n/a
10	Grad Slavonski Brod	Lunch box – Školska prehrana za djecu u riziku od siromaštva u osnovnim školama u Slavonskom Brodu	1059	1068	101 %	n/a	170163	n/a
11	Vukovarsko-srijemska županija	Užina za sve	1107	1000	90 %	191880	0	0 %
12	Grad Osijek	Škola jednakih mogućnosti	506	509	101 %	91080	86320	95 %
13	Grad Virovitica	Odrastimo jednako	195	195	100 %	n/a	0	n/a
14	Ličko-senjska županija	Naša djeca, naša budućnost	254	256	101 %	n/a	6600	n/a

15	Virovitičko-podravska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva Virovitičko-podravskoj županiji	494	498	101 %	n/a	0	n/a
16	Koprivničko-križevačka županija	Svi u školi, svi pri stolu	767	767	100 %	n/a	0	n/a
17	Karlovačka županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva Karlovačke županije	692	624	90 %	n/a	117290	n/a
18	Brodsko-posavska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva	633	607	96 %	n/a	98718	n/a
19	Međimurska županija	Školski obroci svima	1200	1200	100 %	n/a	185278	n/a
20	Bjelovarsko-bilogorska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva	791	791	100 %	n/a	140798	n/a
21	Grad Vinkovci	Vrijeme užine	791	638	81 %	6807	18975	279 %
22	Osječko-baranjska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva	1077	1552	144 %	n/a	0	n/a

U sljedeća dva poziva koja su se provela za školsku godinu 2017./2018. i 2018./2019. puno je pregledniji prikaz pokazatelja rezultata i ostvarenja, što je rezultat simplifikacije pokazatelja ostvarenja koju je provelo tadašnje Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. U sljedeće dvije tablice prikazani su planirani i ostvareni pokazatelji, kao i postotak ostvarenosti. U drugom pozivu (2017./2018.) od 35 projekata 13 projekata nije uspjelo doseći planirani broj učenika, dok za jedan projekt nema podataka o planiranom broju učenika. Pokazatelji ostvarenja još slabije su postignuti – samo su četiri projekta uspjela podijeliti 100 % planiranih obroka, dok za jedan projekt također nema podataka o planiranom broju obroka. Dodatnih 15 projekata imalo je ostvarenje od 90 % ili više. U trećem pozivu (2018./2019.) od 31 projekta njih deset nije uspjelo doseći planirani broj učenika, dok je ta brojka još manja što se tiče ostvarenja planiranih broja obroka – samo četiri projekta podijelila su planirani broj obroka. Međutim, 20 projekata imalo je ostvarenje od 90 % ili više, a za pet projekata nema potrebnih informacija o planiranim obrocima.

Tablica 33. Pokazatelji ostvarenja i rezultata za školsku godinu 2017./2018.

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	Planirani/ostvoreni broj učenika		Postotak ostvarenosti	Planirani/ostvoreni broj obroka		Postotak ostvarenosti
1	Grad Slavonski Brod	Lunch box", faza II – Školska prehrana za učenike u riziku od siromaštva u osnovnim školama u Slavonskom Brodu	1450	1490	103 %	261000	218124	84 %
2	Grad Đurđevac	Osiguravanje besplatne prehrane za učenike Osnovne škole Grgura Karlovcana Đurđevac	225	232	103 %	34875	34856	100 %
3	Sisačko-moslavačka županija	Zajedno na obrok	1133	1133	100 %	201017	200272	100 %
4	Osječko-baranjska županija	Vrijeme je za školski obrok	1614	1606	100 %	250170	230785	92 %
5	Grad Čakovec	Školski obrok za sve!	466	480	103 %	82948	73599	89 %
6	Grad Osijek	Škola jednakih mogućnosti 2	614	591	96 %	108475	80541	74 %
7	Bjelovarsko-bilogorska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2017. – 2018.)	1304	1260	97 %	231193	205918	89 %
8	Grad Kutina	Gablec u školi	289	295	102 %	50575	48156	95 %
9	Grad Križevci	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2017. – 2018.)	487	368	76 %	86492	45059	52 %
10	Međimurska županija	Školski obroci svima 2017./2018.	1492	1509	101 %	261100	247639	95 %
11	Grad Virovitica	Odrastimo jednako – faza II.	224	226	101 %	40096	37736	94 %
12	Požeško-slavonska županija	Obrok za pet – faza II.	553	540	98 %	96775	86974	90 %
13	Grad Bjelovar	Djetinjstvo bez gladi	524	517	99 %	89369	79637	89 %
14	Šibensko-kninska županija	Obrok taj svima daj	828	828	100 %	114264	114038	100 %
15	Grad Gospić	U zagrljaju zdrave prehrane 2	293	296	101 %	49810	46271	93 %

16	Varaždinska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2017. – 2018.)	1492	1492	100 %	261100	252108	97 %
17	Grad Šibenik	PREHRANA 2	262	249	95 %	39186	32006	82 %
18	Grad Karlovac	Školski obrok za svako dijete	705	713	101 %	125490	117302	93 %
19	Koprivničko-križevačka županija	Svi u školi, svi pri stolu 2	822	825	100 %	145455	132057	91 %
20	Ličko-senjska županija	Hraniti se zdravo	282	281	100 %	46390	42500	92 %
21	Grad Makarska	Marendajmo zajedno	308	230	75 %	40670	38463	95 %
22	Vukovarsko-srijemska županija	Užina za sve (II)	1549	1527	99 %	261124	233368	89 %
23	Grad Varaždin	ŠkolSka PrehranA za Sve - SPAS	371	371	100 %	77282	67684	88 %
24	Karlovačka županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2017. – 2018.)	779	776	100 %	136325	127338	93 %
25	Krapinsko-zagorska županija	Zalogajček 2	1381	1366	99 %	245066	212189	87 %
26	Brodsko-posavska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2017. – 2018.)	2232	2040	91 %	261144	176286	68 %
27	Grad Vinkovci	Vrijeme užine II	479	479	100 %	74131	62489	84 %
28	Dubrovačko-neretvanska županija	Ruka solidarnosti za djecu	490	490	100 %	67620	60496	89 %
29	Grad Sisak	Zdravi objed svima	1003	888	89 %	175525	126323	72 %
30	Grad Zadar	Mreža potpore za prehranu učenika u školama Grada Zadra	731	766	105 %	94471	94471	100 %
31	Grad Vrbovec	Gricko	434	423	97 %	75950	69374	91 %
32	Grad Samobor	Priprema, pozor ... Gablec!	344	344	100 %	63350	53426	84 %

33	Zagrebačka županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2017. – 2018.)	1384	1374	99 %	245871	222808	91 %
34	Virovitičko-podravska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2017. – 2018.)	572	572	100 %	57772	55169	95 %
35	Zadarska županija	Osigurajmo obrok	n/a	310	n/a	n/a	37767	n/a

Tablica 34. Pokazatelji ostvarenja i rezultata za školsku godinu 2018./2019.

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	Planirani/ostvoreni broj učenika		Postotak ostvarenosti	Planirani/ostvoreni broj obroka		Postotak ostvarenosti
1	Grad Križevci	Školska prehrana za djecu u riziku od siromaštva na području Grada Križevaca u školskoj godini 2018. – 2019.	617	612	99 %	110988	101105	91 %
2	Grad Šibenik	Prehrana 3	1447	765	53 %	120745	119805	99 %
3	Bjelovarsko-bilogorska županija	Školski obrok za sve	1481	1487	100 %	260857	249529	96 %
4	Grad Virovitica	Odrastimo jednako – faza III	225	234	104 %	40500	39630	98 %
5	Grad Karlovac	Školski obrok za svako dijete 2018./2019.	825	829	100 %	147675	147198	100 %
6	Brodsko-posavska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2018. – 2019.)	1632	1631	100 %	256911	255196	99 %
8	Šibensko-kninska županija	Obrok taj svima daj II	876	876	100 %	138261	133861	97 %
9	Međimurska županija	Školski obroci svima 2018./2019.	1492	1618	108 %	261100	261100	100 %
10	Grad Slavonski Brod	Lunch box, faza III – Školska prehrana za učeniku u riziku od siromaštva u osnovnim školama u Slavonskom Brodu	1520	1583	104 %	n/a	259875	n/a

11	Virovitičko-podravska županija	Žličica	679	682	100 %	119900	119856	100 %
12	Karlovačka županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva Karlovačke županije	1419	1425	100 %	253042	247969	98 %
13	Grad Kutina	Vrijeme za galeb	788	799	101 %	143907	135014	94 %
14	Koprivničko-križevačka županija	Svi u školi, svi pri stolu 3	1334	1336	100 %	236004	230748	98 %
15	Grad Gospić	U zagrljaju zdrave prehrane 3	339	331	98 %	56404	55395	98 %
16	Sisačko-moslavačka županija	Zajedno na obrok 2!	1482	1482	100 %	259350	244284	94 %
17	Grad Bjelovar	Djetinjstvo bez gladi	1316	930	71 %	n/a	151482	n/a
18	Grad Zadar	Mreža prehrane u osnovnim školama Grada Zadra (školska godina 2018./2019.)	1105	1105	100 %	195585	155564	80 %
19	Grad Đurđevac	Besplatna prehrana za najpotrebitije u osnovnoj školi Grgura Karlovčana Đurđevac	254	254	100 %	n/a	40883	n/a
20	Osječko-baranjska županija	Vrijeme je za školski obrok 2	1480	1436	97 %	259000	244184	94 %
21	Požeško-slavonska županija	Obrok za 5 – faza III	963	967	100 %	166325	155798	94 %
22	Varaždinska županija	Užina za sve	1492	1492	100 %	261100	259965	100 %
23	Grad Vinkovci	Vrijeme užine III	1275	1284	101 %	196175	190410	97 %
24	Zadarska županija	Osigurajmo obrok i dalje	693	812	117 %	n/a	168167	n/a
25	Grad Čakovec	Obrok za svu djecu	564	561	99 %	99861	97946	98 %
26	Grad Varaždin	Školska Prehrana za Sve – SPAS II	810	812	100 %	182779	168167	92 %

27	Krapinsko-zagorska županija	Zalogajček 3	1562	1482	95 %	260801	257336	99 %
28	Grad Sisak	Zdrav objed svima II	1373	1382	101 %	240275	238324	99 %
29	Grad Makarska	Marendajmo zajedno	416	408	98 %	72802	71970	99 %
30	Vukovarsko-srijemska županija	Užina za sve III	1631	1631	100 %	249935	252388	101 %
31	Grad Osijek	Škole jednakih mogućnosti 3	801	794	99 %	n/a	121963	n/a
32	Ličko-senjska županija	Školski zalogajčić	278	276	99 %	48466	47.883	99 %

Za analizu pokazatelja u četvrtom pozivu (2019./2020.) nisu bili dostupni završni ZNS-ovi svih projekata te je iz tog razloga bilo nemoguće izračunati postotak ostvarenosti broja podijeljenih obroka. Za navedenu godinu dostupni su samo podaci o ostvarenosti broja učenika koji su primili obrok, a od 33 projekta, osam ih nije ostvarilo 100% planiran broj učenika, dok za dva projekta ne postoji potpuna dokumentacija – što je vidljivo i iz sljedeće tablice.

Tablica 35. Pokazatelji rezultata za školsku godinu 2019./2020.

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	Planirani/ostvareni broj učenika		Postotak ostvarenosti
1	Grad Slavonski Brod	Lunch box, faza IV – Školska prehrana za učenike u riziku od siromaštva u osnovnim školama u Slavanskom Brodu	1010	1338	132 %
2	Grad Vinkovci	Vrijeme užine IV	787	789	100 %
3	Brodsko-posavska županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2019./2020.)	1076	1072	100 %
4	Grad Vukovar	Bez brige za užinu	737	750	102 %
5	Grad Šibenik	Prehrana 4	673	678	101 %
6	Šibensko-kninska županija	Obrok taj svima daj III	1082	1082	100 %
7	Grad Varaždin	Školska Prehrana za Sve – SPAS III	760	723	95 %
8	Međimurska županija	Školski obroci svima 2019./2020.	993	1097	110 %
9	Varaždinska županija	Užina za sve II	994	994	100 %
10	Zadarska županija	Osigurajmo obrok i u školskoj godini 2019. – 2020.	825	410	50 %
11	Grad Zadar	Mreža prehrane u osnovnim školama Grada Zadra (školska godina 2019./2020.)	1000	1000	100 %
12	Bjelovarsko-bilogorska županija	Školski obrok za sve 2019./2020.	969	973	100 %
13	Grad Čakovec	Školski obrok	615	596	97 %
14	Krapinsko-zagorska županija	Zalogačjek 4	985	989	100 %
15	Grad Virovitica	Odrastimo jednako – faza IV	263	270	103 %
16	Sisačko-moslavačka županija	Zajedno na obrok 3!	981	n/a	n/a
17	Grad Karlovac	Školski obrok za svako dijete	950	951	100 %
18	Grad Križevci	Školska prehrana za djecu u riziku od siromaštva na području Grada Križevaca u školskoj godini 2019. – 2020.	767	687	90 %
19	Karlovačka županija	Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva Karlovačke županije	949	949	100 %
20	Koprivničko-križevačka županija	Svi u školi, svi pri stolu 4	861	862	100 %

21	Osječko-baranjska županija	Vrijeme je za školski obrok 3	994	997	100 %
22	Ličko-senjska županija	Zdravi obrok	256	251	98 %
24	Vukovarsko-srijemska županija	Užina za sve IV	1016	997	98 %
25	Grad Makarska	Marendajmo zajedno	300	300	100 %
26	Grad Gospić	U zagrljaju zdrave prehrane 4	254	256	101 %
27	Grad Požega	Naša školska užina	408	408	100 %
28	Požeško-slavonska županija	Obrok za 5 – faza IV.	1046	1033	99 %
29	Grad Kutina	Vrijeme za gablec 2	789	788	100 %
30	Virovitičko-podravaska županija	Žličica 2	1982	n/a	n/a
31	Grad Sisak	Zdravi objed svima III	984	994	101 %
33	Grad Bjelovar	Djetinjstvo bez gladi	990	1064	107 %
34	Grad Đurđevac	Besplatna prehrana za najpotrebitije u Osnovnoj školi Đurđevac	233	233	100 %
35	Grad Osijek	Škole jednakih mogućnosti	911	783	86 %

Što se tiče pokazatelja rezultata, tj. ukupnog broja učenika koji su primili obrok financiran iz projekta, projekti u velikoj mjeri dobro planiraju pokazatelje. Većina projekata uspješno postigne planirane rezultate, dok postotak neuspješnih projekata po pozivu varira od 19 do 37 %. Od onih koji nisu uspjeli postići 100 % ostvarenost rezultata, velika većina dosegla je 90 % ili više ostvarenosti rezultata, što govori o dobrom planiranju. Kad je riječ o pokazateljima ostvarenja, tj. o ukupnom broju podijeljenih obroka koji se djelomično ili u cijelosti financiraju iz projekta, planiranje je znatno lošije. Iako postoje podaci samo za dva poziva (školske godine 2017./2018. i 2018./2019.), u njima tek oko 12 % projekata uspije doseći planirani broj podijeljenih obroka. Međutim, velika većina projekata koja nije uspjela postići planirani broj ima ostvarenje iznad 80 % i samo četiri projekta od 66 iz oba poziva imaju manji postotak ostvarenosti.

U dvije faze poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ koje su provedene također postoje zajednički pokazatelji o kojima provoditelji projekta moraju redovito izvještavati. U ovom slučaju, s obzirom da su se kroz poziv dijelili i hrana i materijalna pomoć, postojala su dva pokazatelja ostvarenja i dva pokazatelja rezultata:

• **POKAZATELJI OSTVARENJA ZA PODIJELJENU POMOĆ U HRANI (MD1)**

- Količina voća i povrća – tone
- Količina mesa, jaja, ribe, morskih plodova – tone
- Količina brašna, kruha, krumpira, riže i drugih škrobnih proizvoda – tone
- Količina šećera – tone
- Količina mliječnih proizvoda – tone
- Količina masti, ulja – tone
- Količina gotove i druge hrane (koja ne spada u prethodno navedene kategorije) – navodi se vrsta hrane – tone
- Ukupna količina podijeljene pomoći u hrani – tone
  - Hrana za koju su iz projekta plaćeni samo prijevoz, podjela i skladištenje – tone

- Prehrambeni proizvodi sufinancirani iz FEAD-a – tone
    - Ukupna količina hrane koju je podijelila partnerska organizacija – tone – procjena
  - Ukupan broj podijeljenih obroka koji se djelomično ili u cijelosti financiraju iz projekta – broj – procjena
  - Ukupan broj podijeljenih paketa s hranom koji se djelomično ili u cijelosti financiraju iz projekta - broj – procjena
- **POKAZATELJI OSTVARENJA ZA PODIJELJENU OSNOVNU MATERIJALNU POMOĆ (MD2)**
  - Ukupna novčana vrijednost podijeljene robe – u kunama
    - Ukupna novčana vrijednost robe za djecu – u kunama
    - Ukupna novčana vrijednost robe za beskućnike – u kunama
    - Ukupna novčana vrijednost robe za druge ciljne skupine – u kunama
  - Popis najvažnijih kategorija robe podijeljene djeci – kategorije se navode sa da/ne
    - Oprema za novorođenčad
    - Školske torbe
    - Pisaći pribor, bilježnice, olovke, oprema za likovni odgoj i ostala školska oprema (ne uključuje odjeću)
    - Sportska oprema (sportska obuća, dresovi, kupaci kostimi...)
    - Ostale kategorije
  - Popis najvažnijih kategorija robe podijeljene beskućnicima – kategorije se navode sa da/ne
    - Vreće za spavanje / pokrivači
    - Kuhinjska oprema (lonci, tave, pribor za jelo...)
    - Tekstil za domaćinstvo (ručnici, posteljina)
    - Higijenski proizvodi (kutija prve pomoći, sapun, četkica za zube, britvica za jednokratnu uporabu...)
    - Ostale kategorije – navode se
  - Popis najvažnijih kategorija robe podijeljene ostalim ciljnim skupinama – navode se
- **POKAZATELJI REZULTATA ZA PODIJELJENU POMOĆ U HRANI (MD1)**
  - Ukupan broj osoba koje primaju pomoć u hrani (kategorije: djeca od 15 godina ili manje, osobe u dobi od 65 godina ili više, žene, migranti, sudionici stranog podrijetla, pripadnici manjina, osobe s invaliditetom, beskućnici)
- **POKAZATELJI REZULTATA ZA PODIJELJENU OSNOVNU MATERIJALNU POMOĆ (MD2)**
  - ukupan broj osoba koje primaju pomoć u hrani (kategorije: djeca od 15 godina ili manje, osobe u dobi od 65 godina ili više, žene, migranti, sudionici stranog podrijetla, pripadnici manjina, osobe s invaliditetom, beskućnici)

Tablica 36. Pokazatelji rezultata za prvu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	MD1		Postotak ostvarenosti	MD2		
			Planirani/ostvareni broj osoba kojima će se pružiti hrana			Planirani/ostvareni broj osoba kojima će se pružiti materijalna pomoć		Postotak ostvarenosti
1	Humanitarna udruga "Rijeka ljubavi" Osijek	Ublažavanje siromaštva na području grada Osijeka podjelom paketa života	3500	3500	100 %	/39		
2	Gradsko društvo Crvenog križa Osijek	Humanitarni paket za Slavoniju 1	20123	22178	110 %	21072	1913	9 %
3	Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb	Ublažavanje ekstremnog siromaštva u gradu Zagrebu	4100	8222	201 %	1800	8222	457 %
4	Gradsko društvo Crvenog križa Split	Humanitarni paket za Dalmaciju i Primorje	17519	62922	359 %	18563	14799	80 %
5	Caritas župe sv. Ante Knin	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći	1200	1500	125 %	1200	1500	125 %
6	Gradsko društvo Crvenog križa Županja	Humanitarni paket za Slavoniju 2	18973	23251	123 %	19653	20372	104 %
7	Kršćanska humanitarna udruga za pomoć djeci, socijalno ugroženim obiteljima i svima koji su u potrebi "Putevi milosti"	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći	8000	9065	113 %	8000	9065	113 %
8	Hrvatski Crveni križ Zagreb	Humanitarni paket za središnju Hrvatsku	19940	42357	212 %	21162	21231	100 %
9	Caritas Dubrovačke biskupije	Ruke dobrote	1500	4672	311 %	1500	4672	311 %

³⁹ Znakom / označava se da projekt nije imao planiranu stavku.

10	Caritas Bjelovarsko-križevačke biskupije	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći	1500	2216	148 %	/		
11	Caritas Zadarske nadbiskupije	Suzbijanje siromaštva u Zadarskoj županiji podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći	500	520	104 %	260	260	100 %
12	Gradsko društvo Crvenog križa Slatina	Pomozi bližnjemu svomu	1869	3328	178 %	2565	4275	167 %
13	Caritas Zagrebačke nadbiskupije	Caritas – paketi pomoći za najugroženije	4000	6655	166 %	4500	6645	148 %

Tablica 37. Pokazatelji rezultata za drugu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	MD1			MD2		
			Planirani/ostvoreni broj osoba kojima će se pružiti hrana	Postotak ostvarenosti	Planirani/ostvoreni broj osoba kojima će se pružiti materijalna pomoć	Postotak ostvarenosti		
1	Humanitarna udruga „Rijeka ljubavi“, Osijek	Ublažavanje siromaštva na području Grada Osijeka podjelom paketa života i osnovne materijalne pomoći	3500	3500	100 %	3500	3500	100 %
2	Gradsko društvo Crvenog križa Osijek, Osijek	Zajedno za društvo jednakih mogućnosti	7491	12415	166 %	8942	10079	113 %
3	Hrvatski Crveni križ	Humanitarni paket za središnju Hrvatsku II.	13648	13931	102 %	13961	12980	93 %
4	Gradsko društvo Crvenog križa Čakovec	Humanitarni paket za sjevernu Hrvatsku	14011	19515	139 %	14011	15864	113 %
5	Gradsko društvo Crvenog križa Virovitica	Humanitarni paketi GDCK-a Virovitica	1200	2151	179 %	1200	2151	179 %
6	Gradsko društvo Crvenog križa Županja	Humanitarni paket za Slavoniju i Pounje	13636	12839	94 %	13787	11260	82 %

7	Gradsko društvo Crvenog križa Valpovo	Pomoć najpotrebitijima na području Valpovštine	1400	1841	132 %	1300	1736	134 %
8	Gradsko društvo Crvenog križa Split	Humanitarni paket za Dalmaciju i Primorje II	11486	10568	92 %	11785	8477	72 %
9	Gradsko društvo Crvenog križa Šibenik	Suzbijanje siromaštva podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći na području Šibensko-kninske županije	1000	800	80 %	2074	1876	90 %
10	Caritas Zadarske nadbiskupije	Suzbijanje siromaštva u Zadarskoj županiji podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći – faza II	570	2180	382 %	315	150	48 %
11	Caritas Sisačke biskupije	Caritasovi paketi radosti	2655	2739	103 %	2655	2739	103 %
12	Caritas Dubrovačke biskupije	Ruke dobrote	700	552	79 %	700	552	79 %
13	Hrvatski Crveni križ – GDCK Karlovac	Školski pribor i oprema za školarce u središnjoj Hrvatskoj	/			1825	3143	172 %
14	Hrvatski Crveni križ – GDCK Slavonski Brod	Školski pribor i školska oprema za Slavoniju i Pounje	/			1820	1855	102 %
15	Gradsko društvo Crvenog križa Knin	Humanitarni paketi za grad Knin i općine Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo i Kistanje	2800	3791	135 %	2800	2675	96 %
16	Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb	Ublažavanje ekstremnog siromaštva u Gradu Zagrebu	7500	2104	28 %	8500	2104	25 %
17	Caritas Zagrebačke nadbiskupije	Caritas – ne riječima, već djelima!	4500	6262	139 %	4800	4919	102 %
18	Humanitarna udruga "Duga" Vukovar	Kap dobrote	3000	3024	101 %	/		
20	Caritas biskupije Varaždin	Pružanjem pomoći ublažavamo našim sugrađanima životni status - PLUS	200	220	110 %	/		

U prijašnjim tablicama prikazani su pokazatelji rezultata za podijeljenu pomoć u hrani i za podijeljenu osnovnu materijalnu pomoć. U prvoj fazi poziva koja je objavljena 2016. godine svi su projekti premašili planirani broj osoba kojima će se pružiti pomoć u hrani, dok u planiranom broju osoba kojima će se pružiti osnovna materijalna pomoć samo dva projekta nisu uspjela doseći planiranu vrijednost. U drugoj fazi ovog poziva, koja je objavljena 2017. godine, pet projekata nije uspjelo doseći planirani broj osoba kojima će se pružiti pomoć u hrani, a osam projekata nije uspjelo doseći planirani broj osoba kojima će se pružiti osnovna materijalna pomoć. Prva faza poziva bila je uspješnija nego druga, ako gledamo postotak ostvarenosti pokazatelja rezultata, a u oba slučaja bolje je planiran broj osoba koji će primiti pomoć u hrani nego broj osoba koji će primiti osnovnu materijalnu pomoć.

Projekti koji su se proveli u prve dvije faze navedenog poziva uvelike su doprinijeli ostvarivanju zajedničkih pokazatelja rezultata i ostvarenja za podijeljenu osnovnu materijalnu pomoć u OP-u. Najveći doprinos ostvarili su projekti iz druge faze navedenog poziva koji su većinom završili u rujnu 2019. godine.

Ako se pogledaju pokazatelji ostvarenja u obliku podjele paketa hrane, higijenskih paketa i školskih paketa, vidljivo je da su ostvarenja u velikoj većini preko 100 %. U prvoj fazi poziva samo jedan projekt nije podijelio planiran broj paketa (96 %), a u drugoj fazi to su bila tri projekta, no i dalje s visokim postotkom ostvarenosti (86 %, 87 % i 99 %). Pokazatelji ostvarenja u obliku paketa za obje faze prikazani su u sljedeće dvije tablice.

Tablica 38. Pokazatelji ostvarenja (paketi) za prvu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	MD1			MD2					
			Planirani / ostvareni broj paketa hrane		Postotak ostvarenosti	Planirani / ostvareni broj higijenskih paketa		Postotak ostvarenosti	Planirani / ostvareni broj školskih paketa		Postotak ostvarenosti
1	Humanitarna udruga "Rijeka ljubavi" Osijek	Ublažavanje siromaštva na području grada Osijeka podjelom paketa života	n/a	35000	n/a	/			/		
2	Gradsko društvo Crvenog križa Osijek	Humanitarni paket za Slavoniju 1	68243	68243	100 %	n/a	n/a	n/a	/		
3	Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb	Ublažavanje ekstremnog siromaštva u gradu Zagrebu	n/a	28200	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
4	Gradsko društvo Crvenog križa Split	Humanitarni paket za Dalmaciju i Primorje	61032	61032	100 %	30624	30624	100 %	/		
5	Caritas župe sv. Ante Knin	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći	3600	12900	358 %	3600	4300	119 %	n/a	n/a	n/a
6	Gradsko društvo Crvenog križa Županja	Humanitarni paket za Slavoniju 2	63739	63703	100 %	27953	28652	103 %	/		
7	Kršćanska humanitarna udruga za pomoć djeci, socijalno ugroženim obiteljima i svima koji su u potrebi "Putevi milosti"	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći	n/a	15000	n/a	n/a	15000	n/a	/		
8	Hrvatski Crveni križ Zagreb	Humanitarni paket za središnju Hrvatsku	63345	63345	100 %	21162	30499	144 %	/		
9	Caritas Dubrovačke biskupije	Ruke dobrote	15000	14458	96 %	15000	16014	107 %	/		
10	Caritas Bjelovarsko-križevačke biskupije	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći	n/a	19580	n/a	/			/		

11	Caritas Zadarske nadbiskupije	Suzbijanje siromaštva u Zadarskoj županiji podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći	2000	2000	100 %	1200	1200	100 %	320	532	166 %
12	Gradsko društvo Crvenog križa Slatina	Pomozi bližnjemu svomu	n/a	4500	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
13	Caritas Zagrebačke nadbiskupije	Caritas – paketi pomoći za najugroženije	n/a	17400	n/a	8000	8000	100 %	500	500	100 %

Tablica 39. Pokazatelji ostvarenja (paketi) za drugu fazu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“

Broj ugovora	Korisnik	Naziv projekta	MD1			MD2					
			Planirani / ostvareni broj paketa hrane		Postotak ostvarenosti	Planirani / ostvareni broj higijenskih paketa		Postotak ostvarenosti	Planirani / ostvareni broj školskih paketa		Postotak ostvarenosti
1	Humanitarna udruga „Rijeka ljubavi“, Osijek	Ublažavanje siromaštva na području Grada Osijeka podjelom paketa života i osnovne materijalne pomoći	n/a	14000	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
2	Gradsko društvo Crvenog križa Osijek, Osijek	Zajedno za društvo jednakih mogućnosti	28763	29302	102 %	10060	10060	100 %	1380	1380	100 %
3	Hrvatski Crveni križ	Humanitarni paket za središnju Hrvatsku II.	34527	40827	118 %	20504	21303	104 %	950	1174	124 %
4	Gradsko društvo Crvenog križa Čakovec	Humanitarni paket za sjevernu Hrvatsku	28022	36861	132 %	28022	32753	117 %	/		
5	Gradsko društvo Crvenog križa Virovitica	Humanitarni paketi GDCK-a Virovitica	12500	15500	124 %	n/a	14250	n/a	n/a	194	n/a
6	Gradsko društvo Crvenog križa Županja	Humanitarni paket za Slavoniju i Pounje	41874	41874	100 %	32869	n/a	n/a	/		

7	Gradsko društvo Crvenog križa Valpovo	Pomoć najpotrebitijima na području Valpovštine	5200	10660	205 %	5200	8000	154 %	n/a	n/a	n/a
8	Gradsko društvo Crvenog križa Split	Humanitarni paket za Dalmaciju i Primorje II	28658	24893	87 %	16653	16653	100 %	850	850	100 %
9	Gradsko društvo Crvenog križa Šibenik	Suzbijanje siromaštva podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći na području Šibensko-kninske županije	n/a	10000	n/a	n/a	5000	n/a	n/a	1074	n/a
10	Caritas Zadarske nadbiskupije	Suzbijanje siromaštva u Zadarskoj županiji podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći – faza II	2700	4155	154 %	1700	1860	109 %	340	426	125 %
11	Caritas Sisačke biskupije	Caritasovi paketi radosti	18564	18564	100 %	19776	19776	100 %	/		
12	Caritas Dubrovačke biskupije	Ruke dobrote	8400	7257	86 %	2800	2776	99 %	/		
13	Hrvatski Crveni križ – GDCK Karlovac	Školski pribor i oprema za školarce u središnjoj Hrvatskoj	/			/			2745	3143	114 %
14	Hrvatski Crveni križ – GDCK Slavonski Brod	Školski pribor i školska oprema za Slavoniju i Pounje	/			/			2727	n/a	n/a
15	Gradsko društvo Crvenog križa Knin	Humanitarni paketi za grad Knin i općine Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo i Kistanje	14000	16166	115 %	6100	10267	168 %	500	776	155 %
16	Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb	Ublažavanje ekstremnog siromaštva u Gradu Zagrebu	30000	30000	100 %	18000	18000	100 %	/		
17	Caritas Zagrebačke nadbiskupije	Caritas – ne riječima, već djelima!	11000	12363	112 %	5500	6325	115 %	300	300	100 %
18	Humanitarna udruga "Duga" Vukovar	Kap dobrote	15000	15000	100 %	/			/		
20	Caritas biskupije Varaždin	Pružanjem pomoći ublažavamo našim sugrađanima životni status - PLUS	9600	10400	108 %	/			/		

Nakon opsežnog prikaza razine ostvarenosti planiranih pokazatelja rezultata i ostvarenja, kako za pomoć podijeljenu u obliku hrane, tako u obliku osnovne materijalne pomoći, dolazimo do pitanja koliko su provedene aktivnosti doprinijele ostvarivanju ciljeva FEAD-a. Cilj je poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ ublažiti najgore oblike dječjeg siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći djeci u siromaštvu ili u riziku od siromaštva, i to u vidu podjele obroka u javnim osnovnim školama. Aktivnosti podjele preko 10 milijuna obroka za više od 95.000 djece u četiri školske godine definitivno doprinosi cilju ublažavanja dječjeg siromaštva. Iznimno je važno da se osigura kontinuitet ove aktivnosti ako se zaista želi doprinijeti željenom cilju. Porast broja učenika kroz prva tri poziva ide tome u prilog, ali smanjenje broja učenika koje je nastupilo u četvrtom pozivu govori o prekidu kontinuiteta. Osiguravanje školske prehrane važan je dio borbe protiv dječjeg siromaštva, ali je tek jedan od više potrebnih mjera kojima se ublažava dječje siromaštvo. Ako je to jedini vid pomoći koji se pruža djeci u riziku od siromaštva, diskutabilno je koliko ono samo može pridonijeti ublažavanju dječjeg siromaštva.

„Pa s obzirom na narav ovog projekta da se radi zapravo o osiguravanju školskih obroka za djecu u riziku od siromaštva, nije realno da će ova aktivnost smanjit njihov rizik od siromaštva u toj nekoj značajnoj mjeri s obzirom da se ovdje radi o malim sredstvima i nevelikom trošku. Ono što je najznačajnije da puno veći obuhvat djece je imao priliku konzumirati školske obroke i taj je porast zabilježen. Uvođenjem ove mogućnosti broj učenika koji se hrane u školskim kuhinjama se je povećao.“

Citat iz intervjua s Korisnikom Poziva

Poziv „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ za cilj ima ublažiti najgore oblike siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći najpotrebitijim osobama, i to hrane i/ili osnovne materijalne pomoći. Za aktivnosti u ovom projektu možemo reći da pridonose ublažavanju najgorih oblika siromaštva time što se nadopunjuju ostala djelovanja u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, a rezultati aktivnosti govore sami za sebe: više od 700.000 podijeljenih paketa hrane, više od 300.000 podijeljenih higijenskih paketa, više od 6.000 podijeljenih paketa školskog pribora/školske opreme, više od 13.000 tona podijeljene hrane. Kroz ove aktivnosti obuhvaćeno je više od 450.000 korisnika, što je iznimno velik obuhvat u samo dvije faze poziva. S obzirom da OP FEAD nije zamišljen kao jedinstveni alat u borbi protiv siromaštva, već aktivnosti FEAD-a nadopunjuju nacionalne i europske napore u toj borbi, provedene aktivnosti svakako doprinose ublažavanju najgorih oblika siromaštva.

Ključni nalazi

- Zajednički pokazatelji u pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ ujednačeni su nakon prvog poziva i otada se prate pokazatelji ostvarenja i rezultata za podijeljenu pomoć u hrani u vidu ukupnog broja podijeljenih obroka i ukupnog broja učenika koji su primili obrok. Kroz četiri poziva pokazalo se da korisnici bolje planiraju broj učenika nego broj obroka.
- U pozivu „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ provedene su dvije faze u kojima su pokazatelji bili ujednačeni. Pratili su se pokazatelji ostvarenja i rezultata za podijeljenu pomoć u hrani i podijeljenu osnovnu materijalnu pomoć. U ovom pozivu bolje je planiran broj osoba koji će primiti pomoć u obliku hrane nego materijalnu pomoć.

- Provedene aktivnosti u oba poziva zasigurno su važan dio borbe protiv siromaštva, time što su u skladu i doprinose drugim nacionalnim i europskim naporima u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

EVALUACIJSKO PITANJE 9. U kojoj mjeri je pružanje popratnih mjera doprinijelo boljem socijalnom uključivanju najpotrebitijih osoba koji su bili ujedno i primatelji pomoći kroz FEAD projekte?

Evaluacijski tim u okviru evaluacijskog pitanja 5 opisao je tipove popratnih mjera koje su provodile partnerske organizacije u okviru projekta te je dao odgovor na pitanje o njihovoj djelotvornosti. U okviru kriterija efektivnosti (učinkovitosti) Evaluacijski tim pokušao je ustanoviti jesu li i, ako da, koliko su popratne mjere doprinijele boljem socijalnom uključivanju, odnosno jesu li postigle dugotrajniji učinak na krajnje korisnike u smislu promjene njihova socijalnog statusa.

Za davanje odgovora na pitanje prvo je bilo nužno definirati što se smatra socijalnom uključenošću. Iako ne postoji jedinstvena definicija socijalne uključenosti, uobičajeno shvaćanje stručnjaka u polju socijalnih pitanja govori da se socijalna uključenost smatra načinom ublažavanja i uklanjanja socijalne isključenosti koja je razmjerno trajna, višestruko uvjetovana i višedimenzionalna lišenost pojedinca i obitelji. To podrazumijeva više obilježja. Prvo, da isključeni ne sudjeluju u raspodjeli društvenih dobara koja definiramo kao kombinaciju institucionalnih (mogućnost školovanja, pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama), kulturnih (oblikovanje identiteta, konzumiranje kulturnih proizvoda), socioekonomskih (zaposlenost, kupovna moć) i međuljudskih odnosa i resursa (razmjena emocija). Drugo, opisano nesudjelovanje nije privremeno, već ima obilježja trajnog stanja (izlaz iz nepovoljne situacije nije lako ostvariv i dostupan). I treće, nesudjelovanje u raspodjeli društvenih dobara nije nužno posljedica osobnih nedostataka isključenih osoba, njihove lijenosti, nezainteresiranosti, nesposobnosti ili drugih mana. Na temelju toga socijalna uključenost predstavlja afirmativnu aktivnost na promjeni uvjeta koji su doveli do socijalne isključenosti.

U kontekstu popratnih mjera provedenih u okviru projekta te njihova učinka na smanjenje socijalne isključenosti krajnjih korisnika kojima su bile usmjerene, kako bi se dao odgovor na evaluacijsko pitanje, prvo bi se moralo ustvrditi kod kojih je korisnika došlo do promjene u njihovu stanju, odnosno ustvrditi kod koga je do kraja provedbe projekta došlo do socijalnog uključivanja (kroz zapošljavanje, rješavanje pristupa zdravstvenim i socijalnim uslugama, uključivanje u obrazovanje ili osposobljavanje, uključivanje u neke druge oblike aktivnosti u zajednici). Nakon identificiranja broja krajnjih korisnika kod kojih je došlo do promjena i identificiranja načina promjene, drugi korak bio bi utvrditi korelacije između promjena i provedenih popratnih aktivnosti, odnosno analizirati i odgovoriti je li do pozitivnih promjena došlo zbog provedenih popratnih mjera ili zbog nekih drugih vanjskih čimbenika (poput poboljšanja na tržištu rada općenito).

Kako bi dobio odgovor na prvo pitanje o broju korisnika kod kojih je došlo do promjene socijalnog stanja do kraja projekta, evaluacijski tim proveo je analizu dostupne projektne dokumentacije. Utvrđeno je kroz analizu projektne dokumentacije, konkretno završnih ZNS-ova projekata, da ista ne sadrži nikakve podatke o statusima krajnjih korisnika koji su primili neki oblik humanitarne pomoći u okviru projekta. Dokumentacija ne sadrži podatke o krajnjim korisnicima jer se u okviru izvještaja oni ni ne traže, odnosno nisu kao takvi definirani na razini pokazatelja i nisu se ni pratili u okviru provedenih projekata. Pokazatelji rezultata na razini poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ koji su se pratili jesu ostvareni broj osoba kojima se pružila hrana, odnosno ostvareni broj osoba kojima se pružila materijalna pomoć, dok su

pokazatelji ostvarenja brojevi paketa hrane i pomoći, odnosno količine tipova hrane i osnovne materijalne pomoći koja je bila podijeljena u okviru projekta.

Nakon provedene analize dokumentacije i utvrđivanja da ne postoje podaci o krajnjim korisnicima i njihovim socijalnim statusima nakon završetka provedbe projekta u okviru projektne dokumentacije, Evaluacijski tim ispitaio je partnerske organizacije imaju li one vlastite baze podataka o krajnjim korisnicima u kojima prate njihov socijalni status. Sve ispitane partnerske organizacije u okviru provedenog vrednovanja naglasile su kako nemaju sustav praćenja krajnjih korisnika niti imaju podatke o njihovim socijalnim statusima nakon što je završen projekt. Ispitane partnerske organizacije naglasile su kako su samo na početku projekta, na temelju javnog poziva, prikupile potrebnu dokumentaciju od krajnjih korisnika kojom su isti dokazali da odgovaraju traženim kriterijima odabira i na temelju toga ušli u projektne aktivnosti. Tijekom projekta, kao i na samom kraju projekta, prema dobivenim informacijama od partnerskih organizacija, nisu se prikupljale dodatne informacije ni dokumentacija od krajnjih korisnika o promjeni njihova socijalnog statusa (npr. da su se zaposlili, da su ostvarili pravo na zajamčenu minimalnu naknadu itd.). Razlog zbog kojih partnerske organizacije nemaju razvijen jasan sustav praćenja krajnjih korisnika jest taj što isto nije postavljeno kao obveza od strane donatora, u ovom slučaju od strane FEAD-a. Također, većina partnerskih organizacija istaknula je i da nema dostatne ljudske kapacitete u smislu broja osoba koje bi radile na provedbi praćenja, kao i znanje osoba da bi uspostavile i provodile isto jer se uglavnom radi o humanitarnim organizacijama koje počivaju na volonterskom radu.

Zbog nedostatnih podataka o krajnjim korisnicima koji su bili uključeni u projektne aktivnosti u okviru obaju poziva i o njihovim promjenama u socijalnim statusima nije moguće zaključiti egzaktno jesu li i u kojoj mjeri popratne mjere dovele do socijalnog uključivanja krajnjih korisnika.

Zbog nedostatnih podataka o krajnjim korisnicima na temelju kojih bi se zaključivalo o učinku popratnih mjera na njihovo socijalno uključivanje, evaluacijski tim pokušao je procijeniti u kojoj mjeri uopće planirane i provedene popratne mjere imaju potencijal za doprinos socijalnom uključivanju. Potencijal za socijalno uključivanje ovdje predstavlja aktivnost koje može dovesti do ostvarivanja socijalnih prava krajnjeg korisnika ili njegove promjene u statusu na tržištu rada.

Ako se pogledaju aktivnosti koje su se provodile kao popratne mjere, onda se može zaključiti da se većina provedenih popratnih mjera odnosila na hvalevrijedne aktivnosti savjetovanja o prehrani (u 54,5 % projekata), savjetovanja o financijskoj pismenosti (u 43,7 % projekata) te savjetovanja o osobnoj higijeni i zdravlju (u 25,0 % projekata). Iako su te aktivnosti nužne i potrebne kako bi se unaprijedio osobni život krajnjih korisnika, kad se i primjene u životu pojedinca, one kao takve ne dovode do procesa socijalnog uključivanja i rješavanja nekih institucionalnih i socijalnih problema. Evaluacijski tim zaključio je da tek aktivnosti savjetovanja o ostvarivanju socijalnih prava (28,1 %) te direktna individualna pomoć (12,5 %) mogu imati potencijal promjene koji može dovesti do doprinosa socijalnom uključivanju.

Ključni nalazi

- Zbog nepostojanja sustava praćenja krajnjih korisnika i njihovih socijalnih statusa na kraju projekta nije moguće zaključiti jesu li popratne mjere doprinijele boljem socijalnom uključivanju korisnika projekta.
- Većina provedenih popratnih mjera odnosi se na savjetovanja putem letaka, brošura i sličnih tiskovina o prehrani, savjetovanja o financijskoj pismenosti te savjetovanja o osobnoj higijeni i zdravlju, što nema potencijal doprinosa socijalnom uključivanju. Imaju ga tek aktivnosti

individualnog savjetovanja po pitanjima socijalnih prava, koje su se u manjoj mjeri provodile u okviru projekata.

EVALUACIJSKO PITANJE 10. U kojoj je mjeri odabir ciljnih skupina od strane korisnika i partnera na projektu usklađen s ciljevima Fonda europske pomoći za najpotrebitije?

Ciljevi FEAD-a i skupine u riziku od socijalne isključenosti i siromaštva

Cilj je FEAD-a povećanje socijalne kohezije, poboljšanje socijalne uključenosti, smanjenje broja osoba koje se nalaze u riziku siromaštva te u konačnici iskorjenjivanje siromaštva. Siromaštvo je višedimenzionalna kategorija, te se najčešće očituje u vrlo niskoj razini dohotka i nedostatku sredstava potrebnih za preživljavanje, zatim u gladi i neuhranjenosti, narušenom zdravlju, visokom riziku od smrtnosti i obolijevanja, ograničenoj dostupnosti obrazovanja te u neadekvatnim stambenim uvjetima, beskućništvu, društvenoj diskriminaciji i izolaciji. Skupine koje su u visokom riziku od socijalne isključenosti i siromaštva razlikuju se po državama članice te ovise o njihovom specifičnom socio-ekonomskom kontekstu. Upravo zbog toga, osobe koje će imati koristi od FEAD-a određuju se na nacionalnoj razini. Ipak, neke društvene skupine nalaze se u visokom riziku od siromaštva bez obzira na nacionalni kontekst, te ih se, u najširem smislu, može definirati kao ciljne skupine FEAD-a u europskom kontekstu⁴⁰:

- osobe bez, ili s vrlo niskim primanjima
- beskućnici
- djeca
- žene
- starije osobe
- osobe s invaliditetom
- osobe koje žive u udaljenim područjima
- manjinske skupine
- obitelji doseljenika (uključujući povratnike, migrantske skupine, izbjeglice, osobe pod međunarodnom i privremenom zaštitom)

U hrvatskom kontekstu, u okviru OP FEAD-a (do 2020.) raspisano je ukupno šest poziva za prijavitelje projektnih prijedloga, četiri poziva za jedinice lokalne/područne samouprave s ciljem osiguravanja školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva te dva poziva za humanitarne organizacije s ciljem ublažavanja siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili materijalne pomoći. Na temelju analize dokumenata, u ovom dijelu izvješća pokušat ćemo ocijeniti u kojoj su mjeri kriteriji za odabir ciljnih skupina bili usklađeni s ciljevima FEAD-a, odnosno jesu li primijenjenim kriterijima odabira ciljnih skupina obuhvaćene sve skupine društva koje se na europskoj razini smatraju najpotrebitijima.

⁴⁰ Europska komisija (2015) Fond europske pomoći za najpotrebitije: Izlazak iz začaranog kruga siromaštva i deprivacije, <http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2014/05/FEAD-brosura.pdf> Pristupljeno: 22.10.2021.

Odabir ciljnih skupina

Prijavitelji jedinice lokalne/područne samouprave

Već iz same raspodjele šest navedenih poziva vidljivo je kako je pružanje pomoći djeci, kao jednoj od ciljnih skupina FEAD-a, bilo prioritet. Tri od četiri poziva usmjerenih na školsku prehranu nije definiralo kriterije kojima se određuju skupine krajnjih korisnika pomoći, već ostavljaju prostor prijaviteljima da prilagode kriterije specifičnim uvjetima svoje lokalne sredine, dosadašnjem iskustvu podjele pomoći te svojim logističkim i organizacijskim kapacitetima. Jedini je izuzetak poziv „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (školska godina 2019./2020.)” u kojem se prvi put pojavljuje i jedan obvezni kriterij, djeca iz obitelji koje su korisnice prava na doplatku za djecu. Preduvjet samom uvođenju obveznog kriterija bilo je donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doplatku za djecu NN 58/2018, kojim je proširen bazen potencijalnih primatelja dječjeg doplatka za oko 50 %, uključujući time i brojne obitelji čija su djeca u prijašnjim školskim godina na temelju nekih drugih kriterija ostvarivala pravo na besplatne školske obroke.

Kriteriji prijavitelja za odabir ciljnih skupina mogu razvrstati u četiri kategorije: obiteljska struktura, ekonomski status, identifikacijski kriterij, te zdravstveno stanje. Pored navedenih kategorija, velika većina prijavitelja koristila je neke druge kriterije koji su uglavnom obuhvaćali kombinaciju kriterija iz više kategorija ili je jedan dio krajnjih korisnika odabran temeljem individualne procjene ravnatelja, učitelja i stručnog osoblja osnovnih škola koje su sudjelovale kao partneri jedinicama lokalne/područne samouprave.

Tablica 40. Kategorije odabira ciljnih skupina (prijavitelji jedinice lokalne/područne samouprave)

OBITELJSKA STRUKTURA	EKONOMSKI STATUS	IDENTIFIKACIJSKI KRITERIJ	ZDRAVSTVENO STANJE	
djeca iz višečlanih obitelji	djeca korisnika ZMN	djeca pripadnici romske nacionalne manjine	djeca s poremećajem u ponašanju	
djeca iz jednoroditeljskih obitelji	djeca iz obitelji koje koriste pravo na doplatku za djecu		djeca kojima su jedan ili oba roditelja nezaposleni	djeca s teškoćama u razvoju / težim zdravstvenim poteškoćama
djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi	djeca kojima su jedan ili oba roditelja nezaposleni		dohodovni cenzus	djeca kojima su jedan ili oba roditelja teže bolesni ili osobe s invaliditetom
OSTALO				
kombinacija kriterija ili individualna procjena				

Sudeći prema gore navedenoj tablici kategorija kriterija, kao krajnji korisnici FEAD-a uključene su brojne skupine osnovnoškolske djece koja su u siromaštvu ili u riziku od siromaštva. Međutim, analiza rezultata ankete koja je poslana svim prijaviteljima te analiza polustrukturiranih intervju s istima, koja je detaljnije opisana u odgovoru na evaluacijsko pitanje 2, ukazuje na određene nedostatke u detektiranju skupina najpotrebitijih učenika. Uz ograničenje broja učenika koji mogu biti uključeni po bilo kojem drugom kriteriju osim obveznog, značajan razlog zbog kojeg prijavitelji nisu mogli ponuditi besplatni obrok svim potrebitim učenicima jest maksimalni iznos potpore koji nije bio dostatan mnogim prijaviteljima, a posebice onima koji su osnivači većeg broja osnovnih škola u kojima postoji znatan broj djece u riziku od siromaštva.

Ono što, ipak, možemo konstatirati jest da su pozivima usmjerenima na školsku prehranu u velikoj mjeri obuhvaćena djeca, kao jedna od društvenih skupina prepoznatih na europskoj razini kojoj prijete rizik od siromaštva. Također, neki su prijavitelji, prije uvođenja obveznog kriterija, svojim projektima obuhvaćali i specifične skupine djece koje istovremeno pripadaju drugim društvenim skupinama koje su isto tako prepoznate na europskoj razini kao one koje su u riziku od siromaštva, primjerice djeca pripadnici manjinskih skupina, djeca s invaliditetom ili djeca roditelja s invaliditetom. Međutim, ta je praksa, kako je pokazala analiza ankete i intervju a gotovo napuštena nakon uvođenja obveznog kriterija (pritom, valja naglasiti kako često djeca iz tih skupina zadovoljavaju obvezni kriterij, pa su svejedno uključeni). S druge strane, ovim pozivima obuhvaćena su samo djeca osnovnoškolske dobi, što izostavlja djecu mlađu od šest ili sedam godina te djecu srednjoškolske dobi.

Prijavitelji humanitarne organizacije

Za razliku od poziva za jedinice lokalne/područne samouprave, pozivi namijenjeni humanitarnim organizacijama kao prijaviteljima nisu bili fokusirani izričito na jednu društvenu skupinu, već su imali za cilj obuhvatiti sve druge skupine u društvu koje žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva. Kriteriji odabira ciljnih skupina od strane humanitarnih organizacija definirani su za dva tipa materijalne deprivacije: nedostatak hrane (MD1) i osnovna materijalna pomoć, tj. osnovna potrošačka roba ograničene vrijednosti namijenjena za osobnu uporabu najpotrebitijih osoba (MD2). Većina humanitarnih organizacija primjenjivala je iste kriterije za odabir ciljnih skupina za oba tipa materijalne deprivacije. U slučajevima kada su prijavitelji definirali specifičnu vrstu materijalne pomoći koja će biti pružena krajnjim korisnicima (primjerice školski pribor i/ili knjige, oprema za novorođenčad), sukladno tome određeni su i specifični kriteriji za odabir ciljnih skupina (npr. djeca krajnjih korisnika definiranih kriterijima za odabir ciljnih skupina za MD1).

Ono što je specifično za ovu skupinu prijavitelja jest puno veći krug osoba potencijalnih primatelja pomoći i manja formalnost u određivanju kriterija odabira ciljnih skupina. Misija je tih organizacija (humanitarne udruge, gradska društva Crvenog križa, Caritas) pružanje pomoći svim potrebitim ljudima te je u tom smislu veći značaj individualne procjene volontera i radnika u navedenim organizacijama.

Tablica 41. Kategorije odabira ciljnih skupina (prijavitelji humanitarne organizacije)

OBITELJSKA STRUKTURA	EKONOMSKO-STAMBENI STATUS	IDENTIFIKACIJSKI KRITERIJ	ZDRAVSTVENO STANJE	DOB
samohrani roditelji	korisnici ZMN	pripadnici romske nacionalne manjine	teško bolesne osobe	starije osobe
višečlane obitelji	dohodovni cenzus			
djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi	nezaposleni		osobe s invaliditetom	djeca i mladi
	beskućnici			
	stanovnici ruralnog i dislociranog područja			
	raseljeni/povratnici			
OSTALO				

individualna procjena
potreba zbog trenutne situacije
u evidenciji Caritas
u evidenciji CZSS
osobe koje nisu korisnici ZMN

Kao ciljne skupine unutar ove skupine prijavitelja prepoznat je zaista širok spektar osoba i društvenih skupina koji su u siromaštvu ili se po nekoj osnovi nalaze u riziku od siromaštva. U gornjoj tablici prikazane su kategorije najčešćih kriterija koji su humanitarne organizacije primjenjivali za odabir ciljnih skupina: obiteljska struktura, ekonomsko-stambeni status, identifikacijski kriterij, zdravstveno stanje, dob. Također, humanitarne organizacije su i na neke druge načine određivale ciljne skupine, koristeći vlastitu evidenciju/evidenciju CZSS, individualnu procjenu i sl.

Može se utvrditi da su humanitarne organizacije, barem taksativno, uključile kao najpotrebitije gotovo sve društvene skupine koje su u uvodnom dijelu odgovora navedene kao ciljne skupine FEAD-a. U taj široki spektar društvenih skupina koje su odabrane kao ciljne skupine uključene su osobe bez, ili s vrlo niskim prihodima, beskućnici, starije osobe, osobe s invaliditetom, osobe koje žive u udaljenim područjima, manjinske skupine (uglavnom osobe pripadnici romske nacionalne manjine), te djelomično djecu i obitelji doseljenika. Iako su djeca, kao društvena skupina, većim dijelom obuhvaćene pozivima namijenjenima za školsku prehranu, humanitarne organizacije također usmjeravaju svoju pomoć, posebice materijalnu pomoć, djeci osnovnoškolske dobi, a nešto manje mlađoj i starijoj djeci. Ono što je primijećeno u analizi intervjua jest da je u značajnoj mjeri izostala pomoć djeci srednjoškolske dobi, ili primjerice mlađim studentima. Nadalje, prijavitelji ne spominju izrijekom obitelji doseljenika, migrantske skupine, ili primjerice azilante, tražitelje međunarodne i privremene zaštite, ali vrlo mali dio njih navodi raseljene i povratnike kao jednu od svojih ciljnih skupina.

Vidljiv je izostanak navođenja žena, kao jedne široke društvene skupine koja je u potencijalnom riziku od siromaštva. Pogledamo li podatke o udjelu žena u ukupnom broju osoba koje su primile pomoć humanitarnih organizacija, njihov je broj jednak ili nešto veći od broja muškaraca koji su bili primatelji pomoći. Međutim, uzimajući u obzir da su žene, kao društvena skupina, češće izložene siromaštvu i riziku od siromaštva od muškaraca, njihov je broj trebao biti veći.

S druge strane, velika većina prijavitelja je odabrala svoje ciljne skupine putem potvrde o statusu u sustavu socijalne skrbi (zajamčena minimalna naknada, pravo na pokrivanje troškova stanovanja, gradske socijalne iskaznice i sl.) čime je zapravo pokriven veliki dio društvenih skupina koje su prepoznate na europskoj razini kao ciljevi FEAD-a. Ostaje, svakako, značajan problem prepoznavanja osoba koje zbog nekog razloga nisu obuhvaćane sustavom socijalne skrbi, a dio su društvenih skupina kojima je pomoć izuzetno potrebna. Kao najvažniji razlog navedenih ograničenja u potpunoj usklađenosti odabira ciljnih skupina s ciljevima FEAD-a je nedostatak financijskih sredstava, odnosno maksimalni iznos potpore koji je nekim prijaviteljima nedovoljan da pokrije sve najpotrebitije društvene skupine koje su prepoznate kao ciljne skupine FEAD-a.

Usklađenost odabira ciljnih skupina i ciljeva FEAD-a

Zaključno, u ovom poglavlju opisani su ciljevi FEAD-a, društvenih skupina koje se na europskoj razini smatraju najpotrebitijima, te je napravljen pregled odabira ciljnih skupina u okviru ukupno šest poziva za prijavitelje jedinice lokalne/područne samouprave i prijavitelje humanitarne organizacije. Kako je naglašeno i u samom uvodu ovog odgovora, zbog značajnih razlika u socio-ekonomskom stanju država

članica EU, FEAD ne propisuje konkretne ciljeve i ciljne skupine na europskoj razini, već je to prepušteno nacionalnoj razini. U tom smislu vrlo je teško ocijeniti mjeru u kojoj je odabir ciljnih skupina usklađen s ciljevima FEAD-a. Međutim, uzmemo li u obzir općenite ciljeve, kao što su povećanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva te iskorjenjivanje siromaštva, može se reći da odabir ciljnih skupina od strane prijavitelja definitivno doprinosi ispunjenju tih ciljeva. Analizom dokumenata (projektnih prijava) utvrđeno je da su gotovo sve potrebite društvene skupine prepoznate na europskoj razini isto tako prepoznate i u projektima jedinica lokalne/područne samouprave i humanitarnih organizacija. Međutim, istaknuti su određeni nedostaci u odabiru ciljnih skupina i njihovoj usklađenosti s ciljevima FEAD-a, a kao glavna prepreka njihovom umanjenu detektirani su maksimalni iznosi potpore koji ne vode računa o veličini prijavitelja (broj škola/školske djece/broj stanovnika na području na kojem humanitarna organizacija djeluje i sl.).

Ključni nalaz

- Odabir ciljnih skupina u značajnoj mjeri odgovara ciljevima FEAD-a te društvenim skupinama koje su na europskoj razini prepoznate kao najpotrebitije. One društvene skupine koje nisu posebno navedene kao ciljne, a u riziku su od siromaštva, su žene i djelomično djeca (osim djece osnovnoškolske dobi) te obitelji doseljenika (što uključuje povratnike, migrantske skupine, izbjeglice, osobe pod međunarodnom i privremenom zaštitom). Iako se razlozi njihovog izostavljanja ne mogu sa sigurnošću utvrditi, prijavitelji naglašavaju neadekvatnost maksimalnog iznosa potpore koji otežava, i u praksi onemogućuje uključivanje svih najpotrebitijih društvenih skupina.

EVALUACIJSKO PITANJE 11. U kojoj mjeri su se prilikom provedbe projektnih aktivnosti poštivala načela poštivanja ravnopravnosti spolova, sprečavanja bilo kakve diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, dobi ili spolne opredijeljenosti u ostvarenju pristupa na primanje pomoći, kao i na poštovanje dostojanstva primatelja pomoći?

Dokument OP FEAD za razdoblje 2014. – 2020. usklađen je s načelom slobode od diskriminacije, sukladno Ugovoru iz Amsterdama, što uključuje sljedeće komponente: spol, rasnu ili etničku pripadnost, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob i spolnu opredijeljenost. Prema Godišnjem izvješću o provedbi za 2014. godinu „cjelokupna provedba OP-a, od konzultacija s relevantnim dionicima, do programiranja i evaluacije planirana je na temeljima poštovanja načela dostojanstvenog postupanja, antidiskriminacije, jednakosti spolova i jednakih mogućnosti“⁴¹. Analiza mjere u kojoj su se prilikom provedbe projektnih aktivnosti u razdoblju 2014. – 2020. poštovala načela poštovanja ravnopravnosti spolova i sprečavanja bilo kakve diskriminacije te poštovanja dostojanstva primatelja pomoći temeljila se na analizi dostupne dokumentacije (Prijavni obrasci koji čine sastavne dijelove Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, Godišnja izvješća o provedbi), anketnom istraživanju i provedenim polustrukturiranim intervjuima.

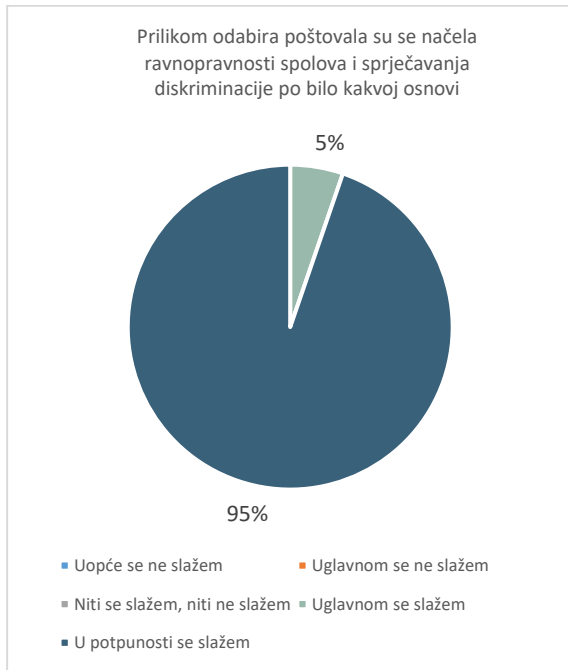
Na temelju desk istraživanja primjetno je kako od dva Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ te četiri Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ samo Poziv „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva (šk. godina 2017./2018.)“ izrijeком naglašava kako ciljne skupine čine djeca koja

⁴¹ Godišnje izvješće o provedbi FEAD-a, 2014., <http://www.fead.hr/wp-content/uploads/2016/10/FEAD-Godi%C5%A1nje-izvje%C5%A1%C4%87e-o-provedbi-za-2014.-godinu.pdf>

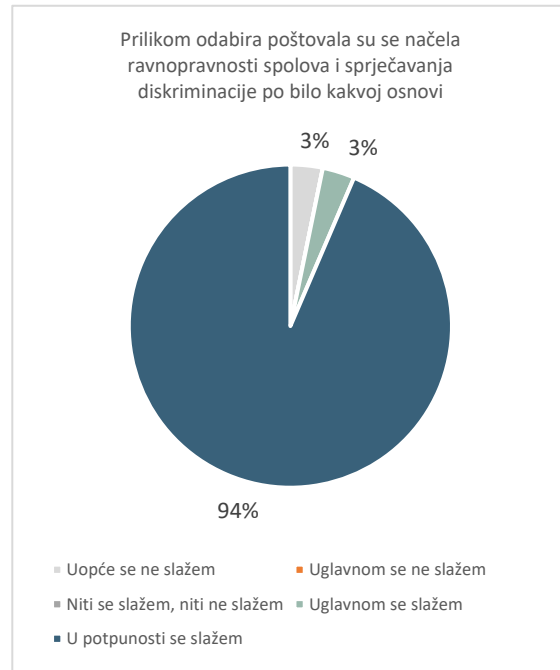

žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog školskog programa i definirana su kao najpotrebitija za redovito primanje prehrane na način na koji je školska prehrana organizirana ili na drugi odgovarajući način sukladno načelima zabrane diskriminacije i jednakog postupanja. Analizom kriterija odabranih od strane partnerskih organizacija može se zaključiti da je načelo nediskriminacije ugrađeno u iste. Svi kriteriji odobreni su od strane Posredničkog tijela i usklađeni su sa Strategijom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti Republike Hrvatske 2014. – 2020. Navedeno potvrđuju i Godišnja izvješća o provedbi. Također, Prijavnim obrascima zatraženi su opisi horizontalnih tema, pa tako i onaj doprinosi li projekt jednakim mogućnostima, posebno uzimajući u obzir i sprječavanje bilo kakve diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, dobi ili spolne opredijeljenosti te zaštitu dostojanstva najpotrebitijih osoba. Sukladno dokumentaciji Poziva za Pozive „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ u procesu odabira i evaluacije projekta provjerava se uključuju li projekti mjere kojima se osigurava poštovanje načela jednakih mogućnosti, ravnopravnosti spolova odnosno sprječavanje svih oblika diskriminacije te osiguravanje dostojanstva krajnjih primatelja pomoći. Projekti koji ne udovoljavaju ovim uvjetima nisu prihvatljivi za financiranje.

Informacije o poštovanju načela u samoj provedbi prikupljene su anketnim istraživanjem i polustrukturiranim intervjuima. Na temelju anketnog istraživanja provoditelji su projekata u 95 % slučajeva za Pozive „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ te u 94 % slučajeva za Pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ naveli kako se u potpunosti slažu da su se prilikom odabira krajnjih korisnika poštovala načela ravnopravnosti spolova i sprječavanja diskriminacije po bilo kakvoj osnovi. U okviru ankete za Pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ 3 % sudionika izrazilo je kako se uopće ne slaže s tvrdnjom da su se poštovala načela ravnopravnosti spolova i sprječavanja diskriminacije. U opsegu istog, roditelji, učenici ni treće osobe nisu se žalile na postupak odabira. U opsegu Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ podnesena je jedna žalba, no osnova nije bila povreda načela nediskriminacije, već kašnjenje u dostavi paketa.

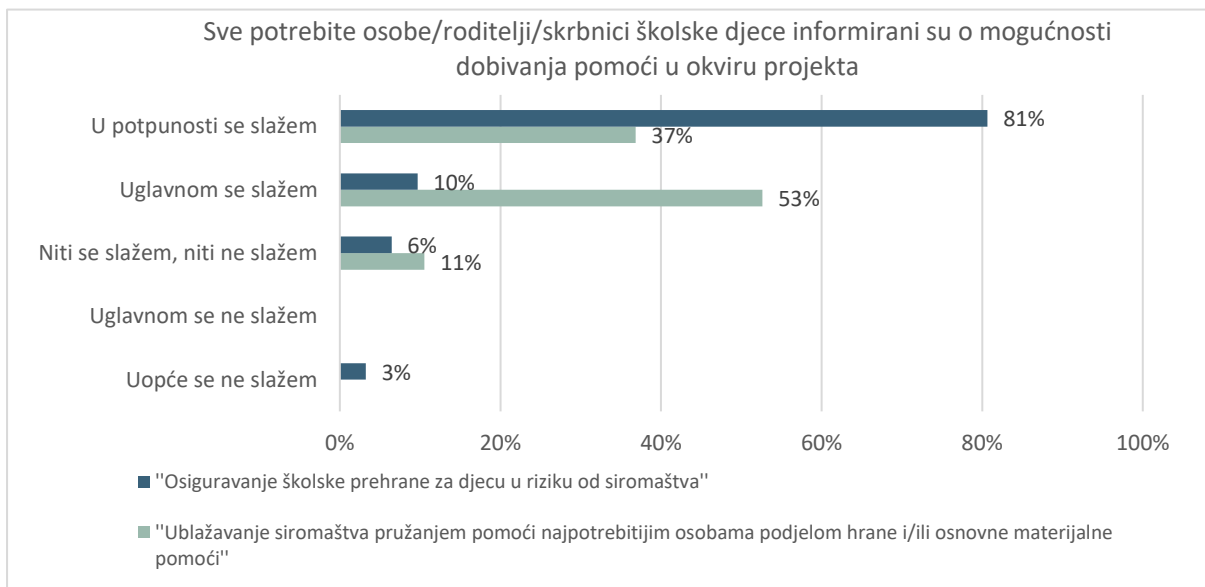

Slika 22. Poštovanje načela nediskriminacije za Pozive „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“, anketa

Slika 23. Poštovanje načela nediskriminacije za Pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“, anketa

Što se tiče dostupnosti informacija svim potrebitim osobama/roditeljima ili skrbnicima djece, sudionici ankete naveli su kako se u potpunosti slažu ili uglavnom slažu da su informacije bile dostupne u 91 % slučajeva za Pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ i 90 % slučajeva za Pozive „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“.

Slika 24. Dostupnost informacija o projektima, anketa

Važan segment procjene poštovanja načela nediskriminacije koje je ugrađeno u kriterije o odabiru najpotrebitijih osoba / školske djece koji su ostvarili pravo na pomoć jest analiza u kojoj su mjeri isti kriteriji poštovani prilikom odabira osoba kojima je pružena pomoć. U okviru svih poziva ti su postotci visoki – 94 % ispitanika u okviru Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ odgovorilo je kako se u potpunosti slaže s time da su kriteriji bili poštovani a dodatnih 3 % da se uglavnom slaže. Za Pozive „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ njih 79 % smatra kako su kriteriji u potpunosti poštovani, dok njih 21 % smatra kako su uglavnom poštovani. Svega 3 % ispitanika smatra kako kriteriji pri odabiru najpotrebitijih osoba nisu poštovani. Transparentnost prilikom odabira čini daljnji aspekt procjene poštovanja načela nediskriminacije u provedbi projekata. Na temelju anketnog istraživanja i samoprocjene ispitanika, odabir primaoca pomoći bio je u potpunosti transparentan po mišljenju 95 % ispitanika u okviru Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ i 94% u okviru Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“. Preostali ispitanici smatrali su kako su postupci bili uglavnom transparentni.

Na temelju provedenih polustrukturiranih intervjua za projekte u opsegu Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ vidljivo je kako ispitanici smatraju da je načelo nediskriminacije poštovano. Osim što partnerske organizacije ne smatraju da su na bilo koji način diskriminirale na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, dobi ili spolne

„Mi smo dijelili pakete bez obzira radi li se o muškarcima, ženama, nego o onima koji zadovoljavaju uvjete. Zapravo, imamo više uključenih žena jer one prije traže pomoć. Što se tiče same podjele paketa, uvijek kad je u pitanju osoba s invaliditetom ili kad je u pitanju žena/muškarac, samac ili netko, za njih se osigurava prijevoz, odnosno ne traži se da oni dođu tu pa da moraju plaćati prijevoz. Podjele koje su bile organizirane su bile organizirane na nekim pristupačnim mjestima. Mi smo tu gore na katu pa pristup nije neki osobama s invaliditetom, a dolje je pokraj socijalni dućan te smo napravili rampu pa mogu ući.“

Citat iz intervjua sa Korisnikom Poziva

opredijeljenosti, nastojale su osigurati uvjete da pomoć bude svima jednako dostupna. Primjerice, pomoć najpotrebitijima osigurana je prijevozom hrane i/ili materijalnih potrepština do mjesta prebivališta osoba koje nisu u mogućnosti pakete preuzimati same. Jednako tako, osigurani su uvjeti da mjesta na kojima su se preuzimali paketi budu dostupna osobama s invaliditetom. Nadalje, prilikom osiguravanja materijalne pomoći partnerske su organizacije nastojale sadržaj paketa i osnovnih higijenskih potrepština prilagoditi ženama i muškarcima. Nevidljivost određenih socijalnih grupa nastojala se umanjiti suradnjom s lokalnim Centrima za socijalnu skrb, jedinicama lokalne samouprave, podružnicama udruga umirovljenika, udruga osoba s invaliditetom, udruga djece s poteškoćama te razgranatim mrežama suradnika i volontera.

Sudionici polustrukturiranih intervjua u okviru Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ smatraju kako je provedba projekata doprinijela smanjenju diskriminacije djece i povećanju njihove socijalne uključenosti. Također, značajno je puno pažnje posvećeno osiguravanju dostojanstva primatelja pomoći kako bi se izbjegla eventualna stigmatizacija djece koja su ostvarila pravo na besplatni obrok.

"Djeca koja su uključena u provedbu su uključena anonimno. Kada ih izvještavamo i kad dolazi kontrola, mi imamo sve podatke, ali u samom tom školskom kolektivu, djeca ne znaju čija se jela financiraju iz kojih izvora. Tu se socijalno uključuje, a nisu ni na jedan drugi način stigmatizirani ili izdvojeni. Oni u školi dobivaju obrok kao i djeca čiji roditelji samostalno financiraju hranu".

Citat iz intervjua s Korisnikom Poziva

Ključni nalaz

- Detaljnom analizom kriterija odabranih od strane partnerskih organizacija primjetno je kako je načelo nediskriminacije u potpunosti ugrađeno u iste. Poštovanju načela dodatno doprinosi procedura odobravanja kriterija od strane Posredničkog tijela koje vrši kontrolu prije odobravanja financiranja. Na temelju iskaza provoditelja projekata može se zaključiti da su se prilikom odabira krajnjih korisnika poštovala načela ravnopravnosti spolova i sprječavanja diskriminacije. Postupci odabira ocijenjeni su kao transparentni, što je dodatan faktor koji osigurava poštovanje načela. Iz informacija prikupljenih polustrukturiranim intervjuiima primjetno je kako su partnerske organizacije modalitetima podjele pomoći osigurale dostojanstvenost i dostupnost pomoći osjetljivim skupinama (osobito osobama iz ruralnih krajeva, osobama s invaliditetom i školskoj djeci).

EVALUACIJSKO PITANJE 12. Ocijeniti do koje mjere je uspostavljena regionalna pokrivenost za krajnje korisnike primatelje pomoći kroz FEAD projekte u provedbi projekata kada su pružatelji pomoći bile humanitarne organizacije?

Prostorna distribucija rizika od siromaštva i socijalne isključenosti

FEAD je uspostavljen je s ciljem smanjenja broja osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. U tom je smislu za potrebe prostorne analize nužno razmatrati prostornu distribuciju rizika od siromaštva i socijalne isključenosti.

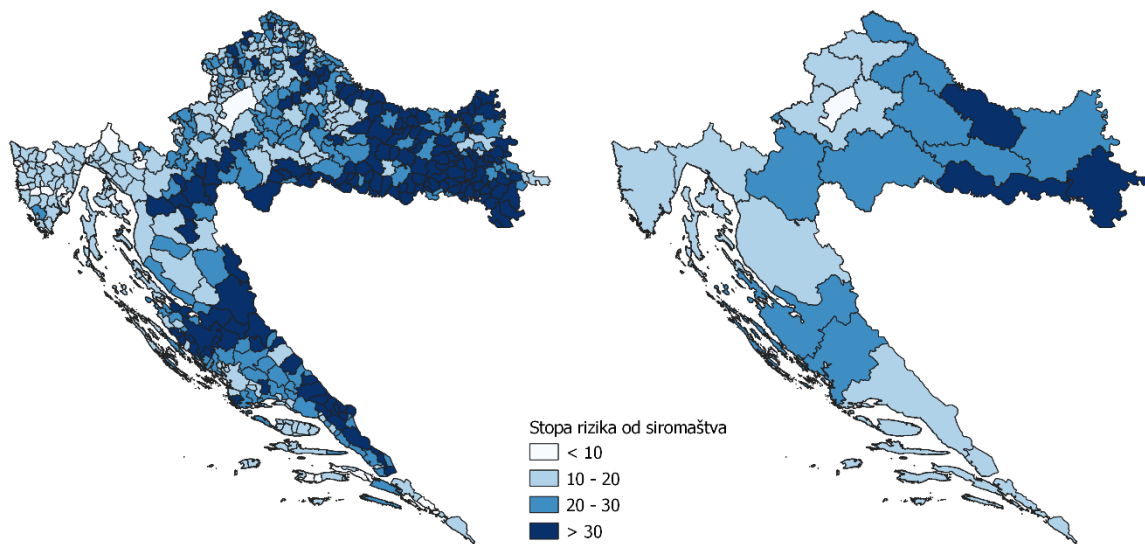
Državni zavod za statistiku provodi godišnju anketu o dohotku stanovništva koja je usklađena s uredbama EU-a i Eurostatovom metodologijom propisanom za istraživanje dohotka i životnih uvjeta EU-SILC (Statistics on Income and Living Conditions). Prema posljednjem objavljenom izvješću „Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2019.“ stopa rizika od siromaštva na području cijele Republike Hrvatske iznosila je 18,3 %, dok je postotak osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti iznosio 23,3 %. Anketa je provedena na panelnom uzorku koji je činilo 12 226 kućanstava, od čega je uspješno anketirano njih 7 880. Veličina uzorka osigurava izračun statistički pouzdanih pokazatelja i za prostorne jedinice za statistiku 2. razine (NUTS-2). U vrijeme provođenja ankete Hrvatska je bila podijeljena u dvije takve jedinice – Jadransku Hrvatsku i Kontinentalnu Hrvatsku.

Tablica 42. Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti

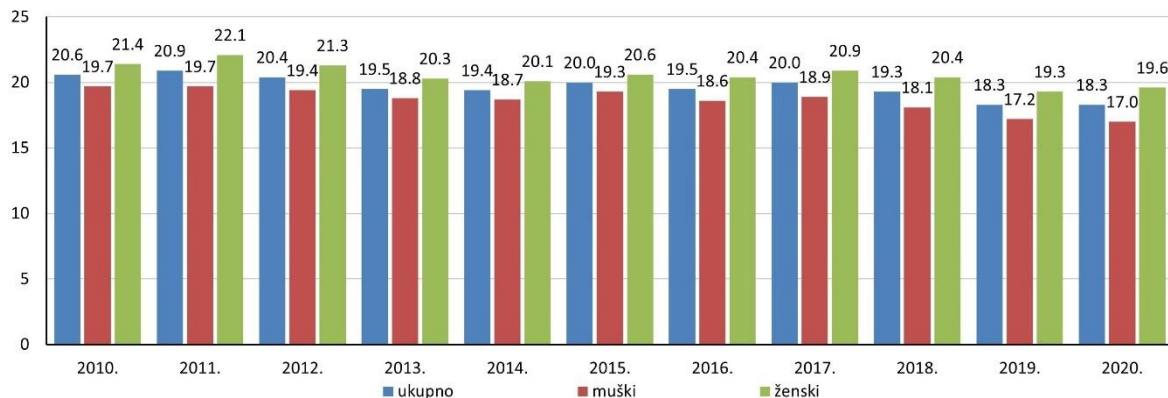
	Republika Hrvatska	Jadranska Hrvatska	Kontinentalna Hrvatska
Stopa rizika od siromaštva, %	18,3	16,1	19,4
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, %	23,3	22,0	23,9

Izvešće ne objavljuje podatke po jedinicama za statistiku niže razine kao što su NUTS-3 (županije) ili LAU (local administrative units – gradovi i općine) jer veličina uzorka ne omogućava izračun statistički pouzdanih pokazatelja. Zbog toga je Državni zavod za statistiku u suradnji sa Svjetskom bankom 2012. godine proveo projekt „Mapiranje i procjena geografske raspodjele rizika od siromaštva i socijalne isključenosti za mala područja RH“ čiji je glavni cilj bio izračun i prikaz prostorne distribucije siromaštva i socijalne isključenosti kao podloge za kreiranje politika usmjerenih na smanjenje siromaštva i promicanje socijalne uključenosti na lokalnoj i regionalnoj razini.

U sklopu tog projekta razvijen je analitički model procjene za mala područja koji kombinira podatke iz anketnog istraživanja pokazatelja siromaštva i socijalne isključenosti s podacima popisa stanovništva, kućanstava i stanova. Upotrebom tog modela izračunati su rizici od siromaštva na razini županije te na razini gradova i općina. S obzirom na to da je u opisu metodologije projekta navedeno da su procjene rizika od siromaštva manje precizne za prostorne jedinice koje imaju manje od 15 000 kućanstava te da je takvih gradova i općina u Republici Hrvatskoj 548 od ukupno 556, očigledno je da je ovakav model realno ipak primjenjiv tek na razini županije. Podaci korišteni u projektu odnose se na 2012. (Anketa) i 2011. (Popis stanovništva), ali s obzirom na to da daljnjih istraživanja na temu prostorne razdiobe rizika od siromaštva nije bilo te da je stopa rizika od siromaštva prema podacima godišnjih anketa vrlo stabilna, ovi podaci korišteni su za procjenu potreba kod prostorne analize provedbe projekata financiranih iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije.

Slika 25. Prostorna razdioba rizika od siromaštva

Slika 26. Promjena stope rizika od siromaštva u razdoblju 2010. – 2020.

Uspješnost korištenja fondova EU-a

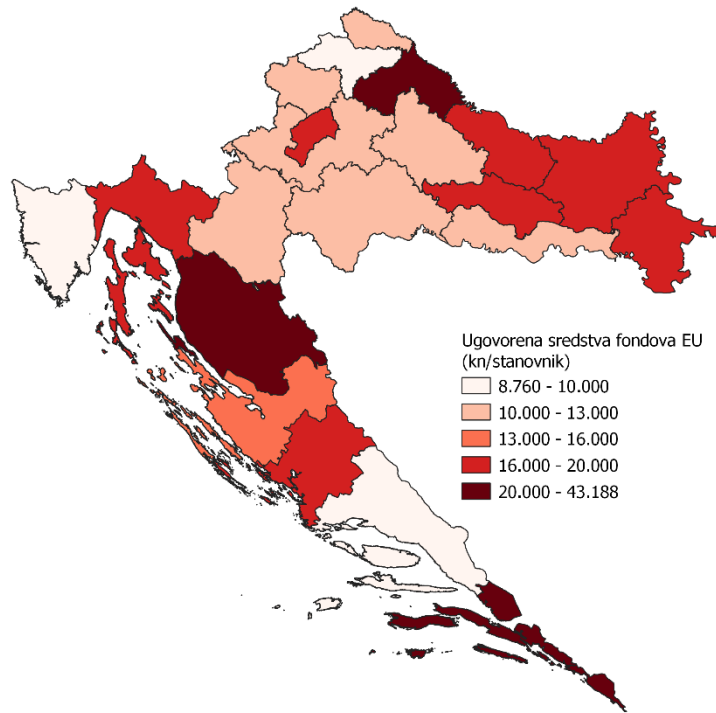
Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije redovito prati i objavljuje pregled ugovorenih sredstava iz fondova Europske unije po županijama i operativnim programima. Prema podacima objavljenim u izvještaju za razdoblje 2017. – 2019. izrađena je karta ukupno ugovorenih sredstava fondova EU-a po županijama normalizirana prikazom sredstava po stanovniku.

Ovako normalizirani podaci pružaju dobar uvid u prostornu distribuciju ugovorenih sredstava fondova EU-a po županijama i u utjecaj provedbe projekata na stanovništvo i gospodarstvo pojedinih županija.

Valja napomenuti da su izvještajem obuhvaćeni samo projekti koji se provode isključivo na području jedne županije te su zanemareni projekti koji se provode na području više županija ili cijele Hrvatske. Također, vidljiv je i snažan utjecaj velikih infrastrukturnih projekata na području Dubrovačko-neretvanske županije (Pelješki most i daljnji razvoj zračne luke Dubrovnik) te velike površine i rijetke naseljenosti Ličko-senjske županije koje su u ovakvoj analizi iskočile kao vodeće županije s obzirom na iskorištena sredstva fondova EU-a po glavi stanovnika.

Usporedivši prostornu razdiobu ugovorenih sredstava fondova EU-a i ranije prikazanu kartu rizika od siromaštva, uočljiva je jasna korelacija. Područja s većom stopom rizika od siromaštva u većoj mjeri koriste sredstva fondova EU-a, odnosno stanovnici tih županija trebali bi u većoj mjeri osjetiti utjecaj provedbe projekata na svakodnevni život, čime bi se načelno trebale umanjiti razlike u razvijenosti županija.

U kontekstu prostorne analize podrške pružene kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije ovi podaci korišteni su kako bi se istražila korelacija između stope rizika od siromaštva kao indikatora potreba, iskorištenosti fondova EU-a kao mjerila razine uspješnosti županija u korištenju raspoloživih sredstava i provedbe aktivnosti financiranih iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije.

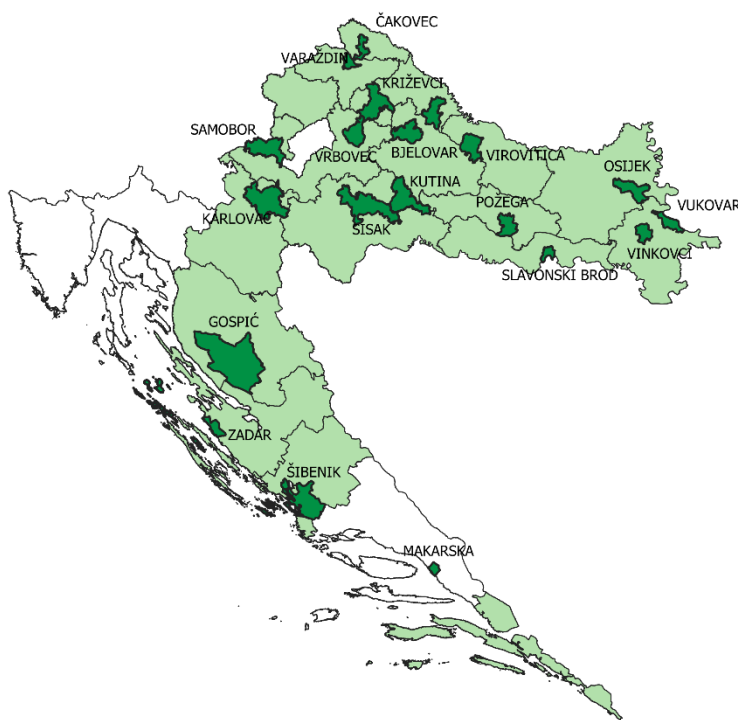

Slika 27. Prostorna razdioba uspješnosti korištenja fondova EU-a

Prostorna analiza podrške pružene kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz FEAD-a – „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“

Za potrebe prostorne analize podrške pružene kroz provedbu aktivnosti financiranih iz FEAD-a korišteni su podaci koji se odnose na provedbu programa „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ kroz promatrano razdoblje (četiri školske godine od 2016./17. do 2019./20.).

Ukupno je kroz pozive za dodjelu bespovratnih sredstava sklopljeno 126 ugovora na 121 projektu pri čemu su korisnici sredstava bili 20 gradova i 17 županija. Svaki od projekata odnosio se stoga na jasno definirano geografsko područje te je bilo moguće analizirati prostornu razdiobu korištenih sredstava.

Slika 28. Gradovi i županije korisnici bespovratnih sredstava FEAD-a za prehranu školske djece

Kao pokazatelji rezultata provedbe projekata uzeti su podaci o broju uključenih učenika i ostvarenih obroka po gradovima i županijama kumulativno kroz četiri promatrane godine provedbe programa. Podaci su normalizirani u odnosu na procijenjeni broj osoba u riziku od siromaštva za pojedini grad i županiju. Za tu svrhu korišteni su podaci o prostornoj razdiobi rizika od siromaštva izračunati kroz projekt Državnog zavoda za statistiku i Svjetske banke te procjene kretanja broja stanovnika po gradovima i županijama Državnog zavoda za statistiku.

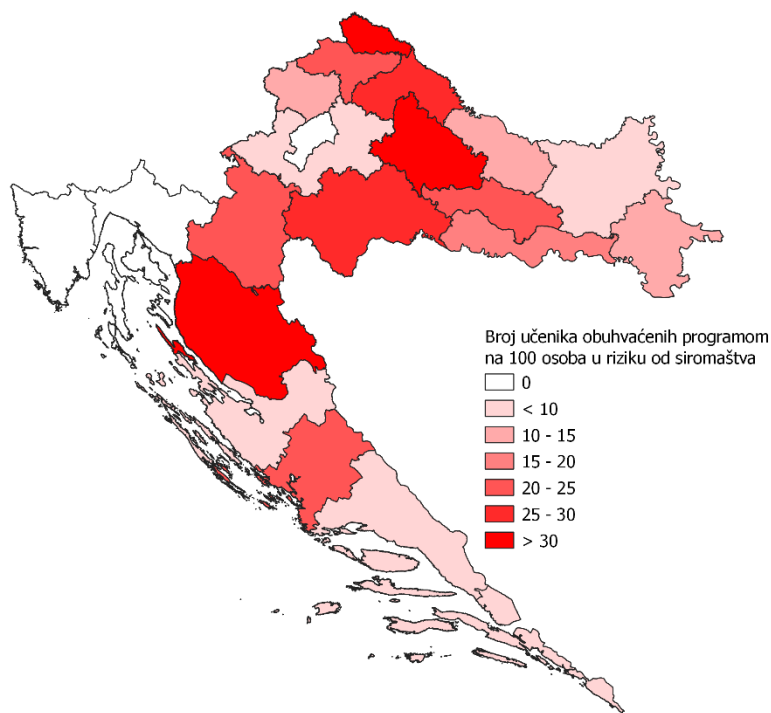
Među korisnicima sredstava u pravilu postoji prostorno preklapanje gradova i županije, odnosno gotovo svi uključeni gradovi nalaze se unutar županije koja je također korisnik sredstava (izuzetak je jedino Makarska) te većina uključenih županija ima na svom području barem jedan grad koji je korisnik programa (izuzeci su Dubrovačko-neretvanska i Krapinsko-zagorska županija).

Kako bi se mogli usporediti podaci za projekte provedene na dvije različite razine lokalne i regionalne samouprave, izvršene su dvije zasebne analize:

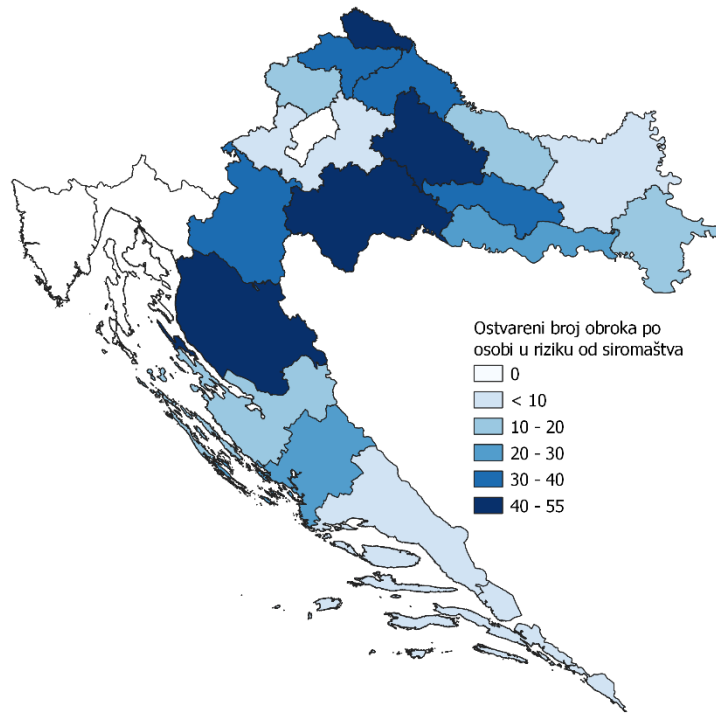
- Analiza s agregiranim podacima po županijama, pri čemu su podaci projekata čiji su korisnici bili gradovi pridruženi županijama u kojima se nalaze, a procjena broja osoba u riziku od siromaštva izvršena je na razini županije;
- Analiza po korisnicima programa, pri čemu su gradovi korisnici isključeni iz računanja broja osoba u riziku od siromaštva za područje županije izvan tih gradova.

Rezultati prve analize s agregiranim podacima po županijama prikazani su na slikama 29. i 30. S obzirom na direktnu korelaciju broja uključenih učenika i broja ostvarenih obroka obje karte prikazuju istu sliku prostorne razdiobe po pokazateljima uspješnosti. Uzevši u obzir normalizaciju podataka po broju osoba u riziku od siromaštva, uočljivo je da najbolje pokazatelje imaju županije središnje Hrvatske te Ličko-

senjska županija, odnosno na tim je područjima najveći udio djece u riziku od siromaštva bio obuhvaćen programom školske prehrane. Udaljavanjem prema istočnim i južnim dijelovima zemlje taj udio opada što, pogotovo u slučaju Slavonije gdje je i najveća stopa rizika od siromaštva, ukazuje na potrebu jače usmjerenosti sredstava iz FEAD-a najpotrebitijima u ova područja.

Slika 29. Broj učenika obuhvaćenih programom po županijama

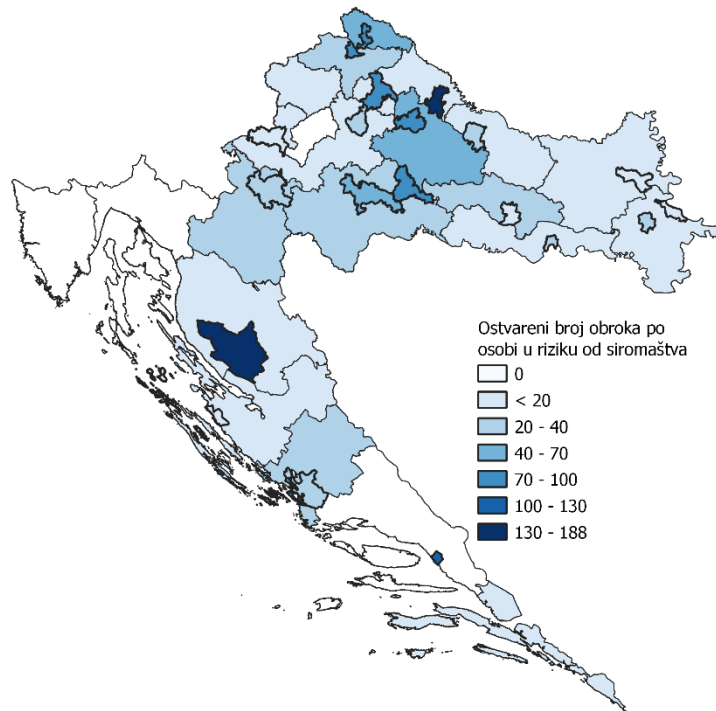

Slika 30. Broj ostvarenih obroka po županijama

Unatoč načelno dobroj slici iskorištenosti fondova EU-a na ovim područjima ovakvi rezultati ukazuju na potrebu dublje analize jer općenita slika uspješnosti korištenja sredstava može zamaskirati lošije rezultate po pojedinim programima te je potrebno poraditi na kapacitetima za pripremu i provođenje projekata kako bi se najugroženijim osobama na područjima s najvišim stopama rizika od siromaštva osigurala potrebna pomoć.

Druga analiza u kojoj su gradovi korisnici sredstava isključeni iz razmatranja potreba i pokazatelja uspješnosti pokazuje slične rezultate, dodatno naglašavajući koncentraciju gradova i županija s najboljim pokazateljima u središnjoj Hrvatskoj i Ličko-senjskoj županiji.

Izdvajanje gradova iz razmatranja pokazatelja na županijskoj razini ukazuje i na činjenicu da su pokazatelji gradskih projekata u pravilu bolji od pripadajućih županija, ali i općenito od pokazatelja na županijskim razinama. U najvećoj mjeri to je zasigurno posljedica činjenice da je rizik od siromaštva izraženiji u ruralnim sredinama pa je i veći udio djece u riziku od siromaštva, a realizacija je takvih projekata teža s obzirom na veličinu područja i ograničene kapacitete.

Slika 31. Broj ostvarenih obroka po gradovima i županijama korisnicima

Prostorna analiza podrške pružene kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz FEAD-a – „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“

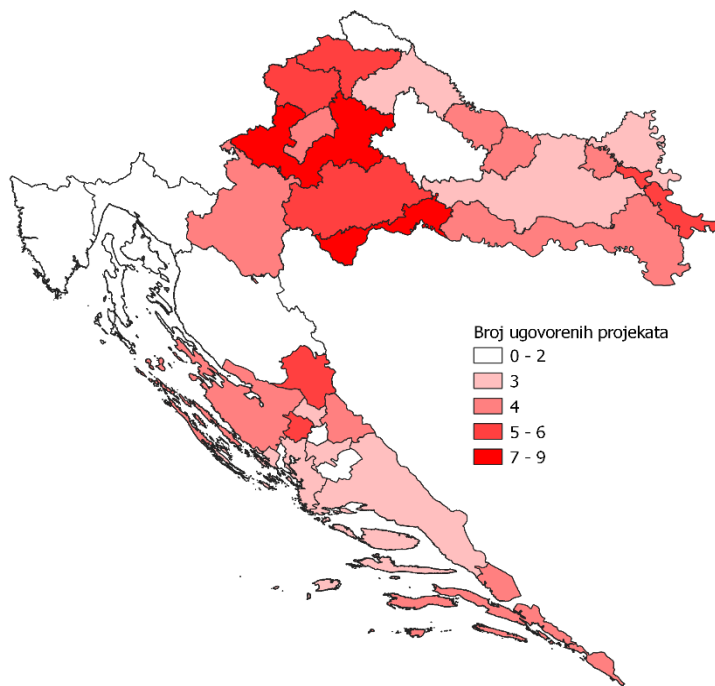
Kroz dva poziva za dodjelu bespovratnih sredstava „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ sklopljeno je ukupno 54 ugovora s 32 korisnika. Korisnici programa bile su humanitarne udruge, a pojedini projekti pokrili su različita geografska područja – od područja jednog grada ili općine do područja više županija te područja više gradova ili općina u različitim županijama. Stoga je za potrebe prostorne analize bilo potrebno mapirati prostorni obuhvat svakog pojedinog projekta odnosno povezati projekte s jedinicama lokalne i regionalne samouprave na kojima su projekti provedeni. Pri tom je važno napomenuti da detaljni podaci o razdiobi sredstava unutar projekta nisu bili dostupni kroz raspoloživa izvješća već je za područje obuhvata svakog pojedinog projekta uzeto područje deklarativno navedeno u izvješću o provedbi projekta. Svi daljnji izračuni u svrhu prostorne analize pretpostavljaju jednaku dostupnost pomoći svim potrebitim osobama s tako definiranog područja.

Kao i kod prethodne analize za sve jedinice lokalne i regionalne samouprave izračunat je broj osoba u riziku od siromaštva korištenjem podataka prostorne razdiobe rizika od siromaštva izračunatim kroz projekt Državnog zavoda za statistiku i Svjetske banke te procjene kretanja broja stanovnika po gradovima i županijama Državnog zavoda za statistiku.

Zatim je izvršeno prostorno povezivanje obuhvata projekata s podacima o broju osoba u riziku od siromaštva po jedinicama lokalne i regionalne samouprave kako bi se odredio broj osoba u riziku od siromaštva na području na koje se odnosi svaki pojedini projekt.

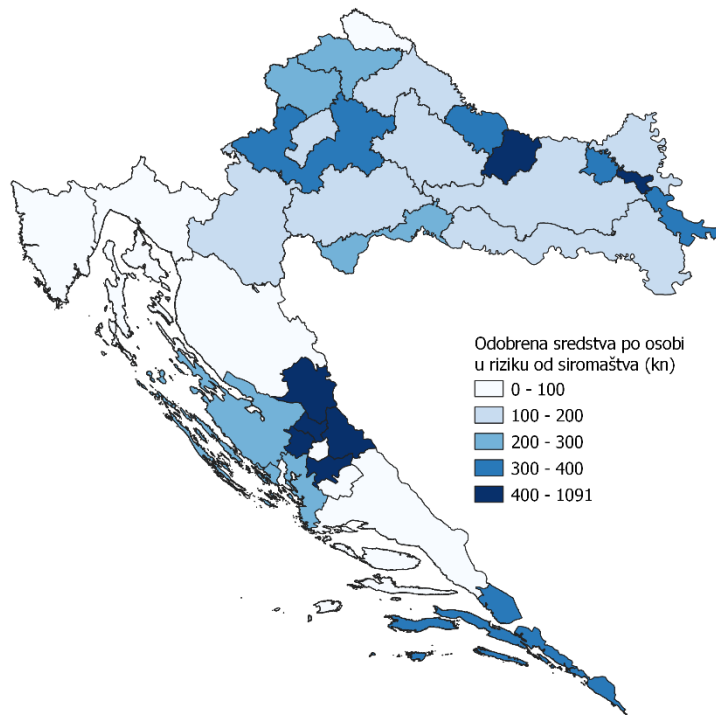
Agregacijom tih podataka te provedenim prostornim presijecanjem obuhvata projekata izrađena je karta prostorne razdiobe broja ugovorenih projekata te odobrenih sredstava po osobi u riziku od siromaštva što je uzeto kao pokazatelj rezultata provedbe projekata.

Slika 32. Prostorna razdioba broja ugovorenih projekata

Pri tom granice područja s jedinstvenim vrijednostima ne prate striktno ni granice županija ni granice gradova već su definirane prostornim preklapanjima obuhvata različitih projekata.

Pogled na broj ugovorenih projekata ukazuje da je najveći broj projekata ugovoren u središnjem dijelu zemlje što je donekle i posljedica metodologije (veći broj prostorno preklapajućih projekata dovodi do ovakvog rezultata) te ne mora značiti proporcionalan utjecaj na kvalitetu života potrebitih osoba. Stoga je kao glavni pokazatelj rezultata provedbe uzeta razdioba odobrenih sredstava normalizirana po procijenjenom broju osoba u riziku od siromaštva (Slika 33.) koja daje znatno ujednačeniju sliku te se može zaključiti da su u prostornom smislu korištena sredstva relativno ravnomjerno raspoređena, sukladno potrebama na pojedinom području uz pojedinačna odstupanja koja ne pokazuju značajniju prostornu korelaciju. I u ovom slučaju se, kao i kod poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ ističu projekti koncentrirani na manja područja odnosno usmjereni na pojedine gradove i njihova prigradska naselja, koji imaju proporcionalno najveći utjecaj na kvalitetu života potrebitih osoba na područjima provedbe projekata.

Slika 33. Prostorna razdioba odobrenih sredstava po osobi u riziku od siromaštva

Ključni nalaz

- Uzevši u obzir normalizaciju podataka po broju osoba u riziku od siromaštva, uočljivo je da najbolje pokazatelje imaju županije središnje Hrvatske te Ličko-senjska županija, odnosno na tim je područjima najveći udio djece u riziku od siromaštva bio obuhvaćen programom školske prehrane. Udaljavanjem prema istočnim i južnim dijelovima zemlje taj udio opada što, pogotovo u slučaju Slavonije gdje je i najveća stopa rizika od siromaštva, ukazuje na potrebu jače usmjerenosti sredstava iz FEAD-a u ova područja.
- Kod osiguravanja hrane i osnovne materijalne pomoći od strane humanitarnih organizacija u sklopu FEAD-a, u prostornom smislu korištena su sredstva relativno ravnomjerno raspoređena, sukladno potrebama na pojedinom području uz pojedinačna odstupanja koja ne pokazuju značajniju prostornu korelaciju.

6.1.4 KOHERENTNOST

EVALUACIJSKO PITANJE 13. U kojoj mjeri provedba aktivnosti projekata financiranih iz FEAD-a doprinosi nacionalnim ciljevima smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti? Kakva je uloga FEAD projekata u okviru nacionalnog sustava za smanjenje siromaštva?

Strateški dokumenti na nacionalnoj razini

Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH (2014. – 2020.)

Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.) ključni je nacionalni dokument kojim se nastoji razviti sustavan i zajednički pristup svih relevantnih dionika u rješavanju problema siromaštva i socijalne isključenosti te sprječavanju novih pojava siromaštva i socijalne isključenosti. Strategija predstavlja sliku postojećeg stanja siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj te navodi uzroke koji su doveli do tog stanja. Strategijom se također ističu najranjivije skupine društva izložene siromaštvu i socijalnoj isključenosti te definiraju glavni prioriteti i ciljevi borbe protiv siromaštva u razdoblju 2014. – 2020. godine koje je relevantno za razdoblje ove evaluacije. Taj se dokument također usklađuje s aktualnom europskom i međunarodnom politikom kao i s dokumentima na europskoj i međunarodnoj razini.

Svrha je same Strategije postići osiguravanje minimalnog životnog standarda najugroženijeg dijela stanovništva te osigurati uvjete za sprječavanje novih pojava siromaštva i socijalne isključenosti. Ciljevi te strategije usklađeni su s ciljevima Europske strategije za pametan, održiv i uključiv rast – Europa 2020. Programske aktivnosti Strategije usmjerile su se na **tri prioriteta i njima pridodane ciljeve**:

1. Osiguravanje uvjeta za uspješnu borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu
  - Smanjenje broja osoba u riziku od siromaštva za 150.000 stanovnika
  - Povećanje udjela populacije u dobi 30 – 34 sa završenim tercijarnim obrazovanjem za 35 %
  - Smanjenje stope nezaposlenosti i nedovoljnog sudjelovanja na tržištu rada
  - Smanjenje udjela populacije koja rano napusti školovanje
2. Osiguravanje uvjeta za sprječavanje nastanka novih kategorija siromašnih, kao i smanjenje broja siromašnih i socijalno isključenih osoba
  - Omogućavanje kvalitetnih i dostupnih usluga za djecu te poticaji za visoko obrazovanje i cjeloživotno učenje, kao i osiguravanje kvalitetnih socijalnih usluga za sve građane
  - Stvaranje mogućnosti za podizanje stope zaposlenosti radno sposobnih osoba te podizanje zapošljivosti skupina u nepovoljnom položaju
  - Razvoj stambene politike te sprječavanje beskućništva
  - Razvijanje inovativnih programa, razvoja novih vještina te veće korištenje EU fondova
3. Uspostavljanje koordiniranog sustava potpore skupinama u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti te sustava praćenja i evaluacije
  - Uspostavljanje koordinacije i suradnje na svim razinama
  - Osiguravanje kvalitetne analize i istraživanja.

Za navedena tri prioriteta i pripadajuće ciljeve Strategija predviđa aktivnosti u okviru **osam strateških područja**: obrazovanje i cjeloživotno učenje, zapošljavanje i pristup zapošljavanju, stanovanje i

dostupnost energije, pristup socijalnim naknadama i uslugama, pristup zdravstvenom sustavu, skrb o starijim osobama, borba protiv zaduženosti i financijska neovisnost te uravnoteženi regionalni razvoj.

Djeca i mladi kao jedna od najugroženijih skupina u RH prepoznati su putem poziva na financiranje projekata „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva”, čije su aktivnosti financirane iz Fonda europske pomoći za najpotrebitije. Aktivnost osiguravanja školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva koja se provodi putem projekata financiranih iz FEAD-a u velikoj mjeri pridonosi ostvarenju nekoliko ciljeva Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020. Ta aktivnost FEAD projekata ima svoj doprinos u sklopu cilja smanjenja broja osoba u riziku od siromaštva zbog smanjenja financijske opterećenosti roditelja takve djece, međutim jasno je da uz mjeru osiguravanja školske prehrane treba također pratiti i niz ostalih mjera kako bi se pomoglo potrebitoj djeci i obiteljima. Također, kako potrebna osnovnoškolska djeca ne bi prerano napustila svoje obrazovanje, aktivnost osiguravanja školske prehrane također doprinosi tom cilju Strategije. Aktivnost podjele školske prehrane pridonosi i cilju omogućavanja kvalitetnih i dostupnih usluga za djecu te korištenja EU fondova u području socijalne uključenosti. Nadalje, aktivnosti osiguravanja tehničke pomoći za same partnerske organizacije poput stručnog usavršavanja i nabave IT opreme izravno pridonose ciljevima razvijanja novijih programa i razvoja novih vještina, kao i omogućavanja kvalitetnih i dostupnih socijalnih usluga, međutim potrebno je napomenuti da tehnička pomoć nije bila dostupna u posljednja dva Poziva (školska godina 2018./2019. i 2019./2020.) za osiguravanje školske prehrane obuhvaćena ovom evaluacijom.

Humanitarna pomoć u obliku hrane i materijalne pomoći osigurava se također sredstvima iz FEAD-a u sklopu poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći”, čime se cilja ublažavanje najgorih oblika siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći najpotrebitijim osobama. Aktivnosti humanitarnih organizacija koje su provodile projekte u sklopu FEAD-a odnosile su se na podjelu hrane i osnovne materijalne pomoći te osiguravanje tehničke pomoći za same organizacije, a jasno je da takve aktivnosti u velikoj mjeri pridonose ciljevima Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti. Aktivnosti FEAD projekata izravno pridonose cilju smanjenja broja siromašnih i osoba u riziku od siromaštva te smanjenja nejednakosti u društvu zbog osiguravanja besplatnih obroka i materijalne pomoći koja može u velikoj mjeri rasteretiti izdatke potrebitih osoba te pridonijeti njihovom izlasku iz siromaštva i povećanju socijalne uključenosti. Kao i osiguravanje školske prehrane, aktivnost podjele hrane i osnovne materijalne pomoći ima svoju relevantnost za potrebite osobe, ali kao jedina mjera nije dovoljna za značajniji doprinos, već zahtjeva sustavno djelovanje različitih sustava i aktivnosti. Aktivnosti osiguravanja tehničke pomoći za same partnerske organizacije također imaju velik doprinos ciljevima smanjenja siromaštva i razvoja novih vještina.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020. (OPULJP) je plansko-programski dokument koji za cilj ima doprinijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Operativnim programom razrađena su ulaganja u četiri temeljna područja: mjere za potporu pristupu održivom i kvalitetnom zapošljavanju, osiguravanje adekvatno usklađenih znanja i vještina s potrebama tržišta rada, aktivnosti vezane uz socijalno uključivanje te potporu javnoj upravi i civilnom društvu.

Prioritetna os 2: Socijalno uključivanje tog programa za cilj ima potporu socijalno osjetljivim skupinama koje se nalaze u nepovoljnom položaju u pristupu zapošljavanju te pristupu održivim i visokokvalitetnim uslugama zdravstvene skrbi. Nadalje, ciljevi su razvoj socijalnih usluga u zajednici koje

doprinosu općoj zapošljivosti, unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja te promicanje usklađivanja rada i obiteljskog života kroz razvoj novih i poboljšanje kvalitete postojećih socijalnih usluga u zajednici. U svrhu olakšavanja pristupa zapošljavanju ova os za cilj ima i promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te društvene ekonomije i ekonomije solidarnosti.

Aktivnosti Prioritetne osi 2 provode se kroz **tri ključna investicijska prioriteta** koja su usmjerena na aktivnu uključenost, pristup zdravstvenim i socijalnim uslugama i promicanje društvenog poduzetništva:

- 9.i Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti – obuhvaća dva specifična cilja:
  - 9.i.1 Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina i borba protiv svih oblika diskriminacije
  - 9.i.2 Jačanje aktivnog uključivanja kroz implementaciju integriranih projekata za obnovu 5 nerazvijenih pilot područja
- 9.iv Poboljšanje pristupa pristupačnim, održivim i visokokvalitetnim uslugama, uključujući usluge zdravstvene skrbi i socijalne usluge od općeg interesa – obuhvaća dva specifična cilja:
  - 9.iv.1 Održivo poboljšanje pristupa zdravstvenoj skrbi u nerazvijenim područjima i za ranjive skupine te promocija zdravlja
  - 9.iv.2 Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije
- 9.v Promicanje društvenog poduzetništva i strukovne integracije u društvenim poduzećima te socijalne ekonomije i ekonomije solidarnosti radi olakšavanja pristupa zapošljavanju – uz jedan specifični cilj:
  - 9.v.1 Povećanje broja i održivosti društvenih poduzeća i njihovih zaposlenika.

Aktivnosti osiguravanja školske prehrane te podjele hrane i materijalne pomoći koje se provode u sklopu FEAD-a u velikoj se mjeri nadopunjuju na intervencije Prioritetne osi 2. Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali u pogledu socijalnog uključivanja stavio je naglasak na poboljšanje kvalitete postojećih socijalnih usluga u zajednici, na čije se aktivnosti FEAD nadograđuje pružajući hranu i osnovne materijalne potrepštine za najpotrebitije, što se ne osigurava aktivnostima financiranim putem ESF-a. Međutim, zasigurno bi njihova efikasnost i komplementarnost bila još veća kad bi se sve intervencije koje za cilj imaju socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva provodile u sklopu istog programa kako bi bile što usklađenije i kako bi se nadopunjavale u još većoj mjeri. Takve bi postavke doprinijele boljoj suradnji nadležnih tijela te bi se lakše kontrolirale same partnerske organizacije i krajnji korisnici. U skladu s tim, Europski socijalni fond Plus (ESF+) i pripadajući Operativni program već će u sljedećem programskom razdoblju obuhvaćati aktivnosti financirane iz ESF-a i FEAD-a kako bi se postiglo koherentnije djelovanje prema najpotrebitijima te kako bi njihove aktivnosti imale još veći značaj.

Strateški dokumenti na lokalnoj razini

Županijske razvojne strategije do 2020.

Analiza županijskih razvojnih strategija koje se odnose na relevantno razdoblje do 2020. godine pokazala je da sve županije u svojim strategijama imaju određeni strateški cilj koji se odnosi na razvijanje ljudskih

resursa te unaprjeđenje kvalitete života. Također, sve su se županije pod svojim prioritetima dotakle razvoja sustava socijalne skrbi i unaprjeđenja socijalnih usluga, a većina ih putem samih mjera namjerava aktivnosti usmjeriti na smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti te na unaprjeđenje sustava socijalne skrbi. Ipak, nekoliko županija svoje mjere isključivo usmjeruje na unaprjeđenje sustava socijalne skrbi, bez isticanja siromaštva, ranjivih skupina ili socijalne isključenosti kao koncepata (Dubrovačko-neretvanska, Ličko-senjska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska, Zadarska županija).

Tablica 43. Odredbe županijskih razvojnih strategija do 2020. u području smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti

Županija	Strateški cilj	Prioritet	Mjera
Bjelovarsko-bilogorska županija	Unaprjeđenje društvene infrastrukture i povećanje kvalitete života	Razvoj socijalne infrastrukture	Razvoj socijalne skrbi, poboljšanje uvjeta života osoba s invaliditetom i umirovljenika
Brodsko-posavska županija	Jačanje ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	Povećanje dostupnosti i kvalitete pružanja usluga u sustavu socijalne skrbi	Socijalno uključivanje i razvoj socijalnih usluga
Dubrovačko-neretvanska županija	Poboljšati kvalitetu života i osnažiti ljudski i društveni kapital	Unaprjeđenje kvalitete i dostupnosti društvenih usluga	Unaprjeđenje sustava socijalne skrbi
Istarska županija	Razvoj ljudskih resursa i visoka kvaliteta života	Poboljšanje sustava socijalne skrbi te promocija socijalnog blagostanja	Socijalno uključivanje osoba kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost
Karlovačka županija	Unaprjeđenje kvalitete života	Unaprjeđenje i dostupnost društvenih usluga stanovništvu	Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti
Koprivničko-križevačka županija	Povećati učinkovitost ljudskih potencijala i poboljšati društveni standard	Razvoj socijalnih usluga	Socijalno uključivanje ugroženih skupina
Krapinsko-zagorska županija	Razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje kvalitete života	Dostupna i otvorena socijalne skrb	Razvoj novih oblika podrške osobama kojima prijete socijalna isključenost i siromaštvo
Ličko-senjska županija	Razvoj društvene infrastrukture i ulaganje u ljudske resurse	Modernizacija društva, stvaranje uvjeta za naseljavanje mladih obitelji	Unaprjeđenje socijalne infrastrukture te jačanje izvaninstitucionalne socijalne skrbi
Međimurska županija	Dobrobit stanovništva	Poboljšanje kvalitete života skupina u osjetljivom položaju	Socijalno uključivanje ugroženih skupina
Osječko-baranjska županija	Unaprjeđenje kvalitete života	Unaprjeđenje i razvoj sustava socijalne skrbi	Podrška aktivnostima u radu sa socijalno osjetljivim skupinama te borba protiv siromaštva
Požeško-slavonska županija	Povećati kvalitetu življenja kroz održiv regionalni razvoj	Jačanje društvenih djelatnosti	Poticanje razvoja socijalne skrbi

Primorsko-goranska županija	Razvoj ljudskih potencijala i povećanje kvalitete života	Unaprjeđenje socijalne sigurnosti i jačanje socijalne uključenosti	Socijalno uključivanje osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti
Sisačko-moslavačka županija	Unaprjeđenje kvalitete života	Unaprjeđenje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva	Potpora sustavu socijalne skrbi, pomoć socijalno ugroženim skupinama
Splitsko-dalmatinska županija	Poboljšati kvalitetu življenja uz održivo korištenje prirodnih resursa	Poboljšanje društvene infrastrukture i unaprjeđenje usluga	Unaprjeđenje socijalne kohezije i razvoj održivih socijalnih infrastruktura, sustava i usluga
Šibensko-kninska županija	Razvijene i dostupne društvene usluge i sadržaji	Povećanje kvalitete socijalnih usluga i borba protiv socijalne isključenosti	Razvoj socijalnih usluga uz poboljšanje njihove dostupnosti, socijalna integracija ranjivih skupina
Varaždinska županija	Razvoj ljudskih potencijala i povećanje kvalitete života	Unaprjeđenje sustava socijalne skrbi i osiguranje socijalnog blagostanja	Promicanje i integracija ranjivih skupina u društvo te povećanje dostupnosti socijalnih usluga
Virovitičko-podravska županija	Unaprjeđenje kvalitete života i razvoj ljudskih resursa	Jačanje društvenih djelatnosti	Razvoj socijalne skrbi na regionalnoj razini
Vukovarsko-srijemska županija	Razvijeni ljudski potencijali i visoka kvaliteta života	Razvoj društvene kohezije	Unaprjeđenje socijalnih usluga za ranjive skupine društva
Zadarska županija	Povećanja i uravnotežena kvaliteta života	Razvijena društvena infrastruktura i usluge	Poboljšan i teritorijalno ujednačen sustav socijalne skrbi
Zagrebačka županija	Razvijati ljudske resurse i unaprijediti upravljanje razvojem	Unaprjeđenje socijalnih usluga	Unaprjeđenje sociozdravstvene skrbi osoba u potrebi
Grad Zagreb	Unaprjeđenje kvalitete življenja	Socijalna integracija lokalnih zajednica	Unaprjeđivanje skrbi o ranjivim skupinama

Aktivnosti financirane iz FEAD-a koje se odnose na osiguravanje školske prehrane za potrebitu djecu, osiguravanje hrane i osnovne materijalne pomoći za najpotrebitije te tehničku pomoć u velikoj mjeri doprinose regionalnim ciljevima borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti koji su istaknuti putem županijskih razvojnih strategija do 2020. godine u Republici Hrvatskoj. Projekti financirani sredstvima FEAD-a provedbom aktivnosti izravno pridonose borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, što se u strategijama navodi kao najčešća mjera na koju će se staviti naglasak u području unaprjeđenja kvalitete života. Tim se aktivnostima širi spektar socijalnih usluga nadopunjujući postojeće aktivnosti koje se provode u regionalnim i lokalnim zajednicama zajedno pridonoseći unaprjeđenju sustava socijalne skrbi, što je također jedan od glavnih ciljeva regionalnog strateškog okvira.

Ključni nalazi

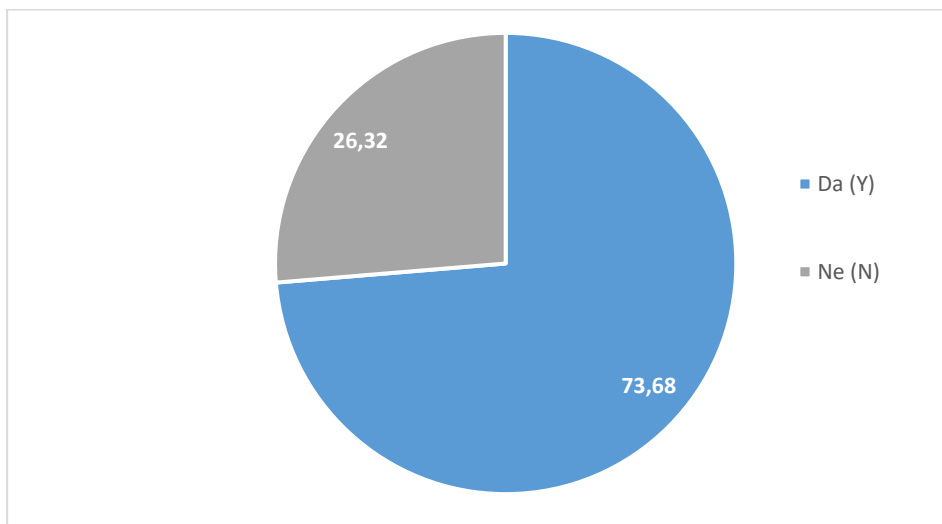
- Provedba aktivnosti projekata financiranih iz FEAD-a u velikoj mjeri doprinosi nacionalnim ciljevima Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH (2014. – 2020.). te se komplementarno nadograđuje na intervencije Prioritetne osi 2 Socijalno uključivanje Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali koja se više fokusira na povećanje kvalitete postojećih socijalnih usluga.

- Aktivnosti FEAD projekata imaju velik doprinos regionalnim ciljevima borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti koji su istaknuti u županijskim razvojnim strategijama, nadopunjujući postojeće aktivnosti koje se provode u lokalnim zajednicama, čime se proširuje spektar socijalnih usluga na nacionalnoj i regionalnoj razini.

EVALUACIJSKO PITANJE 14. U kojoj mjeri je provedba popratnih mjera usklađena sa podjelom pomoći paketa hrane/osnovne materijalne pomoći?

U okviru ovog evaluacijskog pitanja cilj je bio procijeniti u kojoj je mjeri provedba popratnih aktivnosti bila komplementarna s podjelom paketa humanitarne pomoći, odnosno ispitati jesu li partnerske organizacije i prije provodile slične aktivnosti i imaju li kapacitete za provedbu popratnih mjera uz mjere podjele paketa hrane / osnovne materijalne pomoći.

Putem ankete ispitane su partnerske organizacije jesu li i prije projekta financiranog iz FEAD-a provodili ovakav tip popratnih mjera. Isto je bilo nužno kako bi se procijenilo jesu li planirane popratne mjere rezultat poticaja u okviru poziva ili su dio redovnih aktivnosti koje provodi partnerska organizacija. Dobiveni odgovori govore kako je većina partnerskih organizacija (73,68 %) i ranije provodila ovakve tipove aktivnosti, dok ih tek četvrtina ispitanih (njih 26,32 %) nije provodila ranije.

Slika 34. Odgovor jesu li partnerske organizacije u okviru redovnih aktivnosti i/ili drugih projekata provodile popratne mjere

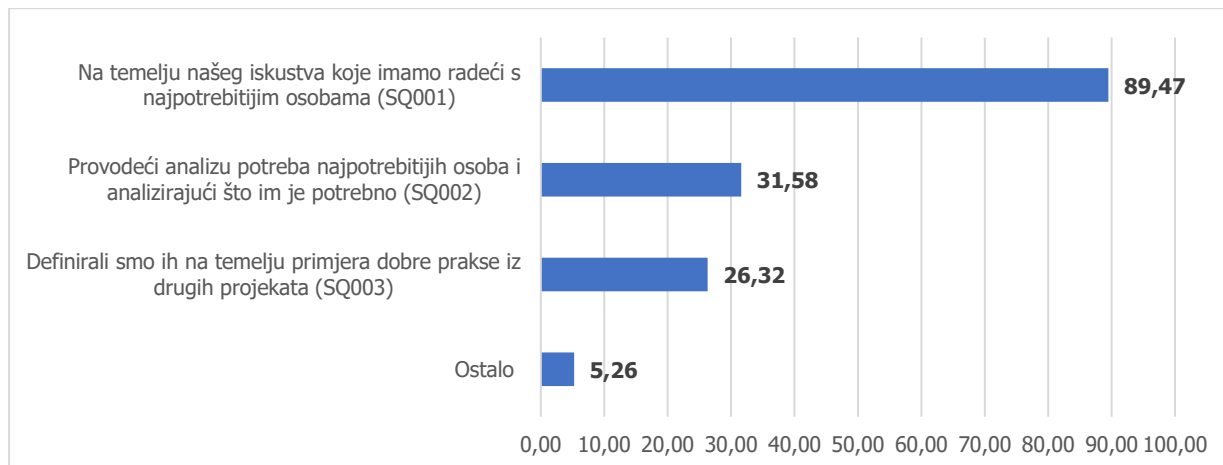
Kroz provedene intervjuje partnerske organizacije istaknule su kako su popratne mjere poput savjetovanja o ostvarivanju socijalnih prava, o osobnoj higijeni, o odgoju djece i slično redovno provodile u komunikaciji s krajnjim korisnicima te mnoge su istaknule kako iste nisu niti promatrale kao zasebne aktivnosti već su one, po njima, sastavni dio pružanja pomoći korisnicima.

One partnerske organizacije koje su istaknule da nisu dosad provodile ovakav tip popratnih mjera, naglasile su kako su iste isplanirale u projektnim prijedlozima na temelju mogućnosti koja se nudila u Pozivu za bespovratna sredstva te ih da bez toga njihovi projekti ne bi sadržavali.

U okviru provedene ankete ispitano je također i kako su partnerske organizacije planirale popratne mjere, odnosno jesu li one bile usklađene s potrebama krajnjih korisnika i, ako da, kako. Rezultati ankete

pokazuju kako su one u najvećoj mjeri koristile vlastito iskustvo vezano za potrebe svojih korisnika (89,47 %), dok je tek trećina ispitanih (31,58 %) istaknula kako je provela analizu potreba u tijeku pripreme projektne dokumentacije u okviru koje je ispitala korisnike što bi im bilo potrebno od dodatnih usluga.

Slika 35. Odgovor kako su partnerske organizacije definirale popratne mjere u okviru projekata

Usklađenost popratnih mjera može se potvrditi također i kroz način kako su se provodile popratne aktivnosti. Analiza je pokazala kako se većina popratnih aktivnosti provodila usporedno s aktivnostima podjele hrane, odnosno podjele osnovne materijalne pomoći. Izrađeni tiskani materijali u okviru popratnih mjera, kao što su letci, brošure, kuharice i slično, dijelili su se krajnjim korisnicima zajedno s paketima humanitarne pomoći. Osim toga, individualna savjetovanja koja su provodile neke partnerske organizacije odvijala su se u prostoru i za vrijeme podjele humanitarne pomoći. Tek su se edukacije i radionice, koje su neke partnerske organizacije provodile, organizirale i održavale van vremena podjele paketa pomoći, no na njih su korisnici bili pozivani tijekom podjele pomoći.

Ključni nalazi

- Većina je partnerskih organizacija i prije u sklopu redovnih aktivnosti ili drugih projekata provodila popratne mjere koje su provodile u okviru FEAD projekta.
- Također, većina popratnih aktivnosti provodila se usporedno s aktivnostima podjele hrane, odnosno podjele osnovne materijalne pomoći kako bi se osigurala maksimalna učinkovitost vezana za sudjelovanje krajnjih korisnika u istima.

6.1.5 DODANA VRIJEDNOST

EVALUCIJSKO PITANJE 15. Postoji li, i ako da, kakva dodana vrijednost koja je rezultirala provedbom projekata financiranih iz FEAD-a (u kontekstu obuhvata krajnjih korisnika, uloge u sustavima smanjenja siromaštva, procesima podjele pomoći...)?

Poziv „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“

Najveći broj provoditelja projekata ističe kako je zahvaljujući sredstvima FEAD-a značajno povećan obuhvat osoba kojima je dodijeljena pomoć (u nekim slučajevima obuhvat se više nego utrostručio). Uglavnom svi provoditelji projekata imaju uhodane modalitete dodjele paketa pomoći (hrana i higijena) koji se nisu mijenjali u tijeku provedbe projekata. Kod dijela korisnika sredstva FEAD-a osigurala su kontinuitet u podjeli pomoći potrebitima (odnosi se na period trajanja samih projekata) nasuprot povremenoj dodjeli pomoći koja se odvija bez financijske podrške FEAD-a.

Nastavno na kontinuitet dodjele pomoći, koji je podrazumijevao i češći kontakt s istim osobama, a osobito popratne mjere koje su omogućile neki vid druženja, dio ispitanika ističe kako je upravo taj moment omogućio adekvatniji odgovor na potrebe korisnika jer su korisnici osjetili da mogu otvoreno govoriti i o drugim potrebama, zbog čega se stvarala veća povezanost. Na te druge potrebe odgovoreno je savjetima, upućivanjem na druga socijalna prava kojih korisnici nisu bili svjesni ili povezivanjem s drugim osobama/subjektima koji su mogli pružiti potrebnu podršku, što bi izostalo da se podrška zadržala na sporadičnoj dodjeli pomoći. Osim navedenog, u jednom su primjeru edukativne radionice za zdravstvenu skrb djece kao popratna mjera rezultirale idejom za nove tematske radionice (radionice druženja i tjelesnih vježbi za majke i bebe) koje se odvijaju i dalje, a koje su dovele i do povećanja svijesti o potrebi za javnim prostorom za dojenje i presvlačenje beba, što je također realizirano.

Neki od ispitanika ističu da su temeljem provedbe projekta bolje prepoznati od nekih donatora, lokalnih vlasti i zajednice. Provedba projekata unutar ovog Poziva izgradila je kapacitete nekih od organizacija (primarno upravljačke i provedbene), zbog čega je došlo do povezivanja i suradnje s drugim JLS-ovima ili otvaranja novih ograna. Suradnja je u nekim slučajevima nastavljena, planiraju se zajednički projekti ili se oni već i provode. Ističe se i kako je provedba ovih projekata osvijestila javnost o različitim vidovima podrške koja se pruža potrebitima. Dio ispitanika navodi kako je provedbom projekta uspio značajno povećati bazu svojih korisnika.

Poziv „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“

Veći dio ispitanika navodi kako se u njihovim sredinama provode slične mjere financirane iz državnog proračuna te ističu kako sredstva FEAD-a nadopunjuju nacionalne programe pomoći. Jedan sudionik intervjuja ističe kako su ranije rezervirana sredstva iz gradskog proračuna za školsku prehranu, a zahvaljujući sredstvima FEAD-a, mogla biti prenamijenjena za druge potrebe kako bi se osigurali bolji materijalni uvjeti u školi. Drugi ističu kako su ova sredstva osigurala da baš sva djeca mogu dobiti obrok u školi. S obzirom na to da socijalni programi JRLS-ova imaju cenzuse, odnosno prihodi kućanstva definiraju se kao kriterij za ostvarivanje prava na različite oblike pomoći među kojima je i pomoć za prehranu učenika u osnovnim školama, sredstva FEAD-a omogućila su da i djeca u potrebi, a kod koje nije zadovoljen taj kriterij, imaju osiguran obrok. Na taj način istovremeno i roditelji mogu preusmjeriti sredstva planirana za prehranu djece na druge potrebe.

Dio ispitanika navodi da je došlo do povećanja kvalitete i raznolikosti školskih obroka. Kao dodana vrijednost navodi se i smanjenje diskriminacije i stigmatizacije djece u školi, s obzirom da je više djece imalo mogućnost dobivanja školskih obroka i da su se samim time više međusobno družila, te povećanje socijalne uključenosti, odnosno smanjenje socijalne depriviranosti djece iz socijalno ugroženih obitelji.

Dugoročna dodana vrijednost projekta osiguravanja školskih obroka za djecu u vidu, primjerice, poboljšanja zdravlja, a time i kvalitete života djece, odnosno smanjenja nejednakosti u zdravlju i posljedično manje potrebe za zdravstvenim uslugama, zbog objektivnih ograničenja ne može biti istražena, već se samo pretpostavlja. Dio ispitanika istaknuo je važnost školske prehrane za psihofizički rast i razvoj djece, postizanje boljih rezultata u školi i veću koncentraciju, osobito imajući u vidu da je nekoj djeci školski obrok jedini obrok u danu.

Ključni nalazi

- Oba Poziva rezultirala su dodanim vrijednostima. Najznačajnija dodana vrijednost Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ višestruko je veći obuhvat krajnjih korisnika u usporedbi s obuhvatom bez podrške FEAD-a (povećanje je, doduše, ograničenog vijeka te se odnosi samo na vrijeme trajanja projekta). Uz navedeno, Poziv je doprinio identifikaciji drugih potreba krajnjih korisnika na koje je također odgovoreno, povećanoj prepoznatljivosti provoditelja projekata kod donatora, lokalnih vlasti i zajednice, izgradnji kapaciteta organizacija koje su provodile projekte, jačem povezivanju i međusobnoj suradnji organizacija te suradnji s drugim JLS-ovima.
- Dodana vrijednost Poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ primarno je povećanje obuhvata djece koja su korisnici školske kuhinje, čime je smanjena diskriminacija i stigmatizacija djece. Spomenuto povećanje kvalitete i raznolikosti školskih obroka pozitivno utječe na psihofizički rast i razvoj djece, postizanje boljih rezultata u školi i bolju koncentraciju.

7. Preporuke na hrvatskom i engleskom jeziku

Preporuke

Preporuka 1: Proširivanje ciljnih skupina aktivnosti FEAD-a

Na temelju nalaza u okviru relevantnosti, predlaže se da se poseban fokus u narednom razdoblju stavi i na dodatne krajnje korisnike, konkretno osobe s invaliditetom i Rome kao skupine kojima je potrebno pridati veću pozornost u kontekstu Republike Hrvatske.

Preporuka 2: Izmjena prijavnog obrasca kako bi se jasnije definirali kriteriji odabira

Postojeći prijavni obrazac u okviru pozivima FEAD-a pokazao se kao manjkav, posebno analizirajući dijelove vezane za kriterije odabira krajnjih korisnika. Predlaže se uređivanje prijavnog obrasca tako omogućava prijaviteljima da definiraju tipove kriterija na temelju postavljenih pokazatelja od strane MROSP-a te posebnog dijela gdje bi mogli dodatno postaviti svoje specifične kriterije za odabir krajnjih korisnika, način njihova mjerenja te izvore provjere za iste. Standardiziranjem tog pitanja u obrascu na način da se jasno traže svi ovi elementi dovest će do kvalitetnijeg definiranja kriterija te do standardizacije u načinu prikazivanja i osjenjivanja kriterija odabira.

Preporuka 3: Izraditi na razini OP-a listu kriterija za odabir krajnjih korisnika

U okviru analize bilo je vidljivo da su partnerske organizacije različito tumačile pojedine kriterije kao i da je bilo velikih razlika između kriterijima u pojedinim projektima. Predlaže se da Upravljačko tijelo FEAD-a izradi listu kriterija za odabir krajnjih korisnika koji se mogu koristiti u samim projektima uz davanje mogućnost za razvijanje dodatnih kriterija od strane partnerskih organizacija kojima će se pokriti specifične potrebe lokalne zajednice.

Preporuka 4: Standardizacija paketa humanitarne pomoći

Analiza je pokazala kako su postojale značajne razlike u sadržaju i vrijednosti humanitarnih paketa koji su se dijelili, neki čak i u okviru istih lokalnih zajednica. U okviru evaluacije preporučuje se standardizacija paketa hrane i osnovne materijalne pomoći te definiranje standardne jedinice hrane i osnovne materijalne pomoći kako bi one jednako vrijedile za sve prijavitelje.

Preporuka 5: Povećanje iznosa za administrativne troškove prijavitelja

Preporučuje se da Upravljačko tijelo na temelju rastućih potreba razmisli o mogućnostima revidiranja postotka iznosa za administrativne troškove partnerskih organizacija (ukoliko je moguće u okviru Uredbe EU) ili pružanja mogućnosti da se financiraju još neki dodatni troškovi (poput plaća osoba koje rade na provedbi projekata) koji doprinose boljem upravljanju i izvještavanju u okviru projekta. Većina ispitanih partnerskih organizacija ocijenila je nedostatnim postojeći iznos.

Preporuka 6: Uvođenje vaučera za dodjelu humanitarne pomoći

Preporučuje se uvođenje papirnatih ili elektroničkih vaučera kao dodatnog sredstva dodjele humanitarne pomoći za najpotrebitije kako bi se smanjila stigmatizacija krajnjih korisnika, kako bi se povećala mogućnost njihovog izbora samih proizvoda te kako bi se efikasnije pratili izdaci partnerskih organizacija i krajnjih korisnika.

Preporuka 7: Povećanje trajanja projekata u okviru FEAD-a

Kako bi se smanjio administrativni teret i tijela u SUK OP FEAD i partnerskih organizacija, predlaže se da se u okviru svih poziva FEAD-a poveća trajanje projekata sa 12 na 36 mjeseci. Time bi se osigurao kontinuitet potpore kroz jedan projekt na jednoj lokaciji, smanjio teret pripreme natječaja, objavljivanja istog i ocjenjivanja projekata kao i smanjio teret za partnerske organizacije u pripremi projektnih prijedloga. Vidljivo je kroz analizu da većina partnerskih organizacija u obje vrste intervencija kroz pozive su isti.

Preporuka 8: Prilagodba maksimalnog iznosa potpore

Preporučuje se prilagođavanje maksimalnog iznosa visine potpora ovisno o potrebama samog prijavitelja, kako bi dodatne skupine najpotrebitijih bile obuhvaćene primanjem takvih oblika pomoći. Konkretno, prijedlog je da se omogući veći iznos potpore koja će se dodjeljivati u odnosu na maksimalne visine potpore koje su bile postavljene u okviru promatranih poziva.

Preporuka 9: Izmjena načina planiranja i provedbe popratnih mjera

Evaluacija je pokazala kako postojeći način provedbe popratnih mjera nije dovoljno učinkovit zbog malog iznosa sredstva raspoloživih za iste kao i zbog fokusa partnerskih organizacija na podjeli humanitarne pomoći u okviru projekta. U okviru ove evaluacije preporuča se ili omogućavanje proširenje popratnih mjera te povećanje postotka koji će se odnositi na popratne mjere u samim FEAD projektima. Ili, kao druga mogućnost ukoliko prvo nije moguće, preporučuje se provođenje posebnih poziva u sklopu ESF+ za aktivnosti popratnih mjera usmjerene prema krajnjim korisnicima FEAD-a, dok bi se podjela hrane i osnovne materijalne pomoći provodila zasebno i bila fokusirana samo na podjelu humanitarne pomoći.

Recommendations

Recommendation 1: Expand the target groups of FEAD activities

Based on the findings within the relevance, it is proposed that special focus in the coming period be placed on additional end users, specifically people with disabilities, Croatian war veterans and Roma as groups that need more attention in the context of the Republic of Croatia.

Recommendation 2: Modify the project application form to more clearly define the selection criteria

The existing application form under the FEAD calls proved to be deficient, in particular analyzing the sections related to the end-user selection criteria. It is proposed to edit the application form so that applicants can define the types of criteria for the selection of end users, based on defined criteria from MB and criteria that define based on specific needs in local community, the method of their measurement and the sources of verification for the same. By standardizing the flow of questions in the form in a way that all these elements are clearly sought, it will lead to a better definition of the criteria and to standardization in the way of presenting and shading the selection criteria.

Recommendation 3: Develop at the OP level a list of criteria for selection of end users

Within the analysis, it was evident that the partner organizations interpreted certain criteria differently and that there were large differences between the criteria in individual projects. It is proposed that the FAED Management Body develop a list of criteria for selecting end-users that can be used in the projects themselves while providing the opportunity to develop additional criteria by partner organizations to cover the specific needs of the local community.

Recommendation 4: Standardization of humanitarian aid packages

The analysis showed that there were significant differences in the content and value of the humanitarian packages that were shared, some even within the same local communities. As part of the evaluation, it is recommended to standardize food and basic material assistance packages and to define a standard food and basic material assistance unit so that they are equally valid for all applicants.

Recommendation 5: Increase the amount for the applicant's administrative costs

It is recommended that the Managing Authority, based on growing needs, consider the possibility of revising the percentage of administrative costs of partner organizations (if possible under the EU Regulation) or providing the possibility to finance some additional costs (such as salaries of project staff) contribute to better project management and reporting. Most of the surveyed partner organizations assessed the existing amount as insufficient.

Recommendation 6: Introduce vouchers for humanitarian aid

It is recommended to introduce paper or electronic vouchers as an additional means of allocating humanitarian aid to the most deprived in order to reduce stigmatization of end users, to increase their choice of products and to more effectively monitor expenditures of partner organizations and end users.

Recommendation 7: Increase the duration of projects under FEAD

In order to reduce the administrative burden and bodies in SUK OP FEAD and partner organizations, it is proposed to increase the duration of projects from 12 to 36 months within all FEAD calls. This would ensure the continuity of support through one project at one location, reduce the burden of tender preparation, publication and evaluation of projects as well as reduce the burden for partner organizations in the preparation of project proposals. It is evident through the analysis that most partner organizations in both types of interventions through calls are the same.

Recommendation 8: Adjust the maximum amount of support

It is recommended that the maximum amount of aid be adjusted according to the needs of the applicant, so that additional groups of the most deprived are covered by receiving such forms of assistance.

Recommendation 9: Change the way of planning and implementation of accompanying measures

The evaluation showed that the existing way of implementing accompanying measures is not effective enough due to the small amount of funds available for them as well as due to the focus of partner organizations on the distribution of humanitarian aid within the project. As part of this evaluation, it is recommended to either allow for an extension of the accompanying measures and to increase the percentage that will relate to the accompanying measures in the FEAD projects themselves. Or, as an alternative, if the former is not possible, it is recommended to conduct special calls under the ESF + for accompanying measures aimed at FEAD end-users, while the distribution of food and basic material assistance would be carried out separately and focused only on the distribution of humanitarian aid.

8. Izvještaj rada i uključenosti projektnog tima

8.1 Uloge članova projektnog tima

Ponuditelj WYG Savjetovanje d.o.o. izvršava 100 % ugovora o javnoj nabavi. Navedeni stručnjaci vršili su aktivnosti potpore pri izradi Početnog izvješća i detaljne metodologije provedbe ugovora, kao i potpore pri izradi dijelova Završnog izvješća koja se odnosi na primjenu provedenih kvantitativnih metoda s preporukama i zaključcima te na aktivnosti vezane za projektni zadatak, tj. potporu pri provedbi istraživanja i analize.

Projektni tim ključnih stručnjaka predstavljen je prilikom procesa nabave te se Početnim izvješćem prikazala njihova uloga. No osim ključnih stručnjaka u provedbu aktivnosti uključeni su bili i neključni, kratkoročni stručnjaci iz WYG Savjetovanja d.o.o. U provedbi ove evaluacije koristio se značajan broj baza podataka te je potrebna potpora prilikom pripremanja baza za analizu. Ključni su stručnjaci postavljali sve analitičke okvire i interpretirali dobivene podatke, dok su im u samim analizama pomogli neključni stručnjaci. U daljnjem tekstu prikazana je konačna formalna struktura tima s opisom uloga nakon završetka provedbe evaluacije.

Tablica 44. Formalna struktura projektnog tima

Pozicija	Ime stručnjaka	Uloga
Ključni stručnjak 1 – Stručnjak za vrednovanje i Voditelj tima	Mladen Vojković	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koordinacija projektnog tima ▪ Priprema metodologije evaluacije ▪ Izrada Početnog izvješća ▪ Koordiniranje istraživanja ▪ Analiza dobivenih podataka, definiranje zaključaka i nalaza evaluacije ▪ Izrada početnog izvješća ▪ Izrada završnog evaluacijskog izvješća
Ključni stručnjak 2 – Stručnjak za vrednovanje	Robert Babić	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Priprema metodologije evaluacije ▪ Izrada Početnog izvješća ▪ Izrada istraživačkih instrumenata ▪ Izrada plana istraživanja ▪ Koordiniranje istraživanja ▪ Analiza dobivenih podataka, definiranje zaključaka i nalaza evaluacije ▪ Izrada završnog evaluacijskog izvješća

Neključni stručnjaci	Bianka Logožar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pomoć pri analizi dobivenih podataka, definiranju zaključaka i nalaza evaluacije ▪ Pomoć pri izradi završnog evaluacijskog izvješća
	Valentina Jug	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potpora pri izradi Početnog izvješća ▪ Potpora pri pripremi metodologije evaluacije ▪ Pomoć pri izradi istraživačkih instrumenata ▪ Potpora pri izradi plana istraživanja ▪ Sudjelovanje u provedbi istraživanja ▪ Pomoć pri analizi dobivenih podataka, definiranju zaključaka i nalaza evaluacije ▪ Pomoć pri izradi završnog evaluacijskog izvješća
	Mona Manojlović	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potpora pri izradi Početnog izvješća ▪ Potpora pri pripremi metodologije evaluacije ▪ Pomoć pri izradi istraživačkih instrumenata ▪ Potpora pri izradi plana istraživanja ▪ Sudjelovanje u provedbi istraživanja ▪ Pomoć pri analizi dobivenih podataka, definiranju zaključaka i nalaza evaluacije ▪ Pomoć pri izradi završnog evaluacijskog i financijskog izvješća
	Dario Gašparić	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potpora pri izradi Početnog izvješća ▪ Potpora pri pripremi metodologije evaluacije ▪ Pomoć pri izradi istraživačkih instrumenata ▪ Sudjelovanje u provedbi istraživanja ▪ Pomoć pri analizi dobivenih podataka, definiranju zaključaka i nalaza evaluacije ▪ Pomoć pri izradi završnog evaluacijskog izvješća

	Tomislav Milošić	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sudjelovanje u provedbi istraživanja ▪ Pomoć pri analizi dobivenih podataka, definiranju zaključaka i nalaza evaluacije ▪ Pomoć pri izradi završnog evaluacijskog izvješća
	Ante Lakoš	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sudjelovanje u provedbi istraživanja – GIS prostorna analiza ▪ Pomoć pri analizi dobivenih podataka, definiranju zaključaka i nalaza evaluacije
Voditelj projekta	Dario Gašparić	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komunikacija s Naručiteljem ▪ Financijsko vođenje projekta i izrada Završnog financijskog izvješća ▪ Logistika i organizacija ▪ Koordiniranje i organizacija projektnog tima, Naručitelja i Izvršitelja

U svrhu detaljnijeg prikaza angažmana članova projektnog tima Tablica 15. prikazuje uključenost članova tima prema aktivnostima:

Tablica 45. Prikaz uključenosti članova tima prema aktivnostima

Faza / Aktivnost	Član projektnog tima
1. POČETNA FAZA	
Aktivnost 1.1. Analiza zatečenog stanja i aktivnosti u odnosu na svrhu evaluacije	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak
Aktivnost 1.2. Izrada evaluacijske metodologije Isporučevina: Početno izvješće dostavljeno Naručitelju	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak
Aktivnost 1.3. Izmjena i dopuna Početnog izvješća o provedenom vrednovanju na temelju pristiglih komentara i preporuka	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak

2. FAZA DESK ISTRAŽIVANJA	
Aktivnost 2.1. Pregled literature	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak Ante Lakoš, neključni stručnjak
3. FAZA TERENSKOG ISTRAŽIVANJA	
Aktivnost 3.1. Priprema anketa i provedba anketnog istraživanja	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak
Aktivnost 3.2. Priprema vodiča za intervju e i provedba intervju a s dionicima	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak Tomislav Milošić, neključni stručnjak
Aktivnost 3.3. Izrada studija slučaja	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Valentina Jug, neključni stručnjak
4. FAZA SINTETIZACIJE	
Aktivnost 4.1. Analiza prikupljenih podataka	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Bianka Logožar, neključni stručnjak Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak Tomislav Milošić, neključni stručnjak Ante Lakoš, neključni stručnjak
Aktivnosti 4.2. Analiza i sinteza rezultata istraživanja prema pojedinom evaluacijskom pitanju	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2
Aktivnost 4.3. Izrada nacrt a Završnog izvješća o provedenom vrednovanju	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Bianka Logožar, neključni stručnjak Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak Tomislav Milošić, neključni stručnjak

Aktivnost 4.4. Izmjena i dopuna Završnog izvješća o provedenom vrednovanju na temelju pristiglih komentara i preporuka	Mladen Vojković, voditelj tima/ključni stručnjak 1 Robert Babić, ključni stručnjak 2 Bianka Logožar, neključni stručnjak Valentina Jug, neključni stručnjak Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak Tomislav Milošić, neključni stručnjak
5. UPRAVLJANJE PROJEKTOM	
Aktivnost 5.1. Organizacija redovitih koordinacijskih sastanaka između projektnog tima i predstavnika Ministarstva rada i mirovinskoga sustava	Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, neključni stručnjak
Aktivnost 5.2. Priprema Završnog financijskog izvješća	Mona Manojlović, neključni stručnjak Dario Gašparić, Voditelj projekta

8.2 Izvještaj vremenske provedbe aktivnosti

Predviđeno razdoblje trajanja projekta odnosno razdoblje pružanja usluga bilo je 8 mjeseci od dana od obostranog potpisa Ugovora, međutim zbog prisutne epidemiološke situacije uzrokovane bolešću COVID-19 predmetni je ugovor produžen za dodatnih mjesec dana. Pristup provedbi aktivnosti temeljio se na koordiniranom korištenju stručnih resursa tijekom trajanja projekta. Prezentirani izvještaj provedbe aktivnosti u nastavku organiziran je prema Tehničkim specifikacijama i Početnom izvješću, odražavajući aktivnosti i vremenske prioritete koje je postavilo Upravljačko tijelo (Naručitelj), a u skladu je s rokovima za komentare i odobravanje obveznih izvještaja. Osim niže navedenih glavnih projektnih aktivnosti provedena je i skupina aktivnosti koja se odnosi na osiguravanje neometane provedbe projekta. Navedeno se odnosi na održavanje redovitih koordinacijskih sastanaka između projektnog tima i predstavnika Naručitelja te na pripremu Završnog financijskog izvješća.

Tablica 46. Vremenski izvještaj s aktivnostima i isporučinama

GODINA / MJESEC	2021.									
	SIJ	VELJ	OŽU	TRA	SVI	LIP	SRP	KOL	RUJ	LIS
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. POČETNA FAZA										
Aktivnost 1.1. Analiza zatečenog stanja i aktivnosti u odnosu na svrhu evaluacije										
Aktivnost 1.2. Izrada evaluacijske metodologije										
Isporučevina: Početno izvješće dostavljeno Naručitelju			▲ (15.3.)							
1.3. Izmjena i dopuna Početnog izvješća o provedenom vrednovanju na temelju pristiglih komentara i preporuka										
2. FAZA DESK ISTRAŽIVANJA										
Aktivnost 2.1. Pregled literature										
3. FAZA TERENSKOG ISTRAŽIVANJA										
Aktivnost 3.1. Priprema anketa i provedba anketnog istraživanja										
Aktivnost 3.2. Priprema vodiča za intervju i provedba intervjua s dionicima										
Aktivnost 3.3. Izrada studija slučaja										
4. FAZA SINTETIZACIJE										
Aktivnost 4.1. Analiza prikupljenih podataka										
Aktivnosti 4.2. Analiza i sinteza rezultata istraživanja prema pojedinom evaluacijskom pitanju										
Aktivnost 4.3. Izrada nacrtu Završnog izvješća o provedenom vrednovanju										
Isporučevina: Dostavljen nacrt Završnog izvješća o provedenom vrednovanju										▲
Aktivnost 4.4. Izmjena i dopuna Završnog izvješća o provedenom vrednovanju na temelju pristiglih komentara i preporuka										
Isporučevina: Završno izvješće o provedenom vrednovanju izmijenjeno je i dostavljeno Naručitelju										▲

5. UPRAVLJANJE PROJEKTOM										
Aktivnost 5.1. Organizacija redovitih koordinacijskih sastanaka između projektnog tima i predstavnika Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike										
Aktivnost 5.2. Priprema Završnog financijskog izvješća										

▲ Predaja izvješća

9. Financijsko izvješće

Ovo financijsko izvješće sastavni je dio završnog izvješća projekta „Tematska evaluacija operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć“.

Tijekom projekta realizirani su sljedeći troškovi:

Predmet nabave	Jedinica mjere:	Količina:	Ukupan trošak bez PDV-a:	PDV u HRK	Ukupan trošak s PDV-om
Tematska evaluacija operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć	usluga	1	120.000,00 kn	30.000,00 kn	150.000,00 kn

Fakturirano do 25.10.2021.				Naplaćeno do 25.10.2021.	
Objašnjenje	Osnovica	PDV	Ukupno	Ukupno	Datum plaćanja
60 % iznosa ugovorene cijene	72.000,00 kn	18.000,00 kn	90.000,00 kn	90.000,00 kn	18.05.2020.

Ostalo za fakturirati nakon 25.10.2021.			
Objašnjenje	Osnovica	PDV	Ukupno
40 % iznosa ugovorene cijene	48.000,00 kn	12.000,00 kn	60.000,00 kn

Tijekom projekta su realizirani sljedeći troškovi (bez PDV-a) koji su bili isplaćeni po sljedećoj dinamici:

- 1) 60 % iznosa ugovorene cijene nakon odobrenja Početnog izvješća od strane Naručitelja
- 2) 40 % iznosa ugovorene cijene nakon odobrenja Završnog izvješća od strane Naručitelja

Potpis autora financijskog izvješća:

Mona Manojlović

Potpis direktora:

Mladen Vojković

10. Izvršni sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku

Izvršni sažetak

U okviru ovog završnog izvješća predstavljene su ključni nalazi i preporuke tematskog vrednovanja Operativnog programa za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć (OP FEAD). Svrha ove evaluacije bila je obuhvatiti obje vrste intervencije podržane kroz FEAD - konkretno projekte provedene kroz pozive „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ (4 poziva) te „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ (2 poziva) i ocijeniti njihovu učinkovitost. Evaluacijom se nastojalo procijeniti kako je podrška pružena kroz provedbu aktivnosti projekata financiranih iz FEAD-a pridonijela ciljevima unutar OP FEAD-a.

Tematska evaluacija FEAD-a provedena je interdisciplinarnom i participativnom metodologijom koja je uključivala kvalitativne i kvantitativne metode istraživanja. Metodologija je obuhvaćala sljedeće metode: analizu literature, analizu ključnih dokumenata, statistike, kvantitativno istraživanje putem upitnika (partnerskih organizacija), provođenje intervjua s partnerskim organizacijama te provođenje teritorijalne analize. Uz navedeno, dodatno je razvijeno 4 studija slučaja projekata koji su financirani u okviru navedenih poziva FEAD-a.

Suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti jedan je od posebnih ciljeva EU-a i njenih država članica u području socijalne politike. U skladu sa strategijom Europa 2020, FEAD je uspostavljen za razdoblje od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2020. godine, a u tom je razdoblju Republika Hrvatska imala na raspolaganju sredstva u iznosu od 36,6 milijuna eura. Putem FEAD-a pružala se nefinancijska pomoć najpotrebitijim osobama, poput hrane i osnovne materijalne pomoći (kao što su odjeća, higijenski proizvodi, školski pribor i slično) te se provode aktivnosti socijalnog uključivanja usmjerene na najpotrebitije osobe.

Pozivima na financiranje „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ ciljalo se na ublažavanje najgorih oblika dječjeg siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći djeci u siromaštvu ili u riziku od siromaštva, i to u vidu podjele hrane u školama. Ciljane su skupine poziva su bila djeca koja žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva te koja su polaznici obveznog školskog programa i definirana su kao najpotrebitija prema kriterijima partnerske organizacije za redovito primanje prehrane na način na koji je školska prehrana organizirana.

Pozivima „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ ciljalo se na ublažavanje najgorih oblika siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći najpotrebitijim osobama, i to hrane i/ili osnovne materijalne pomoći. Pomoć su pružale neprofitne pravne osobe kojima je nadležni ured izdao rješenje kojim se odobrava stalno prikupljanje i pružanje humanitarne pomoći, a namijenjena je najpotrebitijim osobama samcima/obiteljima koji žive u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva, a definirani su kao najpotrebitije osobe sukladno kriterijima partnerskih organizacija.

Ključni nalazi provedene tematske evaluacije prema evaluacijskim kriterijima i pitanjima su sljedeći:

Relevantnost

Vrednovane aktivnosti osiguravanja školske prehrane za potrebitu djecu i osiguravanja hrane i osnovne materijalne pomoći za najpotrebitije u velikoj mjeri odgovaraju potrebama tih ciljnih skupina te su izrazito relevantne, poglavito s aspekta njihovog socijalnog uključivanja i izlaska iz siromaštva. Također,

aktivnosti osiguravanja školske prehrane za potrebitu djecu i osiguravanja hrane i osnovne materijalne pomoći za najpotrebitije doprinose ciljevima FEAD-a poput smanjenja siromaštva i povećanja socijalne uključenosti. Iako su provedene aktivnosti relevantne u odnosu na ciljane skupine, uviđa se potencijal za boljom regulacijom samih kriterija dodjele humanitarne pomoći kako bi oni u većoj mjeri uključivali osobe s invaliditetom i Rome kao skupine kojima bi trebalo pridati pažnju u kontekstu RH. Također, zamjetan je i prostor za povećanje spektra usluga pružanih putem aktivnosti FEAD-a sa naglaskom na borbu protiv bolesti COVID-19 te povećanje frekventnosti pružanja svih oblika pomoći.

Na temelju informacija prikupljenih analizom dostupne dokumentacije, anketnim istraživanjem i intervjuima može se ustvrditi kako je postojao određeni nivo nesnalaženja prilikom definicije kriterija u okviru četiriju Poziva za „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva”. Navedeno nije identificirano za dva Poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći” – kriteriji koje su odabrale partnerske institucije u dva Poziva relativno su slični te odražavaju potrebe krajnjih korisnika. Vidljivo je kako su se partnerske organizacije u pojedinim slučajevima susretale s izazovom definiranja jasnih, mjerljivih i relevantnih kriterija ili su sadržaj istih kriterija različito definirale. Metode na koje su se partnerske organizacije ponajviše oslanjale pri definiciji kriterija dodjele uključivale su ponajprije iskustvo u dotadašnjem radu i postojeće baze podataka, suradnju i konzultacije s partnerima u projektu i/ili razgranatim mrežama suradnika (osnovne škole, župe, volonteri). Podaci Centra za socijalnu skrb činili su također jedan od relevantnijih izvora podataka koji je korišten za identificiranje ciljnih skupina i najpotrebitijih pojedinaca ili školske djece. Usprkos tome, pojedine partnerske organizacije istaknule su nemogućnost obuhvaćanja svih osoba ili školske djece koja zadovoljavaju postavljene kriterije te, posljedično, nezadovoljstvo onih koji pravo na pomoć nisu bili u mogućnosti ostvariti.

Aktivnosti planirane i provedene u okviru vrednovanih poziva FEAD-a u potpunosti su u skladu i relevantni su u odnosu na ciljeve poziva, ciljeve operacija odnosno ciljeve OP-a FEAD. Partnerske organizacije smatraju da su planirane i provedene aktivnosti u potpunosti relevantne i nužne u odnosu na probleme i potrebe ciljanih skupina OP-a FEAD. Iako su provedene aktivnosti nužne, partnerske organizacije smatraju kako je potrebno proširiti prihvatljive aktivnosti/oblike pomoći kako bi došlo do rješavanja problema siromaštva i socijalne isključenosti najpotrebitiji.

Efikasnost

Partnerske organizacije u pozivima *Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva i Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći smatraju* da je u velikoj mjeri uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija dovelo do pojednostavljenja postupka prijave projekta kao i provedbe projekta. Također, naglašena je potreba za daljnjim pojednostavljenjem postupka kroz potrebu standardiziranja paketa hrane odnosno paketa osnovne materijalne pomoći (OMP) kao i postavljanje standardne jedinice veličine za troškove za hranu i za OMP u okviru FEAD-a. Osim toga, istaknuta je potreba povećanja prihvatljivog postotka za administrativne troškove u okviru poziva *Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći* kao i omogućavanje kupnje dostavnih vozila za dostavu hrane.

Gotovo svi provedeni projekti (31 od 32 projekta) su u manjoj ili većoj mjeri uključivali popratne mjere za krajnje korisnike. Projekti provedeni u oba poziva u najvećoj mjeri su uključivali aktivnosti vezane za savjetovanje/edukaciju o prehrani putem letaka, brošuri i kuharica (njih 59,5%) te savjetovanje putem letaka i brošura/edukaciju o financijskoj pismenosti (njih 43,7%). Iako su mjere provedene sukladno planu u okviru projekta, gotovo polovica ispitanih partnerskih organizacija (47,37%) ocjenjuje provedbu

popratnih mjera tek djelomično uspješnom, više od jedne petine (21,5%) niti uspješnom niti neuspješnom te njih 10% djelomično neuspješnom. Razlozi slabije djelotvornosti mogu se pronaći u samom neadekvatnom planiranju popratnih mjera, nedostatnim sredstvima za većim obim aktivnosti u okviru popratnih mjera, slabijem interesu i motivaciji krajnjih korisnika za uključivanje kao i nedostatnom sustavu praćenja djelotvornosti provedenih mjera.

Na razini troškovne efikasnosti zaključeno je kako definirana cijena jednog školskog obroka po učeniku iznosi 5,47 kn što je u skladu s prosječnom cijenom dnevnog obroka učenika prema Studiji o ekonomskoj implementaciji okvira EU sheme Jamstva za djecu. Postoje velike cjenovne razlike između korisnika koji su dijelili pomoć u obliku hrane i osnovne materijalne pomoći, no ona je opravdana količinom hrane koja je podijeljena. Prosječne cijene namirnica i materijalnih potrepština odgovaraju tržišnim cijenama, ali postoje odstupanja.

Partnerske organizacije u okviru projekta koristili 4 različita modaliteta podjele humanitarne pomoći: podjela paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru, dostava obroka odnosno paketa humanitarne pomoći u dom krajnjih korisnika, pučka kuhinja i socijalna samoposluga. Velika većina partnerskih organizacija koristila više modaliteta pomoći, posebno u kombinaciji podjela paketa humanitarne pomoći u distributivnom centru te dostava paketa u dom krajnjih korisnika, koji su bili najčešći oblici podjele humanitarne pomoći. Sve partnerske organizacije su već ranije provodile iste modalitete podjele humanitarne pomoći odnosno obroka hrane, tako da u okviru provedenih projekata nije došlo do nikakvih inovacija u smislu modaliteta podjela pomoći. Određeno slabije zadovoljstvo frekventnošću i modalitetima podjele pomoći je identificirano kod partnerskih organizacija.

Efektivnost

Zajednički pokazatelji u pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ ujednačeni su nakon prvog poziva i otada se prate pokazatelji ostvarenja i rezultata za podijeljenu pomoć u hrani u vidu ukupnog broja podijeljenih obroka i ukupnog broja učenika koji su primili obrok. Kroz četiri poziva pokazalo se da korisnici bolje planiraju broj učenika nego broj obroka. U pozivu „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ provedene su dvije faze u kojima su pokazatelji bili ujednačeni. Pratili su se pokazatelji ostvarenja i rezultata za podijeljenu pomoć u hrani i podijeljenu osnovnu materijalnu pomoć. U ovom pozivu bolje je planiran broj osoba koji će primiti pomoć u obliku hrane nego materijalnu pomoć. Provedene aktivnosti u oba poziva zasigurno su važan dio borbe protiv siromaštva, međutim utjecaj aktivnosti na ublažavanje siromaštva teško se može izmjeriti.

Zbog nepostojanja sustava praćenja krajnjih korisnika i njihovih socijalnih statusa na kraju projekta nije moguće zaključiti jesu li popratne mjere dovele do boljeg socijalnog uključivanja korisnika projekta. Većina provedenih popratnih mjera odnosi se na savjetovanja o prehrani, savjetovanja o financijskoj pismenosti te savjetovanja o osobnoj higijeni i zdravlju što i nema potencijal da doprinese socijalnom uključivanju već tek aktivnosti individualnog savjetovanja po pitanjima socijalnih prava, koje su se u manjoj mjeri provodile u okviru projekata.

Odabir ciljnih skupina u značajnoj mjeri odgovara ciljevima FEAD-a te društvenim skupinama koje su na europskoj razini prepoznate kao najpotrebitije. One društvene skupine koje nisu posebno navedene kao ciljne, a u riziku su od siromaštva, su žene i djelomično djeca (osim djece osnovnoškolske dobi) te obitelji doseljenika. Iako se razlozi njihovog izostavljanja ne mogu sa sigurnošću utvrditi, prijavitelji naglašavaju neadekvatnost maksimalnog iznosa potpore koji otežava, i u praksi onemogućuje uključivanje svih najpotrebitijih društvenih skupina.

Detaljnom analizom kriterija odabranih od strane partnerskih organizacija primjetno je kako je načelo nediskriminacije u potpunosti ugrađeno u iste. Poštovanju načela dodatno doprinosi procedura odobravanja kriterija od strane Posredničkog tijela koje vrši kontrolu prije odobravanja financiranja. Na temelju iskaza provoditelja projekata može se zaključiti da su se prilikom odabira krajnjih korisnika poštovala načela ravnopravnosti spolova i sprječavanja diskriminacije. Postupci odabira ocijenjeni su kao transparentni, što je dodatan faktor koji osigurava poštovanje načela. Iz informacija prikupljenih polustrukturiranim intervjuima primjetno je kako su partnerske organizacije modalitetima podjele pomoći osigurale dostojanstvenost i dostupnost pomoći osjetljivim skupinama (osobito osobama iz ruralnih krajeva, osobama s invaliditetom i školskoj djeci).

Koherentnost

Provedba aktivnosti projekata financiranih iz FEAD-a u velikoj mjeri doprinosi nacionalnim ciljevima Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH (2014. – 2020.). te se komplementarno nadograđuje na intervencije Prioritetne osi 2 Socijalno uključivanje Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali koja se više fokusira na povećanje kvalitete postojećih socijalnih usluga. Aktivnosti FEAD projekata imaju velik doprinos regionalnim ciljevima borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti koji su istaknuti u županijskim razvojnim strategijama, nadopunjujući postojeće aktivnosti koje se provode u lokalnim zajednicama, čime se širi spektar socijalnih usluga na nacionalnoj i regionalnoj razini.

Što se tiče popratnih mjera, većina partnerskih organizacija je i prije u sklopu redovnih aktivnosti ili drugih projekata provodila popratne mjere koje su provodili u okviru FEAD projekta. Također većina popratnih aktivnosti se provodila usporedno sa aktivnostima podjele hrane odnosno podjele osnovne materijalne pomoći kako bi se osigurala maksimalna učinkovitost vezana za sudjelovanje krajnjih korisnika u istima.

Dodana vrijednost

Obje intervencije rezultirale su dodanim vrijednostima. Najznačajnija dodana vrijednost intervencije „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ višestruko je veći obuhvat krajnjih korisnika u usporedbi s obuhvatom bez podrške FEAD-a (povećanje je, doduše, ograničenog vijeka te se odnosi samo na vrijeme trajanja projekta). Uz navedeno, Pozivi su doprinijeli identifikaciji drugih potreba krajnjih korisnika na koje je također odgovoreno, povećanoj prepoznatljivosti provoditelja projekata kod donatora, lokalnih vlasti i zajednice, izgradnji kapaciteta organizacija koje su provodile projekte, jačem povezivanju i međusobnoj suradnji organizacija te suradnji s drugim JLS-ovima. Dodana vrijednost intervencije „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“ primarno je povećanje obuhvata djece koja su korisnici školske kuhinje, čime je smanjena diskriminacija i stigmatizacija djece. Spomenuto povećanje kvalitete i raznolikosti školskih obroka pozitivno utječe na psihofizički rast i razvoj djece, postizanje boljih rezultata u školi i bolju koncentraciju.

Executive summary

This final report presents the key findings and recommendations of the thematic evaluation of the Operational Program for Food and or Basic Material Assistance (OP FEAD). The purpose of this evaluation was to cover both types of interventions supported through FEAD - specifically projects implemented through the calls "Providing school meals for children at risk of poverty" (4 calls) and "Poverty alleviation by providing assistance to the most deprived by distributing food and / or basic material assistance" (2 calls) and evaluate their effectiveness. The evaluation sought to assess how the support provided through the implementation of FEAD funded project activities contributed to the objectives within the Operational Program.

The thematic evaluation of FEAD was conducted using an interdisciplinary and participatory methodology that included qualitative and quantitative research methods. The methodology included the following methods: literature analysis, analysis of key documents, statistics, quantitative research through questionnaires (partner organizations), conducting interviews with partner organizations and conducting territorial analysis. In addition, 4 case studies of projects funded under these FEAD calls have been further developed.

Combating poverty and social exclusion is one of the specific objectives of the EU and its Member States in the field of social policy. In accordance with the Europe 2020 strategy, FEAD was established for the period from 1 January 2014 to 31 December 2020, and in that period the Republic of Croatia had allocation of the amount of EUR 36.6 million. The FEAD provided non-financial assistance to the most deprived persons, such as food and basic material assistance (such as clothing, hygiene products, school supplies, etc.) and carried out social inclusion activities aimed at the persons in need.

Calls for funding "Providing school meals for children at risk of poverty" aimed to alleviate the worst forms of child poverty by providing non-financial assistance to children in poverty or at risk of poverty, in the form of food distribution in schools. The target groups of calls were children living in poverty or at risk of poverty and are defined as most needed according to the criteria of the partner organization.

The calls "Alleviation of poverty by providing assistance to the most deprived persons by distributing food and/or basic material assistance aimed at alleviating the worst forms of poverty by providing non-financial assistance to the persons in need, namely food and/or basic material assistance. Assistance was provided by humanitarian organisations to which the competent office issued a decision approving provision of humanitarian aid, intended for persons and families in poverty or at risk of poverty, and defined as the persons in need according to partner organization.

The key findings of the conducted thematic evaluation according to the evaluation criteria and questions are the following:

Relevance

The evaluated activities of providing school meals for children in need and providing food and basic material assistance to the most deprived largely correspond to the needs of these target groups and are extremely relevant, especially from the aspect of their social inclusion and alleviating from poverty. Also, the activities of providing school meals for children in need and providing food and basic material assistance for the most deprived contribute to the goals of FEAD such as poverty reduction and increased social inclusion. Although the implemented activities are relevant in relation to the target groups, there is a potential for better regulation of the criteria for granting humanitarian aid so that they include more people with disabilities and Roma people as groups that should be given attention in the Croatian context. Also, there is a noticeable space for increasing the range of services provided through FEAD activities with an emphasis on the fight against coronavirus and increasing the frequency of providing all forms of assistance.

Based on the information gathered from the analysis of available documentation, surveys and interviews, it can be established that there was a certain level of confusion in defining the criteria under the four Calls for "Providing school meals for children at risk of poverty". This was not identified for the two Calls for poverty alleviation by providing assistance to the most deprived persons through food distribution and / or basic material assistance - the criteria selected by the partner institutions in the two Calls are relatively similar and reflect the needs of end-users. It is evident that partner organizations have in some cases faced the challenge of defining clear, measurable and relevant criteria or have defined the content of the same criteria differently. The methods that the partner organizations relied on the most when defining the award criteria included primarily experience in previous work and existing databases, cooperation and consultations with project partners and/or extensive networks of collaborators (primary schools, parishes, volunteers). Data from the Center for Social Welfare were also one of the more relevant data sources used to identify target groups and the individuals in need or school children. Nevertheless, some partner organizations pointed out the impossibility of including all persons or school children who meet the set criteria and, consequently, the dissatisfaction of those who were not able to exercise the right to assistance.

The activities planned and implemented within the evaluated FEAD calls are fully consistent and relevant in relation to the objectives of the call, the objectives of the operations and the objectives of the OP FEAD. Partner organizations consider that the planned and implemented activities are fully relevant and necessary in relation to the problems and needs of the target groups of the FEAD OP. Although the implemented activities are necessary, the partner organizations consider it necessary to expand the eligible activities/forms of assistance in order to address the problem of poverty and social exclusion most needed.

Efficiency

Partner organizations in the calls Provide school meals for children at risk of poverty by providing assistance to the most deprived by distributing food and/or basic material assistance believe that the introduction of simplified cost options has greatly simplified the project application process and project implementation. Also, the need for further simplification of the procedure was emphasized through the need to standardize the food package or basic material assistance package as well as the establishment of a standard unit of size for food costs and for basic material assistance within the FEAD. In addition, the need to increase the eligible percentage for administrative costs under the Poverty Alleviation call was provided by providing assistance to the most deprived persons by distributing food and/or basic material assistance, as well as enabling the purchase of food delivery vehicles.

Almost all implemented projects (31 out of 32 projects) to a greater extent included accompanying measures for end users. Projects implemented in both calls mostly included activities related to nutrition counselling through brochure and leaflets/ education (59.5% of them) and financial literacy counselling through brochure and leaflets / education (43.7% of them). Although the measures were implemented in accordance with the project plan, almost half of the surveyed partner organizations (47.37%) assess the implementation of accompanying measures only partially successful, more than one fifth (21.5%) neither successful nor unsuccessful, and 10% partially unsuccessful. Reasons for lower effectiveness can be found in the inadequate planning of accompanying measures, insufficient funds for a larger scope of activities within accompanying measures, weaker interest and motivation of end users for involvement as well as insufficient system for monitoring the effectiveness of implemented measures.

At the level of cost efficiency, it was concluded that the defined price of one school meal per student is HRK 5.47, which is in line with the average price of a daily meal per student according to the Study on Economic Implementation of the EU Guarantee for Children. There are large price differences between beneficiaries who shared food aid and basic material aid, but it is justified by the amount of food

distributed. Average prices of groceries and material supplies correspond to market prices, but there are deviations.

Partner organizations within the project used 4 different modalities of humanitarian aid distribution: distribution of humanitarian aid packages in the distribution center, delivery of meals or humanitarian aid packages to the home of end users, soup kitchen and social self-service. The vast majority of partner organizations used several modalities of assistance, especially in the combination of distribution of humanitarian aid packages in the distribution center and delivery of packages to the home of end users, which were the most common forms of humanitarian aid distribution. All partner organizations have previously implemented the same modalities of humanitarian aid distribution or food rations, so that within the implemented projects there have been no innovations in terms of modalities of aid distribution. Some lower satisfaction with the frequency and modalities of aid distribution was identified in partner organizations.

Effectiveness

The common indicators in the call "Providing school meals for children at risk of poverty" are uniform after the first call and since then the indicators of achievement and results for distributed food aid in the form of the total number of distributed meals and the total number of students who received a meal are monitored. Through four calls, it was shown that users plan the number of students better than the number of meals. In the call "Poverty alleviation by providing assistance to the most deprived persons by distributing food and / or basic material assistance", two phases were carried out in which the indicators were uniform. Performance and performance indicators for distributed food assistance and distributed basic material assistance were monitored. In this call, the number of people who will receive food assistance is better planned than material assistance. The activities carried out in both calls are certainly an important part of the fight against poverty, but real impact of activities on poverty alleviation is hard to measure.

Due to the lack of a monitoring system for end users and their social status at the end of the project, it is not possible to conclude whether the accompanying measures have led to better social inclusion of project beneficiaries. Most of the accompanying measures relate to nutrition counselling, financial literacy counselling and counselling on personal hygiene and health, which has no potential to contribute to social inclusion, but only individual counselling activities on social rights issues, which were carried out to a lesser extent within projects.

The selection of target groups significantly corresponds to the goals of FEAD and social groups that are recognized at the European level as the most needed. Those social groups that are not specifically listed as targets and are at risk of poverty are women and partly children (except primary school children) and immigrant families. Although the reasons for their omission cannot be determined with certainty, the applicants emphasize the inadequacy of the maximum amount of support, which makes it difficult, and in practice impossible, to include all the social groups in need.

A detailed analysis of the criteria selected by the partner organizations shows that the principle of non-discrimination is fully embedded in them. Compliance with the principles is further enhanced by the procedure for approving the criteria by the Intermediate Body, which exercises control before approving funding. Based on the testimonies of the project implementers, it can be concluded that the principles of gender equality and prevention of discrimination were respected in the selection of end users. Selection procedures were assessed as transparent, which is an additional factor that ensures compliance with the principles. From the information gathered through the semi-structured interviews, it is noticeable that the partner organizations ensured the dignity and accessibility of assistance to vulnerable groups (especially people from rural areas, people with disabilities and school children) through the modalities of aid distribution.

Coherence

The implementation of the activities of projects financed from the FEAD largely contributes to the national goals of the Strategy for Combating Poverty and Social Exclusion in the Republic of Croatia (2014-2020). and is complementary to the interventions of Priority Axis 2 Social Inclusion of the Operational Program Effective Human Resources, which focuses more on increasing the quality of existing social services. The activities of FEAD projects make a major contribution to the regional goals of combating poverty and social exclusion highlighted in county development strategies, complementing existing activities carried out in local communities, thus expanding the range of social services at the national and regional levels.

In terms of accompanying measures, most partner organizations have previously implemented accompanying measures as part of regular activities or other projects as part of the FEAD project. Also, most of the accompanying activities were carried out in parallel with the activities of food distribution or distribution of basic material assistance in order to ensure maximum efficiency related to the participation of end users in them.

Added value

Both interventions resulted in added value. The most significant added value of the intervention "Poverty alleviation by providing assistance to the most deprived people by distributing food and / or basic material assistance" is many times higher coverage of end users compared to coverage without FEAD support (increase is, however, limited in duration and applies only to duration project). In addition, the intervention contributed to the identification of other needs of end users that were also responded to, increased visibility of project implementers with donors, local authorities and the community, capacity building of organizations that implemented projects, stronger networking and cooperation with other LGUs. The added value of the intervention "Providing school meals for children at risk of poverty" is the primary increase in the coverage of children who are users of the school kitchen, which reduces discrimination and stigmatization of children. The mentioned increase in the quality and variety of school meals has a positive effect on the psychophysical growth and development of children, achieving better results in school and better concentration.

11. Prilozi

11.1 Popis izvora podataka

1. Statistički podaci, analize i istraživanja o siromaštvu u Hrvatskoj i EU
2. Pozivi, ugovori s partnerskim organizacijama i završni izvještaji projekata
3. Analizirani odgovori partnerskih organizacija dobivenih u okviru anketa
4. Odgovori iz intervjua sa predstavnicima partnerskih organizacija
5. Pozivi, ugovori s partnerskim organizacijama i završni izvještaji projekata iz kojih se javno vide definirani kriteriji za odabir krajnjih korisnika
6. OP za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć za razdoblje 2014. – 2020.
7. Godišnja izvješća o provedbi OP za hranu i/ili osnovnu materijalnu pomoć za razdoblje 2014. – 2020.
8. Podaci o krajnjim korisnicima zadobiveni od partnerskih organizacija
9. OPULJP 2014 – 2020 i godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a
10. Relevantni strateški dokumenti na nacionalnoj razini kao i na regionalnim/lokalnim razinama za razdoblje 2014. – 2020.

11.2 Popis provedenih intervjua

Naziv humanitarne organizacije	Termin intervjua
Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb	9.9.2021.
Gradsko društvo Crvenog križa Split	13.9.2021.
Gradsko društvo Crvenog križa Slatina	10.8.2021.
Caritas župe Sv. Ante Knin	30.8.2021.
Caritas Dubrovačke biskupije	9.8.2021.
Humanitarna udruga „Rijeka ljubavi“ Osijek	20.8.2021.
Gradsko društvo Crvenog križa Čakovec	31.8.2021.
Humanitarna udruga „Duga“ Vukovar	18.8.2021.
Hrvatski Crveni križ	26.8.2021.
Caritas Sisačke biskupije	23.8.2021.
Caritas Varaždinske biskupije	16.8.2021.

Naziv grada ili županije	Termin intervjuja
Sisačko-moslavačka županija	12.8.2021.
Vukovarsko-srijemska županija	23.8.2021.
Grad Virovitica	19.8.2021.
Međimurska županija	31.8.2021.
Šibensko-kninska županija	29.7.2021.
Grad Slavonski Brod	7.9.2021.
Grad Makarska	6.9.2021.
Zagrebačka županija	13.8.2021.
Grad Križevci	30.8.2021.
Ličko-senjska županija	20.9.2021.

Studije slučaja	Termin intervjuja
Grad Karlovac	20.8.2021.
Grad Osijek	6.8.2021.
Kršćanska humanitarna udruga za pomoć djeci, socijalno ugroženim obiteljima i svima koji su u potrebi "Putevi milosti"	20.8.2021.
Gradsko društvo Crvenog križa Knin	24.8.2021.

11.3 Studije slučaja

„Školski obrok za svako dijete“

Grad Karlovac

1. Uvod

Naziv projekata	Školski obrok za svako dijete za školske godine 2016./2017., 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020.
Pozivi	Četiri Poziva: Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školske godine 2016./2017., 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020.
Korisnik	Grad Karlovac
Partneri	OŠ Grabrik, OŠ Banija, OŠ Mahično, OŠ „Braća Seljan“, OŠ Dragojle Jarnević, OŠ Rečica, OŠ Švarča, OŠ Dubovac, OŠ Turanj, OŠ „Skakavac“
Iznosi projekata (HRK)	2016./2017.: 185.294,78 HRK 2017./2018.: 673.724,04 HRK 2018./2019.: 845.431,72 HRK 2019./2020.: 971.225,85 HRK
Cilj projekta	Osiguravanje redovite i kvalitetne prehrane za djecu iz socijalno ugroženih obitelji u osnovnim školama u gradu Karlovcu
Glavne aktivnosti u projektu	<ul style="list-style-type: none"> • nabava hrane • priprema i podjela besplatnih obroka u školama • tehnička pomoć
Trenutačni status projekta	Završeni U tijeku šesti projekt za školsku godinu 2021./2022.

2. Priprema i provedba projekta/operacije

Na području Grada Karlovca djeluje 10 osnovnih škola koje pohađa više od 3.800 učenika, od kojih mnogi dolaze iz socijalno ugroženih obitelji i potrebna im je pomoć. Grad Karlovac u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa godinama provodi programe pomoći najsiromašnijim građanima uključujući subvencije troškova stanovanja te druge oblike socijalnih pomoći među kojima je i besplatna prehrana za školsku djecu koja dolaze iz tih socijalno ugroženih obitelji.

Međutim, posljednjih godina u gradu Karlovcu, bez obzira na to što je prisutan pad ukupnog broja djece, uočen je porast potreba za socijalno osjetljive skupine djece. Kako postoje cenzusi primanja za one obitelji koje mogu ostvarivati pomoć iz gradskog programa, to je dovelo do situacije u kojoj velik broj djece, iako dolazi iz siromašnijih obitelji, nema pravo na pomoć, prvenstveno kroz osiguravanje besplatnog obroka u školi. Kad je objavljen prvi javni poziv „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školsku godinu⁴²“ u okviru FEAD-a, Grad Karlovac vidio je to kao sjajnu priliku da zadovolji potrebe te djece i projektom nadogradi njihov socijalni program osiguravanjem besplatne prehrane u osnovnim školama.

Grad Karlovac iskusan je u pripremi i provođenju projekata financiranih iz europskih fondova. Dosada je Grad Karlovac proveo više od 90 projekata ukupne vrijednosti od preko 150 mil. kuna te je prema nekim izvorima (napomena: prema istraživanju portala gradonačelnik.hr) treći grad u Hrvatskoj po korištenju bespovratnih sredstava EU-a. Svoje iskustvo i kapacitete iskoristio je za pripremu prvog prijedloga projekta u okviru FEAD poziva koji je pripremio u suradnji s devet partnerskih osnovnih škola.

Prvi projekt za školsku godinu 2016./2017. bio je manji po obuhvatu djece jer je tek 216 djece uključeno u besplatni obrok, no u narednim godinama obimi projekata, i u smislu broja uključene djece i broja osnovnih škola, kao i iznosa bespovratnih sredstava koje su dobili samo su rasli. U trenutku pripreme ovog izvještaja Gradu Karlovcu odobren je šesti projekt u nizu za školsku godinu 2021./2022. u okviru FEAD-ovih poziva „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva“.

Grad Karlovac, kao osnivač osnovnih škola na svom području, zadužen je za pripremu projektnog prijedloga te koordiniranje svih partnera u dostavi podataka o potrebama te je u provedbi zadužen za savjetovanje škola oko kriterija odabira, savjetovanje u provedbi javne nabave za hranu, upravljanje i izvještavanje u projektu, kao i za osiguravanje vidljivosti projekta.

Osnovne škole, partneri u projektu, izrađuju kriterije za odabir djece kojima će biti pružena pomoć, provode postupke nabave, kao i pripreme obroka te dostavljaju Gradu Karlovcu podatke i dokaze o djeci koja sudjeluju u okviru projekta. Predstavnica Grada Karlovca u okviru intervjua naglasila je kako teče suradnja s partnerskim školama u provedbi: „*Oni su zaduženi za prikupljanje dokumentacije u koordinaciji s učiteljima, razrednicima koji obavještavaju roditelje. Mi im zadajemo rok, primjerice do početka školske godine ili taj deveti mjesec i oni nam moraju prikupiti dokumentaciju i vode evidencije. Znači, koordinatori u školama nam vode evidencije i meni kao ovdje u Gradu šalju te evidencije. Ja dobivam popis djece, evidencije i tablicu izvora financiranja i na taj način u principu radimo i ja šaljem izvješće. Ukoliko bude još nešto potrebno, to uvijek iskomuniciramo.*“

Postupak pripreme projektnog prijedloga, prema riječima predstavnika Grada Karlovca, u okviru FEAD-a je jednostavan. Kako se godinama priprema projektni prijedlog za ovaj poziv, sama priprema ide brzo i bez ikakvih problema. Jednako tako isti predstavnik smatra da je provedba jednostavna te da je

⁴² za školsku godinu 2016./2017.

administrativno opterećenje minimalno, pogotovo uspoređujući s nekim projektima iz drugih EU fondova.

„Jako smo zadovoljni i suradnja s kolegama iz FEAD-a i Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike je super, stvarno nemam nikakvih prigovora. Radionice, nazvati i pitati, stvarno sve pohvale. I kažem, to se tako provodi već toliki niz godina, tako da je uhodano”, pojasnila je Predstavница Grada Karlovca suradnju s PT-om OP FEAD-a.

3. Doprinosi projekta/operacije očekivanim rezultatima i ciljevima OP FEAD-a

Cilj svih promatranih projekata bio je osiguravanje redovite i kvalitetne prehrane za djecu iz socijalno ugroženih obitelji u osnovnim školama u gradu Karlovcu, odnosno osiguravanje prehrane za onu djecu koja nisu pokrivena gradskim socijalnim programom.

Kao što je navedeno, prvi projekt za školsku godinu 2016./2017. uključio je manji broj djece u besplatnu prehranu, prvenstveno zbog raspoloživog iznosa za bespovratna sredstva koja su bila raspoloživa u tom pozivu, kao i zbog činjenice da je projekt pripreman ubrzano tijekom ljeta. U prvoj godini bilo je uključeno svega 216 djece u projekt, no u narednim godinama broj djece značajno je rastao: u drugom projektu u školskoj godini 2017./2018. narastao je na 705 djece (povećanje za 226 % u odnosu na prvi projekt), u trećem za školsku godinu 2018./2019. na 825 djece (povećanje za 17 % u odnosu na drugi projekt) te u četvrtom za školsku godinu 2019./2020. na 950 djece (povećanje od 15 % u odnosu na treći projekt).

Porast broja uključene djece u besplatnu prehranu u osnovnim školama u gradu Karlovcu nije se dogodio samo zbog proširenih mogućnosti za financiranje (povećanja dostupnog iznosa bespovratnih sredstava po pozivu), već i zbog porasta potrebe kod djece uvjetovanog i promjenama u kriterijima i cenzusu. *„Otkada je zadan osnovni kriterij korisnici prava na dječji doplat, nama je to osnovni i obavezni kriterij i uz njega smo svih ovih godina još dodali kriterij 10 % onih po mišljenju stručnog suradnika i ravnatelja škole jer stvarno imamo takvih situacija gdje zbog kojekakvih životnih i obiteljskih situacija jednostavno ne uspijevamo ili ne žele roditelji uopće prikupljati dokumentaciju ili jednostavno ne možemo doći do nje. Činjenica je da otkada je povećan cenzus za ostvarivanje prava na dječji doplat 2018., nama se je znatno povećao broj djece, odnosno zainteresiranih roditelja, tako da to nismo ni mi predvidjeli u tolikom broju, što zapravo onda ide samo u prilog onoj našoj početnoj ideji zašto se je započelo s projektom i kako smo došli na ideju”,* obrazložila je povećanje broja djece predstavnica Grada Karlovca.

Broj potrebitih djece kojoj se osigurava besplatna prehrana u osnovnim školama ustalio se oko njih 950 posljednjih godina te Grad Karlovac i partneri u projektu uspijevaju u okviru FEAD poziva osigurati besplatnu prehranu svoj potrebitoj djeci.

Osim što su projekti nizom godina izravno doprinijeli ostvarivanju pokazatelja rezultata OP FEAD-a te služe kao primjer dobre prakse provedenih aktivnosti, promatrani projekti doveli su i do nekih dodanih vrijednosti koje su identificirane.

Kao prvo, primjetno je kako je projekt doprinio smanjenju oblika diskriminacije na temelju ekonomskog statusa jer sada u okviru projekta sva djeca u osnovnim školama u gradu Karlovcu koja su u ekonomski slabijem položaju imaju osiguran školski obrok. Prilikom osiguravanja obroka škole partneri osiguravaju zaštitu anonimnosti djece koja imaju pravo na besplatni obrok te svi dobivaju jednaku prehranu.

Također, partnerska organizacija naglasila je kako su sad obroci kvalitetniji i bogatiji jer osim ovog projekta provodi i nacionalni program školske prehrane. To uključuje zdravije i kvalitetnije školske obroke koji uključuju toplu hranu, voće i ostalo predviđeno programom.

Škole partneri u okviru projekata također napominju da su izgradili svoje kapacitete za pripremu i provedbu projekata kroz višegodišnji rad na istima.

4. Ključni nalazi i aspekti šire važnosti za ocjenu provedbe aktivnosti u okviru OP FEAD-a

- Projektima se uspješno osigurala potpora u obliku besplatnog školskog obroka svoj potrebitoj djeci na području grada Karlovca.
- Projekti su komplementarni socijalnom programu Grada Karlovca i nadopunjavaju one nedostatke koji se nisu riješili kroz gradski socijalni program.
- Visoka je razina zadovoljstva korisnika i partnera u okviru projekta s potporom i suradnjom s Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike u ulozi Posredničkog tijela OP FEAD-a.
- Projekti su doveli i do dodanih vrijednosti poput smanjenja diskriminacije školske djece na temelju ekonomskog statusa, izgradnje kapaciteta škola za pripremu i provedbu projekata te povećanja kvalitete školskih obroka.

„Škole jednakih mogućnosti“

Grad Osijek

1. Uvod

Naziv projekata	Škole jednakih mogućnosti za školske godine 2016./2017., 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020.
Pozivi	Četiri Poziva: Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školske godine 2016./2017., 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020.
Korisnik	Grad Osijek
Partneri	OŠ Tin Ujević, OŠ Retfala, OŠ Višnjevac, OŠ Josipovac, OŠ Ljudevita Gaja, OŠ Frana Krste Frankopana, OŠ August Šenoa, OŠ Franje Krežme, OŠ Mladost, OŠ Grigor Vitez, OŠ Ivana Filipovića, OŠ Vijenac, OŠ Jagode Truhelke, OŠ Svete Ane, OŠ Tenja, OŠ Vladimira Becića i OŠ Dobriša Cesarić.
Iznosi projekata (HRK)	2016./2017.: 388.912,93 HRK 2017./2018.: 462.587,24 HRK 2018./2019.: 700.494,49 HRK 2019./2020.: 915.655,85 HRK
Cilj projekta	Osiguranje i podjela redovitog obroka djeci u siromaštvu ili riziku od siromaštva u 17 osnovnih škola kojima je Grad Osijek osnivač. Ostvarenjem specifičnog cilja poboljšat će se socijalna slika grada i potaknuti aktivno i zdravo odrastanje osnovnoškolaca čiji roditelji nisu u mogućnosti sami osigurati prehranu svojoj djeci.
Glavne aktivnosti u projektu	<ul style="list-style-type: none"> osiguranje i podjela obroka djeci koja se nalaze u siromaštvu ili su u riziku od siromaštva, a odabrana su temeljem kriterija
Trenutačni status projekta	Završeni U tijeku šesti projekt za školsku godinu 2021./2022.

2. Priprema i provedba projekta/operacije

Razvojna agencija Osječko-baranjske županije, koja je zadužena za informiranje svih jedinica lokalne i regionalne samouprave na području OB županije o postojećim EU natječajima, poslala je informacije o otvorenom pozivu „Osiguravanje školske prehrane za djecu u riziku od siromaštva za školsku godinu⁴³.“ u okviru FEAD-a, što je Grad Osijek kao osnivač škola prepoznao kao svoju priliku i odlučio prijaviti se na poziv.

Konkretno, Upravni odjel za socijalnu zaštitu odlučio je preuzeti inicijativu pripreme projekta te je kontaktirao osnovne škole na području grada Osijeka oko broja potrebite djece, kao i oko kriterija odabira koje je trebalo razviti za prijedlog projekta. Prema riječima predstavnice Grada Osijeka priprema prvog prijedloga nije bila jednostavna i zahtijevalo je truda kako bi se razvio projektni prijedlog za ovaj poziv: „*Mislim da je te prve godine bilo dosta zahtjevno. Sada je već drugačije, no ne mogu reći da su škole te prve godine nešto trčale u to, ali budući da je Grad osnivač, poštovali su tu preporuku. Školama je bilo problematično zato što su znali da će provedba biti administrativno zahtjevna, posebno vezano za nabavu hrane. To su bili nekakvi novi postupci s kojima školska administracija nije bila baš upoznata pa su se morale prikupljati ponude. Ja imam arhivu toga svega, tako da je po dvadesetak registratora dokumentacije bilo potrebno za prvu godinu provedbe i dokaznih svih papira da se je to radilo kako treba. Dosta je to bilo administrativno zahtjevno.*“

No bez obzira na izazove s kojima su se susreli, projekt je pripremljen i prijavljen na poziv te je uskoro odobren. I to je bio tek prvi od šest projekata u okviru ovog FEAD poziva koji su slijedili u narednim godinama u gradu Osijeku.

Kriteriji odabira djece koja će biti uključena u projekt određuju sami partneri u projektu. U svakoj školi nastavnici, razrednici, pedagozi poznaju strukturu svake obitelji, odnosno djece i situacije u obitelji na temelju koje onda postavljaju kriterije koja djeca mogu sudjelovati u projektu. Grad Osijek s partnerima ustvrdio je dvije razine kriterija: osnovni i dodatni kriterij. Osnovni je kriterij imaju li roditelji pravo na dječji doplatak, što je obilježje da obitelj živi na rubu siromaštva. Dodatni kriteriji određeni su od strane partnerskih škola, a to su uglavnom kriteriji jesu li djeca iz višechlanih obitelji, jesu li to samohrani roditelji i slično.

Iako Grad Osijek ocjenjuje postupak prijave i provedbe FEAD projekata jednostavnijim od pripreme i provedbe projekata u nekim drugim EU fondovima, i dalje naglašava da postoje neki procesi koji se mogu unaprijediti vezano prvenstveno za izvještavanje.

Naglašeno je da se tijekom godina mijenja način izvještavanja, vođenja evidencija, a nerijetko se provedbeni paketi šalju tek sredinom drugog školskog polugodišta. To podrazumijeva da se potražuje više od tri mjeseca troškova u prvom ZNS-u, odnosno da se obradi velik broj tablica podijeljenih obroka za prethodne mjesece. Koordinatorima u školama i voditeljima projekata, neplaćenima iz projekta zbog premalih iznosa koji se mogu potraživati po fiksnoj stopi od 5%, ovo često predstavlja dodatan posao uz onaj redovni te dolazi do grešaka.

Dodatno, kao još jedan izazov u provedbi iz aspekta upravljanja i administracije naglašeno je kašnjenje provjere dostavljenih ZNS-ova. Cijela procedura odobravanja i komentiranja traje dugo, pogotovo ako su u pitanju ispravci, konkretno ispravci evidencija prisutnosti učenika na nastavi i podijeljenih obroka.

⁴³ za školsku godinu 2016./2017.

S druge strane, uvođenje pojednostavljenih troškovnih opcija značajno je pojednostavilo postupak provedbe i izvještavanja u okviru projekta, naravno, u usporedbi s prvim pozivom u okviru kojeg nisu postojale mogućnosti pojednostavljene troškovne opcije.

3. Doprinosi projekta/operacije očekivanim rezultatima i ciljevima OP FEAD-a

Cilj ovih projekata bio je osigurati besplatnu prehranu u školi za onu djecu koja dolaze iz socijalno ugroženih i ekonomski oslabljenih obitelji. U okviru prvog projekta koji se provodio za školsku godinu 2016./2017. u besplatni obrok bilo je uključeno 506 djece, a taj broj nastavio je rasti tijekom godina – u drugom projektu u školskoj godini 2017./2018. narastao je na 614 djece, u trećem za školsku godinu 2018./2019. na 815 djece te u četvrtom za školsku godinu 2019./2020. na 911 djece.

Iako su Županija i Grad Osijek od 2018. godine napravili program „Topli obrok za sve“ kojim je omogućena besplatna prehrana svim učenicima i učenicama na području Grada Osijeka i OBŽ-a, a koji se financira iz vlastitih proračuna, Grad Osijek nastavio je i dalje provoditi projekt u okviru FEAD-a.

Na rast broja uključene djece u FEAD projekte utječu negativni trendovi u gradu Osijeku. Prema riječima predstavnice Grada Osijeka, zbog lošije gospodarske situacije raste broj djece kojoj je potrebna pomoć u obliku besplatnog školskog obroka. *„Jedna zanimljiva situacija, dakle prošle godine kada su se prijavile škole koje imaju osjećaj da ne trebaju trošiti proračun ako nije potrebno i da bi se ta sredstva mogla drugačije iskoristiti, imali smo prošle godine 600 i nešto djece, ali je bilo 13 škola. Sada imamo svih 19 škola i išli smo do maksimalnog iznosa do milijun kuna. Međutim, ono što je zanimljivo je da smo trenutno dobili podatke iz Zavoda za mirovinskog gdje imamo na broju, odnosno pravo koji primaju dječji doplatk 2360 djece. Dakle, kako bih rekla, svi koji ispunjavaju kriterij trebalo bi biti oko 2600 djece. Kada roditelji predaju zahtjev za pravo na dječji doplatk i kada uzmete prosjek plaće koji je svima pao jer pola njih nije radilo, neki su dobili otkaze, tako da mislim da cijela gospodarska situacija uzrokuje siromaštvo. Koliko nam je lošija gospodarska situacija, onda je i porast siromaštva“.*

Projekti su komplementarni u potpunosti socijalnim programima koje provodi Grad Osijek. FEAD projekti nisu zamjena postojećim programima subvencioniranja prehrane u gradu Osijeku, već predstavljaju dodanu vrijednost nacionalnim programima, a putem kojih je pomoć dostupna većem broju djece odnosno obitelji. Projektima u okviru FEAD-a obuhvaćena su djeca koja su članovi obitelji koje žive u siromaštvu, a nisu u sustavu socijalne skrbi. Uz FEAD projekte kojima se osigurava besplatna školska prehrana za djecu u riziku od siromaštva, Grad Osijek ima i produženi boravak u osnovnim školama, stipendira učenike i studente, a osnovao je i posebnu zakladu „Srce grada Osijeka“ čija je svrha pomoć djeci iz obitelji slabijeg imovinskog stanja. Na početku svake akademske godine Zaklada raspisuje Javni natječaj za dodjelu stipendija redovnim studentima, a ukupna vrijednost pojedinačne stipendije iznosi 18.000,00 kn. Uz to, učenici i studenti iz obitelji slabijeg imovinskog stanja imaju besplatan javni prijevoz.

Projekti su doprinijeli i nekim dodatnim rezultatima: *„Mislim da je nekakva dodatna vrijednost što smo to nekako unificirali, dakle da nemate dvije vrste obroka sad za ove ili one, nego da jednostavno da se svi hrane i da nema više te situacije da se neka djeca ne hrane. Neka djeca se ne hrane zbog nekih drugih razlika, ne znam, ne smiju gluten ili su alergični na neku vrstu prehrane, ali to onda više ne utječe na neku socijalnu isključenost. Imali ste prije toga, prije nego što je i Grad uveo tu priču, ovo sad je čista štednja proračuna što se kroz FEAD kada se koriste kriteriji koji se zadaju i ispunjavaju. Može se na taj način dio koji je planiran za školsku prehranu da se može okrečiti škola, ne znam, to je svakako*

bilo planirano proračunom, a FEAD je dobro došao vjetar u leđa da se na neki način poboljšaju materijalni uvjeti rada u školi", naglasila je predstavnica Grada Osijeka.

4. Ključni nalazi i aspekti šire važnosti za ocjenu provedbe aktivnosti u okviru OP FEAD-a

- Projekti doprinose rješavanju problema rasta broja djece kojoj je potrebna pomoć putem osiguravanja besplatnog školskog obroka.
- Istaknuta je potreba za dodatnim ulaganjem u pojednostavljenje procesa provedbe i izvještavanja u okviru projekta kroz smanjivanje administrativnog tereta te ubrzanje procesa odobravanja ZNS-ova.
- Projekti su komplementarni gradskog programu „Topli obrok za sve“ kojim se osigurava kvalitetna prehrana za sve učenike osnovnih škola u Osijeku i OB županiji.

„Humanitarni paketi za grad Knin i općine Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo i Kistanje“

Gradsko društvo Crvenog križa Knin

1. Uvod

Naziv projekta	Humanitarni paketi za grad Knin i općine Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo i Kistanje
Poziv	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći – faza II
Korisnik	Gradsko društvo Crvenog križa Knin
Partner	Hrvatski crveni križ
Iznosi projekata (HRK)	3.084.743,86 kn
Cilj projekta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osigurati humanitarne pakete za stanovnike grada Knina i općina Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo i Kistanje
Glavne aktivnosti u projektu	<ul style="list-style-type: none"> • podjela pakete hrane • podjela paketa osnovne materijalne pomoći • provedba popratnih mjera
Trenutačni status projekta	Završen 1.8.2019.

2. Priprema i provedba projekta/operacije

Projekt „Humanitarni paketi za grad Knin i općine Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo i Kistanje“ nastao je kao nastavak projekta koji je proveden u prvom krugu natječaja (za FEAD) gdje je nositelj bio HCK iz Zagreba, a GD CK Knin bio je partner. Kad je završio taj projekt, GD CK Knin je primijetio da raste broj marginaliziranih osoba kojima je potrebna pomoć u obliku humanitarnog paketa. Konkretno, rastao je broj samaca i kućanstva primatelja zajamčene minimalne naknade, osoba starijih od 65 godina u samačkom ili u dvočlanom kućanstvu s prosječnim mjesečnim primanjima do 1.500,00 kn, odnosno do 2.000,00 kn za dvočlano kućanstvo, samohranih roditelja s ukupnim mjesečnim primanjima kućanstva nižim od iznosa bruto minimalne plaće, obitelji s troje i više djece s niskim primanjima, obitelji s jednim ili više zaposlenih od kojih nitko nije dobio plaću u razdoblju dužem od četiri mjeseca, nezaposlenih ili zaposlenih bez ili blokiranih primanja, te obitelji koje zbog različitih razloga ne mogu zadovoljiti osnovne životne potrebe i privremeno su u problemu.

Kako je u prvom projektu podjela humanitarnih paketa išla kroz četiri poziva (četiri puta) i svaki put se povećavao broj korisnika, u okviru druge faze projekta partnerska organizacija planirala je obuhvatiti 2.800 osoba/obitelji koliko je bilo u zadnjem krugu prvog projekta. Na temelju tog broja identificirala je broj korisnika.

Projekt je pripremljen na temelju prikupljenih informacija te na temelju aktivnosti i prijavnog obrasca iz prve faze FEAD poziva. Potporu u izradi projektnog prijedloga pružili su partneri iz HCK-a iz Zagreba.

Prilikom provedbe projekta u smislu upravljanja i izvještavanja, u projektu nije bilo prepreka. Ukupno upravljanje provodio je GD CK Knin, koji je imao dvije zaposlene osobe na projektu, uz dodatnu savjetodavnu pomoć HCK-a iz Zagreba prilikom izvještavanja. Prema riječima predstavnice GD-a CK Knin: „*Suradnja s ministarstvima i posredničkim tijelima vrlo je dobra i nadamo se da će i u budućnosti biti takva, a također bismo istaknuli i odličnu suradnju s udrugama na lokalnoj razini.*”

Projekt je završen sredinom 2019. godine, no GD CK Knin započeo je s provedbom istog projekta i u fazi III poziva „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći“ koji se financira iz FEAD-a. Prema riječima voditeljice projekta: „*Potrebe su rastuće i dalje. Evo, upravo sada provodimo projekt financiran iz FEAD-a iz trećeg kruga natječaja koji je namijenjen ponovno za iste skupine na istom području. Nažalost, na našem području potrebe za humanitarnom pomoći samo rastu. Da, COVID -19 je uveo neke nove potrebe korisnika za higijenskom opremom (maske, dezinficijens) koje ćemo dijeliti u sadašnjem projektu.*”

3. Doprinosi projekta/operacije očekivanim rezultatima i ciljevima OP FEAD-a

Cilj projekta bio je osigurati pakete humanitarne pomoći (hrane i osnovnih materijalnih potrepština za kuću i osobnu higijenu) za navedene kategorije građana. Kako bi se osigurala transparentnost pri podjeli humanitarnih paketa, GD CK Knin javno je objavio pozive građanima Knina i općina Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo i Kistanje s kriterijima dodjele te pozvao ih da dostave svoje prijave i dokaze da odgovaraju traženim kriterijima. Cilj javnog poziva, koji je bio objavljen u svim lokalnim medijima te putem plakata u ciljnim mjestima, jest uključiti sve potencijalne grupe građana i osigurati jednak tretman prema svima. Prema riječima predstavnice partnerske organizacije: „*Naša sredina je multietnička, kao što znate. Od Srba povratnika, doseljenih Hrvata iz BiH, Hrvata s Kosova odnosno Janjeva, romskog stanovništva, muslimana i ostalih. Mi se trudimo u okviru naših aktivnosti nikad isticati niti pitati za*

nacionalnost niti vjeru, već pomažemo svima prema propisanim kriterijima. Nikad nije bilo nikakvih pritužbi za diskriminaciju na našem području."

Distribucija paketa hrane, higijene i školskog pribora izvršila se putem distributivnih kanala GD-a CK Knin – u njihovim prostorijama za ograničeni broj korisnika koji žive u tim naseljima i koji su mogli osobno doći po pakete pomoći, a za veći broj korisnika koji žive u ruralnim i udaljenim područjima dostavom do njihovih domova. Odabrane lokacije za distribuciju paketa bile su prikladne uzevši u obzir tradiciju i standardiziranost podjele humanitarne pomoći. Kako bi se spriječila bilo kakva diskriminacija i kako bi se osiguralo dostojanstvo krajnjih korisnika, u prostorijama GD-a CK Knin organizirale su se podjele u unaprijed određenom vremenu te se time izbjeglo stvaranje nepotrebne gužve i čekanje korisnika.

Gradsko društvo Crvenog križa Knin podijelilo je 16.166 paketa hrane, točnije 13.662 paketa hrane za odrasle korisnike uključujući starije maloljetnike iznad 15 godina te 2.504 paketa za djecu od 15 godina i manje, ukupne vrijednosti 2.794.705,07 kn. Ukupna količina podijeljene pomoći u hrani iznosi 490,054 tone. Gradsko društvo Crvenog križa Knin osim hrane podijelilo je i 10.267 paketa higijenskih potrepština, točnije 8.767 paketa higijenskih potrepština za odrasle korisnike uključujući starije maloljetnike iznad 15 godina te 1.500 paketa za djecu od 15 godina i manje, ukupne vrijednosti 939.994,50 kn.

Partnerska organizacija provela je i popratne mjere u okviru projekta. U skladu s time pripremila je i tiskala Socijalnu kuharicu s receptima za jela do 10 kuna i dijelila je zajedno s humanitarnim paketima pomoći. *„Mnogi ne znaju kuhati, pogotovo samci i muškarci koji su zaduženi za kućanstvo tako da im kuharica pomaže pri spremanju jeftinih, a nutritivno vrijednih jela."*

Također, putem volontera partnerska organizacija pružala je korisnicima savjetovanje i podršku za ostvarivanje njihovih socijalnih i drugih prava. Mnoge osobe s kojima njezini članovi rade, prema njihovim riječima, neobrazovane su i nepismene te zbog toga ne ostvaruju svoja zajamčena socijalna prava (poput minimalne novčane naknade, zdravstvene skrbi i slično). Kako bi to volonteri mogli učinkovito provoditi u okviru projektnih aktivnosti, GD CK Knin proveo je edukaciju volontera o ovim temama te obučio ih za pružanje individualnog savjetovanja.

Osim navedenih aktivnosti, u sklopu projekta provedeno je i pet edukativnih radionica s ciljem pružanja podrške i olakšavanja situacija u kojima se nalaze krajnji korisnici, pri čemu je obuhvaćeno ukupno 200 korisnika, a provedeno je i 11 edukativnih radionica na temu upravljanja kućnim budžetom i financijske pismenosti, čime je obuhvaćeno ukupno 344 krajnjih korisnika.

4. Ključni nalazi i aspekti šire važnosti za ocjenu provedbe aktivnosti u okviru OP FEAD-a

- U okviru projekta humanitarnim paketima obuhvaćeno je više od 2.800 osoba i obitelji koje su identificirane kao osobe/obitelji u siromaštvu.
- Osim paketa humanitarne pomoći, u okviru projekta pruženo je informiranje i savjetovanje krajnjih korisnika o pripremi hrane, ostvarivanju svojih prava te upravljanju vlastitim financijama.

"Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći"

Kršćanska humanitarna udruga za pomoć djeci, socijalno ugroženim obiteljima i svima koji su u potrebi "Putevi milosti"

1. Uvod

Naziv projekta	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći
Poziv	Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći
Korisnik	Kršćanska humanitarna udruga za pomoć djeci, socijalno ugroženim obiteljima i svima koji su u potrebi „Putevi milosti“
Partner	/
Iznosi projekata (HRK)	7.835.119,36 kn
Cilj projekta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osigurati hranu i osnovnu materijalnu pomoć najpotrebitijima na području Osječko-baranjske, Brodsko-posavske, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravske, Vukovarsko-srijemske i Splitsko-dalmatinske županije
Glavne aktivnosti u projektu	<ul style="list-style-type: none"> • podjela paketa hrane • podjela paketa higijenskih artikala • provedba popratnih mjera
Trenutačni status projekta	Završen 1.12.2017.

2. Priprema i provedba projekta/operacije

Kršćanska humanitarna udruga za pomoć djeci, socijalno ugroženim obiteljima i svima koji su u potrebi „Putevi milosti“ djeluje na području pet slavonskih županija (Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska, Vukovarsko-srijemska) i jedne dalmatinske županije (Splitsko-dalmatinska), odnosno u mjestima u tim županijama gdje je značajno izraženo siromaštvo i problemi koji su povezani s njim. Udruga organizira i provodi projekte i humanitarne akcije u svrhu prikupljanja i podjele financijskih i drugih sredstava bolesnoj, nemoćnoj i napuštenoj ili siromašnoj djeci, socijalno ugroženim obiteljima, samohranim roditeljima te starijim i nemoćnim osobama sa svrhom poboljšanja kvalitete njihovih života. Osim toga, radi i na pomaganju i skrbi o osobama s invaliditetom te pružanju usluge osobne asistencije za osobe s invaliditetom.

Kako bi pomogla onima najpotrebitijima na području svojega djelovanja, udruga je prijavila projekt na Poziv „Ublažavanje siromaštva pružanjem pomoći najpotrebitijim osobama podjelom hrane i/ili osnovne materijalne pomoći – faza I“, koji se financira u okviru OP FEAD-a. Udruga, iako je imala iskustva u humanitarnom radu, dotada nije prijavljivala ni provodila projekte u okviru EU fondova. Ovo joj je bio prvi veći projekt koji je provela financirajući ga iz EU izvora.

Kao rezultat tog projekta udruga je prijavila i provela nekoliko drugih projekata koji su se financirali iz Europskog socijalnog fonda. Prema riječima predsjednika udruge, ovaj projekt značajno je doprinio u povećanju kapaciteta i rastu njihove organizacije. *„Uglavnom, mi smo dijelili hranu koliko smo mogli, ali jako slabo je bilo donacija koje smo mogli dobiti, tako da nam je ovaj projekt bio odskočna daska za nešto veće i nešto jače i s tim projektom smo stvarno skočili. Tada mi smo imali negdje 100 do 200 korisnika, a s tim projektom smo skočili na 2 500 korisnika. U tom projektu smo konačno dobili priliku da imamo dovoljno donacija i da imamo što dati ljudima jer to je najveći problem da im nismo imali što dati jer jako, jako slabo idu te donacije.“*

Nakon provedenog prvog projekta udruga je prijavila i drugi projekt na II. fazu poziva u okviru FEAD-a, no zakasnila je i nije dobila potporu. *„Smatram kako način odabira projekta na temelju „najbržeg prsta“ nije dobar i adekvatan način odabira. Nažalost, zakasnili smo 12 minuta. Druga faza isto iz nekih tehničkih razloga, čovjek koji nam je radio prvi projekt i odlično nam je napravio, na drugom je jednostavno zatajio i prijava nije bila kako treba. Iz nekih tehničkih situacija meni je strašno žao i strašno mi je krivo i u poziciji smo da ne možemo ljudima pomoći, a imamo isto taj broj ljudi i javljaju nam se i traže pomoć, ali baš nam je neugodna situacija.“*

Cilj projekta bio je nabaviti hranu i osnovne materijalne potrepštine, primarno higijenske potrepštine i podijeliti ih najugroženijim skupinama na području šest županija. Projekt se oslanjao na dotadašnje napore udruge u prikupljanju donacija u hrani i osnovnoj materijalnoj pomoći i podjeli najugroženijim pojedincima i obiteljima. Kao kriterij odabira za podjelu hrane i materijalne pomoći određen je kriterij da po članu obitelji nemaju veća primanja od 800 kn mjesečno. Udruga je kroz javne pozive pozivala one građane koji imaju prihode manje od 800 kn da donesu dokaze za isto i na temelju toga sudjeluju u raspodjeli paketa hrane odnosno higijenskih potrepština. Na taj način udruga je stvorila bazu krajnjih korisnika kojima je pružena pomoć u okviru projekta.

Kako bi osigurala da se sve provodi prema pravilima FEAD-a, a imajući u vidu njihove nedostatne ljudske kapacitete za provedbu projekata financiranih iz EU izvora, udruga je angažirala vanjskog stručnjaka za pomoć u provedbi javne nabave te zaposlila osobu na poslovima vođenja i upravljanja projektom – za praćenje, dokumentiranje i izvještavanje u okviru projekta.

Udruga je istaknula kako generalno nije bilo problema u upravljanju i administraciji projekta, no navodi u nekim situacijama kašnjenje odobrenje ZNS-a i čekanje isplate.

Neke su od preporuka za unaprjeđenje procesa prijave i provedbe projekata u okviru FEAD-a da se produži vrijeme trajanja projekta te da se omogući više sredstava za upravljanje i administraciju projekta od postojećih 5 %. Prema riječima predsjednika udruge: *„Pa jedino bih volio da ti projekti budu malo duži. Da se to stavi na više godina, dvije, tri. Zaželi je isto samo godinu dana i to je jako malo. Taman se ljudi naviknu i sve i onda završi i sada se tek čeka da se novi natječaj napravi. To će sada biti čekanje sigurno do polovice sljedeće godine.“*

3. Doprinosi projekta/operacije očekivanim rezultatima i ciljevima OP FEAD-a

Provedene aktivnosti u okviru projekta u potpunosti su bile usklađene s ciljevima i pokazateljima OP FEAD-a te su doprinijele ostvarivanju pokazatelja rezultata.

U okviru projekta organizacija je nabavljala i distribuirala pakete hrane i pakete higijenskih potrepština (pelene za djecu, zubne paste, deterdženti za suđe, sapun). U okviru projekta ukupno je obuhvaćeno 2.500 osoba koje su dobile pomoć u paketu hrane i osnovnih materijalnih potrepština.

Humanitarna pomoć u okviru projekta organizirana je kroz šest podjela paketa u svih šest županija na 16 lokacija distributivnih centara. Mreža distributera bila je razrađena do detalja kako bi se vodilo računa o rokovima valjanosti hrane i robe koju je udruga nabavila te o njihovoj brzini distribuciji do onih najpotrebitijih. Hrana i roba koja je bila nabavljena dostavljena je do distributivnog centra dan ili dva prije dana podjele paketa kako bi se smanjila mogućnost kvarenja hrane i robe. Na svim distribucijskim mjestima partnerska organizacija imala je volontere a korisnike je pozivala da dođu po pakete u određeno vrijeme kako ne bi trebali odvoziti po kućama. Kako bi se sve provelo u kratkom vremenu, udruga je koristila pomoć od preko 100 volontera koji su sudjelovali u poslovima slaganja, skladištenja, pakiranja i podjele paketa za krajnje korisnike.

Osim podjele paketa humanitarne pomoći, u okviru projekta udruga je pružila krajnjim korisnicima neke popratne mjere koje su bili predviđene projektnim prijedlogom. Primarno udruga je radila informiranje na temu uravnotežene prehrane, važnosti obrazovanja djece, financijske pismenosti, zdravstvene skrbi i osobne higijeni. Prema riječima predsjednika udruge: *„Napravili smo letke s tim informacijama i kada su ljudi dolazili po svoje pakete onda smo im još to nešto dodatno objasnili i pričali o tome. Mislili smo da bi možda bilo bolje da smo mogli okupiti ljude pa da onda to netko stručniji objašnjava, ali malo je teško ljude okupiti jer ljudi kada dođu, žele samo pokupiti i otići kući i onda je malo teško.“*

U okviru provedene studije slučaja identificirano je da partnerska organizacija nije imala sustav praćenja krajnjih korisnika niti ima podatke o njihovim socijalnim statusima nakon što je završen projekt. Naglasila je kako je na samom početku projekta na temelju javnog poziva prikupila potrebnu dokumentaciju od krajnjih korisnika kojom su isti dokazali da odgovaraju traženim kriterijima odabira i na temelju toga ušli u projektne aktivnosti. Tijekom projekta, kao i na samom kraju projekta, prema dobivenoj informaciji, nisu se prikupljale dodatne informacije ni dokumentacija od krajnjih korisnika o promjeni njihova socijalnog statusa (npr. da su se zaposlili, da su ostvarili pravo na zajamčenu minimalnu naknadu itd.). Razlog koji je partnerska organizacija istaknula jest da nema dostatne ljudske kapacitete u smislu broja osoba koje bi radile na provedbi praćenja, kao i znanje osoba da bi uspostavile i provodile isto jer se radi o humanitarnoj organizaciji koja počiva na volonterskom radu.

Osim ostvarivanja rezultata projekta, u partnerskoj organizaciji zadovoljni su jer su ostvarili i neke dodane vrijednosti. Kao prvo, razvili su mrežu svojih krajnjih korisnika s kojima sada redovito surađuju. Osim toga, razvili su i svoju bazu volontera koji im pomažu prilikom provedbe humanitarnih akcija i dalje. Organizacija je izgradila svoje ljudske i stručne kapacitete jer, kako je naglašeno, sada provodi nekoliko projekata koji su financirani iz EU izvora. Dodana vrijednost provedbe ovog projekta je i uspostava suradnje s nekim lokalnim zajednicama s kojima nije ranije surađivala. Uspostavljena suradnja s njima u FEAD projektu dovela je do novih aktivnosti i projekata koje sada provodi. „Prva vrijednost je što smo mi u tom projektu ostvarili suradnju s nekim gradovima, primjerice Lipik. I s njima sada imamo odlično suradnju i kasnije smo otvorili ogranak u Lipiku. I tamo s njima isto provodimo neke projekte, ovo za starije osobe. Jesmo, izgradili smo se i postali smo veći i ozbiljniji i nakon toga smo imali jednu pauzu od nekih godinu dana, ali nakon toga smo krenuli u neke druge projekte i sada imamo nešto stalno.“

4. Ključni nalazi i aspekti šire važnosti za ocjenu provedbe aktivnosti u okviru OP FEAD-a

- Provedene aktivnosti u okviru projekta u potpunosti su bile usklađene s ciljevima i pokazateljima OP FEAD-a te su doprinijele ostvarivanju pokazatelja rezultata kroz distribuciju paketa hrane i paketa higijenskih potrepština (pelene za djecu, zubne paste, deterdženti za suđe, sapun) za 2.500 osoba.
- Popratne su mjere provedene, no partnerska organizacija smatra kako je njihov efekt slabiji od očekivanog jer nije imala vremena ni mogućnosti provoditi stručna savjetovanja, već samo informiranje putem letaka.
- Preporuke su za unaprjeđenje procesa prijave i provedbe projekata u okviru FEAD-a da se produži vrijeme trajanja projekta te da se omogući više sredstava za upravljanje i administraciju projekta od postojećih 5 %.
- Dodane su vrijednosti projekta jačanje kapaciteta partnerske organizacije, povećanje baze korisnika s kojima radi, povećanje baze volontera koji sudjeluju u aktivnostima i razvijanje partnerskih odnosa s nekim jedinicama lokalne samouprave.